

2018

100 lat
CUS

Urząd Statystyczny
w Olsztynie

Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego

Statistical Yearbook of warmińsko-mazurskie voivodship

2018

Urząd Statystyczny
w Olsztynie

Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego

Statistical Yearbook of warmińsko-mazurskie voivodship

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Olsztyn 2018

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Olsztynie
Editorial Board of Content Statistical Office in Olsztyn

Przewodniczący
President

Janusz Pappelbon

Członkowie
Members

Monika Borawska, Jacek Grzelak, Elżbieta Lorek, Eliza Panfilow, Agnieszka Wobolewicz (sekretarz secretary)

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE
CONTENT-RELATED WORKS

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

Zespół autorski
Editorial team

Mariola Kardasińska, Beata Olszewska, Mariola Ornoch, Magda Stankiewicz, Alicja Żebiałowicz
pod kierunkiem
supervised by
Elżbiety Lorek

PRACE WYDAWNICZE
EDITORIAL WORKS

Marcin Błaszczyk, Ludwika Koniarz

Zdjęcie zamieszczone na okładce
Photograph on the cover

Olsztyn – Wysoka Brama, fot. Joanna Balcerzak

ISSN 1640-0070

Publikacja dostępna na stronie internetowej
Publication available on the website
olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data — please indicate source

Urząd Statystyczny
w Olsztynie

10-555 OLSZTYN, UL. TADEUSZA KOŚCIUSZKI 78/82

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Olsztynie przekazuje Państwu kolejną edycję polsko-angielskiego wydania **Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2018**. Jest to podstawowa zbiorcza publikacja Urzędu, która stanowi kompendium wiedzy o aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej Warmii i Mazur.

Celem prezentowanej pozycji wydawniczej jest dostarczenie Czytelnikowi kompleksowych informacji na temat zagadnień demograficznych, gospodarczych, rynku pracy, finansów publicznych, kultury, edukacji, ochrony zdrowia, ochrony środowiska i bezpieczeństwa publicznego. Dynamiczne ujęcie zjawisk umożliwia obserwację zmian sytuacji społecznej i gospodarczej województwa.

W tegorocznej edycji publikacji, podobnie jak w poprzednich wydaniach, w głównej części opracowania zaprezentowano tablice statystyczne wraz z uwagami metodycznymi pogrupowane w 23 działach tematycznych. Przedstawiono w nich podstawowe pojęcia i definicje stosowane w opracowaniu. Wybrane zjawiska zaprezentowano graficznie w postaci kolorowych wykresów i schematów. Rozszerzeniem zawartych w Roczniku danych jest wydana równoległe przez Urząd publikacja „Województwo Warmińsko-Mazurskie 2018 – Podregiony, Powiaty, Gminy”, która ukazuje poziom życia społeczeństwa oraz stan gospodarki w warmińsko-mazurskim w podziale na jednostki terytorialne województwa.

Przekazując Państwu niniejszą publikację wyrażam nadzieję, iż przybliży ona szerokiemu gronu odbiorców specyfikę Warmii i Mazur oraz zachęci do dalszego korzystania z zasobów informacyjnych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, grudzień 2018 r.

Preface

The Statistical Office in Olsztyn presents the next polish-english edition of **Statistical Yearbook of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2018**. This is a basic summary publication of the Office, which is a compendium of knowledge about the current socio-economic situation of Warmia and Masuria.

The aim of this presented editorial position is to deliver Readers comprehensive information on issues of demographic, economic, labour market, public finance, culture, education, health care, environmental protection and public safety. Dynamic presentation of occurrences allows observing changes in social and economic situation of the voivodship.

In this year's edition of the publication, as in previous editions, the main part of the elaboration presents statistical tables with methodical notes, grouped in 23 thematic chapters. Selected occurrences are presented graphically in the form of colour graphs and schemes. Publication edited at the same time by the Office "Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2018 – Subregions, Powiats, Gminas" is a supplement of the presented Yearbook. It shows the standard of living of the society and the state of the economy in warmińsko-mazurskie voivodship by units of territorial division.

Presenting this publication I hope it will describe a specific character of Warmia and Masuria and be an invitation for further use of information resources of the Statistical Office in Olsztyn.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, December 2018

SPIS TREŚCI

Przedmowa	
Spis tablic i wykresów	
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	
Uwagi ogólne	

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2017 r.	
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017)	

DZIAŁY

I. Geografia.....	
II. Stan i ochrona środowiska.....	
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny	
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości	
V. Ludność.....	
VI. Rynek pracy	
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	
VIII. Budżety gospodarstw domowych	
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania	
X. Edukacja i wychowanie	
XI. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	
XII. Kultura. Turystyka. Sport	
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne	
XIV. Ceny	
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	
XVI. Przemysł i budownictwo.....	
XVII. Transport. Telekomunikacja.....	
XVIII. Handel i gastronomia	
XIX. Finanse przedsiębiorstw	
XX. Finanse publiczne	
XXI. Inwestycje. Środki trwałe	
XXII. Rachunki regionalne	
XXIII. Podmioty gospodarki narodowej.....	

CONTENTS

	Strona Page
Preface	3–4
List of tables and graphs	6–17
Symbols. Major abbreviations	18–19
General notes	20–25

REVIEW TABLES

Voivodship against the background of the country in 2017	26–31
Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017)	32–49

CHAPTERS

Geography	50–53
Environmental protection	54–74
Administrative division and local government	75–79
Public safety. Justice	80–89
Population	90–117
Labour market	118–149
Wages and salaries. Social security benefits	150–163
Household budgets	164–172
Municipal infrastructure. Dwellings	173–186
Education	187–223
Health care and social welfare.....	224–240
Culture. Tourism. Sport.....	241–255
Science and technology. Information society	256–271
Prices	272–275
Agriculture, hunting and forestry.....	276–306
Industry and construction.....	307–320
Transport. Telecommunications	321–327
Trade and catering	328–333
Finances of enterprises	334–345
Public finance.....	346–353
Investments. Fixed assets	354–362
Regional accounts	363–368
Entities of the national economy.....	369–375

SPIS TABLIC I WYKRESÓW

LIST OF TABLES AND GRAPHS

Tablica Table	Strona Page
------------------	----------------

DZIAŁ I. GEOGRAFIA

Położenie geograficzne
Powierzchnia i granice w 2017 r.
Układ pionowy powierzchni
Większe sztuczne zbiorniki wodne.....
Większe rzeki
Większe i głębsze jeziora
Ważniejsze kanały
Temperatury powietrza.....
Opady atmosferyczne i prędkość wiatru

CHAPTER I. GEOGRAPHY

Geographic location	1	50
Area and borders in 2017	2	50
Elevations.....	3	51
Major artificial reservoirs.....	4	51
Principal rivers	5	51
Larger and deeper lakes.....	6	52
Major canals	7	52
Air temperatures	8	53
Atmospheric precipitation and wind velocity.....	9	53

DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne.....
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa (2010, 2015, 2018).....
Grunty rolne wyłączane na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2010, 2015, 2016, 2017).....
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrehabilitowane i zagospodarowane (2010, 2015, 2016, 2017)
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2016, 2017).....
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2016, 2017)
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych (2010, 2015, 2016, 2017)
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi (2010, 2015, 2016, 2017)
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2016, 2017).....
Oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2016, 2017).....
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2016, 2017)
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2016, 2017).....
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania (2010, 2015, 2016, 2017)
Odpady według rodzajów w 2017 r.
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (2010, 2015, 2016, 2017)
Rezerwy przyrody (2010, 2015, 2016, 2017)....
Parki krajobrazowe (2010, 2015, 2016, 2017)....
Pomniki przyrody (2010, 2015, 2016, 2017).....
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)
Kierunki finansowania z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)

CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes.....	x	54
Geodesic status, directions and changes of voidship land use (2010, 2015, 2018)	1 (10)	60
Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (11)	61
Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (12)	62
Water withdrawal for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (13)	62
Water consumption for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (14)	63
Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (15)	63
Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (16)	64
Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (17)	64
Waste water treatment plants (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (18)	65
Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (19)	66
Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (20)	67
Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (21)	68
Waste by type in 2017	13 (22)	69
Area of special nature value under legal protection (2010, 2015, 2016, 2017).....	14 (23)	69
Nature reserves (2010, 2015, 2016, 2017).....	15 (24)	70
Landscape parks (2010, 2015, 2016, 2017).....	16 (25)	70
Monuments of nature (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (26)	71
Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	18 (27)	71
Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (28)	72
Financing directions of the voivodship environmental protection and water management fund (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (29)	74

	Tablica Table	Strona Page
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (30)	74
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne.....	x	75
Jednostki administracyjne województwa (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (31)	77
Gminy w 2017 r.	2 (32)	77
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2017 r.	3 (33)	78
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	4 (34)	78
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2010, 2015, 2016, 2017).....	5 (35)	79
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne.....	x	80
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (36)	83
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (37)	85
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (38)	85
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2017 r.	3a (39)	86
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2010, 2015, 2016, 2017)...	4 (40)	87
Załatwione sprawy rodzinne (2010, 2015, 2016, 2017).....	5 (41)	88
Sprawy rodzinne załatwione w 2017 r.	5a (42)	88
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (43)	89
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne.....	x	90
Ludność (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (44)	94
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (45)	94
Ludność według płci i wieku (2010, 2015, 2016, 2017).....	3 (46)	95
Miasta i ludność w miastach (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (47)	96
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (48)	96
Mediana wieku według płci (2010, 2015, 2016, 2017).....	6 (49)	97
Ruch naturalny ludności (2010, 2015, 2016, 2017).....	7 (50)	97
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (51)	98
Małżeństwa zawarte według wieku nowożeńców w 2017 r.	9 (52)	98
Małżeństwa zawarte według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców w 2017 r.	10 (53)	100
Małżeństwa wyznaniowe (2010, 2015, 2016, 2017).....	11 (54)	101
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2017 r.	12 (55)	102
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (56)	103
Urodzenia (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (57)	103

	Tablica Table	Strona Page	
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2010, 2015, 2016, 2017).....	Live births by birth order and age of mother (2010, 2015, 2016, 2017).....	15 (58)	104
Płodność kobiet i współczynnik reprodukcyjności (2010, 2015, 2016, 2017).....	Female fertility and reproduction rates of population (2010, 2015, 2016, 2017).....	16 (59)	104
Zgony według płci i wieku zmarłych (2010, 2015, 2016, 2017).....	Deaths by sex and age of deceased (2010, 2015, 2016, 2017).....	17 (60)	105
Zgony według wybranych przyczyn (2010, 2014, 2015, 2016).....	Deaths by selected causes (2010, 2014, 2015, 2016).....	18 (61)	106
Zgony niemowląt według płci i wieku (2010, 2015, 2016, 2017).....	Infant deaths by sex and age (2010, 2015, 2016, 2017).....	19 (62)	107
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2010, 2014, 2015, 2016).....	Infant deaths by selected causes (2010, 2014, 2015, 2016).....	20 (63)	108
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2016, 2017).....	Suicides registered by Police (2016, 2017).....	21 (64)	108
Przeciętne dalsze trwanie życia (2010, 2015, 2016, 2017).....	Life expectancy (2010, 2015, 2016, 2017).....	22 (65)	109
Prognoza ludności (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050).....	Population projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050).....	23 (66)	109
Prognoza gospodarstw domowych (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050).....	Households projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050).....	24 (67)	110
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2010, 2015, 2016, 2017).....	Internal and international migration of population for permanent residence (2010, 2015, 2016, 2017).....	25 (68)	111
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2010, 2015, 2016, 2017)...	Internal migration of population for permanent residence by direction (2010, 2015, 2016, 2017).....	26 (69)	112
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2016, 2017).....	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2016, 2017).....	27 (70)	113
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2016, 2017).....	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2016, 2017).....	28 (71)	114
Rezydenci (2010, 2015, 2016, 2017).....	Usual residence population (2010, 2015, 2016, 2017).....	29 (72)	114
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2016, 2017).....	Working and non-working age usual residence population (2010, 2015, 2016, 2017).....	30 (73)	115
Kościół i związki wyznaniowe (2010, 2015, 2016, 2017).....	Churches and religious associations (2010, 2015, 2016, 2017).....	31 (74)	116
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET		
Uwagi ogólne.....	General notes.....	x	118
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population		
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2016, 2017).....	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2016, 2017).....	1 (75)	126
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r. – na podstawie BAEL.....	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2017 – on the LFS basis.....	2 (76)	127
Pracujący	Employment		
Pracujący (2010, 2015, 2016, 2017).....	Employed persons (2010, 2015, 2016, 2017)....	3 (77)	128
Pracujący według statusu zatrudnienia (2010, 2015, 2016, 2017).....	Employed persons by employment status (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (78)	129
Przeciętne zatrudnienie (2010, 2015, 2016, 2017).....	Average paid employment (2010, 2015, 2016, 2017).....	5 (79)	130
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2010, 2015, 2016, 2017).....	Full- and part-time paid employment (2010, 2015, 2016, 2017).....	6 (80)	131
Przyjęcia do pracy (2010, 2015, 2016, 2017).....	Hires (2010, 2015, 2016, 2017).....	7 (81)	132
Zwolnienia z pracy (2010, 2015, 2016, 2017).....	Terminations (2010, 2015, 2016, 2017).....	8 (82)	133
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2010, 2015, 2016, 2017).....	The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2010, 2015, 2016, 2017).....	9 (83)	134
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2017 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2017.....	10 (84)	135

	Tablica Table	Strona Page
Bezrobocie		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2010, 2015, 2016, 2017).....	11 (85)	136
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (86)	137
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (87)	137
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2010, 2015, 2016, 2017).....	14 (88)	139
Wydatki Funduszu Pracy (2010, 2015, 2016, 2017).....	15 (89)	139
Warunki pracy		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2016, 2017]	16 (90)	140
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2016, 2017]	17 (91)	142
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	18 (92)	144
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (93)	144
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2017 r.	20 (94)	146
Choroby zawodowe (2010, 2015, 2016, 2017) ...	21 (95)	147
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (96)	148
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (2010, 2015, 2016, 2017).....	23 (97)	149
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA, ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		
Uwagi ogólne.....	x	150
Wynagrodzenia		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (98)	153
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	2 (99)	154
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	2a (100)	156
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	3 (101)	158
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	4 (102)	160
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	5 (103)	162
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych		
Emeryci i renciści (2010, 2015, 2016, 2017).....	6 (104)	163
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (105)	163
Unemployment		
Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (85)	136
Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2010, 2015, 2016, 2017).....	12 (86)	137
Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (87)	137
Registered unemployed persons benefitting from labour market programme as well as job offers (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (88)	139
Expenditures of Labour Fund (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (89)	139
Work conditions		
Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2016, 2017]	16 (90)	140
Contact-mode of injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2016, 2017]	17 (91)	142
Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2010, 2015, 2016, 2017).....	18 (92)	144
Persons working in hazardous conditions (2010, 2015, 2016, 2017).....	19 (93)	144
Paid employees on position for which evaluation of occupational risk was done in 2017.....	20 (94)	146
Occupational diseases (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (95)	147
Persons receiving benefits for work in harmful and strenuous conditions (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (96)	148
Occupational accidents and occupational diseases benefits (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (97)	149
CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS		
General notes.....	x	150
Wages and salaries		
Average monthly gross wages and salaries (2010, 2015, 2016, 2017).....	1 (98)	153
Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2 (99)	154
Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2a (100)	156
Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2016	3 (101)	158
Average gross wages and salaries for October 2016	4 (102)	160
Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) paid employment by great occupational groups for October 2016	5 (103)	162
Social security benefits		
Retirees and pensioners (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (104)	163
Gross retirement pay and pension benefits (2010, 2015, 2016, 2017).....	7 (105)	163

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH		
Uwagi ogólne.....	x	164
Gospodarstwa domowe (2010, 2015, 2016, 2017).....	1 (106)	169
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (107)	169
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (108)	170
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (109)	171
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (110)	172
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017) ..	6 (111)	172
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA		
Uwagi ogólne.....	x	173
Infrastruktura komunalna		
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2015, 2016, 2017).....	1 (112)	177
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (113)	178
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (114)	178
Ogrzewnictwo (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (115)	179
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2010, 2015, 2016, 2017).....	5 (116)	179
Odpady komunalne (2010, 2015, 2016, 2017) ..	6 (117)	180
Nieczystości ciekłe (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (118)	180
Składowiska odpadów komunalnych (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (119)	181
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (120)	181
Mieszkania		
Zasoby mieszkaniowe (2010, 2015, 2016, 2017).....	10 (121)	182
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (122)	182
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2017 r.	12 (123)	183
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2010, 2015, 2016, 2017).....	13 (124)	183
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (125)	184
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (126)	184
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (127)	186
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE		
Uwagi ogólne.....	x	187
Edukacja według szczebli kształcenia (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	1 (128)	192
Szkoły według organów prowadzących (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	2 (129)	195

	Tablica Table	Strona Page
Uczniowie według grup wieku (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Pupils and students by age groups (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	3 (130)
Współczynnik skolaryzacji (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Enrolment rate (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	4 (131)
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Pupils and students learning foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	5 (132)
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Students studying foreign languages in schools for adults (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	6 (133)
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Education for people with special educational needs (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18) ..	7 (134)
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2010, 2015, 2016, 2017).....	Special educational centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (135)
Wychowanie pozaszkolne (2010, 2015, 2016, 2017).....	Extracurricular education (2010, 2015, 2016, 2017).....	9 (136)
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Boarding-schools and dormitories for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	10 (137)
Domy i stołówki studenckie (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Student dormitories and canteens (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	11 (138)
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Students of higher education institutions receiving scholarships and grants (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	12 (139)
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Primary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	13 (140)
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	14 (141)
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	15 (142)
Uczniowie i absolwenci branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2016/17, 2017/18].....	Students and graduates of stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) by fields of education [2016/17, 2017/18].....	16 (143)
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	17 (144)
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Technical secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	18 (145)
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2016/17, 2017/18].....	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education [2016/17, 2017/18].....	19 (146)
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Level art schools for children and youth (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	20 (147)
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	Post-secondary schools (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18].....	21 (148)
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według kierunków kształcenia [2016/17, 2017/18].....	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by fields of education [2016/17, 2017/18].....	22 (149)
Szkoły wyższe (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Higher education institutions (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	23 (150)
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Students of higher education institutions by study forms and type of schools (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	24 (151)
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17).....	Graduates of higher education institutions by study forms and type of schools (2010/11, 2015/16, 2016/17).....	25 (152)
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Academic teachers in higher education institutions (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18) ...	26 (153)
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Foreigners – students and graduates by study forms and type of schools (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	27 (154)
Studia podyplomowe i doktoranckie (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Postgraduate and doctoral studies (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	28 (155)

	Tablica Table	Strona Page
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18	29 (156)	221
Szkoły dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	30 (157)	222
Wychowanie przedszkolne (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	31 (158)	223
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA		
Uwagi ogólne	x	224
Pracownicy medyczni (2016, 2017)	1 (159)	230
Lekarze specjaliści (2016, 2017)	2 (160)	230
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2016, 2017)	3 (161)	231
Stacjonarna opieka zdrowotna (2016, 2017)	4 (162)	232
Szpitala ogólne (2016, 2017)	5 (163)	233
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (164)	234
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (165)	234
Krwiodawstwo (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (166)	235
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (167)	236
Żłobki i kluby dziecięce (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (168)	237
Wspieranie rodziny (2016, 2017)	11 (169)	237
Placówki wsparcia dziennego (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (170)	238
Rodzinną pieczę zastępczą (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (171)	238
Institutionalna pieczę zastępczą (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (172)	238
Pomoc społeczna stacjonarna (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (173)	239
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (174)	239
Świadczenia pomocy społecznej (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (175)	240
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT		
Uwagi ogólne	x	241
Kultura		
Książki i broszury wydane (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (176)	244
Gazety i czasopisma wydane (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (177)	244
Biblioteki publiczne (z filiami) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (178)	245
Muzea (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (179)	245
Instytucje paramuzealne (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (180)	245
Galerie sztuki (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (181)	246
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (182)	246
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (183)	247
Kina stałe (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (184)	247
Abonenci telewizji kablowej (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (185)	248
Abonenci radiowi i telewizyjni (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (186)	248
Turystyka		
Baza noclegowa turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (187)	248
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (188)	250
CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE		
General notes	x	224
Medical personnel (2016, 2017)	1 (159)	230
Doctors specialists (2016, 2017)	2 (160)	230
Out-patient health care (2016, 2017)	3 (161)	231
In-patient health care (2016, 2017)	4 (162)	232
General hospitals (2016, 2017)	5 (163)	233
Emergency medical services and first aid (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (164)	234
Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (165)	234
Blood donation (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (166)	235
Incidence of infectious diseases and poisonings (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (167)	236
Nurseries and children clubs (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (168)	237
Family support (2016, 2017)	11 (169)	237
Day-support centres (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (170)	238
Family foster care (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (171)	238
Institutional foster care (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (172)	238
Stationary social welfare (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (173)	239
Stationary social welfare facilities by groups of residents (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (174)	239
Social assistance benefits (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (175)	240
CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT		
General notes	x	241
Culture		
Books and pamphlets published (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (176)	244
Newspapers and magazines published (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (177)	244
Public libraries (with branches) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (178)	245
Museums (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (179)	245
Museum-related institutions (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (180)	245
Art galleries (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (181)	246
Theatres, music institutions, entertainment enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (182)	246
Cultural centres and establishment, clubs, community centres (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (183)	247
Fixed cinemas (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (184)	247
Cable television subscribers (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (185)	248
Radio and television subscribers (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (186)	248
Tourism		
Tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (187)	248
Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (188)	250

	Tablica Table	Strona Page
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (189)	251
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017).....	15 (190)	252
Hotele według kategorii (2010, 2015, 2016, 2017).....	16 (191)	253
Sport		
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2010, 2014, 2016)	17 (192)	254
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2016 r.	18 (193)	254
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne.....	x	256
Nauka i technika	Science and technology	
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2016, 2017)....	1 (194)	261
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia w 2017 r.	2 (195)	262
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017].....	3 (196)	263
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedziny B+R (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (197)	264
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według sektorów instytucjonalnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (198)	264
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące) w 2017 r.	6 (199)	265
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (200)	265
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2017 r.	8 (201)	266
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2015–2017	9 (202)	267
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]....	10 (203)	268
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (204)	270
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (205)	271
Spółceństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2015, 2016, 2017).....	13 (206)	271
Cele wykorzystania internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2016, 2017).....	14 (207)	271
DZIAŁ XIV. CENY	CHAPTER XIV. PRICES	
Uwagi ogólne.....	x	272
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (208)	273
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (209)	273

	Tablica Table	Strona Page
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (210)	275
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (211)	275
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne.....	x	276
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Trends and major economic and production results in agriculture (2010, 2015, 2016, 2017) ..	1 (212) 282
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2015, 2016, 2017).....	Agricultural land area by land type (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (213) 284
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2013, 2016)	Farms by area groups (2010, 2013, 2016).....	3 (214) 284
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2014, 2015, 2016].....	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2010, 2014, 2015, 2016]	4 (215) 285
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2014, 2015, 2016, 2017].....	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2010, 2014, 2015, 2016]	5 (216) 285
Powierzchnia zasiewów (2010, 2015, 2016, 2017).....	Sown area (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (217) 287
Zbiory i plony wybranych ziemniaków (2011–2015, 2015, 2016, 2017)	Selected crop production and yields (2011–2015, 2015, 2016, 2017)	7 (218) 288
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw grunto- wych (2015, 2016, 2017).....	Area, production and yields of ground vegeta- bles (2015, 2016, 2017).....	8 (219) 289
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach (2015, 2016, 2017).....	Area and production of fruit tree in orchards (2015, 2016, 2017).....	9 (220) 290
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach (2015, 2016, 2017).....	Area and production of fruit bushes and berry plantation in orchards (2015, 2016, 2017).....	10 (221) 291
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie (2010, 2015, 2016, 2017)	Cattle, pigs, sheep and horses (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (222) 292
Drób (2010, 2015, 2016, 2017)	Poultry (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (223) 293
Produkcja żywca rzeźnego (2010, 2015, 2016, 2017).....	Production of animals for slaughter (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (224) 293
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of meat, fats and pluck (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (225) 294
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of cows' milk and hen eggs (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (226) 294
Ciągniki rolnicze (2010, 2013, 2016)	Agricultural tractors (2010, 2013, 2016)	16 (227) 295
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17).....	Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient (2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	17 (228) 295
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bie- żące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Value of agricultural products procurement (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	18 (229) 296
Skup ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Procurement of major agricultural products (2010, 2015, 2016, 2017).....	19 (230) 297
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2010, 2015, 2016, 2017)	Organic farms (2010, 2015, 2016, 2017).....	20 (231) 298
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne (2010, 2015, 2016, 2017).....	Major game species (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (232) 298
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18).....	Shoot of main game species (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	22 (233) 299
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowiec- kiego oraz obwody łowieckie (2010, 2015, 2016, 2017)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (234) 299
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Forest land (2010, 2015, 2016, 2017)	24 (235) 300
Powierzchnia lasów	Forest area	25 (236) 301
Zasoby drzewne na pnii	Growing stock of standing wood.....	26 (237) 303

	Tablica Table	Strona Page
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2010, 2015, 2016, 2017)	27 (238)	304
Pozyskanie drewna (2010, 2015, 2016, 2017) ...	28 (239)	305
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrze- wień (2010, 2015, 2016, 2017)	29 (240)	306
Pożary w lasach (2010, 2015, 2016, 2017)	30 (241)	306
DZIAŁ XVI. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO		
Uwagi ogólne	x	307
Przemysł		
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (242)	310
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (243)	311
Produkcja wybranych wyrobów (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (244)	312
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (245)	313
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (246)	314
Budownictwo		
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bie- żące) [2010, 2015, 2016, 2017]	6 (247)	315
Produkcja budowlano-montażowa według ro- dzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	7 (248)	315
Budynki oddane do użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (249)	317
Budynki oddane do użytkowania według rodza- jów budynków (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (250)	318
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (251)	320
DZIAŁ XVII. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA		
Uwagi ogólne	x	321
Transport		
Linie kolejowe eksploatowane (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (252)	323
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (253)	323
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestro- wane (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (254)	324
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (255)	324
Transport samochodowy zarobkowy (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (256)	325
Komunikacja miejska (2010, 2015, 2016, 2017).	6 (257)	325
Wypadki drogowe i ich ofiary (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (258)	326
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2015, 2016, 2017)	8 (259)	326
Telekomunikacja		
Abonenci telefoniczni i aparaty telefoniczne (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (260)	327
DZIAŁ XVIII. HANDEL I GASTRONOMIA		
Uwagi ogólne	x	328

	Tablica Table	Strona Page
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Retail sales (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (261) 331
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Retail sales by groups (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (262) 331
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Wholesale sales in trade enterprises (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (263) 331
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2010, 2015, 2016, 2017)	Shops by organizational forms and petrol stations (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (264) 332
Gastronomia (2010, 2015, 2016, 2017)	Catering (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (265) 332
Magazyny handlowe (2009, 2012, 2015)	Trade warehouses (2009, 2012, 2015)	6 (266) 333
Targowiska (2010, 2015, 2016, 2017)	Marketplaces (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (267) 333
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XIX. FINANCES OF ENTERPRISES	
Uwagi ogólne	General notes	x 334
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2010, 2015, 2016, 2017)	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (268) 338
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (269) 339
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Enterprises by obtained financial results (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (270) 340
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2016, 2017)	Economic relations in enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (271) 341
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Current assets of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (272) 342
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Share equity (funds) of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (273) 343
Kapitał zakładowy spółek (2010, 2015, 2016, 2017)	Share capital of companies (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (274) 344
Zobowiązania przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	Liabilities of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (275) 345
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE	
Uwagi ogólne	General notes	x 346
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2016, 2017)	Revenue of local government units budgets by type (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (276) 348
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Revenue of local government units budgets by division in 2017	2 (277) 350
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2016, 2017)	Expenditure of local government units budgets by type (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (278) 351
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Expenditure of local government units budgets by division in 2017	4 (279) 352
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych (2016, 2017)	Revenue and costs of local government budgetary establishments (2016, 2017)	5 (280) 353
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 354
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Investment outlays (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (281) 358
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (282) 359
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (283) 360
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (284) 361
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (285) 362

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE		
Uwagi ogólne.....	x	363
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016].....	1 (286)	367
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016].....	2 (287)	368
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2010, 2015, 2016).....	3 (288)	368
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ		
Uwagi ogólne.....	x	369
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON (2010, 2015, 2016, 2017).....	1 (289)	370
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji PKD (2010, 2015, 2016, 2017)....	2 (290)	371
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji PKD (2010, 2015, 2016, 2017).....	3 (291)	373
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (292)	374
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017).....	5 (293)	375
CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS		
General notes.....	x	363
Gross domestic product (current prices) [2010, 2015, 2016].....	1 (286)	367
Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2010, 2015, 2016].....	2 (287)	368
Nominal income of the households sector (2010, 2015, 2016).....	3 (288)	368
CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
General notes.....	x	369
Entities of the national economy registered in the REGON register (2010, 2015, 2016, 2017).....	1 (289)	370
Entities of the national economy registered in the REGON register by legal forms and PKD sections (2010, 2015, 2016, 2017).....	2 (290)	371
Commercial companies by legal status and PKD sections (2010, 2015, 2016, 2017).....	3 (291)	373
Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017).....	4 (292)	374
Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017).....	5 (293)	375

SPIS WYKRESÓW LIST OF GRAPHS

	Strona Page
Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2017 r.	76
Podział województwa warmińsko-mazurskiego według nomenklatury jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NTS) w 2018 r.	77
Ludność według płci i wieku w 2017 r.	96
Ruch naturalny ludności.....	97
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat.....	97
Struktura pracujących według sekcji PKD w 2017 r.	128
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia w 2017 r.	128
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w wybranych sekcjach PKD od przeciętnego wynagrodzenia w województwie.....	129
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2017 r.	186
Mieszkania oddane do użytkowania.....	186
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2017/2018.....	187
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2017 r.	284
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2016 r. (stałe ceny 2015 r.).....	284
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące).....	285
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca.....	350
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące).....	350
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2017 r.	351
Administrative division of warmińsko-mazurskie voivodship in 2017.....	76
Division of the warmińsko-mazurskie voivodship according to the nomenclature of territorial units for statistical purposes (NTS) in 2018.....	77
Population by sex and age in 2017.....	96
Vital statistics of population.....	97
Life expectancy at 0 age.....	97
Structure of employed persons by PKD sections in 2017.....	128
Structure of registered unemployed persons by age and educational level in 2017.....	128
Relative deviations of average wages and salaries in selected PKD sections from the average wages and salaries in the voivodship.....	129
Dwellings fitted with installations in 2017.....	186
Dwellings completed.....	186
Education by educational level in the 2017/2018 school year.....	187
Land use in agricultural holdings in 2017.....	284
Structure of market agricultural output in 2016 (constant prices 2015).....	284
Structure of construction and assembly production (current prices).....	285
Revenue and expenditure of local government units budgets per capita.....	350
Structure of gross value added by kinds of activities (current prices).....	350
Structure of entities of the national economy in 2017.....	351

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska (—)	–	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit.
(0,0)	–	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
Kropka (.)	–	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
Znak x	–	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
Znak Δ	–	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 18 na str. 24. categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 18 on page 24.
Znak #	–	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.
Znak *	–	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych. data revised.
„W tym” „Of which”	–	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Przecinek (,)	–	oznacza liczby prezentujące liczby dziesiętne. used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY MAJOR ABBREVIATIONS

tys. thous.	= tysiąc = thousand	mm	= milimetr millimetre
mln	= milion million	cm	= centymetr centimetre
zł zł	= złoty = zloty	m	= metr metre
szt. pcs	= sztuka = piece	km	= kilometr kilometre
egz	= egzemplarz	m ²	= metr kwadratowy square metre
kpl	= komplet	ha	= hektar hectare
wol. vol.	= wolumin = volume	km ²	= kilometr kwadratowy square kilometre
μg	= mikrogram microgram	l	= litr litre
g	= gram gram	hl	= hektolitr hectolitre
kg	= kilogram kilogram	dm ³	= decymetr sześcienny cubic decimetre
dt	= decytona deciton	m ³	= metr sześcienny cubic metre

t	= tona tonne	pkt	= punkt
hm ³	= hektometr sześcienny cubic hectometre	tabl.	= tablica table
kWh	= kilowatogodzina kilowatt-hour	ust.	= ustęp
MWh	= megawatogodzina megawatt-hour	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
GWh	= gigawatogodzina gigawatt-hour	i in.	= i inni
TJ	= teradžul terajoule	itp. etc.	= i tym podobne = and the like
°C	= stopień Celsjusza centigrade	m.in. i.a.	= między innymi = among others
h	= godzina hour	np. e.g.	= na przykład = for example
d 24h	= doba = 24 hours	tj. i.e.	= to jest = that is
r.	= rok	tzn. i.e.	= to znaczy = that is
t/r t/y	= ton rocznie = tonnes per year	tw.	= tak zwany
p. u.	= powierzchnia użytkowa	ww.	= wyżej wymieniony
art.	= artykuł article	PKP	= Polskie Koleje Państwowe
cd. cont.	= ciąg dalszy = continued	S.A.	= Spółka Akcyjna Joint stock company
dok. cont.	= dokończenie = continued	ZOZ	= Zakład Opieki Zdrowotnej Health Care Institution
Lp. No.	= liczba porządkowa = number	NTS NUTS	= Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych = Nomenclature of Territorial Units for Statistics
Kk	= Kodeks karny	EKG ECE	= Europejska Komisja Gospodarcza = Economic Commission for Europe
kl.	= klasa	EUROSTAT	= Biuro Statystyczne Wspólnot Europejskich Office Statistique des Communautés Européennes
nr (Nr) No.	= numer = number	ONZ UN	= Organizacja Narodów Zjednoczonych = United Nations
poz.	= pozycja	UNESCO	= Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
dam ³	= dekametr sześcienny cubic decametre		

UWAGI OGÓLNE

1. Dane zamieszczone w Roczniku – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w **każdorazowym podziale administracyjnym kraju**.

W tablicach zawierających informacje w podziale na **miasta** i **wieś**, przez „**miasta**” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „**wieś**” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

2. Dane prezentowane są w układzie **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)**, opracowanej na podstawie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r.) z późniejszymi zmianami.

3. Prezentowane dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

4. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

5. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, Przetwórstwo przemysłowe”, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obo-

GENERAL NOTES

1. Data in the Yearbook, unless otherwise indicated, are presented according to **administrative division of the country in a given period**.

In the tables containing information divided into **urban areas** and **rural areas**, the term “**urban areas**” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term “**rural areas**” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

2. Data are presented in accordance with the **Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS)**, compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to the Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003) with later amendments.

3. Presented data, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

4. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed** and, unless otherwise indicated, include entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

5. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers of 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.

The item “**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item “**Other services**” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and services-producing activities of households for own use”;

wiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

— sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

— sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

6. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej opracowano zgodnie z **każdrazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

7. Dane w podziale według sekcji PKD 2007 oraz w podziale terytorialnym opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

8. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

9. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD – należy wymienić:

1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

— public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities,

— private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

6. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with the **respective organisational status of units of the national economy**.

7. Data according to NACE rev. 2 sections as well as according to territorial division are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

8. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

9. Other than NACE rev. 2, among the more important classifications according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units are grouped; the classification, compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 I 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy of 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018, item 227) replacing the classification valid until 31 XII 2014;

2) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also

2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.;

- 2) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen).

10. Dane w cenach bieżących odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i na wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatek akcyzowy (od wyrobów krajowych, importowanych i nabytych wewnątrzspółnotowo), cła oraz podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych, zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

11. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
 - ceny stałe 2015 (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

12. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych. Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

13. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy **przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę

adopted for compiling price indices) are grouped;

10. Data in current prices correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables and charts in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products comprise: VAT on goods and services (on domestic and imported products), excise tax (on domestic, imported and Intra-Community acquired goods), duties and taxes on certain services (e.g. on games of chance and mutual betting, lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers in buses with foreign registration).

11. Constant prices were adopted as follows:

- 1) agricultural output – current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in the case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - constant prices 2005 (average current prices 2005) for 2006–2010,
 - constant prices 2010 (average current prices 2010) for 2011–2015,
 - constant prices 2015 (average current prices 2015) since 2016.

12. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in the case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods are calculated in comparable conditions. Single base indices are calculated using the chain-base index method.

13. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When **computing per capita data (1000 population, etc.)** as of the end of a year (e.g. beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics, production, consumption) – as of 30 VI.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated on the basis of the Population and Housing Census 2011.

ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) – według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

14. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

15. Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

17. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.

18. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

14. Data, unless otherwise indicated, do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

15. Selected information presented on the basis of preliminary data may change in subsequent publications of the Statistical Office.

16. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item „total”.

17. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note.

18. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA
CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)
INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION
OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD – 10 Revision)

Choroby krwi i narządów krwiotwórczych Diseases of blood and blood-forming organs	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz wybrane choroby przebiegające z udziałem mechanizmów immunologicznych Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone Congenital anomalies	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone Symptoms and ill-defined conditions	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych niesklasyfikowane gdzie indziej Symptoms, sign and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2

sekcje
sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę Electricity, gas, steam and air conditioning supply	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości Real estate activities

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 (dok.)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2 (cont.)

działy
divisions

Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Manufacture of metal products	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

grupa
group

Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
	Civil engineering

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” (Methodological Papers and Classifications).

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R.

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship	SPECIFICATION
	ogółem total		

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY
AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION

Powierzchnia w km ²	312679	24173	7,7	Area in km ²
Powiaty	314	19	6,1	Powiats
Miasta na prawach powiatu.....	66	2	3,0	Cities with powiat status
Gminy	2478	116	4,7	Gminas
Miasta	923	49	5,3	Towns
Miejscowości wiejskie.....	52512	3875	7,4	Rural localities
Sołectwa	40725	2303	5,7	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
pyłowych	35,6	0,8	2,1	particulates
gazowych (z dwutlenkiem węgla)..	213920,7	1657,4	0,8	gases (including carbon dioxide)
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3258	243	7,5	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	177	7,3	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	808	66	8,2	with increased biogene removal
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t.....	113792,8	961,5	0,8	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thous. t
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	11654,3	434,4	3,7	Municipal waste collected ^b (during the year) in thous. t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych	6825,4	118,2	1,7	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	2,6	1,6	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych	2065,7	30,2	1,5	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,4	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE^c
PUBLIC SAFETY^c

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w liczbach bezwzględnych	753963	24490	3,2	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	196,2	170,7	x	per 10 thous. population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	71,7	71,5	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII)	38433558	1433945	3,7	Population (as of 31 XII)
miasta	23109253	846422	3,7	urban areas
wieś	15324305	587523	3,8	rural areas
w tym kobiety	19840383	732360	3,7	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	59	48,0	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	63,4	60,0	94,6	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,0	0,1	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,0	-1,9	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15380,7	452,8	2,9	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thous.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł.	4283,73	3641,32	85,0	Average monthly gross wages and salaries in zł
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	1081,7	60,0	5,5	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	6,6	11,7	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII) in %
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	303903,1	16230,7	5,3	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	156780,5	7177,2	4,6	sewage distribution ^c
gazowej	152217,2	3189,9	2,1	gas supply
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				Dwellings stocks ^d (as of 31 XII):
mieszkania: w tysiącach	14439,8	514,2	3,6	dwellings: in thousands
na 1000 ludności	375,7	358,6	x	per 1000 population
izby: w tysiącach	55205,6	1943,4	3,5	in thousands
na 1000 ludności	1436,4	1355,3	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań: w tysiącach m ²	1068557,5	35237,9	3,3	useful floor area of dwellings: in thousands m ²
na 1000 ludności w m ²	27802,7	24574,1	x	per 1000 population in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance of dwelling stocks.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.) MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)				
Mieszkania oddane do użytkowania:				Dwellings completed:
w tysiącach	178,3	4,8	2,7	in thousands
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania	4,6	3,3	x	dwellings
izby	18,1	12,6	x	rooms
powierzchnia użytkowa miesz- kań w m ²	430,5	296,8	x	useful floor area of dwellings in m ²
EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego EDUCATION ^a – as of beginning of the school year				
Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thous.:
podstawowych	2657,0	98,3	3,7	primary
gimnazjalnych	703,9	27,0	3,8	lower secondary
branżowe szkoły I stopnia ^c	166,4	7,8	4,7	Stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	474,5	16,7	3,5	general secondary
technikach	503,2	18,5	3,7	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	13,0	0,3	2,6	general art ^d
policealnych	235,6	8,2	3,5	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^e :				Children attending pre-primary edu- cation establishments ^e :
w tysiącach	1361,2	45,6	3,3	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–5 lat	847	746	88,1	per 1000 children aged 3–5
OCHRONA ZDROWIA^f I OPIEKA SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII HEALTH CARE ^f AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII				
Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze	91730	3092	3,4	doctor
lekarze dentyści	13308	504	3,8	dentists
pielęgniarki ^h	193700	6746	3,5	nurses ^h
Przychodnie	21665	869	4,0	Out-patients departments
Szpitala ogólne	951	44	4,6	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	185,3	6,7	3,6	Beds in general hospitals in thous.
Apteki ogólnodostępne ⁱ	13338	439	3,3	Generally available pharmacies ⁱ

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 187. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe; łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych i uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi resortu obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. g Łącznie z odbywającymi staż; łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest indywidualna praktyka lekarska i pielęgnarska zarejestrowana w Izbach Lekarskich, pielęgnarskich, która realizuje świadczenia zdrowotne w ramach środków publicznych; bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, opieka społeczna, jednostka administracji publicznej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. i Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, ust. 10 na str. 226.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 187. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools; including basic vocational school sections and students special job-training schools. d Leading to professional certification. e Including the children attending for all school year in the units performing health care activities. f Including the data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. g Include inters; including persons for whom the main workplace are individual medical practice and nurses registered at Chamber of Physicians and Chambers of Nurses providing publicly funded medical services; excluding persons for whom the main workplace are university, social welfare, public administration or territorial self-government unit or National Health Fund. h Including master nurses. i See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 10 on page 226.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
KULTURA. TURYSTYKA CULTURE. TOURISM				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII).....	7953	301	3,8	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	128357,1	4220,6	3,3	Public library collections (as of 31 XII) in thous. vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII).....	949	31	3,3	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	37503,1	669,2	1,8	Museum and exhibition visitors in thous.
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	491	20	4,1	Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys. ...	56718,9	1632,3	2,9	Audience in fixed cinemas in thous.
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.: miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	774,0	40,8	5,3	Tourist accommodation establish- ments ^a in thous.:
korzystający z noclegów.....	31989,3	1262,6	3,9	number of beds (as of 31 VII) tourists accommodated
ROLNICTWO I LEŚNICTWO AGRICULTURE AND FORESTRY				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^b w tys. ha.....	14405,7	920,4	7,0	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) ^b in thous. ha
pod zasiewami ^c	10640,0	581,6	6,3	sown area ^c
grunty ugorowane	165,6	7,5	4,4	fallow land
uprawy trwałe	393,5	6,2	1,7	permanent crops
ogrody przydomowe	31,1	0,7	1,9	kitchen gardens
łąki i pastwiska.....	3175,5	324,5	10,4	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^c w tys. ha:				Sown area (as of June) ^c in thous. ha:
zboża	7602,0	368,9	4,9	cereals
ziemniaki.....	321,3	7,3	2,3	potatoes
warzywa gruntowe ^d	177,6	2715	1,5	ground vegetables ^d
Zbiory w tys. t:				Production in thous. t:
zboża	31925,0	1455,1	4,6	cereals
ziemniaki.....	8660,8	180,8	2,1	potatoes
warzywa gruntowe ^d	4583,3	58,7	1,3	ground vegetables ^d
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	42,0	39,4	93,8	cereals
ziemniaki.....	270	247	91,5	potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha.....	9242,4	759,8	8,2	Forest areas (as of 31 XII) in thous. ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w milionach złotych	1417247,1	34089,3	2,4	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	36886	23759	64,4	per capita in zł
Sprzedaż produkcji budowlano- -montażowej ^e (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production ^e (current prices):
w milionach złotych	186798,0	4694,8	2,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4862	3272	67,4	per capita in zł

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi, dane według szacunków. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, and crop area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens, data based on estimation. e Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km .. w tym o nawierzchni ulepszonej w %	299644,6 92,5	13622,9 92,1	4,5 x	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt: osobowe	22503,6	751,5	3,3	Registered cars ^a in thous. units: passenger cars
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3639,0	110,6	3,0	lorries and road tractors ^b
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ^c	7564	341	4,5	Post offices of appointed operator ^c
Telefoniczne łącza główne ^d : w tysiącach	4081,8	98,2	2,4	Fixed main line ^d : in thousands
w tym standardowe łącza główne	3338,1	83,5	2,5	of which standard main line
na 1000 ludności	106,2	68,5	x	per 1000 population
HANDEL – stan w dniu 31 XII TRADE – as of 31 XII				
Sklepy	355043	12336	3,5	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	116	x	Population per shop
Targowiska stałe	2173	83	3,8	Permanent marketplace
FINANSE PUBLICZNE PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin^e				Budgets of gminas^e
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	111189,3	4983,2	4,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4307	4368	101,4	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	111984,4	5054,9	4,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4338	4431	102,1	per capita in zł
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	78529,5	1736,8	2,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6229	5907	94,8	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	78504,1	1679,1	2,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6227	5711	91,7	per capita in zł
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	25388,5	1302,2	5,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	983	1142	116,2	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	25360,4	1304,0	5,1	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	982	1143	116,4	per capita in zł
Budżety województw				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	14771,4	511,1	3,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	384	356	92,7	per capita in zł
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	14317,4	521,8	3,6	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	373	364	97,6	per capita in zł

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą operatora wyznaczonego; do 2012 r. operatora publicznego. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Data concern the appointed operator; up 2012 public operator. d Data concern operators of the public telecommunication network. e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (dok.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE INVESTMENTS. FIXED ASSETS				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych	257880,7	7281,1	2,8	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6712	5075	75,6	per capita in zł
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych	3831949,8	113992,4	3,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	99703	79496	79,7	per capita in zł
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^{ab} (stan w dniu 31 XII)	4309800	125377	2,9	Entities of the national economy in the REGON register ^{ab} (as of 31 XII)
sektor publiczny	115075	5094	4,4	public sector
sektor prywatny	4140861	119926	2,9	private sector
RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R. REGIONAL ACCOUNTS IN 2016				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	1861112	49625	2,7	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	48432	34514	71,3	per capita in zł
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych	1643981	43832	2,7	in million zlotys
na 1 pracującego w zł	113872	101178	88,9	per 1 employed person in zł
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych	1121369	36418	3,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	29182	25329	86,8	per capita in zł

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
	POWIERZCHNIA			
Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII)....	24203	24173	24173	24173
	STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Pobór wody – w % poboru ogółem				
– na cele:				
produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem).....	30,5	22,2	17,9	19,7
eksploatacji sieci wodociągowej ^b	53,0	52,1	49,6	51,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	5,3	5,1	5,3	5,0
w tym do produkcji przemysłowej.....	1,8	1,3	1,1	1,1
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi:				
oczyszczane w % wymagających oczyszczania	95,7	95,4	99,4	98,6
nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,1	0,1	0,0	0,0
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	64,5	69,9	70,8	74,8
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				
pyłowych	2,5	1,9	1,2	1,1
gazowych (bez dwutlenku węgla).....	15,3	10,6	9,6	8,9
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:				
pyłowych.....	95,3	96,6	97,7	97,4
gazowych (bez dwutlenku węgla)	14,5	2,8	7,1	1,1
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^d na 1 km ² w t.....	19,0	25,2	41,8	45,9
Odpady komunalne zebrane ^e (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg.....	353	219	226	238
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:				
służące ochronie środowiska	3,4	3,4	6,1	5,6
służące gospodarce wodnej.....	1,5	1,7	1,8	1,4
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):				
w % powierzchni ogólnej.....	53,6	46,2	46,6	46,7
na 1 mieszkańca w m ²	9089	7831	7746	7806

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ust. 7 na str. 56–57. e Dane szacunkowe; w 2000 r. określone jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane nieporównywalne

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water network. c Population connected to wastewater protection⁷, item 7 on page 56–57. e Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003 data are not comparable

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
AREA				
24173	24173	24173	24173	Area in km ² (as of 31 XII)
ENVIRONMENTAL PROTECTION				
				Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:
23,8	24,2	22,5	23,5	production ^a (excluding agriculture, hunting and forestry and fishing)
50,6	52,6	53,9	53,6	exploitation of water supply network ^b
				Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³
5,2	5,1	5,0	5,0	
1,4	1,4	1,3	1,4	of which for industrial production
				Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:
				treated in % of requiring treatment
98,7	99,5	97,4	97,2	
0,0	0,0	0,1	0,1	untreated per 1 km ² in dam ³
				Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c
75,0	75,9	75,7	76,6	
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
1,0	1,0	0,8	0,8	particulates
8,4	9,4	10,4	9,7	gases (excluding carbon dioxide)
				Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:
98,1	98,2	98,3	98,2	particulates
2,0	1,8	1,0	0,7	gases (excluding carbon dioxide)
				Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^d per 1 km ² in t
52,9	43,4	94,0	39,8	
				Municipal waste collected ^e (during the year) per capita in kg
251	271	302	295	
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:
3,9	3,5	1,2	1,6	in environmental protection
1,9	0,9	0,4	0,4	in water management
				Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):
46,7	46,7	46,7	46,7	in % of total area
7822	7846	7863	7879	per capita in m ²

– dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów.

treatment plants – estimated data, the total population – based on balances. d See general notes to the chapter “Environmental with data for previous years due to a change in the catalogue of waste.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE				
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^a w zakończonych postępowaniach przy- gotowawczych:				
w liczbach bezwzględnych	49413	50234	37666	32571
na 10 tys. ludności	346,7	351,7	259,0	224,9
Wskaźnik wykrywalności sprawców prze- stępstw stwierdzonych przez Policję ^a w %	53,1	70,5	71,6	66,9
LUDNOŚĆ^b				
Ludność (stan w dniu 31 XII).....	1427508	1428601	1453782	1446915
miasta	860484	857850	864661	857353
wieś	567024	570751	589121	589562
w tym kobiety	729648	731283	741522	738437
Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	105	105	104	104
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	59	59	60	60
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):				
przedprodukcyjnym	385794	322093	290117	274832
produkcyjnym	859584	915235	950669	935744
poprodukcyjnym	182130	191273	212996	236339
Małżeństwa na 1000 ludności	5,8	5,5	5,8	4,5
Rozwody na 1000 ludności	1,3	2,1	2,0	1,9
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,9	10,3	10,8	9,4
Zgony ^c na 1000 ludności	8,2	8,7	8,9	9,6
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2,7	1,6	1,9	-0,2
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych...	7,5	6,4	4,8	5,9
Saldo migracji wewnętrznych i zagranic- nych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,7	-2,2	-1,9	-2,6
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:				
mężczyźni	69,2	70,0	71,3	71,9
kobiety	78,6	79,4	80,4	80,8
RYNEK PRACY				
Pracujący ^{ef} (stan w dniu 31 XII):				
w tysiącach	454,0	396,9	423,3	419,6
w tym kobiety	214,2	184,9	197,7	200,2
na 1000 ludności	318	278	291	290
w sektorze prywatnym w %	71,3	71,8	73,8	75,2
według rodzajów działalności w %:				
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	26,6	17,0	16,5	16,7
przemysł i budownictwo	26,1	29,4	29,7	28,3
handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^g ; transport i gospodarka ma- gazynowa; zakwaterowanie i gastro- nomia ^h ; informacja i komunikacja.....	x	22,8	22,1	21,4
działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa rynku nieruchomości ^a oraz pozostałe usługi ^g	x	30,9	31,7	33,6

a Do 2012 r. – łącznie z prokuraturą; w 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Patrz uwagi ogólne wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. e Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w latach 2005–2009 – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. g Pod pojęciem "pozostałe usługi" należy rozumieć następujące sekcje PKD: i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność

a Until 2012 – including prosecutor's office; in 2014 excluding punishable acts committed by juveniles. b See general notes migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. e By actual workplace and kind of activity (since – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural "Professional, scientific and technical activities", "Administrative and support service activities", "Public administration and recreation" and "Other service activities".

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
PUBLIC SAFETY				
31266	27120	26971	24940	Ascertained crimes by the Police ^a in completed preparatory proceedings: in absolute numbers
216,3	188,0	187,6	173,8	
68,0	65,0	67,2	71,5	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^a in %
POPULATION^b				
1443967	1439675	1436367	1433945	Population (as of 31 XII)
854265	850385	847949	846422	urban areas
589702	589290	588418	587523	rural areas
736979	734782	733296	732360	of which females
104	104	104	104	Females per 100 males (as of 31 XII)
60	60	59	59	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
270848	266937	264364	263322	Population at age (as of 31 XII):
927429	917403	906979	896373	pre-working
245690	255335	265024	274250	working
4,8	4,8	4,7	4,8	post-working
1,9	1,9	1,9	2,0	Marriages per 1000 population
9,7	9,1	9,4	10,1	Divorces per 1000 population
9,1	9,6	9,8	10,1	Live births per 1000 population
0,6	-0,5	-0,4	0,1	Deaths ^c per 1000 population
4,8	4,0	5,0	4,2	Natural increase per 1000 population
-2,5	-2,4 ^d	-2,1	-1,9	Infant deaths per 1000 live births
73,1	72,7	72,7	73,0	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
81,2	81,1	81,1	81,4	Life expectancy at the moment of birth: males
				females
LABOUR MARKET				
426,3	433,2	443,3	452,8	Employed persons ^{ef} (as of 31 XII):
204,4	207,2	211,1	214,9	in thousands
295	301	309	316	of which women
75,7	76,2	76,7	77,2	per 1000 population
16,5	16,3	16,0	15,6	in private sector in %
28,5	29,0	29,3	29,7	by kind of activities in %:
21,2	21,4	21,4	21,6	agriculture, forestry and fishing
33,8	33,3	33,4	33,1	industry and construction
				trade; repair of motor vehicles ^a ; transportation and storage; accommodation and catering ^a ; information and communication
				financial and insurance activities; real estate activities and other services ^g

działu „Ludność”, ust. 1 na str. 90. c Łącznie ze zgonami niemowląt. d Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach (od 2004 r.). f Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Administrowanie i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” oraz „Pozostała działalność usługowa”.

to the chapter “Population”, item 1 on page 90. c Including infant deaths. d For calculating net migration, data on internal (2004). f Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results: in 2000 Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. g The term “Other services” refers to the NACE Rev. 2 sections: defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
RYNEK PRACY (dok.)				
Przeciętne zatrudnienie:				
w przemyśle:				
w tysiącach	87,8	81,6	84,8	81,1
na 1000 ludności	59,8	57,2	58,3	56,0
w budownictwie:				
w tysiącach	18,8	15,2	20,9	16,5
na 1000 ludności	12,8	10,7	14,3	11,4
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	158,2	150,9	105,9	115,9
2000 = 100.....	x	95,4	67,0	73,3
W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
kobiety	55,6	53,3	53,0	51,7
w wieku do 25 lat.....	27,3	22,5	21,7	19,2
pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	48,5	49,7	28,1	35,9
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy.....	1535	411	230	134
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (stan w dniu 31 XII) w %.....	25,8	27,2	20,0	21,6
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH				
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	1671,17	2015,99	2722,00	3106,89
2000 = 100.....	x	120,6	162,9	185,9
w tym: w przemyśle	1702,61	1881,59	2587,50	3011,30
w budownictwie.....	1486,12	1677,73	2293,03	2532,51
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	306,6	297,6	299,7	294,0
pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	238,4	238,0	249,6	248,2
rolników indywidualnych.....	68,2	59,7	50,1	45,8
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	759,05	1019,16	1428,63	1669,55
rolników indywidualnych ^b	602,05	756,55	955,05	1128,17
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA				
Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
wodociągowej	9253,6	12130,2	13951,7	15261,6
kanalizacyjnej ^c	2541,3	4017,9	4794,6	6299,0
Zużycie w gospodarstwach domowych:				
wody z wodociągów:				
w hektometrach sześciennych	48,5	44,4	44,8	44,1
na 1 mieszkańca w m ³	33,8	31,1	30,8	30,5
energii elektrycznej w miastach ^d :				
w gigawatogodzinach	504,6	466,8	594,2	555,5
na 1 mieszkańca w kWh.....	588,0	544,0	686,3	647,2

a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego uprawnieni do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. c Łącznie gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture was and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. b Including benefits from the Pension Fund. c Including collectors. d In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LABOUR MARKET (cont.)				
				Average paid employment:
82,6	85,0	88,9	91,1	in industry:
57,2	59,1	61,9	63,6	in thousands
				per 1000 population
15,9	15,9	16,3	16,4	in construction:
11,0	11,0	11,3	11,5	in thousands
				per 1000 population
98,1	83,5	73,1	60,0	Registered unemployed persons
62,1	52,8	46,2	37,9	(as of 31 XII) in thous.
				2000 = 100
52,0	52,8	54,2	56,4	In % of registered unemployed (as of 31 XII):
17,2	15,7	13,5	12,7	women
39,5	37,8	38,9	39,7	aged up to 25
				out of work for longer than 1 year
83	67	40	33	Registered unemployed persons
				(as of 31 XII) per a job offer
18,7	16,2	14,2	11,7	Registered unemployment rate ^a
				(as of 31 XII) in %
WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS				
3223,04	3324,04	3456,95	3641,32	Average monthly gross wages and salaries
192,9	198,9	206,9	217,9	in zł
3149,33	3231,63	3411,65	3627,27	2000 = 100
2645,37	2718,77	2810,87	2995,07	of which: in industry
				in construction
290,6	291,7	292,6	293,3	Average number of retirees and pensioners
				in thous.
246,0	247,3	248,7	250,2	receiving retirement pay and pensions paid
44,6	44,4	43,9	43,1	by the Social Insurance Institution
				farmers
				Average monthly gross retirement pay and
				pension in zł:
1734,11	1789,53	1824,03	1880,42	paid by the Social Insurance Institution
1151,92	1189,75	1195,90	1218,47	farmers ^b
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS				
15603,2	15872,2	16033,9	16230,7	Distribution network (as of 31 XII) in km:
6731,6	6922,3	7040,6	7177,2	water supply
				sewage ^c
44,6	45,4	45,1	44,5	Consumption in households:
30,8	31,5	31,4	31,0	water from water supply systems:
				in cubic hectometre
				per capita in m ³
523,0	510,5	543,2	531,4	electricity in urban areas ^d :
610,9	598,2	639,7	627,3	in gigawatt hour
				per capita in kWh

wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w latach 2005–2009 Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia z kolektorami. d W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego

used for calculation, estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to was income from a private farm in agriculture.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.)				
Zasoby mieszkaniowe ^a (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII): mieszkania:				
w tysiącach	421,4	457,9	483,2	497,0
na 1000 ludności	295,2	320,5	332,4	343,5
izby na 1000 ludności	1054,8	1184,7	1251,1*	1296,5
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² : na 1000 ludności	17533,8	20798,5	22233,4	23261,9
przeciętna 1 mieszkania	59,4	64,9	66,9*	67,7
Mieszkania oddane do użytkowania: mieszkania:				
w tysiącach	3,7	4,5	4,8	4,8
na 1000 ludności	2,6	3,1	3,3	3,3
izby na 1000 ludności	8,7	13,1	13,5	14,3
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² : na 1000 ludności	174,5	292,2	314,6	323,8
przeciętna 1 mieszkania	67,3	93,8	96,2	97,7
EDUKACJA^b I WYCHOWANIE				
Uczniowie w szkołach ^c (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
podstawowych ^d	134,8	107,3	87,3	83,6
gimnazjach	49,4	66,4	51,4	44,4
branżowych I stopnia ^{ef}	24,3	10,5	10,4	8,7
liceach ogólnokształcących ^g	34,4	27,3	23,2	19,8
liceach profilowanych	x	9,2	1,1	0,2
technikach ^h	38,8	22,1	22,3	20,5
artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,5	0,6	0,4	0,3
policealnych	6,4	12,5	11,9	10,0
Absolwenci szkół ^{ek} w tys.:				
podstawowych	50,4 ^m	20,6	15,9	14,1
gimnazjów	x	21,6	17,4	14,9
zasadniczych zawodowych ^f	7,8	3,1	3,6	3,0
liceów ogólnokształcących ^g	6,5	9,0	7,8	6,8
liceów profilowanych	x	3,3	0,7	0,2
techników ^h	7,0	6,7	4,5	4,7
artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,1	0,1	0,1	0,1
policealnych	2,9	3,9	3,1	3,7
Absolwenci szkół zasadniczych zawodo- wych, liceów ogólnokształcących, techni- ków oraz artystycznych ogólnokształca- jących dających uprawnienia zawodowe ^{kgi} (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	15	15	11	10

a Na podstawie bilansów. b Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 187. c Bez szkół dla przedszkolnego. d Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. fgh Łącznie: f – od roku szkolnego 2004/05 ze 2004/05–2012/13 – uczniowie, 2005/06–2012/13 – absolwenci), h – z uzupełniającymi technikami (w latach szkolnych szkolnego. i Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy oraz w latach szkolnych 2004/05–2014/15 z lice-

a Based on balances. b See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 187. c Excluding schools for 2016/17 school year, basic vocational schools. fgh Including: f – since the 2004/05 school year, special job-training schools, h – supplementary technical secondary schools (in the 2004/05–2013/14 school years – students, 2006/07–2013/14 in the 2004/05–2014/15 school years, specialised secondary schools. m Data include graduates of grades 6 and 7. * Data revi-

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)				
				Dwelling stocks ^a (in 2000 – inhabited; as of 31 XII):
				dwellings:
501,1	505,2	509,6	514,2	in thousands
347,1	350,9	354,8	358,6	per 1000 population
1310,7	1326,1	1340,9	1355,3	rooms per 1000 population
				useful floor area of dwellings in m ² :
23582,1	23920,2	24247,3	25574,1	per 1000 population
67,9	68,2	68,3	68,5	average per dwelling
				Dwellings completed:
				dwellings:
4,3	4,3	4,6	4,8	in thousands
3,0	3,0	3,2	3,3	per 1000 population
12,1	12,3	12,4	12,6	rooms per 1000 population
				useful floor area of dwellings in m ² :
286,9	286,7	288,0	296,8	per 1000 population
95,9	95,9	90,6	89,0	average per dwelling
EDUCATION ^b				
				Pupils and students in schools ^c (as of beginning of the school year) in thous.:
88,3	93,9	86,1	98,3	primary ^d
42,9	42,0	41,1	27,0	lower secondary
9,0	8,6	8,1	7,8	stage I sectoral vocational ^{ef}
18,7	18,0	17,3	16,7	general secondary ^g
x	x	x	x	specialised secondary
19,9	19,2	18,7	18,5	technical secondary ^h
0,3	0,3	0,3	0,3	general art ⁱ
9,7	8,6	8,5	8,2	post-secondary
				Graduates in schools ^{ok} in thous.:
13,9	13,7	13,3	-	primary
14,3	13,7	13,5	12,9	lower secondary
1,8	2,5	2,6	2,2	basic vocational ^f
6,7	6,2	5,9	5,6	general secondary ^g
0,2	x	x	x	specialised secondary
4,5	4,4	4,4	4,3	technical secondary ^h
0,1	0,1	0,1	0,1	general art ⁱ
3,1	2,9	2,6	2,3	post-secondary
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{kgj} (excluding schools for adults) per 1000 population
9	9	9	8	

doroslých, z wyjątkiem szkół policealnych. d Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, g – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (w latach szkolnych 2004/05–2013/14 – uczniowie, 2006/07–2013/14 – absolwenci). i Dających uprawnienia zawodowe. k Z poprzedniego roku ami profilowanymi. m Dane obejmują absolwentów klas VIII i VI. * Dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.

adults, except post-secondary schools. d Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. e Until the g – supplementary general secondary schools (in the 2004/05–2012/13 school years – students, 2005/06–2012/13 – graduates), -graduates). i Leading to professional certification. k From the previous school year. l Including special job- training schools and sed in relation to the data already published.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
EDUKACJA ^a I WYCHOWANIE (dok.)				
Studenci szkół wyższych ^d (stan w dniu 30 XI) w tys.	45,1	61,4	49,8	36,8
Absolwenci szkół wyższych ^{bc} w tys.	6,8	12,2	14,4	11,6
Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	16,5	12,3	1,5	11,0
Absolwenci szkół dla dorosłych ^a w tys.	5,0	4,1	2,9	3,4
Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):				
miejsca w przedszkolach w tys.	24,6	22,0	27,0	32,0
dzieci ^e w tys.:				
w przedszkolach	23,4	21,2	27,5	32,0
w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	8,6	8,5	9,4	12,6
Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^f	319	347	430	463
OCHRONA ZDROWIA ^g I POMOC SPOŁECZNA				
Pracownicy medyczni ^h (stan w dniu 31 XII):				
lekarze	2104	2180	2481	2962
lekarze dentyści	185	335	481	551
pielęgniarki ⁱ	5963	5649	6309	7470
Łóżka w szpitalach ogólnych ^k (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	42,9	42,2	41,2	46,1
Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1543	1877	1757	2075
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	177	427	710	810
Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	268	343	366	401
Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę	5327	4165	3972	3608
Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
lekarskie	4,7	5,6	6,1	6,4
stomatologiczne	0,7	0,8	0,9	0,8
Dzieci w żłobkach ^l i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku ^m do lat 3	19	18	19	31
KULTURA. TURYSTYKA				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	367	348	316	302
Księgozbiór bibliotek publicznych na 1000 ludności w wol.	3852	3834	3504	3257
Czytelniczy bibliotek publicznych na 1000 ludności	211	192	158	148
Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych ⁿ w wol.:				
na 1000 ludności	3891	3491	2903	2975
na 1 czytelnika	18,8	18,2	18,4	20,1
Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,2	1,2	1,3	1,2
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^p na 1000 ludności	255	201	202	199

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 187. b Łącznie z filiami, zamiejscowymi jednostki macierzystej poza województwem warmińsko-mazurskim; bez szkół resortu obrony narodowej; bez cudzoziemców. 2008 r. łącznie z – nieuwzględnionymi w podziale według rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego (do 2011 r. określanymi jako zakłady opieki zdrowotnej). f W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie z danymi resortu obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. h Od 2005 r. pracujący bezpośrednio z pacjentem, od pielęgniarstwa. k Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. łącznie z łóżkami i inkubatorami dla z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. p Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 187. b Including branches, basic branch organizational excluding higher schools of the Ministry of National Defence; excluding foreigners. c From the previous academic year, and in 2000 points not listed in division by type of establishments; since 2007, excluding pre-primary education in the units performing health aged 3–6 in the population aged 3–5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – aged 3–5. g Since 2012, data working directly with a patient; since 2006, including persons whose primary workplace is a medical and nurse practice. l Including nursery wards. m Until 2010, excluding children’s clubs. n Since 2015, including interlibrary lending. p Data concern

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
EDUCATION^a (cont.)				
32,9	30,1	27,2	26,5	Students of higher education institutions ^d (as of 30 XI) in thous.
10,5	9,4	8,4	8,5	Graduates of higher education institutions ^{dc} in thous.
9,5	8,0	7,1	6,5	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thous.
2,7	2,7	2,1	2,1	Graduates of schools for adults ^d in thous.
33,2	32,7	35,7	38,4	Pre-primary education (as of beginning of the school year): places in nursery schools in thous.
31,4	29,3	33,6	35,8	children ^e in thous.: in nursery schools
10,6	8,6	9,3	9,8	in pre-primary sections in primary schools
523	748	714	776	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^f
HEALTH CARE^g AND SOCIAL WELFARE				
2961	2983	3092	3017	Medical personnel ^h (as of 31 XII):
583	432	504	529	doctors
7089	6782	6960	6746	dentists
46,0	46,3	47,0	46,8	nurses ⁱ
2118	2143	2227	2165	Beds in general hospitals ^k (as of 31 XII) per 10 thous. population
827	831	870	869	In-patient in general hospitals per 10 thous population
416	411	428	439	Out-patients departments (as of 31 XII)
3471	3503	3356	3266	Generally available pharmacies (as of 31 XII)
6,6	6,6	6,9	6,8	Population (as of 31 XII) per 1 pharmacy
0,8	0,8	0,8	0,8	Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:
38	42	53	57	doctors
				stomatological
				Children in nurseries ^l and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3 ^m
CULTURE. TOURISM				
304	304	300	301	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
3187	3075	2997	2942	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.
145	144	143	140	Public library borrowers per 1000 population
2891	2839	2835	2663	Public library loans in vol.:
19,9	19,7	21,0	19,0	per 1000 population
1,3	1,3	1,3	1,3	per borrower
210	197	215	245	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population
				Audience in theatres and music institutions ⁿ per 1000 population

podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi szkół mających siedzibę c Z poprzedniego roku akademickiego, a w 2000 r. – z roku kalendarzowego. d Z poprzedniego roku szkolnego. e Od i punktami przedszkolnymi; od 2007 r. bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą 3–6 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat i połowie rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat. g Od 2012 r. łącznie 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgnarska. i łącznie z magistrami noworodków. l łącznie z oddziałami żłobkowymi. m Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. n Od 2015 r. łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

units and branch teaching centres of higher education institutions seated outside the territory of Warmińsko-Mazurskie Voivodship; – from the calendar year. d From the previous school year. e Since 2008, including pre-primary education groups and pre-primary care activities (until the 2011 defined as health care institution). f In 2014, the rate was calculated using the number of children have included health care of: the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. h Since 2005, i Including masters of nursery. k Excluding day places in hospital wards; since 2008, including beds and incubators for newborns. activity performed in the voivodship, including outdoor events.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
KULTURA. TURYSTYKA (dok.)				
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	18	23	27	29
Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	294	305	372	465
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	39	29	21	21
Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	7,1	6,0	5,0	4,9
Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności ..	308	257	645	624
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:				
radiowi	234	232	176	178
telewizyjni	230	226	171	172
Baza noclegowa turystyki ^a (stan w dniu 31 VII)	589	353	387	489
w tym hotele	65	85	95	107
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	343	262	259	282
Korzystający z noclegów na 1000 ludności	586	531	618	727
ROLNICTWO ^p I LEŚNICTWO				
Użytki rolne (stan w czerwcu) ^{cd} w tys. ha ...	1230,9	998,7	1001,0	1021,1
w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	97,4	98,9
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^{de} w tys. ha	729,7	607,2	592,1	588,8
w tym w %:				
zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	71,8	71,0	69,5	62,0
w tym: pszenica	23,9	22,4	24,3	21,6
żyto	12,2	5,5	6,7	7,3
ziemniaki ^f	4,9	2,4	1,8	2,2
buraki cukrowe	0,9	0,6	0,6	0,5
Zbiory w tys. t:				
zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	1313,4	1199,8	1716,6	1440,1
w tym: pszenica	587,1	527,1	703,8	579,9
żyto	166,2	69,9	137,7	137,6
ziemniaki ^f	730,9	264,8	248,5	273,0
buraki cukrowe	219,8	181,3	175,2	170,4
Plony z 1 ha w dt:				
zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	25,1	27,8	41,7	39,4
w tym: pszenica	33,6	38,7	49,0	45,5
żyto	18,7	21,0	34,8	32,1
ziemniaki ^f	206	179	238	211
buraki cukrowe	337	475	518	625
Zwierzęta gospodarskie ^d (stan w czerwcu):				
bydło				
w tysiącach sztuk	415,0	407,2	435,0	451,2
na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	33,7	40,8	43,5	44,2
trzoda chlewna (w latach 2000–2009 oraz 2011–2013 – stan w końcu lipca):				
w tysiącach sztuk	798,9	880,6	670,1	520,2
na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	64,9	88,2	66,9	51,0
Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^e :				
żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^g w kg .	195,1	227,0	263,5	249,8
mleka krowiego w l	506,7	812,2	921,3	868,4

a Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane według siedziby użytkownika posiadającego poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. d W 2010 r. dane Powszechnego zielone). f Od 2010 r. bez ogrodów przydomowych. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego,

a Since 2011 concern establishments 10 and more bed places. b Data are presented according to the official activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. intended for ploughing (green fertilizers). f Since 2010 excluding kitchen gardens. g Concerns meat: beef, veal, pork,

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
CULTURE. TOURISM (cont.)				
30	33	33	31	Museums with branches (as of 31 XII)
351	486	504	466	Museum and exhibition visitors per 1000 population
20	18	19	20	Fixed cinemas (as of 31 XII)
5,7	5,0	5,2	5,6	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population
686	757	930	1138	Audience in fixed cinemas per 1000 population
178	178	178	176	Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:
172	172	172	170	radio
				television
496	492	512	499	Tourist accommodation establishments ^a (as of 31 VII)
110	105	113	113	of which hotels
276	278	286	285	Number of beds (as of 31 VII) per 10 thous. population
762	787	891	880	Tourists accommodated per 1000 population
AGRICULTURE ^b AND FORESTRY				
997,9	994,6	1023,0	943,2	Agricultural land (as of June) ^{cd} in thous. ha
98,9	98,8	99,2	97,6	of which in good agricultural condition in %
580,0	608,7	668,8	581,6	Sown area (as of June) ^{de} in thous. ha
				of which in %:
60,8	57,9	58,0	61,0	basic cereals (including cereal mixed)
25,0	24,8	23,6	24,6	of which: wheat
4,8	4,4	5,1	6,1	rye
1,0	1,5	1,2	1,3	potatoes ^f
0,5	0,3	0,4	0,5	sugar beets
				Crop production in thous. t:
1475,2	1397,6	1441,8	1391,8	basic cereals (including cereal mixed)
670,0	741,1	664,1	666,3	of which: wheat
91,3	79,2	95,3	115,2	rye
143,6	179,7	216,6	180,8	potatoes ^f
171,5	117,0	166,2	174,7	sugar beets
				Yields per 1 ha in dt:
41,8	39,7	37,2	39,3	basis cereals (including cereal mixed)
48,2	49,1	42,1	46,5	of which: wheat
33,1	29,3	27,9	32,6	rye
251	192	260	247	potatoes ^f
555	568	599	563	sugar beets
				Livestock ^d (as of June):
				cattle
457,8	440,4	442,5	464,7	in thousand heads
45,9	44,3	43,3	49,3	per 100 ha of agricultural land ^c in heads
				pigs (in years 2000–2009 and 2011–2013 – as of the end of July):
528,0	525,4	454,5	488,0	in thousand heads
52,9	52,8	44,4	51,7	per 100 ha of agricultural land ^c in heads
				Production per 1 ha of agricultural land ^c :
278,2	304,0	305,7	362,6	of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^g in kg
979,3	964,8	993,6	1139,9	of cows' milk in l

gospodarstwa. c Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów Spisu Rolnego. e Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyzioranie (nawozy drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej cieplej.

residence of land user. c Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural d In 2010 data of the Agricultural Census. e Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO (dok.)				
Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :				
ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszkami zbożowymi) w kg	596	617	734	670
ziemniaki w kg	41	14	9	10
buraki cukrowe w kg	179	182	162	167
żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w kg	129	190	224	232
mleko krowie w l	396	567	705	748
Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bde} w kg:				
mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	66,5	90,3	109,1	107,7
wapniowych	125,5	174,3	42,0	46,0
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{be} w szt.	3,8	4,7	5,0	5,1
Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	732,7	745,6	761,4	768,8
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
w tysiącach hektarów	713,0	725,3	740,8	748,4
na 1 mieszkańca w ha	0,5	0,5	0,5	0,5
Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	29,5	30,0	30,6	31,0
Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	381,0	407,2	446,7	448,0
PRZEMYSŁ				
Produkcja sprzedana przemysłu:				
w milionach złotych (ceny bieżące)	15860,5	22239,2	27880,5
rok poprzedni =100 (ceny stałe) ^f	113,7	.	.	100,9
2005=100 (ceny stałe)	136,4	153,6
na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	194257	262397	343983
na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	11103	15294	19251
BUDOWNICTWO				
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^g (ceny bieżące):				
w milionach złotych	2961,7	4548,9	4616,0
na 1 mieszkańca w zł	2073	3128	3187
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII				
Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^h :				
w kilometrach	1461	1209	1215	1078
na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	6,0	5,0	5,0	4,5
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
w kilometrach	12257	12352,3	12644,0	13079,8
na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	50,6	51,1	52,3	54,1

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych rolniczą o małej skali. c Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego i drobiowego; w wadze (średnie ceny bieżące 1995 r.), dla lat 2006–2009 ceny stałe 2005 (średnie ceny bieżące 2005 r.), dla lat 2011–2014 ceny stałe budowlane – według miejsca wykonywania robót. h Dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei Państwowych (PKP), od 2005 r.

a Data are presented according to the official residence of land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural land a small scale. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight. d In farming constant prices 2005 (average current prices 2005), for 2011–2014 constant prices 2010 (average current prices 2010), since concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP), as well as since 2005 of other entities which are administrators of

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY (cont.)				
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :
772	656	627	709	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg
12	15	16	17	potatoes in kg
160	130	161	180	sugar beets in kg
256	282	281	335	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in kg
828	854	849	953	cows' milk in l
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bde} in kg:
100,2	97,9	104,8	116,5	mineral or chemical (including mixed fertilizers)
43,8	29,4	45,5	48,9	lime
		5,4		Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land ^{be} in units
770,9	773,7	777,2	780,0	Forest land (as of 31 XII) in thous. ha
750,5	753,3	756,9	759,8	Forest areas (as of 31 XII):
0,5	0,5	0,5	0,5	in thousand hectares
31,0	31,2	31,3	31,4	per capita in ha
481,6	493,8	490,2	494,8	Forest cover (as of 31 XII) in %
				Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³
INDUSTRY				
28218,7	29317,7	31336,5	34089,3	Sold production of industry:
103,2	106,0	106,2	107,5	in million zlotys (current prices)
158,5	168,0	178,4	191,8	previous year =100 (constant prices) ^f
341482	344853	352341	373999	2005=100 (constant prices)
19522	20328	21795	23759	per employee in zl (current prices)
				per capita in zl (current prices)
CONSTRUCTION				
4806,5	4787,5	4730,9	4694,8	Sales of construction and assembly production ^g (current prices):
3325	3319	3290	3272	in million zlotys
				per capita in zl
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII				
1116	1138	1081	1084	Railway lines operated – standard gauge ^h :
4,6	4,7	4,5	4,5	in kilometres
				per 100 km ² of total area in km
13193,7	13340,1	13389,1	13622,9	Hard surface public roads (urban and non-urban):
54,6	55,2	55,4	56,4	in kilometres
				per 100 km ² of total area in km

nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność poubojowej ciepłej. d W roku gospodarczym. e W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. f Dla 2000 r. ceny stałe 1995 2010 (średnie ceny bieżące 2010 r.), od 2016 r. ceny stałe 2015 (średnie ceny bieżące 2015 r.). g Zrealizowanej przez podmioty również innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej.

who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on year. e In 2010 data of the Agricultural Census. f For 2000 constant prices 1995 (average current prices 1995), for 2006–2009 2016 constant prices 2015 (average current prices 2015). g Realized by construction units – by place of performing works. h Data railway infrastructure.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII (dok.)				
Samochody osobowe zarejestrowane ^a :				
w tysiącach sztuk.....	221,0	376,2	578,3	651,0
na 1000 ludności	155	263	398	450
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ^b :				
w liczbach bezwzględnych	437	391	424	379
na 100 tys. ludności.....	30,6	27,4	29,2	26,2
Telefoniczne łącza główne ^c :				
w tysiącach	368,9	410,1	249,8	166,9
na 1000 ludności	258,4	287,1	171,8	115,3
HANDEL				
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
w milionach złotych	8854,0	11313,1	11566,6	13138,5
na 1 mieszkańca w zł	6211	7920	7954	9072
Sklepy (stan w dniu 31 XII) w tys.	16,8 ^d	12,4	12,8	12,5
Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep	85 ^d	115	113	116
FINANSE PUBLICZNE				
Budżety gmin^e				
Dochody:				
w milionach złotych	1370,9	2122,5	3329,0	3709,8
na 1 mieszkańca w zł	1203	1883	2886	3225
Wydatki:				
w milionach złotych	1427,2	2120,6	3808,4	3618,1
na 1 mieszkańca w zł	1253	1881	3302	3145
Budżety miast na prawach powiatu				
Dochody:				
w milionach złotych	566,5	789,7	1153,0	1408,6
na 1 mieszkańca w zł	1932	2622	3835	4728
Wydatki:				
w milionach złotych	587,6	791,2	1314,8	1450,5
na 1 mieszkańca w zł	2003	2627	4373	4869
Budżety powiatów				
Dochody:				
w milionach złotych	634,0	743,0	1209,5	1246,8
na 1 mieszkańca w zł	557	659	1049	1084
Wydatki:				
w milionach złotych	647,8	765,3	1258,6	1260,0
na 1 mieszkańca w zł	569	679	1091	1095
Budżet województwa				
Dochody:				
w milionach złotych	122,5	231,3	520,4	886,6
na 1 mieszkańca w zł	86	162	358	612
Wydatki:				
w milionach złotych	137,1	291,1	541,4	923,9
na 1 mieszkańca w zł	96	204	372	638

a Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Dane dotyczą operatora wyznaczonego; operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. d Dane nieporównywalne w związku ze zmianą w 2004 r. metody badania

a Since 2011 including having temporary permission given at the end of the year. b Data concern the appointed operator; telecommunication network. d Data are not comparable due to change in 2004 the method of shop survey. e Excluding

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS –as of 31 XII (cont.)				
673,1	695,7	726,5	751,5	Registered passenger cars ^a :
466	483	506	524	in thousand units
				per 1000 population
344	334	338	341	Post offices of appointed operator ^b :
23,8	23,2	23,5	23,8	in absolute numbers
				per 100 thous. population
157,0	141,8	131,5	98,2	Fixed main line ^c :
108,7	98,5	91,5	68,5	in thousands
				per 1000 population
TRADE				
13665,8	15158,4	13772,0	14211,5	Retail sales (current prices):
9454	10510	9578	9905	in million zlotys
12,7	12,5	12,6	12,3	per capita in zł
				Shops (as of 31 XII) in thous.
114	115	114	116	Population (as of 31 XII) per 1 shop
PUBLIC FINANCE				
				Budgets of gminas^e
3875,0	3933,8	4601,5	4983,2	Revenue:
3375	3432	4027	4368	in million zlotys
				per capita in zł
3873,3	3822,0	4430,7	5054,9	Expenditure:
3374	3335	3877	4431	in million zlotys
				per capita in zł
				Budgets of cities with powiat status
1480,0	1751,9	1634,8	1736,8	Revenue:
4978	5917	5541	5907	in million zlotys
				per capita in zł
1484,4	1895,7	1476,9	1679,1	Expenditure:
4992	6403	5006	5711	in million zlotys
				per capita in zł
				Budgets of powiats
1269,9	1262,3	1241,3	1302,2	Revenue:
1106	1101	1086	1142	in million zlotys
				per capita in zł
1273,9	1232,6	1206,1	1304,0	Expenditure:
1110	1075	1055	1143	in million zlotys
				per capita in zł
				Budget of voivodship
1172,2	925,9	513,2	511,1	Revenue:
811	642	357	356	in million zlotys
				per capita in zł
1199,9	949,0	460,6	521,8	Expenditure:
830	658	320	364	in million zlotys
				per capita in zł

do 2012 r. operatora publicznego. W 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych. c Dane dotyczą sklepów. e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

up to 2012 public operator. In 2000 post offices and telecommunication service offices. c Data concern operators of the public revenue and expenditure of gminas which are also cities witch powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE^a				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
w milionach złotych	2643,4	3906,4	6548,3	6191,8
na 1 mieszkańca w zł	1845	2735	4503	4275
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
w milionach złotych	45691,8	56676,4	73617,5	88767,5
na 1 mieszkańca w zł	32008	39673	50639	61349
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON^b – stan w dniu 31 XII				
Ogółem: w tysiącach	102,7	110,1	119,0	122,2
na 10 tys. ludności	719	771	819	845
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
w tysiącach	22,6	27,6	31,3	34,6
1999 = 100	110,5	135,0	152,8	168,8
w tym:				
spółdzielnie	788	735	695	726
spółki handlowe	3591	5080	6043	7321
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	733	851	945	1026
spółki cywilne	8223	6872	6532	6537
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
w tysiącach	80,0	82,4	87,7	87,7
1999 = 100	105,0	108,2	115,2	115,1
na 10 tys. ludności	561	577	604	606
RACHUNKI REGIONALNE^c				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
w milionach złotych	39547	44573
na 1 mieszkańca w zł	27197	30776
Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni = 100	100,5
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
w milionach złotych	34793	39570
na 1 mieszkańca w zł	23927	27322
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
w milionach złotych	29820	32604
na 1 mieszkańca w zł	20507	22512
Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100	100,7

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących
a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION
INVESTMENTS. FIXED ASSETS^a				
6698,7	8057,1	7104,5	7281,1	Investment outlays (current prices):
4634	5587	4941	5075	in million zlotys
				per capita in zł
95359,3	102145,2	107524,3	113992,4	Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
66040	70950	74859	79496	in million zlotys
				per capita in zł
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGION REGISTER^b – as of 31 XII				
123,4	123,9	124,3	125,4	Total: in thousands
854	860	865	874	per 10 thous. population
				Legal persons and organizational entities without legal personality:
35,7	36,5	37,5	38,0	in thousands
174,2	178,0	183,3	185,6	1999 = 100
				of which:
741	745	746	741	co-operatives
7632	8133	8821	9215	commercial companies
				of which with foreign capital participation
1039	1044	1100	1104	civil law partnerships
6544	6533	6558	6531	Natural persons conducting economic activity:
				in thousands
87,7	87,4	86,8	87,4	1999 = 100
115,1	114,8	113,9	114,7	per 10 thous. population
607	607	604	609	
REGIONAL ACCOUNTS^c				
46193	47853	49625	.	Gross domestic product (current prices):
31957	33180	34514	.	in million zlotys
			.	per capita in zł
103,5	102,5	102,1	.	Gross domestic product (constant prices) – previous year = 100
40961	42454	43832	.	Gross value added (current prices):
28338	29436	30485	.	in million zlotys
			.	per capita in zł
33299	33974	36418	.	Gross nominal disposable income in the households sector:
23036	23557	25329	.	in million zlotys
			.	per capita in zł
102,2	102,8	107,7	.	Gross real disposable income in the households sector – previous year = 100

gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Patrz uwagi ogólne działu „Rachunki regionalne” na str. 363–366.
private farms in agricultural. c See general notes to the chapter “Regional accounts” on pages 363–366.

**DZIAŁ I
GEOGRAFIA**

**CHAPTER I
GEOGRAPHY**

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach, minutach i sekundach In degrees, minutes and seconds	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Furthest extended points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna)	Frombork	54°27'	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	Łłowo-Osada	53°08'	x	in the south (northern geographic latitude)
za zachód (długość geograficzna wschodnia)	Kisielice	19°08'	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Dubeninki	22°48'	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	1°19'	148	from south to north
z zachodu na wschód	x	3°40'	242	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

AREA AND BORDERS IN 2017 R.

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	24173	x	Area in km ²
Długość granicy w km	979	100,0	Length of borders in km
z Rosją	209	21,3	with Russia
z województwami:			with voivodships:
pomorskim	196	20,0	pomorskim
kujawsko-pomorskim	131	13,4	kujawsko-pomorskim
mazowieckim	218	22,3	mazowieckim
podlaskim	225	23,0	podlaskim

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Komendy Głównej Straży Granicznej.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography as well as the Headquarters of the Border Guard.

TABL. 3. UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – Wysoka Wieś – Dylewska Góra	Ostróda	312	Highest point – Wysoka Wieś – Dylewska Góra
Najniżej położony punkt – Raczki Elbąskie....	Elbląg	-1,8	Lowest point – Raczki Elbąskie
Najwyżej położona miejscowość – Olecko	Olecko	165	Highest locality – Olecko
Najniżej położona miejscowość – Żółwiniec ...	Markusy	-1,3	Lowest locality – Żółwiniec

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. WIĘKSZE SZTUCZNE ZBIORNIKI WODNE
MAJOR ARTIFICIAL RESERVOIRS

ZBIORNIKI I STOPNIE WODNE RESERVOIRS AND FALLS	Rzeka River	Rok uruchomienia Year opened	Całkowita po- jemność przy maksymalnym piętrzeniu w hm ³ Total capacity at maximum accu- mulation in hm ³	Powierzchnia przy maksymal- nym piętrzeniu w km ² Area at maxi- mum accumula- tion in km ²	Wysokość piętrzenia w m Height of accu- mulation in m
Pierzchały	Pasłęka	1916	11,5	2,4	14,0

Źródło: dane Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data Ministry of the Environment and Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 5. WIĘKSZE RZEKI
PRINCIPAL RIVERS

RZEKI ^a RIVERS ^a	Długość w km Length in km		Odbiornik ^b Recipient ^b	Powierzchnia dorzecza w km ² Drainage basin area in km ²	
	ogółem total	w tym w Polsce of which in Poland		ogółem total	w tym w Polsce of which in Poland
Pisa	82 ^c	82 ^c	Narew	4510	4510
Wkra	255	255	Narew	5348	5348
Drwęca	231	231	Wisła	5697	5697
Pasłęka	187	187	Zalew Wiślany	2321	2319
Łyna i jej dopływy	264	207	Pregoła	5990	5722

a Uszeregowane w porządku hydrograficznym. b Rzeka lub zbiornik wodny do którego uchodzi dopływ. c Liczona od jeziora Roś.
Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Listed according to hydrographic order. b River or reservoir into which the water flows. c Calculated from Lake Roś.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 6. WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA
LARGER AND DEEPER LAKES

RZEKI ^a RIVERS ^a	Położenie Placement		Powierzchnia ^a w km ² Area ^a in km ²	Głębokość maksymalna Maximum depth	Wzniesienie nad poziom morza Elevation above the sea level
	dorzecze drainage basin	powiat powiat			
Śniardwy	Pisa	piski/mrągowski	113,4	23,4	115,6
Mamry ^b	Węgorapa	węgorzewski	102,8	43,8	116,2
Jeziorak	Drwęca	iławski	32,2	12,0	99,5
Niegocin	Pisa	giżycki	26,0	39,7	116,0
Roś	Pisa	piski	18,9	31,8	115,0
Tały (z jeziorem Ryńskim)	Pisa	giżycki/mrągowski	18,3	50,8	116,1
Nidzkie	Pisa	piski	18,2	23,7	119,0
Wukśniki	Pasłęka	ostródzki	1,2	68,0	111,4
Babięty Wielkie	Krutynia	szczycieński	2,5	65,0	141,0
Piłakno	Krutynia	mrągowski	2,6	56,6	143,0
Etckie	Etłk	etłcki	3,8	55,8	120,0

a Zwierciadła wody i wysp na jeziorze. b System wodny jeziora Mamry: Mamry, Święcajty, Kirsajty, Dargin, Dobskie, Kisajno.
Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Water and island lake level. b Water system of Lake Mamry: Mamry, Święcajty, Kirsajty, Dargin, Dobskie, Kisajno.
S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 7. WAŻNIEJSZE KANAŁY
MAJOR CANALS

KANAŁY CANALS	Połączenia Linking	Rok uruchomienia Year opened	Długość w km Length in km
Elbląski	Jezioro Drwęckie – jezioro Drużno (Drużno)	1850	62,5

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Środowiska.

S o u r c e: data of the Ministry of the Environment.

TABL. 8. TEMPERATURY POWIETRZA
AIR TEMPERATURES

STACJE METEOROLOGICZNE METEOROLOGICAL STATIONS	Wzniesienie stacji nad poziom morza Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy tempera- tur skrajnych ampli- tudes of extreme tempera- tures
		1971– 2000	2001– 2005	2001– 2010	2017	maksy- mum maxim- mum	minimum minimum	
Olsztyn	133	7,3	7,8	7,9	8,3	36,2	-30,2	66,4

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

TABL. 9. OPADY ATMOSFERYCZNE I PRĘDKOŚĆ WIATRU
ATMOSPHERIC PRECIPITATION AND WIND VELOCITY

STACJE METEOROLOGICZNE METEOROLOGICAL STATIONS	Wzniesienie stacji nad po- ziom morza Station ele- vation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					Średnia prę- dność wiatru w m/s Average wind velocity in m/s
		średnie ^a average ^a			2017		
		1971–2000	2001–2005	2001–2010			
		Olsztyn.....	133	625	609	646	973

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management.

DZIAŁ II STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1034, z późniejszymi zmianami).

2. Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w oparciu o ustawę z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 909). Ustawa ta chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I–III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV–VI wytworzone z gleb organicznych. Od 2010 r. przepisów ustawy nie stosuje się do gruntów rolnych, stanowiących użytki rolne, położonych w granicach administracyjnych miast.

3. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagośparowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

4. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;

CHAPTER II ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and directions of land use** is classified according to ownership and register groups of land included in the land register introduced by the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments).

2. Data on **agricultural and forest areas exempted for non-agricultural and non-forest purposes** refer to areas, for which claims and fees were charged, on the basis of the Act 3 II 1995 on protection of agricultural and forest land (uniform text Journal of Laws 2015 item 909). The Law protects all agricultural land included in quality classes I–III, as well as agricultural land included in quality classes IV–VI comprised of organic soils. Since 2010 the provisions of the Law do not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

3. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined, due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

4. Information regarding **water withdrawal** concerns:

- 1) in the item „for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)” – organisational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually;

- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

5. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 4, pkt 1) i 3).

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach cieplnych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub floatacji.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych, względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

- 2) in the item „irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds” – agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item „exploitation of water supply network” – all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

5. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 4, points 1) and 3).

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground, or sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e. solid bodies and fats subject to settlement or floatation.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nie są objęte badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przyszagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłączone dowożone (czyli oczyszczalnie nie pracujące na sieci kanalizacyjnej).

W 2003 r. komunalne oczyszczalnie chemiczne zakwalifikowano albo do oczyszczalni o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, albo do oczyszczalni mechanicznych.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku, gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

6. Informacje o emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 I 1986 r. w sprawie opłat za gospodarzce korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7 poz. 40, z późniejszymi zmianami). Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest co-rocennie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań i może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapiennicznych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenu węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku, z hal produkcyjnych itp.).

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Dane o odpadach od 2013 r. zostały opracowane w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1987, z późniejszymi zmianami) zmieniającą ustawę z dnia 27 IV 2001 r. obowiązującą do 2012 r.

Informacje o odpadach opracowane zostały zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants working on sewage network. The statistical surveys do not include household sewage treatment plants or plants which treat only transported wastewater (i.e. wastewater treatment plants which operate outside the sewage network).

In 2003 municipal chemical waste water treatment plants were classified as treatment plants with increased biogene removal from sewage or mechanical treatment plants.

Data on **population connected to wastewater treatment plants** are presented on the basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

6. Information regarding emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns organisational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13 I 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7 item 40, with later amendments). The established group of surveyed entities maintained annually which i.a. assures comparability of data and may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high threshold of pollutant emission.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants.

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading, from production halls etc.).

7. Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard. Data on waste since 2013 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14 XII 2012 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1978, with later amendments), amending the Law dated 27 IV 2001 valid until 2012.

Information regarding waste was compiled with the waste catalogue introduced by the decree of

rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Informacje o ilości i rodzajach odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakiegokolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 XII 2012 r. (Dz. U. 2013 poz. 21, z późniejszymi zmianami).

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i obiektach unieszkodliwiania odpadów (w tym hałdach, stacjach osadowych) własnych i innych.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Dane od 2014 r. dotyczące odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych poprzez m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych.

8. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych). Formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

the Minister of the Environment dated 9 XII 2014 (Journal of Laws item 1923).

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law dated 14 XII 2012 (journal of Laws 2013 item 21, with later amendments).

Disposal of waste shall mean any operation which is not recovery even where the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Waste storage means a temporary waste accumulation, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collecting waste, storage of waste by the unit processing waste.

Landfilled waste is understood as waste transferred to own and other landfill areas and facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Since 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Reclaimed waste landfills shall mean areas, the exploitation of which has come to an end, and where the works targeted at creating or restoring their usability through proper relief of the land, enhancement of physical and chemical features as well as regulation of water conditions.

8. Nature protection consists of maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats). Forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, Natura 2000 areas, monuments of nature, plant, animal and fungi species protection.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 IV 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 142); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Rezerваты przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, wychodnie skalne, skarpy itp.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

9. Dane o nakładach na środki trwałe służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25 poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 142); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of the Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state – ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, rock outcrops, scarps etc.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exurgents, stones, ravines, erratic boulders and caves.

9. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25 item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as

podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

10. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza oraz umieszczanie odpadów na składowisku), innych opłat środowiskowych, kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenia wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

11. Podziału nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

with European System for the collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

10. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from environmental use fees (i.e. fees collected i.a. for: emission of air pollutants as well as placement of waste on landfills), other environmental fees, fines for violating environmental protection requirements, repayments of loans granted for investors.

Data concerning voivodship environmental protection and water management funds are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

11. The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management by voivodship is made on the basis of the actual location of the investment.

TABL. 1 (10). STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 1 I

GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE

As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018		2010	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w sto- sunku do 2017 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2017	na 1000 mieszkańców ^a w ha per 1000 population ^a in ha			
Powierzchnia ogólna^b	2417347	2417347	2417347	-	1694	1686	Total area^b
Użytki rolne	1327753	1306731	1316212 ^c	256 ^c	930	918	Agricultural land of which
w tym							
grunty orne	891380	878550	874588	-897	625	610	arable land
sady	2663	2578	2516	-20	2	2	orchards
łąki trwale	165957	162222	160560	-394	116	112	permanent meadows
pastwiska trwale	229947	224012	222129	-448	161	155	permanent pastures
grunty rolne zabudowane.	25664	26643	26878	52	18	19	agricultural built-up areas
grunty pod stawami	1511	2280	2599	152	1	2	lands under ponds
grunty pod rowami	10631	10446	10240	-84	7	7	lands under ditches
Grunty leśne oraz zadrze- wione i zakrzewione	778262	796091	791007	1370	545	552	Forest land as well as woody and bushy land
las	755050	771463	780690	3173	529	544	forests
grunty zadrzewione i zakrzewione	23212	24628	10317	-1803	16	7	woody and bushy land
Grunty pod wodami	138401	136757	136911	7	97	95	Lands under waters
morskimi wewnętrznymi ..	17440	17284	17274	-3	12	12	marine internal
powierzchniowymi płynącymi	117116	116663	117125	35	82	82	surface flowing
powierzchniowymi stojącymi	3845	2810	2512	-25	3	2	surface standing
Grunty zabudowane i zurbanizowane	86788	92679	93843	196	61	65	Built-up and urbanized ar- eas
tereny mieszkaniowe	12016	13911	14477	168	8	10	residential areas
tereny przemysłowe	3021	3375	3541	61	2	2	industrial areas
tereny inne zabudowane ..	5979	7301	7387	6	4	5	other built-up areas
tereny zurbanizowane niezabudowane	2640	2853	2798	-29	2	2	urbanized non- built-up areas
tereny rekreacji i wypo- czynku	2728	2940	3029	38	2	2	recreational areas
tereny komunikacyjne	59342	60971	61526	48	42	43	transport areas
drogi	52609	54480	54681	130	37	38	roads
kolejowe	6339	6170	6066	-82	4	4	railway
inne ^d	394	321	779	0	0	1	others ^d
użytki kopalne	1062	1328	1085	-96	1	1	minerals
Użytki ekologiczne	2489	3236	3412	8	2	2	Ecological arable lands
Nieużytki	76561	74688	70235	-1630	54	49	Wasteland
Tereny różne ^e	7093	7165	5727	-207	5	4	Miscellaneous land ^e

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2009 i 2017. b Obszar łądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz częścią morskich wód wewnętrznych. c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp.; od 2017 r. także grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. e Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 XII December for 2009 and 2017, respectively. b Land area (including inland waters) as well as part of internal waters. c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody". d Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc., since 2017 including areas used for public road construction or railways. e Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABLE 2 (11). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
 AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND
 DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
O G Ó Ł E M.....	147	156	165	241	T O T A L
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne.....	86	82	112	124	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-II.....	-	-	-	-	mineral I-II
III	20	21	31	27	III
IV	66	48	78	81	IV
organiczne: IV.....	-	11	2	14	organic: IV
V-VI.....	-	2	1	2	V-VI
Inne grunty rolne.....	56	58	51	108	Other agricultural land
Grunty leśne.....	5	16	2	9	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe.....	45	56	51	57	Residential areas
Na tereny przemysłowe.....	25	22	40	83	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne ..	1	3	12	15	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne.....	43	41	10	26	Minerals
Pod zbiorniki wodne.....	-	1	1	2	Water reservoirs
Na inne cele.....	33	33	52	57	Other purposes

a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (12). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	4711	4673	4882	4838	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdeastowane	4548	4532	4748	4619	devastated
zdegradowane	163	141	134	219	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	179	112	155	98	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	34	67	109	86	agricultural
leśne	145	45	46	12	forest
zagospodarowane	3	-	47	8	managed

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (13). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in per-cent	
OGÓŁEM	142,6	140,7	135,8	136,2	100,0	TOTAL
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych	25,5	34,1	30,5	32,0	23,5	Production (excluding agriculture, forestry and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe ^a	16,4	23,4	19,8	20,9	15,4	surface ^a
podziemne	9,1	10,7	10,7	11,1	8,2	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	46,3	32,7	32,2	31,2	22,9	Irrigation in agriculture, and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^b	70,7	74,0	73,2	73,0	53,6	Exploitation of water supply network ^b
wody: powierzchniowe	0,2	0,1	0,0	-	-	waters: surface
podziemne	70,5	73,8	73,2	73,0	53,6	underground

a Łącznie z morskimi wodami wewnętrznymi. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

a Including marine internal waters. b Water withdrawal by intakes before entering the water network.

TABL. 5 (14). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in per-cent	
O G Ó Ł E M	128,8	123,9	120,2	120,2	100,0	T O T A L
Przemysł.....	26,4	34,6	31,4	32,9	27,4	Industry
w tym na cele produkcyjne.....	12,1	13,6	12,8	13,2	11,0	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	46,3	32,7	32,2	31,2	25,9	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	56,1	56,6	56,6	56,1	46,7	Exploitation water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (15). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIENI W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE**
ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH
AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY
AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha.....	3069	2572	3048	2608	Area of irrigated agricultural land and forest land ^a in ha
Powierzchnia napełnianych stawów rybnych ^b w ha.....	1597	1432	1457	1302	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	46339	32658	32153	31155	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych.....	8761	8651	8824	8651	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha.....	2,9	3,4	2,9	3,3	per 1 ha
do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.....	37578	24007	23329	22504	for filling and completing fish ponds
na 1 ha.....	23,5	16,8	16,0	17,3	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.

a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (16). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in per-cent	
O G Ó Ł E M	65,8	69,4	68,8	71,8	100,0	T O T A L
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	18,7	24,6	22,1	23,7	33,0	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze.....	15,7	21,0	17,3	18,7	26,0	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	47,1	44,8	46,7	48,1	67,0	discharged by sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania.....	50,1	48,4	51,5	53,1	74,0	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane.....	49,8	48,1	50,2	51,6	71,9	treated
mechanicznie.....	0,7	0,4	0,3	0,3	0,4	mechanically
chemicznie ^b	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	chemically ^b
biologicznie.....	8,5	10,3	10,4	11,1	15,4	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów.....	40,6	37,4	39,4	40,2	56,0	with increased biogene removal
nieoczyszczane.....	0,3	0,2	1,3	1,5	2,1	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów.....	0,2	0,2	1,3	1,5	2,1	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną.....	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	discharged by sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only to industrial wastewater.

TABL. 8 (17). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	93	97	94	91	T O T A L
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania.....	29	29	26	25	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków.....	22	22	19	19	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości...	22	21	19	19	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości.....	-	1	-	-	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków.....	7	7	7	6	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków).....	64	68	68	66	Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (18). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Mecha- niczne Me- chanical	Che- miczne Chemical	Bio- logiczne Biological	Z podwyż- szonym usuwa- niem bio- genów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych							Industrial wastewater treatment plants
Liczba	2010	18	5	1	9	3	Number
	2015	18	2	1	12	3	
	2016	16	1	1	11	3	
	2017	17	1	1	12	3	
Przepustowość w dam ³ /d	2010	52,6	42,2	0,7	6,2	3,5	Capacity in dam ³ /24h
	2015	12,5	0,3	0,4	8,5	3,4	
	2016	13,0	0,1	0,4	9,1	3,4	
	2017	13,1	0,1	0,4	9,2	3,4	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a							Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba	2010	218	-	x	150	68	Number
	2015	237	-	x	172	65	
	2016	239	-	x	170	69	
	2017	243	-	x	177	66	
Przepustowość w dam ³ /d	2010	320,2	-	x	59,2 ^b	261,0	Capacity in dam ³ /24h
	2015	324,9	-	x	64,9	260,0	
	2016	325,2	-	x	64,2	261,0	
	2017	325,1	-	x	64,6	260,6	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^{cd}	2010	70,8	-	x	14,9	55,9	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^{cd}
	2015	75,9	-	x	17,8	58,1	
	2016	75,7	-	x	17,8	57,9	
	2017	76,6	-	x	18,0	58,6	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne ust. 5 na str. 56.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances. d See general notes item 5 on page 56.

TABL. 10 (19). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
 EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	49	65	72	75	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych.....	35	50	55	57	particulates
gazowych.....	7	4	2	2	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission:
pyłów.....	16	13	18	21	particulates
gazów	13	11	16	20	gases
emisji.....	45	61	69	74	emission
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych.....	1,2	1,0	0,8	0,8	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	1,1	0,8	0,7	0,6	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	9,6	9,4	10,4	9,7	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	4,1	4,1	4,4	3,9	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	2,7	2,4	2,8	2,4	carbon oxide
tlenki azotu	2,6	2,3	2,4	2,5	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe.....	49,9	54,6	47,5	41,9	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	0,7	0,2	0,1	0,1	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych.....	97,7	98,2	98,3	98,2	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	7,1	1,8	1,0	0,7	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases.

TABL. 11 (20). URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofil- ters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
-----------------------------------	---------------------	-------------------------------	---------------------------------------	--------------------------------------	--	----------------

URZĄDZENIA – stan w dniu 31 XII
EQUIPMENT – as of 31 XII

OGÓŁEM.....	2010	116	43	100	9	1	52
TOTAL	2015	111	83	175	9	4	34
	2016	99	101	194	10	1	38
	2017	104	97	216	11	3	43
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	15	8	3	-	-	x
low	2015	25	14	6	-	-	x
	2016	24	23	7	-	-	x
	2017	23	26	7	-	-	x
średnia	2010	49	10	22	1	-	x
moderate	2015	30	18	33	-	-	x
	2016	25	19	38	-	-	x
	2017	26	23	44	-	2	x
wysoka.....	2010	52	25	75	8	1	x
high	2015	56	51	136	9	4	x
	2016	50	59	149	10	1	x
	2017	55	48	165	11	1	x

PRZEPIY W GAZÓW ODLOTOWYCH w dam³/h
WASTE GAS FLOW in dam³/h

OGÓŁEM.....	2010	1749	1081	1349	1234	36	409
TOTAL	2015	1880	1559	3665	1111	55	336
	2016	1621	1714	4667	1218	1	397
	2017	2209	1301	5216	1306	211	525
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	316	153	58	-	-	x
low	2015	351	204	150	-	-	x
	2016	331	477	150	-	-	x
	2017	301	211	150	-	-	x
średnia	2010	562	58	240	247	-	x
moderate	2015	431	296	530	-	-	x
	2016	359	148	1150	-	-	x
	2017	839	165	1305	-	210	x
wysoka.....	2010	871	870	1051	987	36	x
high	2015	1098	1059	2985	1111	55	x
	2016	931	1089	3367	1218	1	x
	2017	1069	925	3761	1306	1	x

TABL. 12 (21). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	74	76	75	75	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t.....	1010,8	1049,2	2271,5	961,5	Waste generated (during the year) in thous. t
poddane odzyskowi.....	895,5	141,7 ^b	663,7 ^b	113,0 ^b	recovered
unieszkodliwione	31,7	36,3 ^b	46,4 ^b	46,4 ^b	treated
w tym składowane ^c	7,2	0,4	-	-	of which landfilled ^c
przekazane innym odbiorcom	849,4	1553,7	793,5	transferred to other recipients
magazynowane czasowo	83,6	21,8	7,7	8,6	temporarily stored
W % wytworzonych:					In % of generated:
poddane odzyskowi.....	88,6	13,5 ^b	29,2 ^b	11,8 ^b	recovered
unieszkodliwione	3,1	3,5 ^b	2,0 ^b	4,8 ^b	treated
w tym składowane ^c	0,7	0,0	-	-	of which landfilled ^c
przekazane innym odbiorcom	81,0	68,4	82,5	transferred to other recipients
magazynowane czasowo	8,3	2,1	0,3	0,9	temporarily stored
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^d ; stan w końcu roku) w tys. t.....	1227,4	1185,4	935,5	805,4	Waste landfilled up to now (accumulated ^d ; end of year) in thous. t
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t....	0,3	12,9	249,9	130,1	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha:					Area of storage yards in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku).....	9,4	4,6	4,6	4,6	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku).....	0,8	0,1	-	-	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 56–57. b We własnym zakresie przez wytwórcę. c Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on pages 56–57. b By waste producer on its own. c On own and other landfills (heaps, settling ponds). d On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 13 (22). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2017 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year		Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^c ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^c ; end of year)	SPECIFICATION
	ogółem total	w tym poddane odzyskowi ^b of which recovered ^b		
w tys. t in thous. t				
O G Ó Ł E M.....	961,5	113,0	805,4	T O T A L
w tym:				of which:
Mieszanki popiołowo-żuźłowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	15,4	-	-	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla.....	30,4	-	231,7	Coal fly ash
Żuźle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	33,2	0,5	552,3	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 56–57. b We własnym zakresie przez wytwórcę. c Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on pages 56–57. b By waste producer on its own. c On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 14 (23). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**

Stan w dniu 31 XII

AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION	
	w ha in ha				w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship		na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²
O G Ó Ł E M.....	1126155,3	1129519,3	1129436,0	1129859,4	46,7	7879	T O T A L
Rezerваты przyrody	31229,4	31518,7	32606,2	33539,9	1,4	234	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b	139399,0	139399,0	139401,9	139401,9	5,8	972	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	929281,8	931926,5	930706,4	929550,7	38,5	6482	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne ..	2,0	2,0	2,0	2,0	0,0	0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	21388,1	21388,1	21388,1	21145,2	0,9	147	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne..	4855,0	5285,0	5331,5	6219,6	0,3	43	Ecological arable lands

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 57–58. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a See general notes, item 8 on pages 57–58. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 15 (24). REZERWATY PRZYRODY

Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 XII

LATA REZERWATY	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		YEARS RESERVES
		ogółem total	w tym pod ochroną ściśle ^a of which strictly protected ^a	
OGÓŁEM 2010	108	31229,4	131,1	TOTAL
2015	110	31518,7	131,1	
2016	110	32606,2	131,1	
2017	109	33539,9	270,5	
Faunistyczne	29	16799,2	-	Fauna
Krajobrazowe.....	9	6974,5	-	Landscape
Leśne	35	5982,3	270,5	Forest
Torfowiskowe.....	17	657,0	-	Peat-bog
Florystyczne	9	318,8	-	Flora
Wodne	8	2662,1	-	Water
Przyrody nieożywionej.....	2	146,1	-	Inanimate nature
Stepowe.....	-	-	-	Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 16 (25). PARKI KRAJOBRAZOWE

Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 XII

LATA YEARS ZESPOŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE ^a SETS AND LANDSCAPE PARKS ^a		Powierzchnia ^b Area ^b			
		ogółem total	w tym of which		
			lasów forest	użytków rol- nych agricultural land	wód water
		w ha in ha			
OGÓŁEM	2010	144931,4	79044,8	33282,0	24618,5
TOTAL	2015	144931,4	79044,8	33282,0	24618,5
	2016	144931,4	79044,8	33282,0	24618,5
	2017	144931,4	79044,8	33282,0	24618,5
Zespół Parków Krajobrazowych Pojezierza Iławskiego i Wzgórz Dylewskich		29555,9	17330,7	6309,2	4619,8
Pojezierza Iławskiego		22404,7	13383,9	3580,8	4601,9
Wzgórz Dylewskich		7151,2	3946,8	2728,4	17,9
Mazurski		53655,0	26140,0	8100,0	18015,0
Welski		20444,0	7973,2	9608,7	1022,2
Puszczy Rominckiej		14620,0	10534,3	2341,3	228,3
Wysoczyzny Elbląskiej		13732,0	7003,3	5080,8	137,3
Górznięsko-Lidzbarski ^c		8588,5	6618,3	1471,0	75,9
Brodnicki ^c		4336,0	3445,0	371,0	520,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków. c Powierzchnia parków w granicach województwa.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks. c Area of parks on the area of the voivodship.

TABL. 17 (26). **POMNIKI PRZYRODY**

Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2576	2565	2564	2465	T O T A L
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	2155	2122	2120	1938	Individual trees
Grupy drzew	210	216	215	271	Tree clusters
Aleje.....	66	69	70	78	Alleys
Głazy narzutowe.....	108	118	119	140	Erratic boulders

TABL. 18 (27). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a**
(ceny bieżące)

OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Ochrona środowiska	402206,6	278817,9	84115,1	118164,1	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	65195,5	11888,8	13630,1	34209,5	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni	2912,7	2373,3	1338,7	20602,7	of which outlays on new fuel combustion technologies and techniques as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	308094,0	110206,8	44543,3	68064,2	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na: oczyszczanie ścieków komunalnych	41604,2	24513,7	4132,5	12641,4	of which outlays on: municipal wastewater treatment sewage network discharging wastewater and precipitation water
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	262661,2	83644,1	35150,7	54788,1	
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.....	25228,4	145896,7	21636,0	13790,4	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na: zbieranie odpadów ^b i ich transport.....	3902,1	4157,5	1162,3	2067,3	of which outlays on: waste collection ^b and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów	2772,0	10,9	79,7	331,9	including selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	9612,0	136830,7	20146,5	5007,8	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych.....	-	481,2	-	5243,5	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	-	17,4	275,1	-	Protection of biodiversity and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji.....	-	891,6	51,5	3,0	Noise and vibration reduction

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. ^b Przemysłowych i komunalnych.

^a By investments location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. ^b Industrial and municipal.

TABL. 18 (27). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (dok.)**
 OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Gospodarka wodna	119316,3	71481,4	25472,5	30213,3	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody.....	88135,6	19786,9	18823,2	23414,4	Water intakes and pipe systems
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody.....	17476,6	16185,9	5741,0	6291,9	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne.....	4410,4	4596,0	18,3	-	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków.....	2974,2	10393,8	890,0	400,0	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	6319,5	20518,8	-	107,0	Flood embankments and pump stations

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

a By investments location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 19 (28). **EFEKTY RZECZOWE UŻYWKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
 TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych.....	-	5607	123	15	particulates
gazowych.....	-	-	-	-	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki.....	330,8	217,6	80,8	91,3	wastewater
wody opadowe.....	37,8	34,8	17,5	19,0	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	6	3	1	4	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	6	3	1	4	of which municipal
mechaniczne	2	-	-	-	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	4	3	1	4	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	-	-	-	-	with increased biogene removal ^a
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	3478	964	805	111	capacity of treatment plants in m ³ /24h
w tym oczyszczalni komunalnych	3478	964	5	111	of which municipal
mechanicznych.....	1603	-	-	-	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	1875	700	805	111	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	-	264	-	-	with increased biogene removal ^a

a W tym chemiczne.

a Of which chemical.

TABL. 19 (28). EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)

TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.) ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)					
Gospodarka ściekowa i ochrona wód (dok.)					Waste water management and protection of water (cont.)
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przedomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	288	247	149	113	facilities
przepustowość w m ³ /d.....	586	786	296	185	capacity in m ³ /24h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty	-	-	1	-	facilities
przepustowość w m ³ /d.....	-	-	30	-	capacity in m ³ /24h
Gospodarka odpadami					Wastes management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	-	-	-	-	facilities
wydajność w t/r	-	-	-	-	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	-	-	-	-	facilities
powierzchnia w ha	-	-	5,0	-	area in ha
wydajność w t/r	-	-	100019	-	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów w t/r	117	118500	101000	-	Capacity of waste utilization systems in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^b w m ³ /d ...	1519	7425	3273	1461	Capacity of water intakes ^b in m ³ /24h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	28597	8188	372	1560	Water treatment in m ³ /24h
Sieć wodociągowa w km	352,3	197,4	142,9	143,4	Water supply network in km
Pojemność zbiorników wodnych w m ³	-	5150	-	-	Capacity of water reservoirs in dm ³
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	0,1	70,2	-	-	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	-	35,3	-	-	Flood embankments in km

b Bez ujęć w energetyce zawodowej.

b Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 20 (29). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in per cent	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł					
O G Ó Ł E M.....	57723,3	79434,7	29695,5	51847,3	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	10654,6	11736,4	13817,6	19244,6	37,1	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	29129,1	19574,1	5824,7	16707,8	32,2	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami.....	12521,4	41210,6	4215,5	2147,4	4,1	Waste management
Pozostałe.....	5418,2	6913,5	5837,7	13747,5	26,5	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 21 (30). **WPLYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Opłaty za korzystanie ze środowiska.....	42119,1	34605,3	33661,4	33832,8	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	9927,9	11032,2	11013,5	11254,3	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	12340,8	11580,7	11410,1	11562,5	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami.....	19325,0	11215,1	9889,2	9653,0	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska.....	120,9	465,1	289,3	201,0	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.....	78,6	135,1	142,4	105,7	Norms of discharging wastewater into water or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza.....	5,7	26,6	2,3	14,0	Permissible emissions of air pollutants

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Inspekcji Ochrony Środowiska.

S o u r c e: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

1) Do **administracji państwowej** zalicza się:

- a) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - instytucje naczelne i centralne (np. Kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - terenowe organy administracji rządowej niezespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);
- b) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- c) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa)

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 a new fundamental three-territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 VII 1998) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local self-government administration and self-government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group „Public administration and economic and social policy” in the section “Public administration and defence; compulsory social security”.

1) **State administration** comprises:

- a) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - principle and central institutions (e.g., Chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);
- b) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
- c) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Devel-

oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

2) Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- a) gminy i miasta na prawach powiatu:
- urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- b) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- c) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urzędzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

4. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

5. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2017, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 16 XI 2014 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności opracowanej na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzonej z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 227).

opment and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.

2) **Local self-government administration** comprises:

- a) gminas and cities with powiat status:
- gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
 - offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- b) powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- c) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship self-government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

4. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

5. The demographic and occupational characteristics of councillors in local government units is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 16 XI 2014 self-government elections.

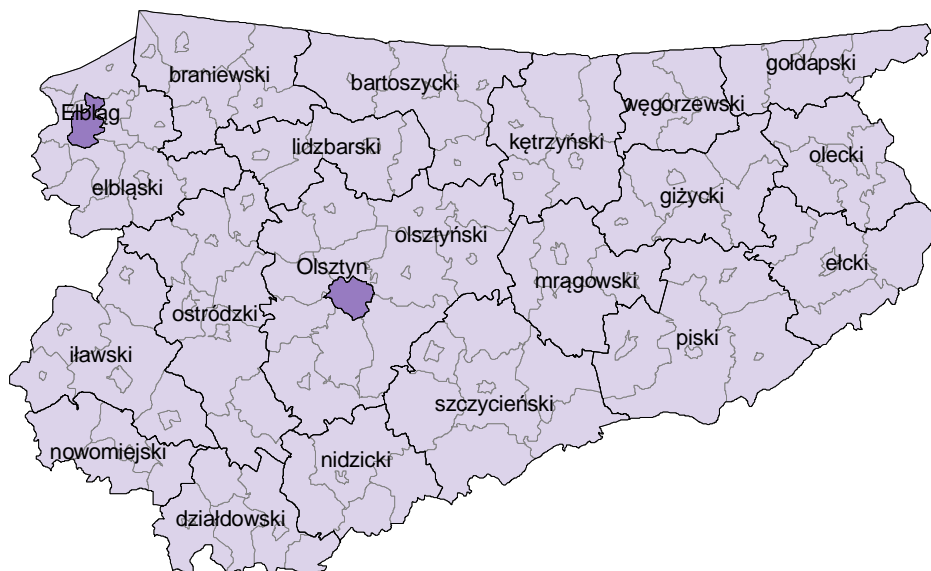
The grouping of councillors of organs of local self-government entities by groups of occupations is made on the basis of the Occupations and Specializations Classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 I 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy of 7 VIII 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE DIVISION OF WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODSHIP IN 2017

As of 31 XII

 Olsztyn

miasta na prawach powiatu
cities with powiat status

— granica województwa
voivodship border

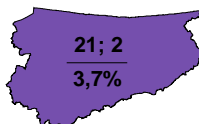
— granice powiatów
powiats borders

— granice gmin
gminas borders

**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO WEDŁUG NOMENKLATURY
JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CELÓW STATYSTYCZNYCH (NTS) W 2018 R.**

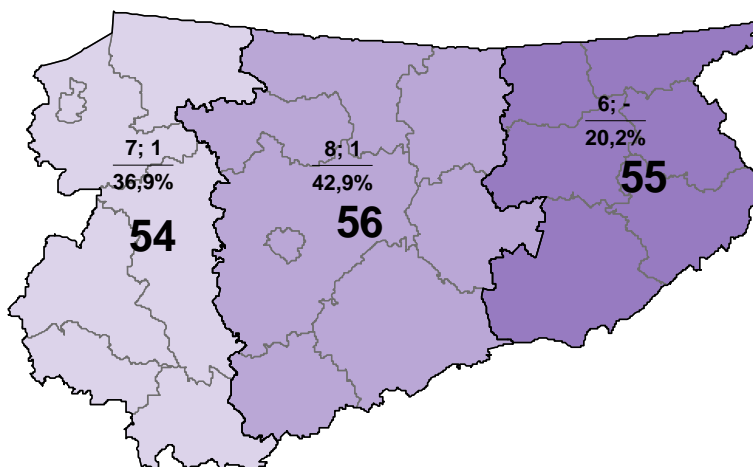
Stan w dniu 1 I

DIVISION OF THE WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODSHIP ACCORDING TO
THE NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICAL PURPOSES (NTS) IN 2018
As of 1 I

Liczba powiatów; liczba miast na prawach powiatu
Udział w ogólnej liczbie ludności^a w %

Number of poviats; number of cities with powiat status
Share in total number of population^a in %

**PODREGIONY (NTS 3):
SUBREGIONS (NTS 3):**

54 elbląski		55 elcki		56 olsztyński	
Powiaty	Powiats	Powiaty	Powiats	Powiaty	Powiats
braniewski	(7)	elcki	(5)	bartoszycki	(6)
działdowski	(6)	giżycki	(6)	kętrzyński	(6)
elbląski	(9)	gołdapski	(3)	lidzbarski	(5)
iławski	(7)	olecki	(4)	mragowski	(5)
nowomiejski	(5)	piski	(4)	nidzicki	(4)
ostródzki	(9)	węgorzewski	(3)	olsztyński	(12)
Miasto na prawach powiatu (NTS 4):				szczycieński	(8)
City with powiat status (NTS 4):				Miasto na prawach powiatu (NTS 4):	
Elbląg	(1)			City with powiat status (NTS 4):	
				Olsztyn	(1)

W nawiasach podano liczbę gmin (NTS 5).

Number of gminas (NTS 5) is given in parentheses.

a Stan w dniu 31 XII 2017 r.; odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.

a As of 31 XII 2017; respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

TABL. 3 (33). POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2017

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							2000,0 km ² i więcej and more
		poniżej below 50,0 km ²	50,0– –99,9	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	
OGÓŁEM..... TOTAL	21	-	2	-	-	7	8	3	1
Poniżej 50000..... Below	7	-	-	-	-	6	1	-	-
50000–74999.....	8	-	-	-	-	1	5	2	-
75000–99999.....	2	-	-	-	-	-	2	-	-
100000–149999.....	3	-	1	-	-	-	-	1	1
150000–199999.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-
200000 i więcej..... and more	-	-	-	-	-	-	-	-	-

TABL. 4 (34). RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na pra- wach po- wiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat co- uncils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM.....	1792	50	345	30	TOTAL
W tym kobiety.....	581	19	84	12	Of which women

WEDŁUG WIEKU BY AGE

18–29 lat	45	-	5	-	18–29 years
30–39.....	262	4	44	3	30–39
40–49.....	475	8	62	4	40–49
50–59.....	594	15	121	10	50–59
60 lat i więcej.....	416	23	113	13	60 and more

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe	680	45	266	27	Tertiary
Policealne i średnie	734	5	68	3	Post-secondary and second- ary
Zasadnicze zawodowe	306	-	8	-	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	72	-	3	-	Lower secondary and primary

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a Excluding city council councillors in cities with powiat status.

TABL. 4 (34). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R. (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017 (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city council in cities with powiat status	rad powiatów powiat co- uncils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b BY OCCUPATIONAL GROUPS^b

Przedstawiciele władz publicz- nych, wyżsi urzędnicy i kierow- nicy	111	9	149	16	Managers
Specjaliści.....	399	27	94	9	Professionals
Technicy i inny średni personel.....	227	3	25	4	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi.....	141	3	11	-	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	243	4	11	-	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i ry- bacy	392	-	31	1	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieś- nicy	101	-	7	-	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	61	-	7	-	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy przy pracach prostych...	28	-	1	-	Elementary occupations
Siłły zbrojne.....	24	2	3	-	Armed forces occupations
Pozostali	65	2	6	-	Others

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 76; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city council in cities with powiat status. b See general notes, item 5 on page 76; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (35). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**

PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZE- GÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICA- TION
	przeciętne zatrudnienie average employment				przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a w zł average monthly gross wages and salaries ^a in zł				
OGÓŁEM....	17715	16199	16328	16404	3469,69	4178,01	4334,74	4533,62	TOTAL
w tym:									of which:
Administracja państwowa....	5551	5303	5326	5193	4086,60	4486,03	4830,13	5137,72	State admini- stration
Administracja samorządu terytorial- nego	12119	10850	10956	11166	3176,60	4017,25	4082,75	4242,48	Local self- government administration
gminy i miasta na prawach powiatu.....	8058	6618	6665	6738	3050,79	3927,54	4022,52	4230,76	gminas and cities with powiat status
powiaty.....	2822	2755	2779	2788	3238,13	3865,82	3955,36	4168,10	powiats
województwo	1239	1477	1512	1640	3857,09	4701,70	4582,47	4417,09	voivodship

a Patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych” ust. 1 na str.150.

a See general notes to the chapter „Wages and salaries. Social security benefits”, item 1 on page 150.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W Roczniku prezentowane są dane statystyczne:

- o przestępstwach stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, na podstawie systemu statystyki kryminalnej Komendy Głównej Policji prowadzonego w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości,
- o orzeczeniach sądów powszechnych, na podstawie statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości.

2. Pojęcie „wymiar sprawiedliwości” w odniesieniu do źródeł prezentowania informacji statystycznych obejmuje dane dotyczące Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, sądów powszechnych (apelacyjnych, okręgowych i rejonowych, przy których działały kolegia do spraw wykroczeń), sądów wojskowych, jednostek organizacyjnych prokuratury, więziennictwa i notariatu.

3. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. obowiązującym od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1600, z późniejszymi zmianami) – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw opracowano na podstawie policyjnych systemów informacyjnych.

4. Dane o przestępstwach stwierdzonych opracowano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r. i Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2018, poz. 1958) lub innych ustaw szczególnych.

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. In the Yearbook, statistical data are presented:

- concerning ascertained crimes in completed preparatory proceedings, on the basis of the criminal statistics system of the National Police Headquarters conducted in cooperation with the Ministry of Justice,
- concerning adjudications of common courts, on the basis of statistics of the Ministry of Justice.

2. In regard to presenting statistical information, the term "Justice" refers to data concerning the Supreme Court, Supreme Administrative Court, common courts (appeal, regional and district courts, in which misdemeanour boards functioned), military courts, organizational entities of public prosecutor's offices, the prison system and notarial services.

3. An **ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, uniform text Journal of Laws 2018 item 1600, with later amendments) crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

Data about ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes has been prepared on the basis of police information systems.

4. Data concerning ascertained crimes have been prepared in accordance with the classification of the Criminal Code of 1997, the Penal Fiscal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, uniform text Journal of Laws 2018, item 1958) or other specific laws.

5. The **rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus

5. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

6. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe. W kraju w dniu 31 XII 2017 r. działało 11 sądów apelacyjnych, 45 sądów okręgowych i 318 sądów rejonowych.

7. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

8. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

Nie wszystkie sądy okręgowe rozpoznają sprawy gospodarcze. Z tego względu w niektórych polach tablic znaki „x” oznaczają, że dany sąd okręgowy nie jest właściwy do rozpatrywania tego rodzaju spraw, mimo ich występowania; przedmiotowe sprawy rozpatruje sąd okręgowy określony w przepisach rozporządzenia ministra sprawiedliwości.

9. Sprawą załatwioną jest:

- 1) w sądownictwie administracyjnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie kończące postępowanie, połączono ją z inną sprawą do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, przekazano do innego sądu administracyjnego lub też zakreślono zgodnie z zasadami biurowości. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną z chwilą wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, które dotyczy ostatniej z osób;
- 2) w sądownictwie powszechnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Liczba spraw do załatwienia (w Sądzie Najwyższym – do rozstrzygnięcia) jest sumą spraw niezakończonych w latach poprzednich i spraw, które wpłynęły w danym roku.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezakończonych w latach poprzednich.

10. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;

the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

6. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts. In the country on 31 XII 2017, there were 11 appeal courts, 45 regional courts and 317 district courts.

7. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

8. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

Not all regional courts try commercial cases. Therefore, in some fields of tables the "x" indicates that the given regional court does not hear this type of cases, despite the appearance of such cases; objective cases are heard by the regional court defined in the regulations of the Minister of Justice.

9. A resolved case is:

- 1) in administrative courts – a case in regard to which sentence or an order closing the proceedings has been issued, or combined with another case for joint examination and resolution, or which has been transferred to a different kind of administrative court or marked as resolved according to office administration rules. A case that involves a number of persons is considered resolved when an order closing the proceedings concerning the last of the persons in question is passed;
- 2) in common courts – a case in regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The **number of pending cases** (in the Supreme Court – cases waiting for decision) is the sum of all unresolved cases from previous years and cases that were brought in the given year.

The **resolved cases and completed proceedings** in a given year also include the cases unresolved from previous year.

10. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard

- 3) wobec nieletnich w zakresie:
- a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat.

4) w związku z leczeniem narkomanów;

5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r. zniosły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karnego przez nieletniego.

11. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

12. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu. W przypadku publikowanych danych – w dniu 31 XII 2017 r.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21.

4) compulsory treatment of drug addicts;

5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2 I 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

11. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

12. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day. In the case of data published – on 31 XII 2017.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

Uwaga do tablic 1 i 2

Dane o przestępstwach stwierdzonych w latach 2015-2017 nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich; patrz uwagi ogólne ust. 3 str. 80.

Note to tables 1 and 2

Data about ascertained crimes in 2015-2017 do not include punishable acts committed by juveniles; see general notes, item 3 on page 80.

TABL. 1 (36). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G O Ł E M	37666	27120	26971	24490	T O T A L
w tym w miastach	26171	18912	18196	16662	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu					Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
– art. 148–162 kk.....	1415	819	924	874	of which:
w tym:					homicide – Art. 148 Criminal Code
zabójstwo – art. 148 kk.....	25	19	22	25	damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk.....	767	557	583	578	participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
udział w bójkę lub pobiciu – art. 158 i 159 kk.....	536	264	267	195	Against public safety and safety of transport – Art. 163–180 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	5946	3288	3620	3411	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk.....	5342	2630	2720	2485	Against freedom, freedom conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	1247	1047	1120	1041	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości – art. 197–205 kk	246	161	198	199	of which rape – Art. 197 Criminal Code
w tym zgwałcenie – art. 197 kk.....	67	58	63	77	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	1503	1244	1324	1495	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk.....	957	781	871	790	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	230	155	140	165	Against the activities of state institutions and local government Art. 222–231 Criminal Code^b
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^b	1138	869	929	992	of which:
w tym:					infringings bodily inviolability or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk.....	219	198	171	176	exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk.....	226	152	171	133	insulting or belittling a public official or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code
znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważenie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk.....	497	385	410	382	corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk.....	194	100	141	284	

a Łącznie z prokuraturą. b Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a Including prosecutor's office. b Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section “Against economic activity”.

TABL. 1 (36). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	1107	782	675	730	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	164	265	248	216	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^b	990	731	835	708	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^b
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^c	20114	15144	14344	12177	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^c
w tym:					of which:
kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^d kk	7152	4778	4238	3417	property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^d Criminal Code
w tym kradzież samochodu	367	236	243	235	of which automobile theft
krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	241	122	183	128	willful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^e	5163	4356	3548	2703	burglary – Art. 279 Criminal Code ^e
rozbój – art. 280 kk	433	242	241	173	robbery – Art. 280 Criminal Code
kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	39	43	40	35	theft with assault – Art. 281 Criminal Code
wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk ..	187	33	18	21	criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
oszustwo – art. 286 i 287 kk	2461	3155	3294	3210	fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^f	338	178	196	193	Against economic activity Art. 296–309 Criminal Code^f
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	159	92	116	103	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst Dz. U. 2012r., poz. 1356 z późn. zm.) ..	49	12	11	12	on Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012, item 1356)
o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz. U. 2006 Nr 90, poz. 631 z późn. zm.)	59	74	30	12	on Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631 with later amendments)
o przeciwdziałaniu narkomanii (ustawy z dnia 24 IV 1997 (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 24, poz. 198, z późn. zm.) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst Dz. U. 2012 r., poz. 124)	1960	1445	1312	1289	on Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 IV 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2012, item 124)
Przestępstwa skarbowe – Kks	85	91	56	79	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
w tym akcyza	71	35	31	21	of which excise

a Łącznie z prokuraturą. b Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). c Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). d Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. e Z wyłączeniem kradzieży samochodu przez włamanie. f Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Źródło: do 2014 r. dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie, od 2015 r. Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). c Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents"). d Exclusively in regard to automobile theft by burglary. e Excluding automobile theft by burglary. f Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: until 2014 data of the Voivodship Police Headquarters in Olsztyn, since 2015 r. the National Police Headquarters.

TABL. 2 (37). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ**
 RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % in %				
O G Ó Ł E M	71,6	65,0	67,2	71,5	T O T A L
w tym przestępstw ^b :					of which of crimes ^b :
Przeciwko życiu i zdrowiu.....	89,1	82,1	84,2	86,2	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji.	99,2	97,8	98,1	98,5	Against public safety and safety of transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania.....	95,5	86,8	90,8	91,6	Against freedom, freedom conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości.....	91,5	82,6	83,8	80,9	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece.....	100,0	99,0	99,2	99,6	Against the family and custody
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej...	93,9	81,9	82,1	87,9	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu.....	45,4	46,9	47,6	51,6	Against property

a Łącznie z prokuraturą. b Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 83 i 84.

Ź r ó d ł o: do 2014 r. dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie, od 2015 r. Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b See Criminal Code articles table 1 on page 83 and 84.

S o u r c e: until 2014 data of the Voivodship Police Headquarters in Olsztyn, since 2015 r. the National Police Headquarters.

TABL. 3 (38). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
 INCOMINGS CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
O G Ó Ł E M	494533	454203	429259	519883	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia.....	20113	13724	13992	13302	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.	22596	30922	28154	24033	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	59648	50425	51273	53700	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne.....	308376	284698	266250	360213	Civil
w tym wieczysto-księgow ^b	141792	120130	121637	129462	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne.....	56114	59191	54164	52663	Family
Z zakresu prawa pracy.....	3165	2581	1969	1434	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych...	1256	1921	1649	1792	Related to social security law
Gospodarcze ^c	9427	10741	11808	12746	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 3 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMINGS CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	36652	34571	32913	34120	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	405	439	326	331	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	20173	17308	16001	17063	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{bc}	10401	140740	11045	11245	Civil ^{bc}
Z zakresu prawa pracy	524	442	366	354	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	4463	4780	3987	3816	Related to social security law
Gospodarcze	604	865	1188	1311	Commercial

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Bez spraw rejestrowych. ^c Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Excluding registry cases. ^c Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 3a (39). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2017 R.**
INCOMINGS CASES IN COMMON COURTS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi: Districts:		SPECIFICATION
		elbląski	olsztyński	

SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji
DISTRICT COURTS – courts of first instance

O G Ó Ł E M	519883	289001	230882	T O T A L
w tym sprawy:				of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	13302	59296	7373	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	24033	6707	17326	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	53700	19527	34173	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	360213	222727	137486	Civil
w tym wieczysto-księgowe ^b	129462	51633	77829	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	52663	29136	23527	Family
Z zakresu prawa pracy	1434	386	1048	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	1792	877	915	Related to social security law
Gospodarcze ^c	12746	3712	9034	Commercial ^c

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABLE 3a (39). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2017 R. (dok.)**
 INCOMINGS CASES IN COMMON COURTS IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi: Districts:		SPECIFICATION
		elbląski	olsztyński	
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal				
O G Ó Ł E M	34120	12399	21721	T O T A L
w tym sprawy:				of which cases:
Karne z aktami oskarżenia.....	331	105	226	Criminal with bills of indictment Other criminal and concerning petty offences ^a
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	17063	6167	10896	Civil ^{bc} Labour law Related to social security law Commercial ^d
Cywilne ^{bc}	11245	4290	6955	
Z zakresu prawa pracy.....	354	114	240	
Z zakresu ubezpieczeń społecznych ...	3816	1723	2093	
Gospodarcze ^d	1311	x	1311	

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Bez spraw rejestrowych. c Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód). d Łącznie ze sprawami w Sądzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz w Sądzie Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Excluding registry cases. c Including family cases (i. a., divorce). d Including cases in Competition and Consumer Protection Court and in Community Trademark and Design Court.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABLE 4 (40). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE
 ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
 ADULTS SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED
 ON THE BASIS OF AN INDICTMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	18816	10821	12763	9844	T O T A L
w tym mężczyźni	17361	9860	11616	8923	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	1900	1288	1562	1235	Against life and health
w tym:					of which:
zabójstwo.....	17	10	13	10	homicide
uszczerbek na zdrowiu, udział w bóje lub pobiciu.....	1063	611	723	811	damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	5012	2436	3152	4851	Against safety in transport
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzają- cego	4679	2191	2605	3767	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajowości	509	453	552	889	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
w tym zgwałcenie	31	40	33	38	of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	1316	938	1101	1503	Against the family and custody
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	777	602	714	699	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	6068	3552	3835	5687	Against property
w tym:					of which:
kradzież rzeczy.....	1694	952	1080	1738	property theft
kradzież z włamaniem	991	653	681	608	burglary
rozbój.....	308	169	219	144	robbery

a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 83 i 84.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 1 on page 83 and 84.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (41). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	20888	12772	10577	10218	T O T A L
O rozwód	3926	3045	3094	3241	By divorce
O separację	211	126	109	114	By separation
O alimenty	7064	5121	4093	3725	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym					in investigation proceedings
w związku z:					involving:
z demoralizacją.....	3056	x	x	x	demoralization
z czynami karalnymi	3459	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie					at session or hearing involving:
w związku z:					involving:
demoralizacją	1487	x	x	x	demoralization
czynami karalnymi	1685	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach,					in investigation of case in which oc-
w których zachodzi podejrzenie:					cur suspicion:
demoralizacji	x	2625	2139	1993	of demoralization
popelnienia czynu karalnego	x	1855	1142	1145	of committing punishable acts

a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 81.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 10 on page 81.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5a (42). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2017 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okregi: Districts:		SPECIFICATION
		elbląski	olsztyński	
O G Ó Ł E M	10218	4117	6101	T O T A L
O rozwód	3241	1452	1789	By divorce
O separację	114	57	57	By separation
O alimenty	3725	1511	2214	By alimony
Nieletnich ^a :				Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu w sprawach,				in investigation of case in which oc-
w których zachodzi podejrzenie:				cur suspicion:
demoralizacji	1993	663	1330	of demoralization
popelnienia czynu karalnego	1145	434	711	of committing punishable acts

a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 81.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 10 on page 81.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (43). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców:					Register of Entrepreneurs:
Przedsiębiorstwa państwowe	1	-	-	-	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	2	2	2	1	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	4	4	4	4	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	460	516	514	508	Cooperatives
Spółki jawne	848	937	922	912	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	3243	4955	5562	5915	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c:					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c:
Stowarzyszenia ^d	2629	3283	3372	3441	Associations ^d
Związki zawodowe	256	255	257	257	Trade unions
Izby gospodarcze	8	9	9	10	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych:					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	20046	33883	37924	40441	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Olsztynie.
b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registry court keeping the National Court Register for warmińsko-mazurskie voivodship is the District Court in Olsztyn.
b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also included other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
 - 1) bilansów stanu i struktury ludności **faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy z/do innych gmin);
 - 2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 4) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (na 1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- w 2005 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002,
- od 2010–2017 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, (2010 r. zastosowano podział administracyjny z dnia 31 XII 2011 r.)

2. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność

CHAPTER V POPULATION

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
 - 1) the balances of the size and structure of the **population** (actually living in a gmina). Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account:
 - a) changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
 - b) difference between the number of people registered for temporary stay above 3 months (until 2005 – above 2 months) in a gmina and the number of people temporarily absent (registering and cancelling registration for temporary stay from/to other gminas);
 - 2) the registers of the Ministry Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent residence (since 2006 the source of this data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
 - 3) documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
 - 4) documentation of courts – regarding the legally valid decisions in actions for separations and divorces.

Data about population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 of population etc.) were compiled – unless otherwise stated – on the basis:

- for 2005 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002,
- for 2010–2017 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011 (for 2010 was applied the administrative division of the country obligatory as of 31 XII 2011).

2. The working age population refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-**

w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

3. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

4. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem);
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża);
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka);
- urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

working age population, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

3. Median age of population is a parameter determining border of age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

4. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in cases when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used);
- separations – according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing abroad, place of residence of a spouse has been taken; in cases unanimous petition of both of persons – residence of husband is used);
- divorces – according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing abroad, place of residence of a spouse has been taken);
- births – according to the mother's place of permanent residence;
- deaths – according to the place of permanent residence of the deceased.

The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 VII 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland all marriages are registered including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canonic laws marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted in the ten Churches and Religious Associations: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same group of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45–49.

Reproduction rates:

- **total fertility rate** refers to the number of children which would be born to the average woman during the course of her entire reproductive pe-

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

5. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

6. Dane o migracjach wewnętrznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

7. Dane o migracjach zagranicznych opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

8. Do ludności rezydującej (rezydentów) zalicza się:

- a) stałych mieszkańców gminy, z wyjątkiem osób przebywających poza gminą zamieszkania przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą);
- b) osoby przebywające czasowo w gminie z zamiarem zamieszkania przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez stałego pobytu w Polsce).

9. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (w podziale admini-

riod (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming age-specific fertility rates for this period to be constant,

- **gross reproduction rate** refers to the number of daughters which would be born to the average woman assuming that a woman during her reproductive age will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

5. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

6. Data regarding internal migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

7. Data regarding international migration were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding the removal from registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

8. The usual residence population (residents) – comprise the following groups:

- a) permanent residents of the gmina, with the exception of persons residing outside the gmina of residence for a period 12 months and more – regardless of their place of residence (in the country or abroad);
- b) a person temporarily staying in the gmina with the intention of residence for the period 12 months and more, arrived from another place in the country or from abroad (immigrants who are not registered for permanent residence in Poland).

9. Population projection until 2050 calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 (in administrative division valid of 1 I 2014) as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration. Data about population by **working and post-working**

stracyjnym w dniu 11 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych. Dane o ludności według wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego podano przyjmując górną granicę dla wieku produkcyjnego 59/64 lata oraz dolną granicę dla wieku poprodukcyjnego 60/65; patrz. ust. 2 na str. 97.

10. Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników spisów z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

11. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI.

12. Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tablic, które dotyczą rezydentów.

age are given assuming the upper limit of the working age 59/64 and the lower limit of the post-working age 60/65; see item 2 on page 97.

10. The households projection until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

11. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 VI.

12. Presented in the section data on the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence – with the exception of tables, which relate to the residents.

TABL. 1 (44). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M w tys.	1454,1	1442,2	1437,8	1434,8	T O T A L in thous.
mężczyźni	712,5	706,1	703,9	702,3	males
kobiety	741,6	736,1	733,9	732,5	females
Miasta	865,8	853,3	849,2	847,1	Urban areas
Wieś	588,3	588,9	588,6	587,6	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M w tys.	1453,8	1439,7	1436,4	1433,9	T O T A L in thous.
na 1 km ²	60	60	59	59	per 1 km ²
w miastach w %					in cities in % of total popula-
ogółu ludności	59,5	59,1	59,0	59,0	tion
mężczyźni w tys.	712,3	704,9	703,1	701,6	males in thous.
kobiety w tys.	741,5	734,8	733,3	732,4	females in thous.
na 100 mężczyzn	104,1	104,2	104,3	104,4	per 100 males
Miasta w tys.	864,7	850,4	847,9	846,4	Urban areas in thous.
Wieś w tys.	589,1	589,3	588,4	587,5	Rural areas in thous.

a Na podstawie bilansów; z uwzględnieniem wyników NSP'2011.

a Based on balances; considering results of the Population and Housing Census 2011.

TABL. 2 (45). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII

WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1453782	1439675	1436367	1433945	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	290117	266937	264364	263322	Pre-working age
mężczyźni	148627	137304	135999	135362	males
kobiety	141490	129633	128365	127960	females
Miasta	156649	146694	145828	146355	Urban areas
mężczyźni	80394	75467	75076	75394	males
kobiety	76255	71227	70752	70961	females
Wieś	133468	120243	118536	116967	Rural areas
mężczyźni	68233	61837	60923	59968	males
kobiety	65235	58406	57613	56999	females
W wieku produkcyjnym	950669	917403	906979	896373	Working age
w tym w wieku mobilnym	591189	576005	570315	563573	of which of mobility age
mężczyźni	500840	489372	484890	135362	males
w tym w wieku mobilnym	303162	296083	293232	289704	of which of mobility age
kobiety	449829	428031	422089	127960	females
w tym w wieku mobilnym	288027	279922	277083	273869	of which of mobility age
Miasta	572867	536925	528482	520065	Urban areas
mężczyźni	294329	280390	276685	272917	males
kobiety	278538	256535	251797	247148	females
Wieś	377802	380478	378497	376308	Rural areas
mężczyźni	206511	208982	208205	207267	males
kobiety	171291	171496	170292	169041	females

a Na podstawie bilansów; z uwzględnieniem wyników NSP'2011.

a Based on balances; considering results of the Population and Housing Census 2011.

TABL. 2 (45). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	212996	255335	265024	274250	Post-working age
mężczyźni	62793	78217	82182	86039	males
kobiety	150203	177118	182842	188211	females
Miasta	135145	166766	173639	180002	Urban areas
mężczyźni	38801	50018	52755	55294	males
kobiety	96344	116748	120884	124708	females
Wieś	77851	88569	91385	94248	Rural areas
mężczyźni	23992	28199	29427	30745	males
kobiety	53859	60370	61958	63503	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM ...	53	56	58	60	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	48	42	45	46	Males
Kobiety	65	65	74	76	Females

a Na podstawie bilansów; z uwzględnieniem wyników NSP²⁰¹¹.

a Based on balances; considering results of the Population and Housing Census 2011.

TABL. 3 (46). **LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU**

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND AGE

As of 31 XII

WIEK AGE	2010	2015	2016	2017					
				ogółem grand total	w tym męż- czyźni of which males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym męż- czyźni of which males	razem total	w tym męż- czyźni of which males
O G Ó Ł E M.... TOTAL	1453782	1439675	1436367	1433945	701585	846422	403605	587523	297980
0–2 lata	49309	40318	40157	40764	20792	23352	11954	17412	8838
3–6	59826	61901	58578	57052	29489	31840	16531	25212	12958
7–12	89935	89734	92574	93890	48251	51839	26744	42051	21507
13–15	52321	44049	42892	42091	21739	22484	11678	19607	10061
16–18	59519	47479	45774	44827	22925	25380	12772	19447	10153
19–24	135149	115275	110278	105436	53680	54217	27444	51219	26236
25–29	126768	109114	106612	104399	53991	58055	29517	46344	24474
30–34	116644	121620	120395	116668	60480	70316	35749	46352	24731
35–39	102094	113597	113855	115889	59350	71046	35662	44843	23688
40–44	89741	99855	103564	105879	54369	63234	31960	42645	22409
45–49	98121	87949	88082	89433	45114	51085	24949	38348	20165
50–54	115885	95284	92544	90029	44968	51683	24664	38346	20304
55–59	106739	110904	107718	103880	50940	62069	28867	41811	22073
60–64	81961	100287	102478	104449	49458	66514	29820	37935	19638
65–69	43723	74885	80572	84597	38363	56241	24496	28356	13867
70–74	44899	38412	40872	45216	19160	29861	12496	15355	6664
75–79	38054	37363	36400	35520	13019	22791	8233	12729	4786
80 lat i więcej... and more	43094	51649	53022	53926	15497	34415	10069	19511	5428

TABL. 4 (47). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**

Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31 XII

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność w miastach Urban population	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2010	49	864661	59,5
TOTAL	2015	49	850385	59,1
	2016	49	847949	59,0
	2017	49	846422	59,0
Poniżej 2000..... Below		2	3762	0,2
2000–4999.....		17	53811	3,8
5000–9999.....		6	43174	3,0
10000–19999.....		13	176285	12,3
20000–49999.....		8	213902	14,9
50000–99999.....		1	61523	4,3
100000–199999.....		2	293965	20,5
200000 i więcej..... and more		-	-	x

TABL. 5 (48). **GINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**

Stan w dniu 31 XII
GINAS AND RURAL POPULATION
As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi Rural population	
			w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM	2010	100	589121	40,5
TOTAL	2015	100	589290	40,9
	2016	100	588418	41,0
	2017	100	587523	41,0
Poniżej 2000..... Below		1	1257	0,1
2000–4999.....		44	156220	10,9
5000–6999.....		25	152600	10,6
7000–9999.....		21	169964	11,9
10000 i więcej..... and more		9	107482	7,5

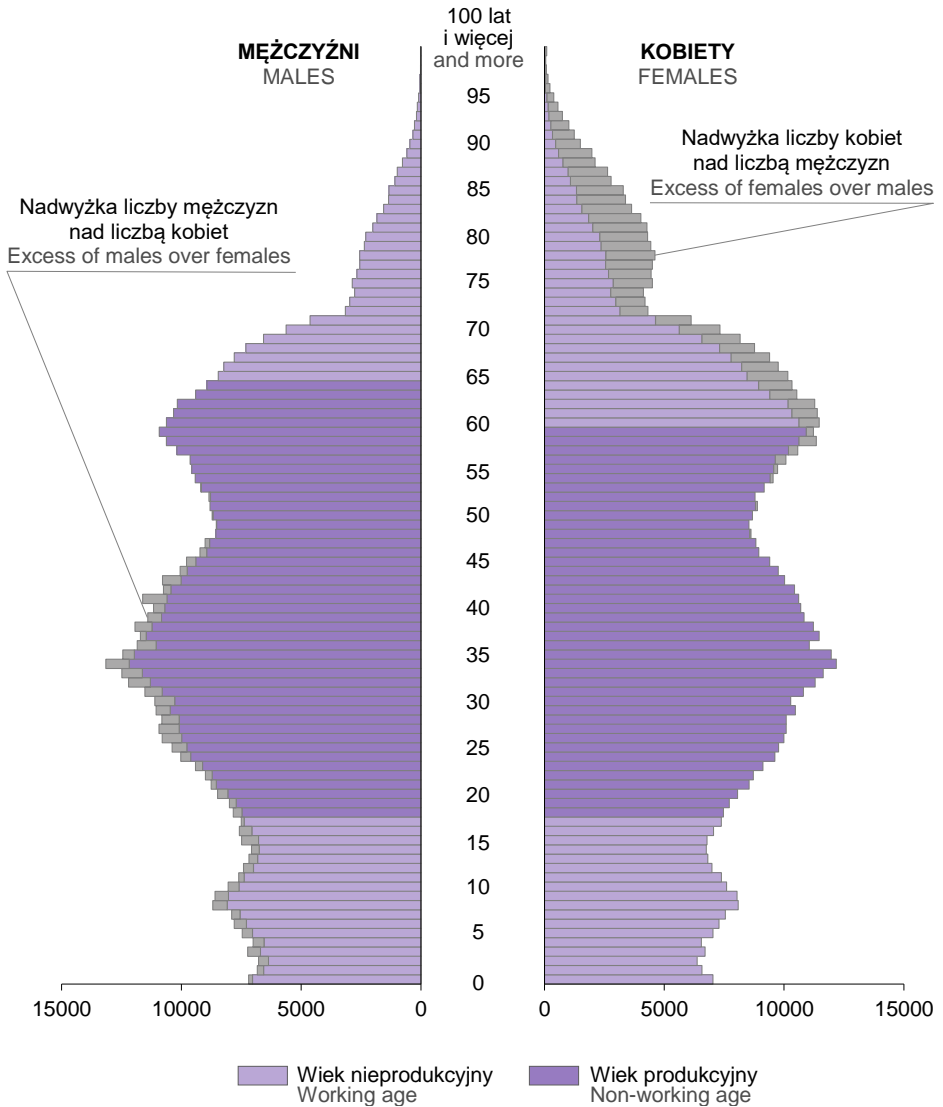
a Wiejskie i miejsko-wiejskie.
a Rural and urban-rural gminas.

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2017 R.

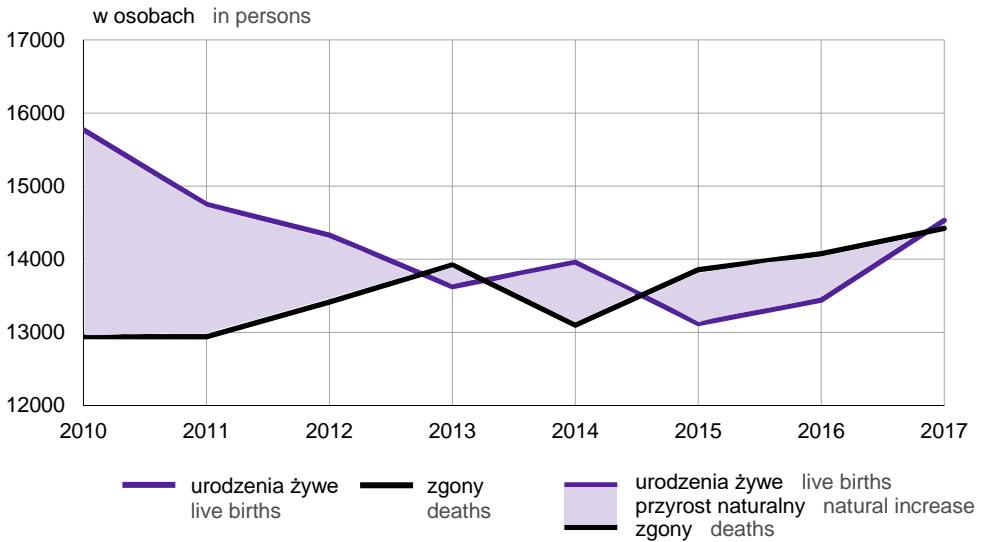
Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND AGE IN 2017

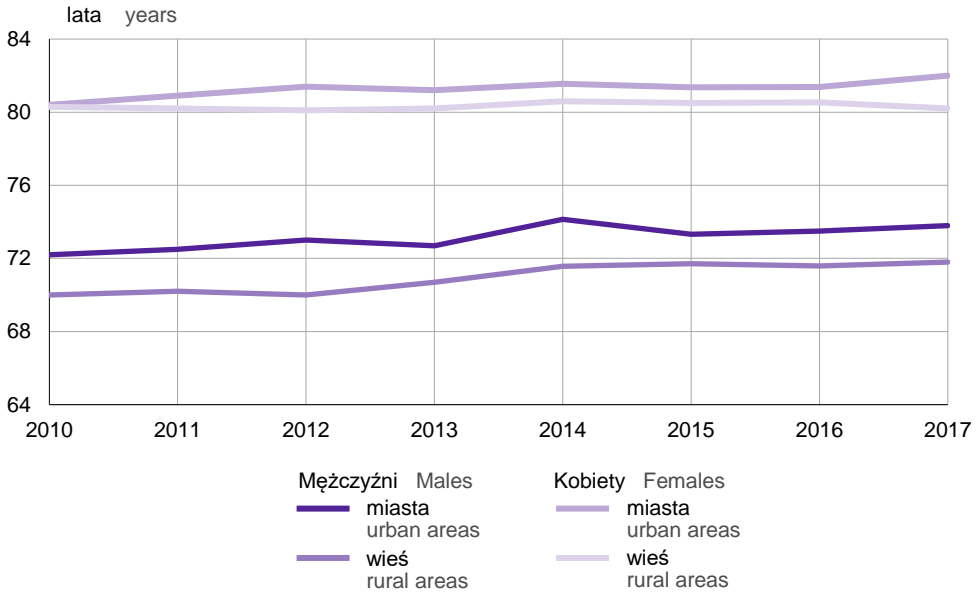
As of 31 XII

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI
VITAL STATISTICS OF POPULATION

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT
LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

TABL. 6 (49). **MEDIANA WIEKU WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN AGE BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	36,5	38,9	39,4	39,8	TOTAL
mężczyźni.....	34,7	37,4	37,9	38,3	males
kobiety.....	38,5	40,6	41,1	41,5	females
Miasta.....	37,8	40,2	40,7	41,1	Urban areas
mężczyźni.....	35,5	38,2	38,7	39,1	males
kobiety.....	40,3	42,4	42,9	43,2	females
Wieś.....	34,6	37,0	37,4	37,9	Rural areas
mężczyźni.....	33,5	36,2	36,7	37,1	males
kobiety.....	35,9	37,9	38,4	38,8	females

TABL. 7 (50). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separa- cje Separations	Roz- wody Divorces	Urodze- nia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost natu- ralny Natural increase
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which religio- us ^a				ogółem total	w tym niemow- ląt of which infants	

W LICZBACH BEZWZGLEDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	8370	5338	115	2899	15771	12942	75	2829
TOTAL	2015	6903	4015	73	2749	13121	13858	53	-731
	2016	6693	3860	71	2661	13443	14078	67	-635
	2017	6834	3928	67	2820	14533	14423	61	110
Miasta.....	2010	4943	3055	82	2171	8688	7662	45	1026
Urban areas	2015	3995	2277	50	1890	7344	8295	29	-951
	2016	3809	2099	51	1884	7550	8391	39	-841
	2017	3956	2242	57	2017	8424	8567	33	-143
Wieś.....	2010	3427	2283	33	728	7083	5280	30	1803
Rural areas	2015	2908	1738	23	859	5777	5563	24	214
	2016	2884	1761	20	777	5893	5687	28	206
	2017	2878	1686	10	803	6109	5856	28	253

NA 1000 LUDNOŚCI^b
PER 1000 POPULATION^b

OGÓŁEM	2010	5,8	3,7	7,9	2,0	10,8	8,9	4,8	1,9
TOTAL	2015	4,8	2,8	5,1	1,9	9,1	9,6	4,0	-0,5
	2016	4,7	2,7	4,9	1,9	9,4	9,8	5,0	-0,4
	2017	4,8	2,7	4,7	2,0	10,1	10,1	4,2	0,1
Miasta.....	2010	5,7	3,5	9,5	2,5	10,0	8,8	5,2	1,2
Urban areas	2015	4,7	2,7	5,9	2,2	8,6	9,7	4,0	-1,1
	2016	4,5	3,8	6,0	2,2	8,9	9,9	5,2	-1,0
	2017	4,7	2,6	6,7	2,4	9,9	10,1	3,9	-0,2
Wieś.....	2010	5,8	3,9	5,6	1,2	12,0	9,0	4,2	3,1
Rural areas	2015	4,9	3,0	3,9	1,5	9,8	9,5	4,2	0,4
	2016	4,9	3,0	3,4	1,3	10,0	9,7	4,8	0,4
	2017	4,9	2,9	1,7	1,4	10,4	10,0	4,6	0,4

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations – data are presented per 100 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABLE 9 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW W 2017 R. (cd.)**
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej under 20 ye- ars	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
W tym małżeństwa wy- znaniowe^a.....	3928	32	1066	1954	608	155	58	28	27
Of which church or reli- gious marriages^a.....									
19 lat i mniej	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Under 20 years									
20–24.....	428	25	311	81	10	1	-	-	-
25–29.....	1948	4	621	1206	107	9	1	-	-
30–34.....	1036	-	119	552	320	39	6	-	-
35–39.....	322	1	11	99	143	57	11	-	-
40–49.....	122	-	4	15	26	42	25	9	1
50–59.....	30	-	-	1	2	6	13	7	1
60 lat i więcej..... and more	40	-	-	-	-	1	2	12	25
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM.....	3956	33	771	1618	717	335	290	106	86
TOTAL									
19 lat i mniej	3	1	2	-	-	-	-	-	-
Under 20 years									
20–24.....	337	22	231	68	12	4	-	-	-
25–29.....	1476	6	409	920	122	16	3	-	-
30–34.....	1000	2	106	484	327	62	19	-	-
35–39.....	458	2	16	108	185	108	38	1	-
40–49.....	392	-	7	31	64	124	147	15	4
50–59.....	156	-	-	7	7	15	68	54	5
60 lat i więcej..... and more	134	-	-	-	-	6	15	36	77
W tym małżeństwa wy- znaniowe^a.....	2242	6	504	1173	389	105	35	15	15
Of which church or reli- gious marriages^a.....									
19 lat i mniej	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Under 20 years									
20–24.....	194	4	135	48	7	-	-	-	-
25–29.....	1092	1	298	721	66	6	-	-	-
30–34.....	625	-	63	333	202	24	3	-	-
35–39.....	209	1	6	60	96	40	6	-	-
40–49.....	84	-	2	10	17	31	18	5	1
50–59.....	14	-	-	1	1	3	6	3	-
60 lat i więcej..... and more	24	-	-	-	-	1	2	7	14

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 9 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW W 2017 R. (dok.)**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	2878	83	859	1085	405	164	169	76	37
19 lat i mniej Under 20 years	14	11	1	1	1	-	-	-	-
20–24	402	52	292	49	8	1	-	-	-
25–29	1178	17	446	635	65	11	4	-	-
30–34	652	1	108	307	197	31	8	-	-
35–39	238	2	7	71	85	48	24	1	-
40–49	213	-	5	19	42	59	74	12	2
50–59	101	-	-	3	6	11	43	33	5
60 lat i więcej and more	80	-	-	-	1	3	16	30	30
W tym małżeństwa wy- znaniowe^a	1686	26	562	781	219	50	23	13	12
Of which church or reli- gious marriages^a									
19 lat i mniej Under 20 years	2	2	-	-	-	-	-	-	-
20–24	234	21	176	33	3	1	-	-	-
25–29	856	3	323	485	41	3	1	-	-
30–34	411	-	56	219	118	15	3	-	-
35–39	113	-	5	39	47	17	5	-	-
40–49	38	-	2	5	9	11	7	4	-
50–59	16	-	-	-	1	3	7	4	1
60 lat i więcej and more	16	-	-	-	-	-	-	5	11

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 10 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW W 2017 R.**
MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzeni divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM GRAND TOTAL	6834	5736	139	959
Kawalerowie Single	5753	5301	37	415
Wdowcy Widowers	118	20	31	67
Rozwiedzeni Divorced	884	415	71	477

TABLE 10 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻENCÓW (dok.)**
MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017 (cont.)

POPZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Popzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzione divorced
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM TOTAL	3956	3267	84	605
Kawalerowie Single	3241	2979	21	241
Wdowcy Widowers	72	13	18	41
Rozwiedzeni Divorced	643	275	45	323
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM TOTAL	2878	2469	55	354
Kawalerowie Single	2512	2322	16	174
Wdowcy Widowers	46	7	13	26
Rozwiedzeni Divorced	320	140	26	154

TABLE 11 (54). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM TOTAL	2010 2015 2016 2017	5338 4015 3860 3928	3055 2277 2099 2242
Kościół Katolicki.....	3898	2225	1673
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	13	8	5
Kościół Ewangelicko-Augsburski	9	4	5
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny	-	-	-
Kościół Chrześcijan Baptystów	2	1	1
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	2	1	1
Kościół Polskokatolicki	-	-	-
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich	-	-	-
Kościół Zielonoświątkowy.....	4	3	1

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABLE 13 (56). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2899	2749	2661	2820	T O T A L
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1068	996	1004	1082	Marriages without children
Z dziećmi	1831	1753	1657	1738	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	1111	1070	949	946	1
2	555	533	557	660	2
3	124	118	121	102	3
4 i więcej	41	32	30	30	4 and more
Miasta	2171	1890	1884	2017	Urban areas
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	846	714	723	798	Marriages without children
Z dziećmi	1325	1176	1161	1219	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	840	745	696	698	1
2	390	355	374	441	2
3	74	63	77	65	3
4 i więcej	21	13	14	15	4 and more
Wieś	728	859	777	803	Rural areas
rozwoy małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	222	282	281	284	Marriages without children
Z dziećmi	506	577	496	519	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	271	325	253	248	1
2	165	178	183	219	2
3	50	55	44	37	3
4 i więcej	20	19	16	15	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below age 18.

TABLE 14 (57). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	15771	13121	13443	14533	8424	6109	Live births
chłopcy.....	8096	6741	6846	7361	4298	3063	males
dziewczęta.....	7675	6380	6597	7172	4126	3046	females
Małżeńskie	11097	8450	8786	9775	5745	4030	Legitimate
chłopcy.....	5695	.	4462	4956	2925	2031	males
dziewczęta.....	5402	.	4324	4819	2820	1999	females
Pozamałżeńskie	4674	4671	4657	4758	2679	2079	Illegitimate
chłopcy.....	2401	.	2384	2405	1373	1032	males
dziewczęta.....	2273	.	2273	2353	1306	1047	females
Urodzenia martwe	68	33	48	48	29	19	Still births
chłopcy.....	36	males
dziewczęta.....	32	females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane.

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated.

TABL. 15 (58). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order						
		1	2	3	4	5	6 i dal- sze and over	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM.....	2010	15771	7696	5424	1636	571	247	196
TOTAL	2015	13121	6112	4834	1442	439	152	142
	2016	13443	5991	5129	1516	482	169	156
	2017	14533	5995	5798	1912	505	185	138
19 lat i mniej		590	527	60	3	-	-	-
under 20 years								
20–24		2504	1610	732	132	24	5	1
25–29		4734	2285	1861	446	103	32	7
30–34		4426	1218	2202	743	169	51	43
35–39		1901	302	829	480	164	74	52
40–44		370	52	112	106	43	23	34
45 lat i więcej		8	1	2	2	2	-	1
and more								
W ODSETKACH IN PERCENT								
OGÓŁEM.....	2010	100,0	48,8	34,4	10,4	3,6	1,6	1,2
TOTAL	2015	100,0	46,6	36,8	11,0	3,3	1,2	1,1
	2016	100,0	44,6	38,2	11,3	3,6	1,3	1,2
	2017	100,0	41,3	39,9	13,2	3,5	1,3	0,9
19 lat i mniej		100,0	89,3	10,2	0,5	x	x	x
under 20 years								
20–24		100,0	64,3	29,2	5,3	1,0	0,2	0,0
25–29		100,0	48,3	39,3	9,4	2,2	0,7	0,1
30–34		100,0	27,5	49,8	16,8	3,8	1,2	1,0
35–39		100,0	15,9	43,6	25,2	8,6	3,9	2,7
40–44		100,0	14,1	30,3	28,6	11,6	6,2	9,2
45 lat i więcej		100,0	12,5	25,0	25,0	25,0	x	12,5
and more								

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (59). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKЦИИ LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku lat:						
Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 ^{ab}	43,0	37,7	39,04	42,62	42,11	43,36
15–19 ^a	21,4	17,0	16,78	42,62	12,42	20,46
20–24	63,8	52,0	53,65	42,62	52,74	58,77
25–29	92,2	80,4	83,79	42,62	93,19	92,76
30–34	67,7	63,9	67,02	42,62	79,86	73,43
35–39	27,5	27,8	29,96	42,62	34,04	33,78
40–44	6,2	5,8	6,73	42,62	7,07	7,57
45–49 ^b	0,2	0,3	0,25	42,62	0,08	0,33
Współczynniki:						
Rates:						
Dziętności ogólnej	1,387	1,228	1,284	1,412	1,389	1,433
Total fertility						
Reprodukcji brutto	0,675	0,597	0,630	0,697	0,680	0,715
Gross reproduction						
Dynamiki demograficznej	1,219	0,947	0,955	1,008	0,983	1,043
Demographic dynamics						

ab Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.
ab Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABLE 17 (60). ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLEDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM 2010	12942	7088	5854	7662	4066	3596	5280	3022	2258
TOTAL 2015	13858	7457	6401	8295	4366	3929	5563	3091	2472
..... 2016	14078	7579	6499	8391	4383	4008	5687	3196	2491
2017	14423	7616	6807	8567	4462	4105	5856	3154	2702
0 lat	71	38	33	39	20	19	32	18	14
1-4 lata	61	32	29	33	16	17	28	16	12
5-9	10	6	4	6	4	2	4	2	2
10-14	3	1	2	3	1	2	-	-	-
15-19	9	6	3	5	4	1	4	2	2
20-24	37	28	9	18	16	2	19	12	7
25-29	53	39	14	21	15	6	32	24	8
30-34	78	65	13	43	34	9	35	31	4
35-39	121	92	29	76	56	20	45	36	9
40-44	176	135	41	89	69	20	87	66	21
45-49	232	172	60	139	106	33	93	66	27
50-54	331	245	86	164	120	44	167	125	42
55-59	550	410	140	266	197	69	284	213	71
60-64	941	657	284	504	350	154	437	307	130
65-69	1464	1011	453	885	607	278	579	404	175
70-74	1650	1084	566	1058	666	392	592	418	174
75-79	1245	757	488	765	460	305	480	297	183
80-84	1601	868	733	916	482	434	685	386	299
85 lat i więcej and more	2008	896	1112	1186	533	653	822	363	459

NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP

OGÓŁEM 2010	890	995	789	886	983	797	896	1012	778
TOTAL 2015	961	1056	870	972	1072	881	945	1035	852
..... 2016	979	1077	886	988	1082	903	966	1070	859
2017	1005	1084	929	1011	1104	927	997	1058	934
0 lat ^a	420	435	404	392	372	412	458	522	394
1-4	7	21	15	20	25	14	17	16	17
5-9	4	2	5	7	4	9	-	-	-
10-14	12	16	9	13	20	5	12	12	12
15-19	49	72	24	43	76	10	56	67	43
20-24	58	83	31	45	63	26	71	105	37
25-29	74	119	26	73	113	31	76	127	18
30-34	102	150	51	106	154	57	96	145	41
35-39	153	229	73	126	195	57	195	280	100
40-44	222	320	118	223	336	107	220	296	134
45-49	373	547	195	324	486	170	438	624	232
50-54	602	899	307	505	786	250	734	1035	392
55-59	889	1267	526	793	1186	452	1035	1375	653
60-64	1415	2068	830	1337	2046	761	1555	2101	972
65-69	1998	2892	1255	1926	2770	1269	2142	3110	1225
70-74	2895	4177	1961	2711	3924	1849	3246	4641	2182
75-79	4463	6614	3223	3995	5837	2958	5294	7931	3704
80-84	7000	9945	5652	6528	9258	5261	7816	11159	6319
85 lat i więcej and more	15666	17829	14931	15128	17393	14315	16631	18711	15993

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thous. live births.

TABLE 18 (61). ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN^a
DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś	SPECIFICATION
	Total	Males	Females	Urban areas	Rural areas	
na 100 tys. ludności per 100 thous. population						
O G O Ł E M 2010	890	995	789	886	896	T O T A L
T O T A L 2014	906	986	830	903	910	
..... 2015	961	1056	870	972	945	
..... 2016	979	1077	886	988	966	
w tym:						of which:
Choroby zakaźne i pasożytnicze	5	6	4	5	4	Infectious and parasitic diseases
w tym gruźlica i następstwa gruźlicy	1	2	x	2	1	of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis
Nowotwory	283	326	241	293	268	Neoplasms
w tym nowotwory złośliwe .	263	303	223	274	246	of which malignant neoplasms of which
w tym:						malignant neoplasm of stomach
nowotwór złośliwy żołądka	15	21	10	14	16	malignant neoplasm of pancreas
nowotwór złośliwy trzustki .	13	13	13	14	11	malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	73	100	46	71	75	malignant neoplasm breast
nowotwór złośliwy sutki	16	1	30	17	13	malignant neoplasm of cervix uteri
nowotwór złośliwy szyjki macicy.....	4	x	8	5	3	malignant neoplasm of prostate
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	15	30	x	16	13	leukemia
białaczka	8	8	7	9	6	
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej.....	28	24	31	27	29	Endocrine, nutritional and metabolic disease
w tym cukrzyca	27	24	30	26	29	of which diabetes mellitus
Zaburzenia psychiczne	23	30	15	22	24	Mental and behavioural disorders
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów	20	19	21	22	17	Diseases of the nervous system and sense organs
w tym choroba Alzheimera	8	5	10	8	6	of which diseases of Alzheimer
Choroby układu krążenia	360	349	371	363	356	Diseases of the circulatory system
w tym:						of which:
choroba nadciśnieniowa	8	7	8	8	7	hypertensive diseases
choroba niedokrwienna serca	83	98	69	87	78	ischemic heart disease
w tym ostry zawał serca .	31	41	21	30	31	of which acute myocardial infarction
choroby naczyń mózgowych	59	53	65	58	59	diseases of cerebrovascular
miażdżycy.....	78	56	99	75	82	atherosclerosis
Choroby układu oddechowego	63	72	53	61	64	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego	47	57	38	50	43	Diseases of the digestive system
w tym zwłóknienie i marskość wątroby	6	4	7	6	5	of which fibrosis and cirrhosis of liver
Choroby układu moczowo-płciowego	x	x	x	x	x	Diseases of the genitourinary system
Ciąża, poród i połóg	x	x	x	x	x	Pregnancy, childbirth and the puerperium
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	3	4	2	3	3	Conditions originating in the perinatal period
Wady rozwojowe wrodzone .	2	2	2	2	2	Congenital malformations
Objawy, cechy chorobowe i nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych...	78	83	74	76	81	Symptoms and ill-defined conditions
Zewnętrzne przyczyny zgonu .	59	98	22	54	67	Injuries and poisonings by external cause
w tym:						of which:
wypadki komunikacyjne.....	14	21	7	11	18	transport accidents
samobójstwa.....	15	26	3	11	19	intentional self-harm

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 20 (63). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ^a
 INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total		Meż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas	SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thous. live births					
O G O Ł E M	75	476	543	404	518	424	T O T A L
T O T A L 2014	67	480	515	443	396	580	
2015	53	480	515	443	396	580	
2016	67	498	584	409	517	475	
w tym:							of which:
Nowotwory	-	x	x	x	x	x	Neoplasms
Choroby układu nerwowego .	1	7	x	15	13	x	Diseases of the nervous system
Choroby układu krążenia	1	7	15	x	13	x	Diseases of the circulatory system
Choroby zakaźne i pasożytnicze	-	x	x	x	x	x	Infectious and parasitic diseases
Choroby układu oddechowego	1	7	x	15	13	x	Diseases of the respiratory system
w tym zapalenie płuc	1	7	x	15	13	x	of which pneumonia
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe	19	141	117	167	132	153	Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
w tym:							of which:
wrodzone wady serca	11	82	44	121	79	85	congenital malformation of heart
zespół Downa i inne aberracje chromosomowe	1	7	x	15	13	x	down syndrome and other chromosomal abnormalities
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym w tym:	44	327	438	212	344	305	Conditions originating in the perinatal period
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu	36	268	336	197	265	272	of which: disorders related to length of gestation and fetal growth
Zespół nagłej śmierci dziecka ..	1	7	15	x	x	17	Sudden infant death syndrome
Zewnętrzne przyczyny zgonu	-	x	x	x	x	x	Injuries and poisonings by external cause

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 21 (64). ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ
 SUICIDES^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
O G O Ł E M	483	563	T O T A L
w tym dokonane	232	226	of which committed
Miasta	291	367	Urban areas
Wieś	192	196	Rural areas
Wiek samobójców:			Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	1	5	12 and less
13–18	38	39	13–18
19–24	47	71	19–24
25–29	46	76	25–29
30–49	191	209	30–49
50–69	136	129	50–69
70 lat i więcej	23	34	70 and more

a Usiłowane i dokonane; w podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Krajowego Systemu Informacji Policji (KSIP) wygenerowane w dniu 24.05.2018 r.

a Attempted and committed; data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown.

S o u r c e: data of the National Police Information System (KSIP) generated on 24.05.2018.

TABL. 22 (65). PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŻNI MALES					
OGÓŁEM 2010	71,3	56,8	42,5	29,1	17,8
TOTAL 2015	72,7	58,0	43,8	30,1	18,3
..... 2016	72,7	58,3	44,0	30,2	18,4
..... 2017	73,0	58,4	44,1	30,4	18,5
Miasta 2010	73,8	59,2	44,8	31,1	19,0
Urban areas					
Wieś..... 2010	71,8	57,3	43,0	29,3	17,7
Rural areas					
KOBIECY FEMALE					
OGÓŁEM 2010	80,4	65,9	51,1	36,6	23,4
TOTAL 2015	81,1	66,6	51,8	37,3	23,9
..... 2016	81,1	66,6	51,9	37,4	24,0
..... 2017	81,4	66,8	52,1	37,4	24,1
Miasta 2010	82,0	67,5	52,7	38,1	24,4
Urban areas					
Wieś..... 2010	80,2	65,7	50,9	36,5	23,3
Rural areas					

TABL. 23 (66). PROGNOZA LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
	w tys in thous.							
OGÓŁEM	1421	1399	1371	1336	1296	1253	1208	TOTAL
W wieku przedprodukcyjnym	255	243	220	206	193	183	176	Pre-working age
mężczyźni.....	131	125	113	106	99	94	90	males
kobiety.....	124	118	107	100	94	89	85	females
Miasta.....	139	132	119	111	104	99	95	Urban areas
mężczyźni.....	71	68	61	57	53	51	49	males
kobiety.....	68	64	58	54	51	48	47	females
Wieś.....	116	110	101	95	89	84	80	Rural areas
mężczyźni.....	60	57	52	49	46	43	41	males
kobiety.....	56	53	49	46	43	41	39	females
W wieku produkcyjnym	864	819	794	757	708	648	589	Working age
mężczyźni.....	466	439	426	412	391	362	330	males
kobiety.....	399	379	367	346	318	286	261	females
Miasta.....	499	467	450	427	395	357	321	Urban areas
mężczyźni.....	264	246	237	228	214	196	177	males
kobiety.....	235	222	214	200	181	162	145	females
Wieś.....	366	352	343	330	313	291	268	Rural areas
mężczyźni.....	202	193	189	183	176	165	153	males
kobiety.....	163	158	154	147	137	125	115	females

TABL. 23 (66). **PROGNOZA LUDNOŚCI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

POPULATION PROJECTION (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
	w tys in thous.							
W wieku poprodukcyjnym	302	337	357	373	395	421	443	Post-working age
mężczyźni	99	120	131	135	144	158	174	males
kobiety	202	217	226	237	251	264	268	females
Miasta	197	216	224	230	240	253	263	Urban areas
mężczyźni	63	74	79	80	84	91	100	males
kobiety	134	142	145	150	157	162	163	females
Wieś	105	121	132	143	155	168	180	Rural areas
mężczyźni	36	46	52	56	60	67	74	males
kobiety	69	75	81	87	94	101	106	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIE- PRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUK- CYJNYM	64	71	73	76	83	93	105	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORK- ING AGE
Mężczyźni	49	56	57	59	62	70	80	Males
Kobiety	82	88	91	97	109	123	135	Females

TABL. 24 (67). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 XII

HOUSEHOLDS PROJECTION

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thous.								
OGÓŁEM	539,6	549,7	556,3	539,7	519,2	503,2	489,2	TOTAL
Miasta	344,8	347,1	346,6	334,9	319,3	306,9	297,3	Urban areas
Wieś	194,8	202,6	209,8	204,8	199,9	196,3	191,9	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOSEHOLD								
OGÓŁEM	2,624	2,546	2,477	2,503	2,540	2,551	2,551	TOTAL
Miasta	2,406	2,347	2,298	2,315	2,354	2,369	2,365	Urban areas
Wieś	3,011	2,887	2,773	2,809	2,836	2,835	2,841	Rural areas

TABLE 25 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM...	2010	17527	9450	7322	755	20233	10926	8567	740	-2706
TOTAL	2015	15534	7628	7327	.	18925	10571	6993	.	-3391 ^c
	2016	14833	7367	7031	435	17807	10133	6968	706	-2974
	2017	16094	7877	7808	409	18836	10842	7286	708	-2742
Miasta	2010	8945	3706	4726	513	11659	5460	5680	519	-2714
Urban areas	2015	15534	7628	7327	.	18925	10571	6993	.	-1773 ^c
	2016	8018	2920	4836	262	9638	4586	4553	499	-1620
	2017	8757	3128	5365	264	9990	4796	4688	506	-1233
Wieś.....	2010	8582	5744	2596	242	8574	5466	2887	221	8
Rural areas	2015	7003	4533	2274	.	8621	5755	2424	.	-1618 ^c
	2016	6815	4447	2195	173	8169	5547	2415	207	-1354
	2017	7337	4749	2443	145	8846	6046	2598	202	-1509

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 25 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY (dok.)**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad		
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
OGÓŁEM... TOTAL	2010	12,05	6,50	5,04	0,52	13,91	7,51	5,89	0,51	-1,86
	2015	10,77	5,29	5,08	x	13,12	7,33	4,85	x	-2,35 ^c
	2016	10,32	5,12	4,89	0,30	12,38	7,05	4,85	0,49	-2,07
	2017	11,22	5,49	5,44	0,29	13,13	7,56	5,08	0,49	-1,91
Miasta	2010	10,33	4,28	5,46	0,59	13,47	6,31	6,56	0,60	-3,13
Urban areas	2015	10,00	3,63	5,92	x	12,07	5,64	5,35	x	-2,08 ^c
	2016	9,44	3,44	5,69	0,31	11,35	5,40	5,36	0,59	-1,91
	2017	10,34	3,69	6,33	0,31	11,79	5,66	5,53	0,60	-1,46
Wieś.....	2010	14,59	9,76	4,41	0,41	14,57	9,29	4,91	0,38	0,01
Rural areas	2015	11,89	7,70	3,86	x	14,64	9,77	4,12	x	-2,75 ^c
	2016	11,58	7,56	3,73	0,29	13,88	9,42	4,10	0,35	-2,30
	2017	12,49	8,08	4,16	0,25	15,05	10,29	4,42	0,34	-2,57

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 26 (69). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	16772	12847	3925	19493	12847	6646
	2015	14955	11547	3408	17564	11547	6017
	2016	14398	11153	3245	17101	11153	5948
	2017	15685	12069	3616	18128	12069	6059
Miasta	2010	8432	6046	2386	11140	6812	4328
Urban areas	2015	8148	6048	2100	9385	5469	3916
	2016	7756	5755	2001	9139	5342	3797
	2017	8493	6288	2205	9484	5595	3889
Wieś.....	2010	8340	6801	1539	8353	6035	2318
Rural areas	2015	6807	5499	1308	8179	6078	2101
	2016	6642	5398	1244	7962	5811	2151
	2017	7192	5781	1411	8644	6474	2170

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABLE 26 (69). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW (dok.)**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego wo- jewództwa from the same voivodship	z innych wo- jewództw from other voivodships	ogółem total	do tego sa- mego woje- wództwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM.....	2010	11,53	8,83	2,70	13,41	8,83	4,57
TOTAL	2015	10,37	8,01	2,36	12,18	8,01	4,17
	2016	10,01	7,76	2,26	11,89	7,76	4,14
	2017	10,93	8,41	2,52	12,63	8,41	4,22
Miasta	2010	9,74	6,98	2,76	12,87	7,87	5,00
Urban areas	2015	9,55	7,09	2,46	11,00	6,41	4,59
	2016	9,13	6,78	2,36	10,76	6,29	4,47
	2017	10,03	7,42	2,60	11,20	6,60	4,59
Wieś.....	2010	14,18	11,56	2,62	14,20	10,26	3,94
Rural areas	2015	11,56	9,34	2,22	13,89	10,32	3,57
	2016	11,28	9,17	2,11	13,53	9,87	3,65
	2017	12,24	9,84	2,40	14,71	11,02	3,69

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABLE 27 (70). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE
OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration			
	ogółem total	mężczy- źni males	kobiety females	ogółem total	mężczy- źni males	kobiety females	ogółem total	mężczy- źni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2010	16772	7878	8894	19493	8901	10592	-2721	-1023	-1698
TOTAL	2015	14955	7076	7879	17564	8133	9431	-2609	-1057	-1552
	2016	14955	7076	7879	17564	8133	9431	-2609	-1057	-1552
	2017	15685	7372	8313	18128	8433	9695	-2443	-1061	-1382
0–4 lata		1561	804	757	1667	872	795	-106	-68	-38
5–9		1254	648	606	1332	656	676	-78	-8	-70
10–14		747	371	376	779	396	383	-32	-25	-7
15–19		576	286	290	624	304	320	-48	-18	-30
20–24		1170	412	758	1351	467	884	-181	-55	-126
25–29		2442	970	1472	3286	1293	1993	-844	-323	-521
30–34		2159	1029	1130	2737	1292	1445	-578	-263	-315
35–39		1538	791	747	1874	987	887	-336	-196	-140
40–44		1016	548	468	1127	620	507	-111	-72	-39
45–49		589	303	286	615	323	292	-26	-20	-6
50–54		531	286	245	519	272	247	12	14	-2
55–59		578	284	294	613	311	302	-35	-27	-8
60–64		501	238	263	531	240	291	-30	-2	-28
65 lat i więcej and more		1023	402	621	1073	400	673	-50	2	-52

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 28 (71). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczy- żni males	kobiety females	ogółem total	mężczy- żni males	kobiety females	ogółem total	mężczy- żni males	kobiety females
OGÓŁEM 2010	755	447	308	740	343	397	15	104	-89
TOTAL 2015	579	306	273	1361	659	702	-782	-353	-429
2016	435	249	186	706	374	332	-271	-125	-146
2017	409	236	173	708	337	371	-299	-101	-198
0-4 lata.....	216	129	87	19	12	7	197	117	80
5-9.....	46	27	19	53	27	26	-7	0	-7
10-14.....	8	8	0	40	19	21	-32	-11	-21
15-19.....	6	3	3	64	43	21	-58	-40	-18
20-24.....	11	3	8	53	28	25	-42	-25	-17
25-29.....	13	6	7	63	30	33	-50	-24	-26
30-34.....	19	9	10	84	33	51	-65	-24	-41
35-39.....	13	8	5	114	48	66	-101	-40	-61
40-44.....	18	8	10	76	32	44	-58	-24	-34
45-49.....	7	3	4	51	25	26	-44	-22	-22
50-54.....	7	4	3	36	16	20	-29	-12	-17
55-59.....	10	4	6	28	14	14	-18	-10	-8
60-64.....	13	8	5	17	7	10	-4	1	-5
65 lat i więcej..... and more	22	16	6	10	3	7	12	13	-1

TABL. 29 (72). **REZYDENCI^a**
Stan w dniu 31 XII
USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM w tys.	1428,6	1414,7	1410,6	1408,4	TOTAL in thous.
mężczyźni w tys.	699,9	692,6	690,4	689,1	males in thous.
kobiety: w tysiącach	728,7	722,2	720,2	719,4	females: in thousands
na 100 mężczyzn	104,1	104,3	104,3	104,4	per 100 males
Miasta: w tysiącach	848,0	835,3	832,5	831,4	Urban areas: in thousands
w % ogółu ludności rezy- dującej	59,4	59,0	59,0	59,0	in % of total usual residence popula- tion
Wieś: w tysiącach	580,7	579,5	578,1	577,0	Rural areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydu- jącej	40,6	41,0	41,0	41,0	in % of total usual residence popula- tion

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 92.

a See general notes, item 8 on page 92

TABL. 30 (73). REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM

Stan w dniu 31 XII

WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M	1428,6	1414,7	1410,6	1408,4	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	286,4	263,9	261,3	260,4	Pre-working age
Miasta	154,2	144,4	143,4	144,0	Urban areas
mężczyźni	79,1	74,3	73,8	74,2	males
kobiety	75,0	70,1	69,6	69,8	females
Wieś	132,2	119,5	117,9	116,4	Rural areas
mężczyźni	67,6	61,4	60,6	59,7	males
kobiety	64,6	58,1	57,3	56,7	females
W wieku produkcyjnym	929,6	896,4	885,5	875,0	Working age
w tym w wieku mobilnym	573,6	560,1	554,3	548,0	of which of mobility age
Miasta	558,9	524,7	516,2	508,2	Urban areas
mężczyźni	287,5	274,3	270,6	267,0	males
w tym w wieku mobilnym	170,4	164,8	162,8	160,6	of which of mobility age
kobiety	271,4	250,4	245,7	241,2	females
w tym w wieku mobilnym	167,7	160,4	158,5	156,4	of which of mobility age
Wieś	370,7	371,7	369,3	116,4	Rural areas
mężczyźni	202,9	204,5	203,5	59,7	males
w tym w wieku mobilnym	124,2	123,5	122,6	121,6	of which of mobility age
kobiety	167,9	167,2	165,7	164,3	females
w tym w wieku mobilnym	111,5	111,4	110,4	109,4	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	212,6	254,4	263,9	273,0	Post-working age
Miasta	134,9	166,2	172,9	179,2	Urban areas
mężczyźni	38,8	49,9	52,6	55,1	males
kobiety	96,1	116,3	120,3	124,1	females
Wieś	77,7	88,2	91,0	93,8	Rural areas
mężczyźni	24,0	28,1	29,3	30,6	males
kobiety	53,8	60,1	61,7	63,2	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 92.

a See general notes, item 8 on page 92.

TABL. 31 (74). KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE^a

Stan w dniu 31 XII

CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS^a

As of 31 XII

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne ^b church units ^b				duchowni clergy			
Kościół Katolicki Catholic Church								
Kościół Rzymskokatolicki ^c	561	569	569	569	1256	1244	1289	1281
Kościół Greckokatolicki ^d	29	72	72	68	.	31	51	52
Starokatolickie Old Catholic								
Kościół Polskokatolicki ^e	2	2	3	3	2	1	2	2
Prawosławne Orthodox								
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{ef}	58	58	58	58	102	109	110	114
Staroobrzędowa Gmina Wyznaniowa ^g	1	1 ^h	1	1	1	1 ^h	1	1
Staroprawosławna Cerkiew Staroobrzędowców	-	-	-	-	-	-	-	-
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition								
Kościół Ewangelicko-Augsburski ^{ei}	15 ^j	15	15	14	14 ^j	17	17	15
Kościół Ewangelicko-Methodystyczny ^e	14	14	15	15	9	7	6	6
Kościół Zielonoświątkowy	16	17	17	17	28	26	27	27
Nowoapostolski Kościół w Polsce	5	5	5	5	18	22	23	23
Kościół Chrześcijan Baptystów ^e	9	11	9 ^k	10 ^k	8	27	9 ^k	9 ^k
Chrześcijański Kościół Głosiceli Dobrej Nowiny.	1	2 ^h	2 ^h	2 ^h	1	1 ^h	1 ^h	1 ^h
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	6	6	5	5	2	3	3	1
Kościół Boży w Chrystusie	3	3	3	3	17	13	14	4
Kościół Boży w Polsce	-	-	2	3	-	-	5	5
Kościół Chrystusowy	2 ^l	3 ^m	3 ^m	3 ^m	1 ^l	4 ^m	4 ^m	4 ^m
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	4	5 ⁿ	5	5	12	12 ⁿ	11	11
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego ..	3	2	2	2	6	6	5	8
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej	1	1	1	1	1	1	1	1
Kościół Ewangelicko-Reformowany ^e	-	-	-	-	-	-	-	-
Islamskie Muslim								
Islamskie zgromadzenie AHL-UL-BAYT	-	-	-	-	-	-	-	-
Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej	-	1	1	1	1	1	1	1
Stowarzyszenie Muzułmańskie Ahmadiyya ^a	-	-	-	-	-	-	-	-
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions								
Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	-	3 ^h	3 ^h	3 ^h
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^o ..	1	1	1	-	-	-	-	-
Misja Buddyjska Trzy Schronienia w Polsce ^p	-	-	-	-	-	-	-	-
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	-	1	1	1	-	2	2	2
Inne Other								
Związek Wyznania Świadców Jehowy	67	49	49	49	.	.	.	240

a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców w 2017 r. b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c Dane dotyczą diecezji: elbląskiej, warmińskiej, ełckiej. d Do 2013 r. dane dotyczą dekanatu elbląskiego, olsztyńskiego i wegorzewskiego, od 2014 r. – diecezji przemysko-warszawskiej. e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. f Dane dotyczą diecezji białostocko-gdańskiej. g Od 2016 r. dane dotyczą gminy wyznaniowej w Suwałkach. h Dane dotyczą 2011 r. i Dane dotyczą diecezji mazurskiej. j Dane dotyczą 2009 r. k Od 2016 dane dotyczą okręgu mazurskiego. l Dane dotyczą 2006 r. m Dane dotyczą 2012 r. n Dane dotyczą 2014 r. o Do 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang. p Dane dotyczą 2008 r.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful in 2017. b Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c Data concern diocese: elbląskiej, warmińskiej, ełckiej. d Until 2013 data concern dekanat elbląski, olsztyński and wegorzewski deanat, since 2014 – przemysko-warszawskiej diocese. e Church associated in the Polish Ecumenical Council. f Data concern diecezja białostocko-gdańskiej diocese. g Since 2016 data concern the religious community in Suwałki. h Data concern 2011. i Data concern diocese mazurskiej. j Data concern 2009. k Since 2016 data concern district of masuria. l Data concern 2006. m Data concern 2012. n Data concern 2012. o Until 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang. p Data concern 2008.

TABL. 31 (74). KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE^a (dok.)

Stan w dniu 31 XII

CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS^a (cont.)

As of 31 XII

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2016	2017
	wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Kościół Katolicki Catholic Church				
Kościół Rzymskokatolicki ^d	1484202 ^c	1512941 ^c	1512941 ^c	1516437 ^c
Kościół Greckokatolicki ^d	30000	30000	30000
Starokatolickie Old Catholic				
Kościół Polskokatolicki ^e	177	240	257	257
Prawosławne Orthodox				
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{ef}	22700	220700	220700	220700
Starobrzędowa Gmina Wyznaniowa ^g	17	38 ^h	550	1600 ^f
Staroprawosławna Cerkiew Starobrzędowców.	-	40	40	40
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition				
Kościół Ewangelicko-Augsburski ^{ei}	4316 ⁱ	3519	3560	3441
Kościół Ewangelicko-Methodystyczny ^e	1750	1774	1788	1803
Kościół Zielonoświątkowy	1304	1449	1455	1463
Nowoapostolski Kościół w Polsce	916	991	989	1026
Kościół Chrześcijan Baptystów ^e	461	484	436 ^k	495
Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny .	300	300 ^h	300 ^h	300 ^h
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	256	271	244	239
Kościół Boży w Polsce	-	-	95	122
Kościół Boży w Chrystusie	157	95	99	64
Kościół Chrystusowy	60 ^f	48 ^m	48 ^m	48 ^m
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	43	43 ⁿ	42	40
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego ..	53	29	36	36
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej	10	12	12	14
Kościół Ewangelicko-Reformowany ^e	10	10	10	10
Islamskie Muslim				
Islamskie zgromadzenie AHL-UL-BAYT	-	-	360	360
Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej	3	10	10	10
Stowarzyszenie Muzułmańskie Ahmadiyya ^l	1	1	1	1
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions				
Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	-	365 ^h	365 ^h	365 ^h
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^o ..	100	107	110	105
Misja Buddyjska Trzy Schronienia w Polsce ^p	60	60	60	60
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	-	12	18	18
Inne Other				
Związek Wyznania Świadców Jehowy	4219	3943	3869	3775

a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców w 2017 r. b Dane dotyczą diecezji: elbląskiej, warmińskiej, ełckiej. c Ochrzczeni. d Do 2013 r. dane dotyczą dekanatu elbląskiego, olsztyńskiego i wegorskiego, od 2014 r. – diecezji przemysko-warszawskiej. e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. f Dane dotyczą diecezji białostocko-gdańskiej. g Od 2016 r. dane dotyczą gminy wyznaniowej w Suwałkach. h Dane dotyczą 2011 r. i Dane dotyczą diecezji mazurskiej. j Dane dotyczą 2009 r. k Od 2016 r. dane dotyczą okręgu mazurskiego. l Dane dotyczą 2006 r. m Dane dotyczą 2012 r. n Dane dotyczą 2014 r. o Do 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang. p Dane dotyczą 2008 r. r Dane dotyczą całego kraju.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful in 2017. b Data concern diocese: elbląskiej, warmińskiej, ełckiej. c Baptised. d Until 2013 data concern elbląski, olsztyński and wegorski decanat, since 2014 – przemysko-warszawskiej diocese. e Church associated in the Polish Ecumenical Council. f Data concern białostocko-gdańskiej diocese. g Since 2016 data concern the religious community in Suwałki. h Data concern 2011. i Data concern diocese mazurskiej. j Data concern 2009. k Since 2016 data concern district of Masuria. l Data concern 2006. m Data concern 2012. n Data concern 2014. o Until 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang. p Data concern 2008. r Data concern whole country.

DZIAŁ VI RYNEK PRACY

CHAPTER VI LABOUR MARKET

Uwagi ogólne

General notes

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

1. Dane zawarte w tabl. 1(76) i 2(77) opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym. Badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są **osoby w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych w gospodarstwie domowym 12 miesięcy i więcej, tj. bezdomnych, przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz za granicą. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowaconych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie.

Dane BAEL za 2016 r. uogólniono na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do aktywnych zawodowo zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych); jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące, a jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (za-trudnieni na podstawie stosunku pracy oraz wykonujący pracę nakładczą) był fakt

1. Data in tables 1(76) and 2(77) were compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis. The survey is conducted by the continuous observation method, i.e., economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. The survey covers **persons aged 15 and more**, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover persons absent in households for 12 months and more, i.e. homeless, living in collective accommodation establishment and staying abroad. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly.

The LFS data for 2016 were generalized on the basis of the population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or a family-owned business outside agriculture,
 - formally had work, but did not perform it (e.g. due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather) if the break in work did not exceed 3 months, moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in LFS in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

Breakdown into full-time and part-time employed persons was made on the basis of a declaration of the surveyed person in reference to the main job;

otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Podziału na pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy dokonano na podstawie deklaracji osoby badanej w odniesieniu do głównego miejsca pracy;

- 2) za **bezrobotne** uznaje się osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono również osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) lub stosunku służbowego;
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin); z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009; patrz ust. 5 na str. 127,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;

2) **unemployed persons** are persons aged 15–74, who simultaneously fulfilled three conditions:

- within the reference week were not employed,
- within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
- were available for work within a 2-week period following the reference week.

The unemployed also include persons who found work and were waiting to begin it within a 3-month period and were available for that work.

Economically **inactive persons** are persons who are not classified as employed or unemployed.

The activity rate is calculated as the share of economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The employment rate is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The unemployment rate calculated as the share of unemployed (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment or election) or service relation;
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), as well as individual owners of livestock who do not possess agricultural land; with some exceptions in 2005–2009; see item 5 on page 127,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity other than that related to private farms in agriculture,

- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia. **Niepełnozatrudnieni** są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące pracujących według stanu w dniu 31 XII podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII w latach 2005–2009 wyznaczono na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 oraz od 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2005–2009 nie zaliczono osób pracujących:
 - a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących **wyłącznie** na własne potrzeby;
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1,0 ha (łącznie z indywidualnymi właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych) produkujących **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby;
- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;

- c) other self-employed persons, e.g., self-employed professionals;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' co-operatives and co-operatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker. **Part-time paid employees** are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning employment on a given day as of 31 XII are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main job**.

5. Data concerning persons employed on private farms in agriculture as of 31 XII in 2005–2009 were estimated on the basis of the results of the Population and Housing Census as well as the Agricultural Census 2002 as well as since 2010 on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, while:

- 1) in 2005–2009 are not included the following employed persons:
 - a) on farms with the area more than 1 ha of agricultural land producing **exclusively** for their own needs;
 - b) on farms with the area to 1 ha of agricultural land (including individual owners of livestock who do not possess agricultural land) producing **exclusively** or **mainly** for their own needs;
- 2) since 2010 are included the whole number of employed persons on those farms independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of employment contracts concern:

- 1) **the employment, as of 31 XII**, of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) **the average paid employment** – full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid

2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

8. **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;

2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;

3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

9. Informacje o ruchu zatrudnionych dotyczą pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych i bezpłatnych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze i bezpłatne) w badanym okresie do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

Bezrobocie

1 Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jedynolity tekst Dz. U. z 2016 poz. 645, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku

employees in terms of full-time paid employees.

7. Data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

8. **Vacancies** are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;

2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;

3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

9. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary employees. These data concern **the number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons, who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as, for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacations and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care and unpaid vacations (or the number of terminations less the number of persons granted child-care and unpaid vacations) during a survey period to the number of persons employed on a given day as of 31 XII from the year preceding the surveyed year.

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promoting of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (uniform text Journal of Laws 2016 item 645, with later amendments), are classified as unemployed.

An **unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not

emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź, jeśli jest to osoba niepełnosprawna, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nie uczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. Za bezrobotnego zarejestrowanego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne.

3. Długotrwale bezrobotni zarejestrowani to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

4. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

5. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (Dz. U. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.). Zasiłki i świadczenia przedemerytalne od 1 VIII 2004 r. finansowane są z budżetu państwa (na mocy ustawy z dnia 30 IV 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych – Dz. U. Nr 120, poz. 1252); do 31 VII 2004 r. finansowane były ze środków Funduszu Pracy.

Warunki pracy

1. Informacje o **wypadkach przy pracy** obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej

reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. An registered unemployed school-leaver is a person who has graduated within the last 12 months any school confirmed by a certificate, diploma or other document of completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation.

3. The registered long-term unemployed are persons remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training.

4. The registered unemployment rate is calculated as the relation of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

5. Information concerning Labour Fund expenditures are given according to Law dated 20th of June 2004, on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st of June 2004 (Journal of Laws No. 69, item 415, with later amendments). Pre-retirement benefits and allowances since 1st of July 2004 are financed from Social Insurance Fund state budget (on the basis on the Law dated 30th of April 2004 on pre-retirement benefits – Journal of Laws No. 120, item 1252); until 31st of July 2004 were financed from the Labour Fund means.

Work conditions

1. Information regarding **accidents at work** includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby, poszkodowanej zarówno w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie trwania podróży służbowej,
- podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical report on accidents at work.

Accidents at **work on private farms in agriculture** were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) are related only to the accidents for which a one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

Accident at work is understood as a sudden event, event, leading to injury or death caused by external reason, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employees, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employers on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:

- during a business trip;
- during training within the scope of national self-defence;
- when performing tasks ordered by trade union organisations, functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and trainings by a person receiving sport scholarship;
- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate, who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;

- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

2. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale poważne zeszczenie lub zniekształcenie ciała.

3. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

4. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy od 2005 r. są pogrupowane zgodnie z zaleceniem EUROSTAT-u.

5. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

6. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie

- 9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

2. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e.: loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems, disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

3. A fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

4. Accidents at work are classified, i.a., according to **contact mode of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, incorrect employee's action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Since 2005, contact-modes of injury have been grouped according to the EUROSTAT recommendations.

5. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 XII, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

6. Information regarding persons working in hazardous conditions, caused by factors harmful to health is compiled on the basis of reports, wherein:

- 1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities"; "Construction" (excluding development of building projects); "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles"; "Transportation and storage"; "Information and communication" (excluding motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); "Professional, scientific and technical activities" (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); "Administrative and support service activities" (in the scope of rental

- ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane oraz pozostałego sprzętania); „Edukacja (w zakresie szkół wyższych); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
 - 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

7. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

8. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21(96) podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (Dz. U. 2013, poz. 1367, z późniejszymi zmianami).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

and leasing activities, travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); “Education (only tertiary education); “Human health and social work activities” (in the scope of human health activities); “Other service activities” (in the scope of repair of computers and personal and household goods);

- 2) data concern persons exposed to factors connected with the working environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

7. Occupational risk assessment risk is a comprehensive estimation of the combination of probability of bodily injury or deterioration of health and their severity, occurring in an emergency situation. It is made in order to choose appropriate safety measures.

8. A disease is deemed an occupational disease if it has been caused by the health hazards occurring in the working environment or the nature of performed work.

Occupational diseases in table 21(96) have been reported since 2009 pursuant to the decree of the Council of Ministers, dated 30 VI 2009 (Journal of Laws 2013, item 1367, with later amendments).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thous. paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (75). AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2016	2017				SPECIFICATION	
	przeciętne w roku annual averages			kwartały quarters				
				I	II	III		IV
LUDNOŚĆ w tys.	1147	1117	1112	1113	1113	1111	1110	POPULATION in thous.
Mężczyźni	558	540	537	538	538	537	537	Men
Kobiety	589	577	574	575	575	574	574	Women
Aktywni zawodowo	608	599	601	598	604	606	597	Economically active persons
mężczyźni	342	341	341	337	337	352	338	men
kobiety	266	258	260	261	267	254	259	women
Pracujący	549	547	558	548	562	566	554	Employed persons
mężczyźni	311	311	318	312	315	329	316	men
kobiety	238	235	239	236	247	237	238	women
Bezrobotni ^a	59	53	43	50	41	40	42	Unemployed persons ^a
mężczyźni	31	30	23	25	21	23	22	men
kobiety	28	23	21	25	20	18	21	women
Bierni zawodowo	539	518	511	515	509	505	514	Economically inactive persons
Mężczyźni	216	199	196	201	201	185	199	Men
Kobiety	323	319	314	314	308	320	315	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ w %	53,0	53,6	54,0	53,7	54,3	54,5	53,8	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni	61,3	63,1	63,5	62,6	62,6	65,5	62,9	men
kobiety	45,2	44,7	45,3	45,4	46,4	44,3	45,1	women
Miasta	54,7	54,8	55,0	53,7	54,8	56,4	54,9	Urban areas
Wieś	50,2	51,7	52,7	53,6	53,6	52,1	52,1	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUD- NIENIA w %	47,9	49,0	50,2	49,2	50,5	50,9	49,9	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	55,7	57,6	59,2	58,0	58,6	61,3	58,8	men
kobiety	40,4	40,7	41,6	41,0	43,0	41,3	41,5	women
Miasta	49,8	50,8	51,8	50,2	51,6	53,5	51,8	Urban areas
Wieś	44,8	46,1	47,9	47,9	49,2	47,3	47,0	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	9,7	8,8	7,2	8,4	6,8	6,6	7,0	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	9,1	8,8	6,7	7,4	6,2	6,5	6,5	men
kobiety	10,5	8,9	8,1	9,6	7,5	7,1	8,1	women
Miasta	9,0	7,5	5,8	6,5	5,8	5,1	5,6	Urban areas
Wieś	10,4	10,5	9,5	11,0	8,2	9,2	9,2	Rural areas

a Osoby w wieku 15–74 lata.
a Persons aged 15–74.

TABL. 2 (76). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2017 R. – na podstawie BAEL**

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2017 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popula- tion	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Econo- mically inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności zawo- dowej Activity rate	Wskaź- nik za- trudnie- nia Employ- ment rate	Stopa bezro- bocia Unem- ploy- ment rate
		ogółem total	pracu- jący em- ployed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
OGÓŁEM..... TOTAL	1110	597	554	42	514	53,8	49,9	7,0
Według wieku: By age:								
w tym w wieku produkcyj- nym ^b of which of working age ^b	804	582	540	42	222	72,4	67,2	7,2
15–24 lata.....	148	54	43	10	94	36,5	29,1	18,5
25–34.....	189	150	139	11	39	79,4	73,5	7,3
35–44.....	195	168	157	11	27	86,2	80,5	6,5
45–54.....	165	124	120	5	41	75,2	72,7	4,0
55 lat i więcej..... years and more	413	100	96	5	312	24,2	23,2	5,0
Według poziomu wykształcenia: By educational level:								
Wyższe..... Tertiary	208	168	166	.	39	80,8	79,8	x
Policealne i średnie zawo- dowe..... Post-secondary and voca- tional secondary	244	151	142	9	92	61,9	58,2	6,0
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	94	41	37	.	53	43,6	39,4	x
Zasadnicze (zawodowe)..... Basic vocational	284	179	166	13	105	63,0	58,5	7,3
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe..... Lower secondary, primary and incomplete primary	281	57	43	14	224	20,3	15,3	24,6

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.
a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący

Employment

TABL. 3 (77). **PRACUJĄCY^a**
 Stan w dniu 31 XII
 EMPLOYED PERSONS^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	z liczbą ogółem – kobiety of total number – women
OGÓŁEM.....	423286	433237	443287	452840	214898
TOTAL					
sektor publiczny.....	110855	102896	103122	103140	68962
public sector					
sektor prywatny	312431	330341	340165	349700	145936
private sector					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo .	69642	70442	70785	70732	29301
Agriculture ^b , forestry and fishing					
Przemysł.....	98771	101986	105056	108808	35065
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	88184	92458	95217	98706	32815
of which manufacturing					
Budownictwo	26846	23614	24732	25840	2545
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	63952	61568	62215	63065	34254
Trade; repair of motor vehicles ^A					
Transport i gospodarka magazynowa	19220	18855	19849	20257	4130
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	7511	8435	8534	9424	6064
Accommodation and catering ^A					
Informacja i komunikacja.....	3061	3884	4226	4841	1619
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..	8199	7897	7341	7251	5232
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^A	5254	5172	5448	5130	2833
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	10535	11773	11956	12378	6234
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	10015	12002	13196	14018	6192
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	25507	25616	25733	25866	15869
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja.....	38436	39895	39921	40536	31897
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	25802	28544	29345	29420	23911
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4564	4734	4828	4890	2977
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	5971	8820	10122	10384	6775
Other service activities					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 120.

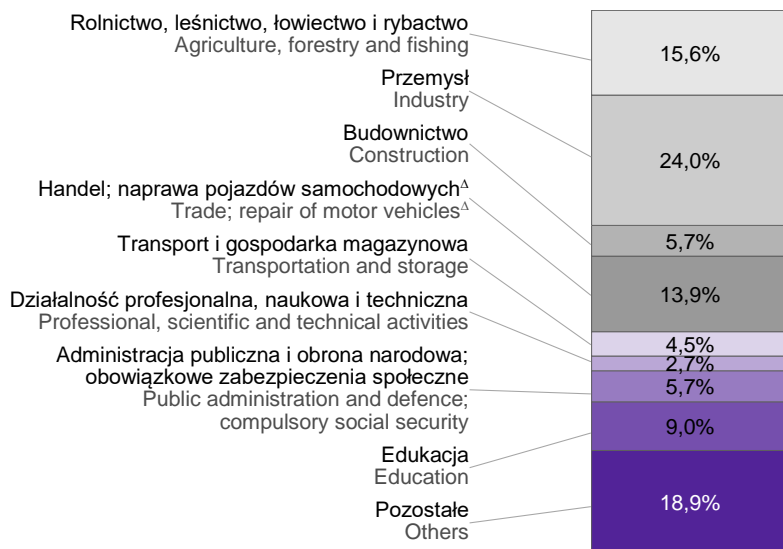
a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 120.

STRUKTURA PRACUJĄCYCH^a WEDŁUG SEKCJI PKD W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS^a BY PKD SECTIONS IN 2017

As of 31 XII

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

a By actual workplace and kind of activity.

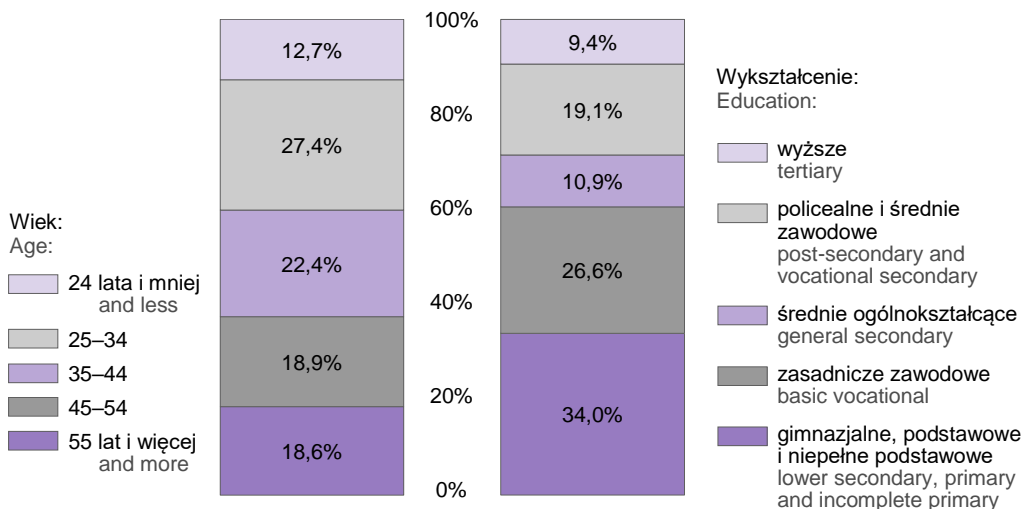
STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG WIEKU I POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

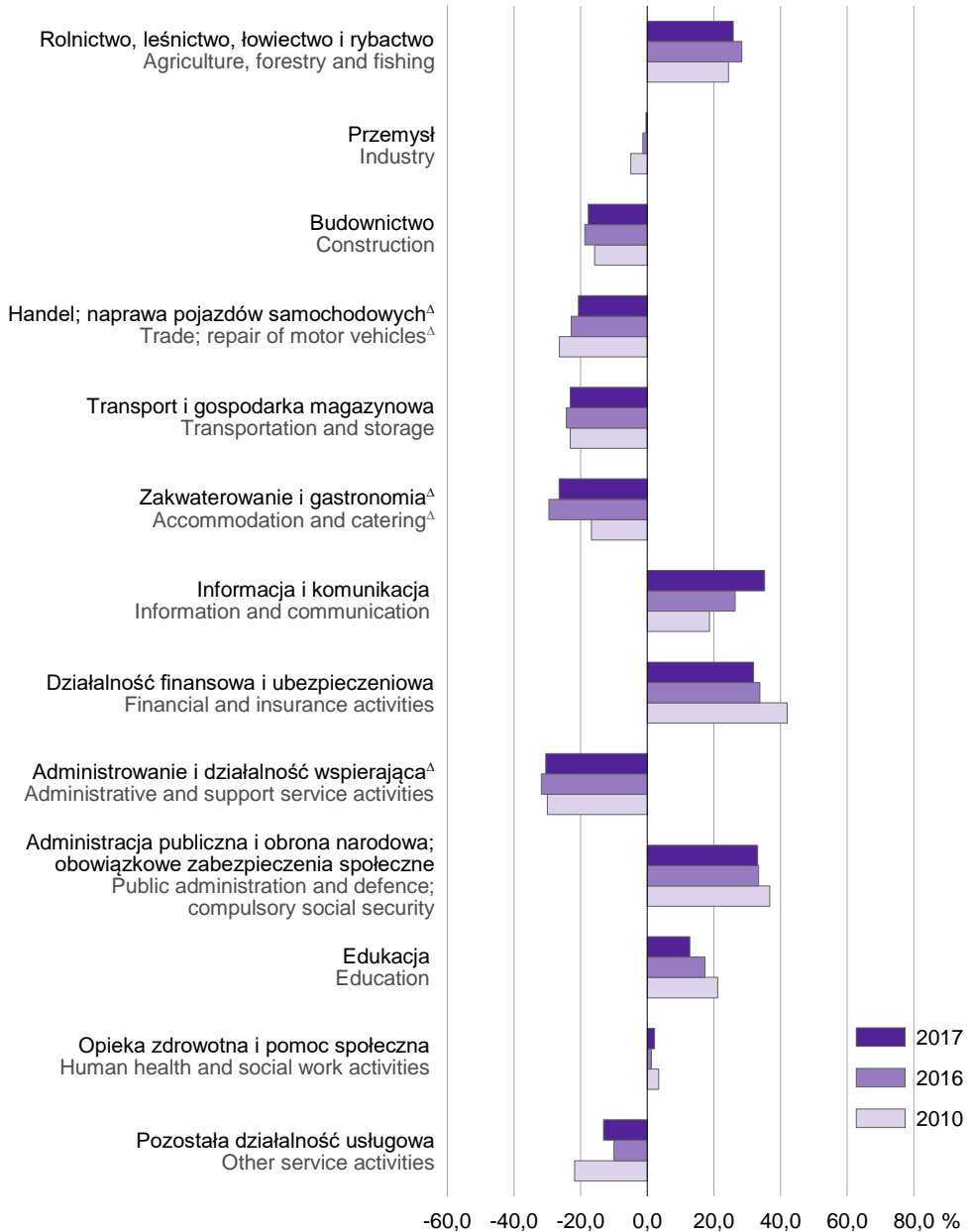
STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS

BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN 2017

As of 31 XII

**ODCHYLENIA WZGLĘDNE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W WYBRANYCH SEKCJACH PKD
OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE^a**
RELATIVE DEVIATIONS OF AVERAGE WAGES AND SALARIES IN SELECTED PKD SECTIONS
FROM THE AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP^a

^a Dotyczy przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto.
^a Concern average monthly gross wages and salaries.

TABL. 4 (78). PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA

Stan w dniu 31 XII

EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which	
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an em- ployment contract	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners in- cluding contributing family workers
OGÓŁEM.....	2010 236749	233675	2520
TOTAL	2015 239522	236577	2420
	2016 245036	242157	2464
	2017 248481	246004	2067
sektor publiczny	93935	93935	-
public sector			
sektor prywatny	154546	152069	2067
private sector			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7412	7250	78
Agriculture, forestry and fishing			
Przemysł.....	89785	89142	622
Industry			
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	81771	81153	597
of which manufacturing			
Budownictwo	11137	10881	256
Construction			
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ..	22163	21611	550
Trade; repair of motor vehicles ^Δ			
Transport i gospodarka magazynowa.....	6476	6335	141
Transportation and storage			
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3640	3523	117
Accommodation and catering ^Δ			
Informacja i komunikacja.....	1143	1140	3
Information and communication			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2896	2583	10
Financial and insurance activities			
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2794	2787	7
Real estate activities			
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	3136	3081	55
Professional, scientific and technical activities			
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ...	8349	8321	28
Administrative and support service activities			
Administracja publiczna i obrona narodo- wa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	24676	24676	-
Public administration and defence; com- pulsory social security			
Edukacja	38681	38560	121
Education			
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21494	21432	62
Human health and social work activities			
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4151	4148	3
Arts, entertainment and recreation			
Pozostała działalność usługowa	548	534	14
Other service activities			

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (79). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a	
O G O Ł E M.....	275019	269055	274954	280706	235729	T O T A L
Rolnictwo, leśnictwo, to- wiewstwo i rybactwo.....	10299	10565	10872	10896	6200	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	84754	85015	88938	91148	85705	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	77288	77460	81098	82989	77874	of which manufacturing
Budownictwo.....	20853	15881	16275	16443	10489	Construction
Handel; naprawa pojaz- dów samochodowych ^Δ ..	35738	31794	31943	32128	20301	Trade; repair of motor ve- hicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa.....	7730	8333	8945	9231	6123	Transportation and stor- age
Zakwaterowanie i gastro- nomia ^Δ	5940	4612	4692	5134	3254	Accommodation and ca- tering ^Δ
Informacja i komunikacja..	1258	1803	1373	1554	1089	Information and communi- cation
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	4278	3303	3010	2973	2450	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nierucho- mości ^Δ	3834	3661	3760	3780	2768	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	5303	5597	5415	5445	2921	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^Δ	4693	7745	7873	8595	7628	Administrative and sup- port service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpiecze- nia społeczne.....	25655	23768	23958	23987	23987	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	36918	37160	37052	38127	37730	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	21438	21927	22271	22563	20855	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	3840	3748	3900	4018	3819	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa.....	2488	4143	4677	4684	411	Other service activities

a Bez zatrudnionych za granicą.
a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (80). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a

Stan w dniu 31 XII

FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni ^b Full-time employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM.....	2010	220085	110073	13590	8079
TOTAL	2015	223164	113458	13413	8404
	2016	228495	115142	13662	8640
	2017	232281	116631	13723	8790
sektor publiczny.....		87798	60687	6137	4194
public sector					
sektor prywatny		144483	55944	7586	4596
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		6197	1542	1053	730
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....		87008	29905	2134	1127
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe.....		79232	28268	1921	1026
of which manufacturing					
Budownictwo		10434	1042	447	132
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ..		20452	10151	1159	642
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		6078	948	257	101
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		3204	2301	319	210
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja.....		1088	428	52	26
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..		2470	1993	113	89
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2451	1427	336	247
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		2938	1688	143	92
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		7479	3102	842	583
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona naroda; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		23878	14773	798	423
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja.....		34537	27766	4023	2880
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		20208	17211	1224	934
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		3430	2133	718	506
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa		429	221	105	68
Other service activities					

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. ^b Od 2009 r. łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.

^a Excluding economic entities employing up to 9 persons. ^b Since 2009 including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (81). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
 HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współ- czynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podejmują- cy pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powraca- jący z urlopów wychodzą- cych ^b persons re- turning from child- care lea- ves ^b		
OGÓŁEM.....	2010	46758	17953	6526	21519	998	20,9
TOTAL	2015	47692	21381	5828	40180	359	21,6
	2016	49674	20507	6102	36542	351	22,2
	2017	56476	24135	7029	34205	367	25,0
sektor publiczny..... public sector		14086	9007	1287	10101	146	16,3
sektor prywatny private sector		42390	15128	5742	24104	221	30,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1095	286	149	662	6	19,0	
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł..... Industry	22606	7189	3371	12763	130	26,6	
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	21212	6924	3256	11842	125	27,5	
Budownictwo	3372	171	326	2030	3	32,4	
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^A	5972	2906	911	3517	39	30,1	
Trade; repair of motor vehicles ^A							
Transport i gospodarka magazynowa ... Transportation and storage	1771	237	118	1120	#	29,9	
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	1178	737	272	669	#	37,3	
Accommodation and catering ^A							
Informacja i komunikacja..... Information and communication	237	83	52	165	-	21,3	
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	349	282	40	241	9	14,0	
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^A	293	177	22	184	#	11,8	
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	703	374	83	430	3	25,8	
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^A Administrative and support service ac- tivities	5066	2210	406	2516	13	70,0	
Administracja publiczna i obrona naro- dowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5447	2781	450	4097	57	23,6	
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja..... Education	5256	4345	368	3817	49	16,0	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activi- ties	2396	1954	356	1492	43	11,7	
Działalność związana z kulturą, roz- rywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	640	364	100	445	4	19,0	
Pozostała działalność usługowa	95	39	5	57	-	22,6	
Other service activities							

a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b W 2005 r. łącznie z powracającymi z urlopów bezpłatnych.

a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons. b In 2005 including persons returning from unpaid leaves.

TABL. 8 (82). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termina- tion rate in %	
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment con- tract		przenie- sieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdolno- ści do pracy, re- habilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzysta- jący z urlo- pów wy- chow- wczych ^b taking child-ca- re ^b		
			przez zakład pracy by employ- er	przez pracow- nika by employ- ee				
OGÓŁEM.....	2010	45575	17559	7480	3353	1778	1134	20,3
TOTAL	2015	44446	18662	6518	4197	2856	476	20,1
	2016	44750	18469	4120	4501	3037	605	19,8
	2017	49948	20760	3794	5199	4634	580	22,0
sektor publiczny.....		12205	7313	969	658	2548	193	14,0
public sector								
sektor prywatny		37743	13447	2825	4541	2086	387	26,9
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1014	271	88	70	136	5	17,6
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł.....		19879	6217	1387	2112	1355	209	23,3
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe.....		18601	5931	1288	2015	1123	193	24,0
of which manufacturing								
Budownictwo		3232	191	256	298	132	6	31,1
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samo-cho- dowych ^A		5179	2728	450	1036	223	63	25,9
Trade; repair of motor vehicles ^A								
Transport i gospodarka magazynowa.....		1609	188	76	275	97	4	27,1
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^A		1104	719	82	259	28	11	34,8
Accommodation and catering ^A								
Informacja i komunikacja.....		267	116	61	43	10	#	23,8
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa .		425	334	51	102	75	11	17,0
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^A		314	194	9	20	128	4	12,5
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		561	282	28	95	53	16	20,1
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^A .		4666	2019	218	186	153	#	63,8
Administrative and support service activi- ties								
Administracja publiczna i obrona naro- dowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		4445	2309	78	140	743	84	19,1
Public administration and defence; com- pulsory social security								
Edukacja.....		3983	2656	856	232	797	43	12,1
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		2679	2192	121	264	633	46	13,1
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		513	308	30	50	63	11	15,0
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa		78	36	3	17	8	#	18,3
Other service activities								

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodar-
czych o liczbie pracujących do 9 osób. ^b W 2005 r. łącznie z korzystającymi z urlopow bezpłatnych.

^a Data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic
entities employing up to 9 persons. ^b In 2005 including persons taking unpaid leaves.

TABL. 9 (83): **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
 THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym ko- biety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół of total number – school leavers				
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawodo- wych post- -second- ary and second- ary voca- tional	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasadni- czych za- wodowych basic vocational	
OGÓŁEM	2010	4556	1996	1575	1066	721	1194
TOTAL	2015	3640	1607	1301	956	526	857
	2016	3717	1594	1273	984	533	927
	2017	3938	1659	1238	920	704	1076
sektor publiczny.....		932	629	629	166	93	44
public sector							
sektor prywatny.....		3006	1030	609	754	611	1032
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..		113	42	54	38	2	19
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		1789	442	280	436	367	706
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe.....		1725	421	259	426	364	676
of which manufacturing							
Budownictwo.....		132	13	21	40	14	57
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ..		509	267	82	143	132	152
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa.....		72	20	27	18	15	12
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		133	72	30	43	38	22
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja.....		44	#	30	7	6	#
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..		35	29	24	4	#	#
Financial and insurance activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		58	41	48	3	5	2
Professional, scientific and technical activi- ties							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		166	#	30	39	#	70
Administrative and support service activi- ties							
Administracja publiczna i obrona naro- dowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....		369	234	245	72	44	8
Public administration and defence; compul- sory social security							
Edukacja.....		174	148	137	20	12	5
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		289	234	203	43	24	19
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		40	24	19	8	11	2
Arts, entertainment and recreation							

a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABLE 10 (84). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2017 R.**
 JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jed- nost- kach o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 osób of total number in enti- ties em- ploying more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in enti- ties em- ploying more than 9 persons
	w tys. in thous.						
OGÓŁEM	1,9	0,3	1,1	18,1	9,7	7,9	3,6
TOTAL							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Agriculture, forestry and fishing	0,0	-	0,0	0,7	0,3	0,2	0,1
Przemysł.....	0,7	0,1	0,4	4,3	2,5	0,8	0,7
Industry							
górnictwo i wydobywanie.....	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe.....	0,7	0,1	0,3	4,0	2,3	0,6	0,6
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
electricity, gas, steam and air condition- ing supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	0,0	-	0,0	0,3	0,2	0,1	0,1
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities							
Budownictwo	0,3	-	0,1	1,9	0,7	1,1	0,5
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a ..	0,1	0,0	0,1	4,1	1,8	2,7	0,7
Trade; repair of motor vehicles ^a							
Transport i gospodarka magazynowa.....	0,1	0,0	0,0	1,1	0,5	0,4	0,2
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	0,1	0,0	0,0	0,9	0,3	0,2	0,1
Accommodation and catering ^a							
Informacja i komunikacja.....	-	-	-	0,2	0,1	0,1	0,0
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^a	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	0,0	0,0	0,0	0,6	0,2	0,3	0,0
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^a ..	0,0	-	0,0	0,5	0,3	0,5	0,1
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona naro- dowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,2	0,0	0,2	1,0	1,0	0,5	0,5
Public administration and defence; compul- sory social security							
Edukacja.....	0,0	0,0	0,0	1,6	1,3	0,4	0,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,2	0,0	0,2	0,5	0,3	0,1	0,1
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	0,1	0,1	-	0,3	0,0	0,1	0,0
Other service activities							

a W ciągu roku.
a During the year.

Bezrobocie

Unemployment

TABLE 11 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
 Stan w dniu 31 XII
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	105942	83510	73079	60003	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	56128	44083	39627	33817	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	19948	12179	9667	7722	previously not employed
absolwenci ^a	5393	3465	2346	1872	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych	29858	26790	23868	19953	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	2101	3178	2611	1981	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	51808	47505	41447	33671	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	21709	14652	12838	10597	Possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	13966	13229	12152	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	5319	5148	4767	4111	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego^c w %	20,0	16,2	14,2	11,7	Registered unemployment rate^c in %
Oferty pracy	461	1253	1841	1812	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 122.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training. c See general notes, item 4 on page 122.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
	WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}							
3 miesiące i mniej..... months and less	37697	16886	25617	11505	22481	10177	18769	8763
3–6.....	19436	10516	12792	6837	10541	5727	8809	4985
6–12.....	19083	10334	13504	6994	11635	6385	8588	4900
12–24.....	17508	10061	13197	7350	11643	6776	9347	5772
powyżej 24 miesięcy..... more than 24 months	12218	8331	18400	11397	16779	10562	14490	9397
	WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b							
Bez stażu pracy..... No work seniority	19948	12757	12179	8000	9667	6620	7722	5517
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej..... year and less	14963	9267	14469	8943	12916	8169	11095	7323
1–5.....	26159	14161	20006	10985	17730	10296	15055	9220
5–10.....	15607	7989	12873	6543	11581	6009	9492	5139
10–20.....	16085	7671	13072	6034	11740	5470	9366	4422
20–30.....	10705	3650	8198	2838	7268	2486	5568	1796
powyżej 30 lat..... more than 30 years	2475	633	2713	740	2177	577	1705	400

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wśród bezrobotnych było 17099 osób (w tym 6720 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 XII 2017 among the unemployed were 17099 persons (of which 6720 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (88). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	4641	3783	2849	3525	Persons undertaking employment in intervention works
tym kobiety	2481	2136	1588	1804	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	6123	3192	2787	2875	Persons undertaking employment in public works
w tym kobiety	2559	1342	1121	1197	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	24922	12574	9403	10127	Persons starting training
w tym kobiety	14526	7474	5544	6034	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	6766	5186	4404	3647	Started a social useful works
w tym kobiety	4491	3233	2658	2144	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy.	52639	55085	60245	64057	Number of submitted job offers

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (89). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
 EXPENDITURES OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	583,8	392,5	374,5	391,0	100,0	T O T A L
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	212,3	163,8	143,3	127,3	21,5	Unemployment benefits
Szkolenia	15,7	9,9	7,3	8,5	2,2	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	110,1	63,9	46,9	60,3	15,4	Means for starting of economic activity
Roboty publiczne	37,2	22,0	23,0	23,7	6,1	Public works
Prace interwencyjne	23,6	22,1	20,3	20,5	5,2	Intervention works
Stáže	118,0	63,3	56,9	50,6	12,9	Scholarships for intership period

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 122.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes, item 5 on page 122.

Source: data of the Ministry Of Family, Labour And Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 16 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich se- rious	in- nych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	2010	3530	19	24	3487	26	1145	2095	TOTAL
	2015	3431	8	22	3401	47	1308	1880	
	2016	3455	10	9	3436	61	1394	1918	
	2017	3257	11	15	3231	36	1142	1995	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	116	1	3	112	-	25	90	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł.....	1303	5	7	1291	10	422	858	Industry	
górnictwo i wydobywanie.....	4	-	-	4	-	1	3	mining and quarrying	
przetwórstwo przemysłowe	1164	2	7	1155	5	387	763	manufacturing	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	27	-	-	27	-	9	18	electricity, gas, steam and air conditioning supply	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ	108	3	-	105	5	25	74	water supply; sewer- age, waste manage- ment and remedia- tion activities	
Budownictwo	163	1	3	159	2	51	106	Construction	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	414	1	-	413	6	176	223	Trade; repair of motor vehicles ^Δ	
Transport i gospodarka magazy- nowa	169	1	1	167	2	52	113	Transportation and stor- age	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	51	-	-	51	-	25	25	Accommodation and cater- ing ^Δ	
Informacja i komunikacja.....	6	-	-	6	-	1	5	Information and commu- nication	
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa.....	29	-	-	29	2	8	15	Financial and insurance activities	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	38	-	-	38	-	16	22	Real estate activities	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	18	-	1	17	-	8	9	Professional, scientific and technical activities	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	104	1	-	103	1	37	63	Administrative and sup- port service activities	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabez- pieczenia społeczne	190	1	-	189	6	58	114	Public administration and defence; compul- sory social security	
Edukacja	250	-	-	250	5	86	142	Education	
Opieka zdrowotna i pomoc spo- łeczna	364	-	-	364	2	160	188	Human health and social work activities	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	24	-	-	24	-	7	16	Arts, entertainment and recreation	
Pozostała działalność usługowa ...	18	-	-	18	-	10	6	Other service activities	

TABL. 16 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) (dok.)**PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich se- rious	in- nych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more	

**NA 1000 PRACUJĄCYCH^c (wskaźnik wypadkowości)
PER 1000 EMPLOYED PERSONS^c (incidence rate)**

OGÓŁEM.....	2010	10,39	0,06	0,07	10,26	0,08	3,37	6,17	TOTAL
2015	9,32	0,02	0,06	9,24	0,13	3,55	5,11		
2016	9,17	0,03	0,02	9,12	0,16	3,70	5,09		
2017	8,43	0,03	0,04	8,36	0,09	2,96	5,16		
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12,68	0,11	0,33	12,24	-	2,73	9,84	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł.....	12,19	0,05	0,07	12,07	0,09	3,95	8,02	Industry	
górnictwo i wydobywanie.....	5,93	-	-	5,93	-	1,48	4,45	mining and quarrying	
przetwórstwo przemysłowe	12,00	0,02	0,07	11,91	0,05	3,99	7,87	manufacturing	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	8,45	-	-	8,45	-	2,82	5,63	electricity, gas, steam and air conditioning supply	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	17,7	0,49	-	17,21	0,82	4,10	12,13	water supply; sewerage, waste management and remediation activities	
Budownictwo	6,45	0,04	0,12	6,29	0,08	2,02	4,19	Construction	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	6,61	0,02	-	6,59	0,10	2,81	3,56	Trade; repair of motor vehicles ^Δ	
Transport i gospodarka magazynowa	8,43	0,05	0,05	8,33	0,10	2,59	5,64	Transportation and storage	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	5,68	-	-	5,68	-	2,78	2,78	Accommodation and catering ^Δ	
Informacja i komunikacja.....	1,32	-	-	1,32	-	0,22	1,10	Information and communication	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	3,97	-	-	3,97	0,27	1,10	2,06	Financial and insurance activities	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	7,18	-	-	7,18	-	3,03	4,16	Real estate activities	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,48	-	0,08	1,40	-	0,66	0,74	Professional, scientific and technical activities	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,64	0,07	-	7,57	0,07	2,72	4,63	Administrative and support service activities	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7,36	0,04	-	7,32	0,23	2,25	4,42	Public administration and defence; compulsory social security	
Edukacja	6,21	-	-	6,21	0,12	2,14	3,53	Education	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12,39	-	-	12,39	0,07	5,45	6,40	Human health and social work activities	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4,94	-	-	4,94	-	1,44	3,29	Arts, entertainment and recreation	
Pozostała działalność usługowa ...	1,76	-	-	1,76	-	0,98	0,59	Other service activities	

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (91). WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) (dok.)CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a
(excluding private farms in agriculture) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo con- struction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities	
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing					
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS									
O G Ó Ł E M	2010	7405	256	3522	3236	700	736	333	424
T O T A L	2015	6892	263	2804	2512	442	790	368	594
	2016	6786	255	2973	2618	331	809	333	544
	2017	6466	224	2821	2543	353	834	329	547
Niewłaściwy stan czynnika materialnego..... Inappropriate condition of material objects/agents		545	19	272	249	43	61	25	29
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy..... work		274	7	137	121	23	40	5	20
stanowiska pracy..... workstation		329	7	149	142	30	67	10	15
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym Absence or inappropriate use of material objects/agents		475	10	257	242	33	71	22	20
Nieużywanie sprzętu ochronnego.... Not using protective equipment		91	4	50	50	2	14	1	5
Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika..... Inappropriate wilful employee's action		462	8	247	229	13	79	33	17
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Wrong mental and physical state of an employee ^b		76	3	29	23	3	5	6	8
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika..... Incorrect employee's action		3989	157	1615	1436	192	467	215	387
Inne..... Others		225	9	65	51	14	30	12	46

a Zgłoszone w danym roku. b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadżyciem alkoholu.

a Registered in a given year. b Caused by, e.g.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 19 (93). ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)

Stan w dniu 31 XII

PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard					
			związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi	
	ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work		connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery			
					ogółem grand total		w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of surveyed population								
Przemysł..... Industry	94,2	73,2	58,7	46,1	11,6	10,2	23,9	17,0
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	98,6	76,8	63,2	50,0	9,8	8,8	25,7	18,0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a electricity, gas, steam and air conditioning supply	120,4	85,6	39,8	14,0	77,4	68,4	3,2	3,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a water supply; sewerage, waste management and remediation activities	21,9	17,4	6,7	6,5	11,2	7,4	4,0	3,4
Budownictwo..... Construction	58,4	37,5	17,4	12,1	29,6	23,2	11,4	2,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a Trade; repair of motor vehicles ^a	13,1	9,7	2,9	1,7	2,5	0,7	7,7	7,3
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	29,5	10,0	16,9	1,1	5,7	2,6	6,9	6,4
Informacja i komunikacja..... Information and communication	9,2	5,8	9,2	5,8	-	-	-	-
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	-	-	-	-	-	-	-	-
Edukacja..... Education	9,1	9,1	1,0	1,0	7,6	7,6	0,5	0,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	6,6	4,5	5,5	3,4	1,0	1,0	0,1	0,1

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 124.

^a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 6 on page 124.

TABL. 20 (94). ZATRUDNIENIA^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO W 2017 R.PERSONS^a WORKING AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowa- dzenie oceny ryzyka zawo- dowego Assessment of occupati- onal risk	Wyeliminowa- nie lub ograni- czenie ryzyka zawodowego Elimination or limitation of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occu- pational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal pro- tection
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population					
OGÓŁEM.....	300,2	140,3	53,8	58,1	102,5
TOTAL					
sektor publiczny.....	271,9	144,4	32,7	46,8	133,5
public sector					
sektor prywatny.....	307,0	139,3	58,9	60,8	95,1
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	276,9	241,4	41,1	45,6	204,2
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....	340,5	-	-	-	-
Industry					
górnictwo i wydobywanie.....	82,7	-	-	-	-
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe.....	337,0	154,2	67,7	62,4	100,1
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^A	356,3	85,1	60,2	14,0	62,5
electricity, gas, steam and air con- ditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywa- cja ^A	402,4	177,4	32,4	79,7	162,5
water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo.....	352,8	190,0	80,3	101,7	166,4
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	152,2	60,3	23,7	41,6	38,7
Trade; repair of motor vehicles ^A					
Transport i gospodarka magazynowa..	219,3	98,2	35,8	33,3	73,3
Transportation and storage					
Informacja i komunikacja.....	72,8	3,5	3,5	3,5	3,5
Information and communication					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	255,6	22,5	-	16,4	12,3
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	138,9	119,7	47,0	57,7	98,3
Administrative and support service activities					
Edukacja.....	114,0	36,6	36,6	36,6	36,6
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.	293,2	149,5	33,5	51,7	142,2
Human health and social work activities					
Pozostała działalność usługowa.....	-	-	-	-	-
Other service activities					

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 125.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 125.

TABL. 21 (95). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employees	
OGÓLEM			TOTAL
2010	82	29,4	
2015	120	42,6	
2016	111	38,8	
2017	106	36,0	
Pylice płuc	2	0,7	Pneumoconioses
Astma oskrzelowa	1	0,3	Bronchial asthma
Zewnętrzne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	2	0,7	Extrinsic allergic alveolitis
Alergiczny nieżyt nosa	3	1,0	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym	4	1,4	Chronic diseases of vocal organ related to excessive vocal effort
Choroby skóry	1	0,3	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	2	0,7	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	10	3,4	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is performed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego spowodowany hałasem	1	0,3	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear type
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	80	27,2	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.
Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (96). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a**

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORK IN HARMFUL AND STRENUOUS CONDITIONS^a

As of 15 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutritions	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatki kowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from working in special conditions ^b
OGÓŁEM.....	2010	15320	27896	3021	7961	657	434	214
TOTAL	2015	12755	22049	841	4239	1384	179	189
	2016	12758	18027	1241	4489	1350	260	59
	2017	11285	17874	978	4509	1241	128	189
sektor publiczny..... public sector		3357	2910	126	1979	52	109	157
sektor prywatny..... private sector		7928	14964	852	2530	1189	19	32
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		2127	900	14	86	-	1	2
Przemysł..... Industry		6805	12942	958	3185	1165	60	51
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying		94	77	-	-	-	-	-
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		4912	11179	795	1899	1159	15	9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a electricity, gas, steam and air conditioning supply		473	811	67	299	1	39	33
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a . water supply; sewerage, waste management and remediation activities		1326	875	96	987	5	6	9
Budownictwo..... Construction		1348	1839	6	237	-	-	2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a Trade; repair of motor vehicles ^a		273	868	-	181	26	1	-
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		572	496	-	788	3	13	37
Informacja i komunikacja..... Information and communication		14	17	-	-	-	-	-
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		-	21	-	-	-	-	-
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities		59	122	-	32	-	-	-
Edukacja..... Education		62	67	-	-	43	53	-
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna . Human health and social work activities		25	602	-	-	4	-	97

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 124. ^b Lub w szczególnym charakterze.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 6 on page 124 b Or particular character.

TABL. 23 (97). ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHOROÓB ZAWODOWYCH^a
 OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND OCCUPATIONAL DISEASES BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per 1 benefit	
	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work
OGÓŁEM 2010	1174	1146	2550,6	2523,2
TOTAL 2015	1015	1003	3339,9	3226,0
..... 2016	972	963	3386,9	3354,8
..... 2017	912	893	3616,1	3475,0
sektor publiczny.....	171	162	3052,6	3002,5
public sector				
sektor prywatny.....	741	731	3746,2	3579,8
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	36	31	4427,8	4416,1
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł.....	612	605	3550,2	3361,7
Industry				
górnictwo i wydobywanie.....	2	2	800,0	800,0
mining and quarrying				
przetwórstwo przemysłowe.....	544	537	3647,6	3436,5
manufacturing				
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	10	10	3340,0	3340,0
electricity, gas, steam and air conditioning supply				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	56	56	2739,3	2739,3
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo.....	59	59	4452,5	4452,5
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	74	72	3885,1	3768,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa.....	27	26	3725,9	3719,2
Transportation and storage				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7	7	4257,1	4257,1
Administrative and support service activities				
Edukacja.....	8	8	3175,0	3175,0
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	89	85	2919,1	2901,2
Human health and social work activities				

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 124.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 6 on page 124.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

Do wynagrodzeń osobowych zalicza się m.in.: wynagrodzenia zasadnicze, premie i nagrody, dodatki (np. za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za staż pracy, za pełnienie funkcji kierowniczych), wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia za czas niewykonania pracy (przestoje płatne, urlopy, choroby), świadczenia deputatowe i odszkodowawcze. Wynagrodzenia osobowe dotyczą osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Data do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

Components of wages and salaries are comprised of: personal wages and salaries, payments from profit and balance surplus in co-operatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities, impersonal wages and salaries, agency commission wages and salaries, fees.

Personal wages and salaries comprise, i.a.: basic wages and salaries, premiums and prizes, bonuses (e.g., for working in unhealthy conditions, for seniority, for serving in management positions), wages and salaries for working overtime, wages and salaries for time off (paid lay-offs, holidays, illness) and allowances and claim benefits. Personal wages and salaries concern employees hired on the basis of an employment contract, persons engaged in outwork as well as apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training.

2. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in co-operatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television program producers.

3. Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, the wages and salaries of whom have been converted into those of full-time paid employees.

3. Data regarding the average monthly gross wages and salaries per paid employee include deductions for personal income taxes and contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee, introduced on 1 I 1999, in accordance with the Law on the Social Security System, dated 13 X 1998 (Journal of Laws No. 137, item 887, with later amendments).

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);

Social security benefits

1. Information regarding **retirement pay and pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution – from the source of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of appropriated allocation as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and in the period from 1 I 2009 to 30 VI 2014 from the sources gathered in the open pension funds (OFE).

Information regarding **retirement pay and pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the sources of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the appropriated allocation as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement pay and pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);

- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego, tj.: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz b. Urzędu Ochrony Państwa;
- 9) funkcjonariusze służby więziennej;
- 10) rolnicy indywidualni;
- 11) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatancki oraz osoby represjonowane.

3. Świadczenia emerytalne i rentowe (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. Świadczenia emerytalne i rentowe nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

5. Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m. in. z tytułu osiągania przychodów z pracy.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

- 6) clergy;
- 7) professional soldiers;
- 8) the public safety functionaries, i.e.: the Police, the Internal Security Agency and Foreign Intelligence Agency, the Central Anticorruption Bureau, the Border Guard, the Government Protection Bureau, the State Fire Service as well as the former Office of State Protection;
- 9) penitentiary staff functionaries;
- 10) farmers;
- 11) war and military invalids, combatants as well as repressed persons.

3. Retirement and other pension benefits (pension also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

4. Retirement pay and pension benefits do not provide for the payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

5. **Retirement pay and pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

6. Data regarding the **average monthly retirement pay and pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income tax.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (98). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 osób of which entities employ- ing more than 9 persons	
w zł in zł						
O G Ó Ł E M.....	2722,00	3324,04	3456,95	3641,32	3802,99	T O T A L
sektor publiczny.....	3354,05	4093,59	4229,90	4367,61	4367,61	public sector
sektor prywatny.....	2356,01	2921,83	3065,82	3278,97	3441,04	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiec- two i rybactwo.....	3386,09	4396,52	4437,70	4579,79	4854,47	Agriculture, forestry and fish- ing
Przemysł.....	2587,50	3231,63	3411,65	3627,27	3691,88	Industry
w tym przetwórstwo prze- mysłowe.....	2529,49	3184,25	3375,62	3598,86	3667,13	of which manufacturing
Budownictwo.....	2293,03	2718,77	2810,87	2995,07	3310,20	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2004,19	2519,45	2668,05	2891,73	3071,88	Trade; repair of motor vehi- cles ^Δ
Transport i gospodarka ma- gazyńowa.....	2091,66	2547,39	2618,40	2799,09	2995,81	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ	2267,21	2323,66	2437,29	2679,81	2854,37	Accommodation and cater- ing ^Δ
Informacja i komunikacja.....	3229,48	4114,16	4368,43	4922,61	5174,00	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	3866,03	4445,12	4623,84	4802,72	5204,49	Financial and insurance ac- tivities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3088,22	3880,49	4068,07	4223,15	4397,35	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	2595,64	3305,21	3285,87	3508,85	3941,91	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^Δ	1906,13	2280,64	2356,56	2535,38	2504,99	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	3721,74	4394,14	4610,61	4845,95	4845,95	Public administration and de- fence; compulsory social security
Edukacja.....	3298,07	4012,11	4054,27	4108,61	4120,17	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	2816,36	3330,30	3501,44	3723,03	3775,35	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekre- acją.....	2578,14	3052,81	3097,77	3243,27	3262,30	Arts, entertainment and re- creation
Pozostała działalność usłu- gowa.....	2128,06	2808,79	3110,77	3162,81	2876,62	Other service activities

TABLE 2 (99). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.²**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016²

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. person b – w odsetkach in percent	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	
O G Ó Ł E M..... T O T A L	a b	213,7 100,0	100,7 100,0	113,0 100,0	85,7 100,0	24,0 100,0	61,7 100,0	128,0 100,0	76,7 100,0	51,3 100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ³ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (PW = 4346,76 ZŁ) DLA POLSKI:

BY RANGES OF WAGES AND SALARIES³ ESTABLISHED ON THE BASIS OF A MULTIPLICITY OF AN AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (PW = 4346,76 ZŁ) FOR POLAND:

Do 1850,00 zł zł and less	Do 1850,00 zł zł and less	a b	22,2 10,4	12,5 12,4	9,7 8,6	0,6 0,7	0,1 0,5	0,5 0,8	21,6 16,9	12,4 16,1	9,2 18,0
1850,01 – 2173,38	1850,01 zł – 50% PW	a b	21,4 10,0	8,1 8,0	13,3 11,8	6,2 7,3	1,0 4,2	5,2 8,5	15,2 11,9	7,1 9,2	8,1 15,9
2173,39 – 2912,33	50–67% PW	a b	48,2 22,5	20,8 20,6	27,4 24,3	16,2 19,0	4,7 19,5	11,5 18,8	32,0 25,0	16,1 21,0	15,9 30,8
2912,34 – 3260,07	67–75% PW	a b	18,4 8,6	8,8 8,8	9,6 8,4	6,7 7,8	1,9 8,0	4,8 7,7	11,7 9,1	6,9 9,0	4,8 9,3
3260,08 – 4346,76	75–100% PW	a b	48,6 22,7	23,2 23,2	25,4 22,4	25,1 29,2	6,8 28,4	18,3 29,4	23,5 18,4	16,4 21,4	7,1 13,8
4346,77 – 5433,45	100–125% PW	a b	28,1 13,2	12,5 12,4	15,6 13,8	17,3 20,1	4,6 19,1	12,7 20,5	10,8 8,5	7,9 10,3	2,9 5,8
5433,46 – 6520,14	125–150% PW	a b	12,6 5,9	5,9 5,8	6,7 5,9	7,4 8,7	2,0 8,2	5,4 8,9	5,2 4,0	3,9 5,1	1,3 2,4

TABLE 2 (99). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.² (dok.)**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016² (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. person b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	
6520,15 – 7606,83	150–175% PW	a	5,6	3,2	2,4	2,6	0,9	1,7	3,0	2,3	0,7
		b	2,6	3,2	2,2	3,1	3,9	2,8	2,3	2,9	1,5
7606,84 – 8693,52	175–200% PW	a	2,7	1,8	0,9	1,1	0,6	0,5	1,6	1,2	0,4
		b	1,3	1,8	0,8	1,3	2,5	0,8	1,3	1,6	0,8
8693,53 – 9780,21	200–225% PW	a	1,7	1,1	0,6	0,8	0,5	0,3	0,9	0,6	0,3
		b	0,8	1,1	0,5	0,9	2,0	0,5	0,7	0,8	0,5
9780,22 – 10866,90	225–250% PW	a	1,0	0,6	0,4	0,5	0,3	0,2	0,5	0,3	0,2
		b	0,5	0,6	0,3	0,6	1,2	0,4	0,4	0,5	0,3
10866,91 – 11953,59	250–275% PW	a	0,9	0,6	0,3	0,4	0,2	0,2	0,5	0,4	0,1
		b	0,4	0,5	0,3	0,4	0,7	0,3	0,4	0,5	0,3
11953,60 – 13040,28	275–300% PW	a	0,6	0,4	0,2	0,3	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1
		b	0,3	0,4	0,2	0,4	0,8	0,2	0,2	0,3	0,1
13040,29 – 20000,00	300% PW – 20000,00	a	1,2	0,8	0,4	0,5	0,2	0,3	0,7	0,6	0,1
		b	0,6	0,8	0,4	0,5	1,0	0,4	0,6	0,8	0,3
Od 20000,01 zł zł and more	Od 20000,01 zł zł and more	a	0,5	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	0,1
		b	0,2	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,2

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika. ³ W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2173,39–2912,33 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook. ³ The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 2173,39–2912,33 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABLE 2a (100). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. person b – w odsetkach in percent	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	
O G O Ł E M..... T O T A L	a b	213,7 100,0	100,7 100,0	113,0 100,0	85,7 100,0	24,0 100,0	61,7 100,0	128,0 100,0	76,7 100,0	51,3 100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO
WYNAGRODZENIA BRUTTO (PW = 3711,21 ZŁ) DLA WOJEWÓDZTWA:

BY RANGES OF WAGES AND SALARIES² ESTABLISHED ON THE BASIS OF A MULTIPLICITY OF AN AVERAGE
GROSS WAGES AND SALARIES (PW = 3711,21 ZŁ) FOR VOIVODSHIP:

Do 1850,00 zł zł and less	Do 1850,00 zł zł and less	a	22,2	12,5	9,7	0,6	0,1	0,5	21,6	12,4	9,2
		b	10,4	12,4	8,6	0,7	0,5	0,8	16,9	16,1	18,0
1850,01 – 1855,61	1850,01 zł – 50% PW	a	0,7	0,2	0,5	0,3	0,0	0,3	0,4	0,2	0,2
		b	0,3	0,2	0,5	0,3	0,1	0,4	0,3	0,2	0,5
1855,62 – 2486,51	50–67% PW	a	41,2	16,0	25,2	13,3	2,8	10,5	27,9	13,2	14,7
		b	19,3	15,9	22,3	15,5	11,8	16,9	21,9	17,2	28,7
2486,52 – 2783,41	67–75% PW	a	20,2	9,1	11,1	6,3	2,0	4,3	13,9	7,1	6,8
		b	9,4	9,0	9,8	7,4	8,4	7,0	10,8	9,2	13,1
2783,42 – 3711,21	75–100% PW	a	47,7	22,9	24,8	19,6	5,7	13,9	28,1	17,2	10,9
		b	22,3	22,8	21,9	22,8	23,6	22,5	22,1	22,7	21,2
3711,22 – 4639,01	100–125% PW	a	36,6	17,1	19,5	20,8	5,4	15,4	15,8	11,7	4,1
		b	17,1	16,9	17,3	24,3	22,3	25,0	12,4	15,2	8,1
4639,02 – 5566,82	125–150% PW	a	20,5	9,1	11,4	12,6	3,5	9,1	7,9	5,6	2,3
		b	9,6	9,1	10,0	14,7	14,4	14,9	6,1	7,4	4,2
5566,83 – 6494,62	150–175% PW	a	10,1	4,7	5,4	6,0	1,6	4,4	4,1	3,1	1,0
		b	4,7	4,7	4,8	7,0	6,7	7,1	3,2	4,0	2,0

TABL. 2a (100). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. person b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	
6494,63 – 7422,42	175–200% PW	a	5,2	2,9	2,3	2,4	0,9	1,5	2,8	2,0	0,8
		b	2,4	2,9	2,0	2,9	3,5	2,6	2,1	2,7	1,3
7422,43 – 8350,22	200–225% PW	a	2,7	1,7	1,0	1,1	0,6	0,5	1,6	1,1	0,5
		b	1,3	1,7	0,9	1,3	2,4	0,9	1,2	1,5	0,8
8350,23 – 9278,03	225–250% PW	a	1,8	1,3	0,5	0,7	0,4	0,3	1,1	0,9	0,2
		b	0,9	1,3	0,5	0,8	1,8	0,4	0,9	1,1	0,6
9278,04 – 10205,83	250–275% PW	a	1,0	0,6	0,4	0,6	0,3	0,3	0,4	0,3	0,1
		b	0,5	0,6	0,3	0,7	1,4	0,4	0,3	0,3	0,3
10205,84 – 11133,63	275–300% PW	a	0,8	0,5	0,3	0,4	0,2	0,2	0,4	0,3	0,1
		b	0,4	0,5	0,3	0,4	0,8	0,3	0,4	0,4	0,3
11133,64 – 20000,00	300% PW – 20000,00	a	2,5	1,7	0,8	1,0	0,5	0,5	1,5	1,2	0,3
		b	1,2	1,6	0,7	1,2	2,3	0,8	1,1	1,5	0,7
Od 20000,01 zł and more	Od 20000,01 zł and more	a	0,5	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	0,1
		b	0,2	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1855,62–2486,51 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 1855,62–2486,51 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (101). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
 WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.
 PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES
 BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	
OGÓŁEM.....	100,0	100,0	100,0	3711,21	3879,62	3560,96	TOTAL
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,4	7,5	7,4	6715,02	7578,34	5937,23	Managers
Specjaliści.....	25,4	14,4	35,1	4565,93	5137,79	4356,17	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matema- tycznych i technicz- nych	2,5	3,5	1,5	5147,75	5819,27	3781,62	science and engineer- ing professionals
specjaliści do spraw zdrowia	3,7	0,9	6,2	4129,92	4848,81	4034,29	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania	12,2	5,4	18,1	4533,45	4580,12	4521,16	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	4,9	2,7	6,9	4336,80	5045,73	4086,04	business and admini- stration professionals
specjaliści do spraw technologii informa- cyjno-komunikacyj- nych	0,4	0,8	0,1	4607,43	4626,31	4453,63	information and com- munications techno- logy
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin spo- łecznych i kultury	1,7	1,1	2,3	5522,84	6523,43	5103,26	professionals legal, so- cial and cultural pro- fessionals
Technicy i inny średni personel	9,8	7,7	11,7	3841,91	4396,04	3518,09	Technicians and asso- ciate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicz- nych i technicznych ..	2,4	4,1	1,0	4443,69	4708,59	3436,93	science and engineer- ing associate profes- sionals
średni personel do spraw zdrowia.....	1,4	0,8	2,0	3133,14	3504,11	3007,45	health associate pro- fessionals
średni personel do spraw biznesu i administracji.....	4,2	1,9	6,2	3965,27	4574,48	3799,17	business and admini- stration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	1,6	0,5	2,5	3272,42	3272,10	3272,48	legal, social, cultural and related asso- ciate professionals
technicy informatycy	0,2	0,4	0,0	3645,26	3683,07	3115,98	information and com- munications techni- cians
Pracownicy biurowi.....	6,6	4,7	8,3	3232,02	3303,72	3195,87	Clerks
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni.....	2,5	0,9	3,9	3346,41	3560,21	3301,90	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta	0,9	0,3	1,5	2847,91	3159,32	2795,44	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statysty- cznych i ewidencji materiałowej.....	2,3	3,1	1,6	3198,59	3175,40	3238,12	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura	0,9	0,4	1,3	3385,96	3742,54	3276,16	other clerical support workers

TABL. 3 (101). ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	
Pracownicy usług i sprzedawcy	11,1	7,0	14,7	2427,97	2598,89	2355,56	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych.....	2,9	2,1	3,6	2396,43	2485,80	2349,97	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	6,4	3,2	9,1	2482,02	2878,95	2358,13	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	1,0	0,2	1,7	2385,38	2536,35	2369,72	personal care workers
pracownicy usług ochrony	0,8	1,5	0,3	2178,57	2165,45	2246,71	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,5	0,9	0,2	2415,79	2405,48	2456,80	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	19,0	32,1	7,1	3230,40	3354,00	2730,75	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	5,0	10,2	0,3	3071,57	3078,99	2852,94	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni.....	4,3	8,9	0,1	3701,30	3728,85	2145,53	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,8	1,1	0,5	3706,09	4040,42	3099,00	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy ..	1,2	2,6	0,0	3984,34	3995,99	2112,43	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	7,7	9,3	6,2	2898,87	3039,69	2706,32	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń.....	10,2	17,4	3,8	3147,10	3305,24	2502,96	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych.....	4,2	5,4	3,1	3010,73	3374,90	2429,51	stationary plant and machine operators
monterzy	1,1	1,6	0,5	3651,00	4097,58	2459,40	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów.....	4,9	10,4	0,2	3153,87	3143,22	3584,12	drivers and mobile plant operators
Pracownicy przy pracach prostych	10,0	8,3	11,7	2490,91	2694,86	2362,06	Elementary occupations of which:
w tym:							
robotnicy wykonujący prace proste w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie.....	0,2	0,2	0,2	2567,53	2815,06	2340,07	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	3,9	6,0	2,1	2781,16	2784,37	2773,30	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 9, pkt 1) na str. 21.

^a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ^b See general notes to the Yearbook, item 9, point 1) on page 21.

TABL. 4 (102). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w zł in zł b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	meżczy- źni men	kobiety women	ogółem total	meżczy- źni men	kobiety women	ogółem total	meżczy- źni men	kobiety women	
OGÓŁEM..... TOTAL	a b	3711,21 100,0	3879,62 100,0	3560,96 100,0	4117,77 100,0	4429,03 100,0	3996,36 100,0	3439,13 100,0	3707,45 100,0	3037,97 100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATION LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	a b	5003,02 134,8	5932,66 152,9	4624,78 129,9	4810,99 116,8	5370,95 121,3	4634,38 116,0	5589,64 162,5	6867,22 185,2	4584,96 150,9
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	a b	4156,01 112,0	4826,99 124,4	3705,57 104,1	4014,76 97,5	4583,92 103,5	3800,41 95,1	4272,33 124,2	4934,97 133,1	3590,44 118,2
Policealne Post-secondary	a b	3273,92 88,2	3456,47 89,1	3190,96 89,6	3430,07 83,3	3518,94 79,5	3412,11 85,4	3136,41 91,2	3435,42 92,7	2901,95 95,5
Średnie zawodowe . Vocational secondary	a b	3338,05 89,9	3646,17 94,0	3010,24 84,5	3518,82 85,5	3935,28 88,9	3337,22 83,5	3262,51 94,9	3585,43 96,7	2770,02 91,2
Srednie ogólnokształcące General secondary	a b	3082,08 83,0	3580,04 92,3	2709,25 76,1	2902,35 70,5	3316,69 74,9	2754,20 68,9	3130,47 91,0	3619,56 97,6	2692,36 88,6
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	a b	2885,09 77,7	3130,80 80,7	2383,10 66,9	2753,40 66,9	3166,00 71,5	2325,71 58,2	2910,66 84,6	3125,85 84,3	2401,52 79,1
Gimnazjalne..... Lower secondary	a b	2598,81 70,0	2640,74 68,1	2321,61 65,2	2465,51 59,9	2622,21 59,2	1976,98 49,5	2607,71 75,8	2641,81 71,3	2366,68 77,9
Podstawowe i niepełne podstawowe..... Primary and incomplete primary	a b	2860,51 77,1	3078,79 79,4	2481,19 69,7	2594,41 63,0	3055,71 69,0	2258,25 56,5	2921,56 85,0	3082,05 83,1	2574,72 84,8

TABL. 4 (102). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹ (dok.)
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w zł in zł b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	ogółem total	mężczy- źni men	kobiety women	
WEDŁUG WIEKU BY AGE										
24 lata i mniej and less	a b	2720,53 73,3	2945,17 75,9	2329,98 65,4	2518,87 61,2	2743,61 61,9	2435,90 61,0	2742,25 79,7	2953,85 79,7	2304,41 75,9
25–34.....	a b	3268,85 88,1	3475,69 89,6	3039,00 85,3	3359,97 81,6	3673,14 82,9	3232,82 80,9	3232,08 94,0	3438,71 92,8	2891,72 95,2
35–44.....	a b	3881,54 104,6	4141,20 106,7	3669,04 103,0	4260,49 103,5	4631,94 104,6	4127,42 103,3	3649,13 106,1	4000,53 107,9	3193,96 105,1
45–54.....	a b	3938,50 106,1	4121,40 106,2	3817,61 107,2	4304,04 104,5	4545,28 102,6	4228,27 105,8	3580,80 104,1	3942,28 106,3	3132,79 103,1
55–59.....	a b	3840,82 103,5	3978,83 102,6	3736,73 104,9	4212,56 102,3	4593,69 103,7	4061,94 101,6	3409,80 99,1	3642,27 98,2	3061,08 100,8
60–64.....	a b	4097,58 110,4	4186,41 107,9	3928,14 110,3	4431,46 107,6	4618,28 104,3	4230,82 105,9	3797,07 110,4	3928,50 106,0	3330,03 109,6
65 lat i więcej and more	a b	4644,34 125,1	4647,21 119,8	4600,74 129,2	4897,04 118,9	4934,71 111,4	4532,87 113,4	4355,53 126,6	4341,73 117,1	4889,18 160,9
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY										
do 1,9 roku..... and less	a b	2706,63 72,9	2847,30 73,4	2554,04 71,7	2692,08 65,4	2806,07 63,4	2647,11 66,2	2710,00 78,8	2851,99 76,9	2517,61 82,9
2,0–4,9.....	a b	2940,14 79,2	3168,71 81,7	2670,49 75,0	2941,86 71,4	3219,39 72,7	2816,83 70,5	2939,63 85,5	3161,02 85,3	2593,44 85,4
5,0–9,9.....	a b	3324,36 89,6	3568,79 92,0	3074,78 86,3	3482,86 84,6	3898,80 88,0	3319,33 83,1	3256,70 94,7	3502,57 94,5	2887,24 95,0
10,0–14,9.....	a b	3683,08 99,2	3970,20 102,3	3415,19 95,9	4035,79 98,0	4615,43 104,2	3807,57 95,3	3506,83 102,0	3813,89 102,9	3078,05 101,3
15,0–19,9.....	a b	4004,99 107,9	4297,58 110,8	3779,39 106,1	4426,88 107,5	4837,69 109,2	4282,42 107,2	3750,77 109,1	4141,04 111,7	3290,92 108,3
20 lat i więcej and more	a b	4112,31 110,8	4247,25 109,5	4004,93 112,5	4386,45 106,5	4631,18 104,6	4290,64 107,4	3786,74 110,1	4045,33 109,1	3336,29 109,8

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (103). MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) PAID EMPLOYMENT¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – ogółem total b – mężczyźni men c – kobiety women	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)									
	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (me- diana) fifth (me- dian)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziewiątej ninth	
	w zł in zł									
OGÓŁEM.....	a	1850,00	2158,96	2485,46	2800,70	3192,84	3633,65	4109,44	4716,13	5786,00
TOTAL	b	1850,00	2153,76	2520,71	2875,00	3270,08	3700,00	4192,27	4860,00	6243,56
	c	1880,83	2160,67	2441,53	2745,00	3119,11	3571,05	4052,30	4607,44	5514,53
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy . Public government representatives senior officials and managers	a	2700,00	3596,22	4432,22	5015,02	5735,01	6399,55	7209,68	8646,00	11300,00
	b	2700,00	3645,45	4549,25	5400,00	6245,85	7108,40	8500,00	10299,87	12850,00
	c	2730,00	3583,75	4396,50	4894,61	5412,19	5997,31	6579,97	7361,23	9159,02
Specjaliści..... Professionals	a	2733,33	3246,02	3626,82	3947,19	4261,17	4551,74	4938,82	5413,72	6243,55
	b	2680,88	3309,46	3748,01	4168,33	4529,24	4911,19	5427,00	6251,75	7873,03
	c	2750,00	3222,98	3594,00	3896,25	4180,96	4461,78	4799,54	5222,35	5858,00
Technicy i inny średni personel..... Technicians and associate professionals	a	2192,84	2548,89	2849,60	3111,10	3393,33	3757,04	4194,21	4830,00	5858,17
	b	2302,58	2727,20	3159,49	3500,00	3978,66	4433,64	5019,07	5602,91	7042,51
	c	2151,22	2490,40	2757,12	2970,45	3224,14	3466,20	3776,67	4210,00	5086,69
Pracownicy biurowi..... Clerks	a	1850,32	2191,68	2506,97	2786,25	3041,60	3303,00	3643,50	4004,80	4679,93
	b	1850,00	2124,82	2482,05	2760,49	3029,26	3283,13	3643,50	4134,50	4965,15
	c	1880,00	2200,00	2522,86	2800,00	3042,00	3314,00	3642,86	3956,31	4495,77
Pracownicy usług i sprzedawcy..... Service and sales workers	a	1850,00	1850,00	1909,29	2026,17	2167,84	2324,38	2499,17	2770,68	3226,00
	b	1850,00	1850,00	1861,83	2016,13	2237,80	2428,00	2737,81	3043,00	3680,00
	c	1850,00	1850,00	1925,00	2030,97	2139,30	2277,90	2434,00	2634,21	3052,29
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy..... Skilled agricultural, forestry and fishery workers	a	1850,00	1909,85	2000,00	2000,00	2132,00	2208,40	2380,71	2755,84	3911,65
	b	1850,00	1853,58	1993,19	2000,00	2000,41	2132,00	2205,06	2755,84	3911,65
	c	2200,63	2224,15	2271,90	2357,09	2392,29	2409,89	2409,89	2817,34	3080,00
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy..... Craft and related trades workers	a	1850,00	1941,56	2398,70	2636,50	2905,07	3253,67	3667,53	4110,00	4946,01
	b	1850,00	1904,83	2433,28	2729,98	3051,02	3437,02	3813,07	4300,00	5202,36
	c	1850,00	2014,17	2290,94	2495,00	2605,00	2777,64	2973,10	3280,00	3703,17
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń..... Plant and machine operators and assemblers	a	1850,00	2100,00	2402,40	2552,49	2850,46	3203,01	3630,73	4073,62	4665,22
	b	1900,00	2175,54	2414,00	2727,67	3033,64	3442,65	3855,78	4234,19	4875,32
	c	1850,00	1850,00	1875,93	2131,55	2310,67	2505,52	2739,32	2984,25	3641,01
Pracownicy przy pracach prostych..... Elementary occupations	a	1850,00	1984,70	2096,80	2194,15	2335,00	2465,62	2640,00	2881,86	3322,18
	b	1850,00	1900,00	2195,55	2407,41	2563,42	2757,76	3021,98	3307,00	3708,30
	c	1850,00	2000,00	2074,79	2146,00	2237,11	2347,35	2465,53	2643,36	2892,91

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 9, pkt 1) na str. 21.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 9, point 1) on page 21.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

TABL. 6 (104). EMERYCI I RENCISCI^a
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G O Ł E M	299,7	291,7	292,6	293,3	T O T A L
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	249,6	247,3	248,7	250,2	Persons receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	156,7	162,6	166,7	171,6	retirement pay
renty z tytułu niezdolności do pracy	50,1	41,7	39,3	36,2	pensions resulting from an inability to work
renty rodzinne	42,8	43,0	42,7	42,4	family pensions
Rolnicy indywidualni	50,1	44,4	43,9	43,1	Farmers

^a Przeciętne w roku.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Annual averages.

Source: data of the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (105). ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO
GROSS RETIREMENT PAY AND PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G O Ł E M GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	4852,9	5944,6	6073,2	6276,0	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	4278,4	5311,0	5442,8	5646,3	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1428,63	1789,53	1824,03	1880,42	Average monthly retirement pay and pension in zł
Emerytura Retirement pay					
Świadczenia w mln zł	2929,0	3752,0	3904,5	4124,2	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1557,82	1922,42	1951,93	2002,83	Average monthly retirement pay in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Pensions resulting from an inability to work					
Świadczenia w mln zł	684,8	726,0	694,4	663,6	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1139,00	1450,06	1473,03	1527,68	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Family pensions					
Świadczenia w mln zł	664,6	833,0	843,9	858,6	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1294,63	1616,06	1647,58	1686,31	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH ^a FARMERS ^a					
Świadczenia w mln zł	574,6	633,5	630,5	629,7	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	955,05	1189,75	1195,90	1218,47	Average monthly retirement pay and pension in zł

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 151.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 151.

Source: data of the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia oraz wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie grupy gospodarstw domowych, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Od 2004 r. gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełączyca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

2. Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, wyniki z badania od 2010 r. uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 r. (do 2009 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002).

3. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralkę, lodówkę itp.), na opłatę za usługi (lekarskie,

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures and consumption as well as the equipment of households with durable goods, is a representative **household budgets survey**. Included in the survey are all groups of households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. Since 2004 the households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintained, i.e., income is not combined with the income of others regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

2. Survey results are based on declarations made by persons participating in the household budgets survey.

In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data since 2010 obtained from the household budget survey were weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011. (until 2009 – the Population and Housing Census 2002).

3. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that, each month, different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as on furnishing the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing of socio-economic groups of the population, established

stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, ustalone na podstawie kryterium **wyłączonego** lub **głównego** (przeważającego) **źródła utrzymania**, a mianowicie **gospodarstwa: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł** (innych niż emerytura lub renta).

4. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 1) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

- 1) do osób pracujących zalicza się:
 - a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa agencyjna, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.); do tej grupy pracujących zaliczono również pracowników zatrudnionych w spółdzielniach produkcji rolniczej,
 - b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
 - c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie) oraz wykonywanie wolnego zawodu, a od 2005 r. także członków spółdzielni produkcji rolniczej;
- 2) osoby utrzymujące się ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej, których głównym źródłem utrzymania jest m.in. emerytura, renta rodzinna, zasiłek dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, świadczenia rodzinne, renta socjalna, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia;
- 3) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego.

5. **Dochód rozporządzalny** obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz

on the basis of the **exclusive** or **primary** (predominate) **source of maintenance**, i.e., **households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources** (other than retirement pay or pensions).

4. The categories of persons comprising households (table 1) were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

- 1) employed persons include:
 - a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, agency contracts, commission contracts, verbal contracts, etc.). Employees of agricultural production co-operatives were also included in this group of employees,
 - b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from work in private farm in agriculture,
 - c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) as well as persons practising a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives since 2005;
- 2) persons maintained from social security benefits and from social assistance benefits, for whom the main source of maintenance is retirement pay, pension, unemployment benefit and other benefits from the Labour Fund, pre-retirement benefits and allowances, family allowances, disability welfare pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Welfare, scholarships;
- 3) dependents (without their own source of maintenance) maintained by other persons being members of the same household.

5. **Available income** includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid income (from hired labour, from social benefits – from social security benefits and other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia (patrz dział „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 1 na str. 157), wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszany o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz od 2004 r. powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) i wykonywania wolnego zawodu, jaka została przeznaczona na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualnie podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
- 5) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej, który obejmuje m.in.: emerytury i renty, zasiłki z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej;

Available income comprises:

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes: all income obtained from hired labour, including: wages and salaries (see the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 1 on page 157), payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sickness benefits (taken during the period of employment), compensatory and nursing benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees) This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and since 2004 increased by subsidies for agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, which was designated for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from owning (interests, shares in company profits, including dividends and leasing of property (net income i.e., revenues minus expenditures and applicable taxes from rental or residential premises, garages and other buildings not connected with conducted business activity as well as from land leasing);
- 5) income from social security benefits and social assistance which include i.a.: retirement pay and pensions, social security benefits and other social;
- 6) other income, which includes, i.a.: gifts (i.a. private alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

6. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash or a credit card and

6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary (w tym alimenty od osób prywatnych), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

6. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

7. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie ze zmienioną i obowiązującą od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenie na życie do pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi”.

8. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

9. Zasięg ubóstwa – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) została uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną oryginalną skalę ekwi-

on credit, the value of articles received gratis as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets).

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

7. Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with modified and adopted since 2013 nomenclature of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item “miscellaneous expenditures on goods and services”.

8. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash or a credit card and on credit, received gratis as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

9. Poverty rates – a household and thus all its members have been recognized as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) is below the adapted poverty line. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so called original OECD equivalence scale has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty lines (relative and subsistence minimum). According to this scale weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at the age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty line for a 4-person household consisting of two adult persons and two children is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty line is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the original OECD equivalence scale.

“**Legal**” **poverty line** is the amount which according to the social assistance act (uniform text Journal of Laws 2016 Item 930, with later amendments), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance.

The subsistence minimum, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a biological threat to life or psychophysical human development. The starting point adopted for determination

walencji OECD. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Minimum egzystencji uznane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego.

of the extreme poverty line is subsistence minimum estimated by the institute of labour and Social Studies for the 1-person employees' household.

Budżety gospodarstw domowych

Household budgets

TABL. 1 (106). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba zbadanych gospodarstw domowych	1381	1497	1478	1472	Number of surveyed households
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2,74	2,63	2,65	2,69	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	0,99	0,97	1,01	1,07	employed
pobierających świadczenia społeczne ^a	0,83	0,83	1,05	1,20	receiving social benefits ^a
w tym emeryturę lub rentę	0,65	0,68	0,66	0,65	of which retirement pay or pension
pozostających na utrzymaniu	0,85	0,76	0,53	0,37	dependents

a W 2005 r. – pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

a In 2005 – receiving social security benefits and social assistance benefits.

TABL. 2 (107). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Dochód rozporządzalny	1108,44	1280,51	1371,79	1496,15	Available income
w tym dochód do dyspozycji....	1074,99	1240,51	1333,61	1465,66	of which disposable income
w tym dochody:					of which income:
z pracy najemnej	542,58	637,72	643,11	741,79	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	67,87	78,17 ^a	121,82 ^b	110,27 ^c	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	97,94	90,58 ^d	91,00 ^e	133,98 ^f	from self-employment
ze świadczeń społecznych ^g	343,30	417,67	454,64	463,94	from social benefits ^g

a–e Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 34,35%, b – 28,10%, c – 16,84%, d – 21,48%, e – 11,54%, f – 11,56%. g W 2005 r. – ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

a–e Relative error of estimates exceeds 10% and is equal: a – 34,35%, b – 28,10%, c – 16,84%, d – 21,48%, e – 11,54%, f – 11,56%. g In 2005 – from social security benefits and social assistance benefits.

TABL. 3 (108). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Wydatki ogółem ^a	873,20	904,91	964,26	981,43	Total expenditures ^a
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^{ab}	839,75	864,92	926,08	950,93	of which consumer goods and services ^{ab}
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe	240,09	235,73	256,57	264,73	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	25,14	21,75	25,62	25,24	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	49,64	48,46	56,55	57,62	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania nośniki energii	192,58	210,68	208,55	214,79	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	51,34	43,59	53,01	51,84	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	38,79	47,35	45,30	48,33	health
w tym artykuły farmaceutyczne	24,73	27,68	28,57	29,56	of which pharmaceutical products
transport	69,22	65,41	81,07 ^c	93,60 ^d	transport
łączność ^e	43,70	53,18	53,86	54,15	communication ^e
rekreacja i kultura ^f	62,30	51,94	57,11	53,07	recreation and culture ^f
edukacja ^g	6,26	6,77 ^h	4,59 ⁱ	6,64 ^j	education ^g
restauracje i hotele	12,95	28,61	35,12	30,13	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi ^a	43,81	48,27	45,36	49,90	miscellaneous goods and services ^a
w tym higiena osobista	26,05	25,79	28,14	30,26	of which personal care

a Łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. b Łącznie z kieszonkowym niewzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. c-d Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: c – 18,20%, d – 11,58%. e Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. f Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. g Łącznie z wychowaniem przedszkolnym. h-j Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: h – 21,67%, i – 22,34%, j – 20,73%.

a Including expenditures on life insurance. b Including pocket money not considered in items by types of expenditures. c-d Relative error of estimates exceeds 10% and equals: c – 18,20%, d – 11,58%. e Since 2013 including expenditures for Internet services. f Since 2013 excluding expenditures for Internet services. g Including pre-school education. h-j Relative error of estimates exceeds 10% and equals: h – 21,67%, i – 22,34%, j – 20,73%.

TABL. 4 (109). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg	6,89	5,43	5,25	5,05	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,67	3,41	3,13	2,94	of which bread ^b
Mięso ^c w kg	5,86	5,45	5,57	5,45	Meat ^c in kg
w tym:					of which:
mięso surowe	x	3,21	3,17	3,06	raw meat
w tym drób	x	1,51	1,49	1,43	of which poultry
wędliny i pozostałe przetwory mięsne ^d	x	1,97	2,13	2,12	processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg	0,60	0,34	0,34	0,27	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l	3,89	3,31	3,23	2,97	Milk ^f
Jogurty w kg	0,56	0,48	0,55	0,53	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^g w kg	0,86	0,70	0,74	0,74	Cheese and curd ^g in kg
Jaja w szt.	13,45	11,13	11,13	10,11	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ^h w kg	1,46	1,13	1,08	1,04	Oils and fats ^h in kg
w tym masło	0,25	0,20	0,20	0,17	of which butter
Owoce ⁱ w kg	3,42	3,21	3,34	3,33	Fruit ⁱ in kg
Warzywa w kg	10,15	8,28	8,43	7,52	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	5,07	3,90	3,67	3,15	of which potatoes
Cukier w kg	1,24	0,99	0,94	0,79	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	0,30	0,26	0,27	0,23	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l	3,85	4,12	4,45	5,04	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	0,99	0,79	0,85	0,84	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d Łącznie z wyrobami garmażeryjnymi, od 2013 r. bez przetworów podrobowych. e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. f Bez zagęszczonego i w proszku. g Od 2013 r. bez serków słodkich. h Od 2013 r. bez boczku surowego. i Łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Including ready-to-serve food, since 2013 excluding offal preparations. e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as since 2013 excluding canned fish. f Excluding condensed and powdered milk. g Since 2013 excluding sweet cottage cheese. h Since 2013 excluding raw bacon. i Including seeds and edible kernel.

TABL. 5 (110). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka, chłodziarko- -zamrażarka.....	97,6	98,1	98,1	98,2	Refrigerator, fridge-freezer
Zamrażarka	29,9	18,0	17,3	17,7	Freezer
Pralka automatyczna.....	90,2	95,5	96,0	96,2	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	12,4	22,1	26,5	30,5	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	55,9	57,6	61,8	61,4	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną.....	x	10,8	10,4	12,7	Electric cooker with ceramic or in- duction cooktop
Samochód osobowy	52,1	55,0	59,7	64,6	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	69,2	69,1	65,4	Equipment for the reception, record- ing and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny.....	99,3	97,7	96,2	93,8	Television set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej.....	67,9	67,8	65,4	64,3	Satellite or cable television equip- ment
Telefon komórkowy	86,8	93,8	95,3	95,6	Mobile phone
w tym smartfon.....	x	37,9	50,7	60,0	of which smartphone
Zestaw kina domowego.....	22,1	13,5	13,9	13,5	Home theater system
Odtwarzacz DVD	48,0	33,7	30,4	25,1	DVD recorder
Aparat fotograficzny cyfrowy	42,3	40,7	38,9	35,5	Digital camera
Komputer osobisty.....	59,6	68,4	73,3	75,9	Personal computer
w tym z dostępem do Internetu	55,6	65,9	71,4	73,6	of which with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopa- smowym.....	x	53,2	55,9	55,0	of which broadband access
Drukarka	38,8	26,6	28,0	28,2	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	15,0	16,3	17,2	of which multifunction printer

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, hi-fi stereo music system.

TABL. 6 (111). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	25,6	25,0	20,3	20,7	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	11,6	21,1	18,6	17,2	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	9,9	12,5	9,0	8,7	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 167.

a See general notes, item 9. on page 167.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i ciepłej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

3. **Zdrój uliczny** jest to urządzenie wmontowane w uliczny przewód wodociągowy, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind-of-activity method** i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the enterprise method.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the length of the water supply, the sewage systems, gas supply system and thermic-line system includes systems servicing households and others.

Information regarding the **length of the water supply and gas supply system** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e. conduits providing water to the distribution network and gas.

Data regarding the **length of the sewage system**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply, sewage and gas supply connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

3. **As street outlet** we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water supply system by facilities installed in building.

4. Data regarding the **users of water supply systems and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

5. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** obejmują również gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

Informacje o energii cieplnej oraz kubaturze budynków ogrzewanych centralnie:

- w zakresie sprzedaży energii cieplnej dotyczą budynków mieszkalnych oraz urzędów i instytucji,

- w zakresie kubatury – budynków mieszkalnych

6. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służący do przesyłania i dystrybucji czynnika grzewczego do odbiorcy zgodnie z ustawą z dnia 10 IV 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348, z późniejszymi zmianami).

Dane w tabl. 4 dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródeł wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczenia ciepłej wody.

7. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

8. Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku, gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

9. **Parki spacerowo-wypoczynkowe** są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

Do kategorii **zieleńce** zaliczono obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population connected to the water supply system, the sewerage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

5. Data regarding the **number of consumers and the consumption of electricity**, also include households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

The **consumption of electricity and gas from the gas supply system** in households is established on the basis of an estimated system of payments.

Information regarding heating energy and cubic volume of centrally heated buildings:

- within the scope of sale of heating energy concern residential buildings, public authorities and institutions,

- within the scope of the cubic volume of buildings includes residential buildings.

6. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line – with is considered as a system of conduits leading heating medium to distribution line according to Law from 10 IV 1997 Energetic Law (Journal of Laws No. 54, item 348, with later amendments).

Data in table 4 apply to the buildings and premises heated by installations operated by communal and housing organizations and by housing cooperatives or enterprises, regardless of the sources supplying the thermal energy (own and other).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

7. Data on **municipal waste** concern waste generated in households or by other waste producers (excluding hazardous waste) which on the account of its character and composition is similar to waste from households.

8. Data on **liquid waste** concern waste which comes from households, public buildings and buildings of units running a business – in case they are not discharged by sewage system.

9. **Strolling and recreational parks** are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Lawns include areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Nie obejmują one lokali zbiorowego zamieszkania (hoteli pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) w pomieszczeniach przeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego z lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeżeli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o liczbie izb w mieszkaniach uwzględniają także izby użytkowane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przed-pokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. Pod względem rodzaju podmiotów władających sklasyfikowano mieszkania na stanowiące własność:

- 1) **osób fizycznych** – mieszkania, do których prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej), przy czym osoba ta:
 - może być właścicielem całej nieruchomości np. indywidualny dom jednorodzinny,
 - może posiadać udział w nieruchomości wspólnej jako właściciel lokalu mieszkalnego, np. znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym objętym wspólnotą mieszkaniową. Zaliczono tu również mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, dla których zostało ustanowione odrębne prawo własności na rzecz osoby fizycznej (osób fizycznych) ujawnione w księdze wieczystej.

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A room is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the number of rooms in dwellings also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

The useful floor area of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 XII in each administrative division.

3. As regards the type of ownership, dwellings were classified as owned by:

- 1) **natural persons** – dwellings, which are owned by a natural person (one or more), while this person:
 - can be an owner of a whole real estate, for example an individual detached house,
 - can have a share in the common real estate, as the owner of dwelling, for example located in a block of flats included in a condominium. There are also included dwellings in building of housing cooperatives for which a separate ownership right benefit of a natural person (natural persons) exposed in a real-estate register, was established.

The notion of **condominium** refers to a block of flats, in which a part or all dwellings constitute separate ownerships, confirmed by an entry in the land and mortgage register. Condominium is created by

Pojęcie **wspólnoty mieszkaniowej** odnosi się do budynku wielomieszkaniowego, w którym część lub wszystkie lokale stanowią wyodrębnioną własność, potwierdzoną wpisem do księgi wieczystej. Wspólnotę mieszkaniową tworzy ogół właścicieli lokali (mieszkalnych i użytkowych) w danym budynku.

- 2) **spółdzielni mieszkaniowych** – mieszkania własnościowe (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskie (zajmowane na podstawie stosunku najmu);
- 3) **gmin** (komunalne) – mieszkania stanowiące własność gminy lub powiatu (lokalnej wspólnoty samorządowej), a także mieszkania przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, jednostki systemu oświaty, instytucje kultury;
- 4) **towarzystw budownictwa społecznego**;
- 5) **zakładów pracy** (sektora publicznego i prywatnego);
- 6) **Skarbu Państwa** – mieszkania pozostające w zasobie lub zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej oraz organów administracji państwowej, np. ministerstw;
- 7) **innych podmiotów** – mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku – przeznaczone na sprzedaż, ale jeszcze niesprzedane osobom fizycznym lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji, partii, związków zawodowych itp.

4. Informacje o **mieszkaniach oddanych do użytkowania** oraz mieszkaniach, których budowę rozpoczęto dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Podziału na mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, indywidualnych (tj. realizowanych przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe) oraz realizowanych z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem dokonano na podstawie sposobu finansowania budowy lub przeznaczenia mieszkań.

5. Informacje o **budownictwie spółdzielni mieszkaniowych** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez wszystkie typy spółdzielni, łącznie z jednorodzinny budownictwem spółdzielczym.

all owners of dwellings (residential and business premises) in a given building.

- 2) **housing cooperatives** – member-owned dwellings (occupied on the basis of the cooperative ownership right to a residential premise), and condominiums (occupied on the basis of a contract of tenancy);
- 3) **gminas** (municipal) – dwellings owned by a gmina or a powiat (local self-government community), and also dwellings transferred to a gmina, but remaining at the disposal of public utilities such as: health care establishments, social aid centres, units of education system, cultural institutions;
- 4) **public building society**;
- 5) **workplaces** (of public and private sector);
- 6) **State Treasury** – dwellings remaining in the stock or under the management of Agricultural Property Agency, Military Housing Agency and organs of state administration, e.g. ministries;
- 7) **other entities** – dwellings owned by institutions, constructing for profit – for sale, but not yet sold to natural persons or for rental, dwellings owned by religious institutions, associations, foundations, political parties, labour unions etc.

4. Information regarding **completed dwellings**, as well as dwellings which construction has started concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

The division of dwellings into buildings of housing cooperatives, private buildings (i.e., realized by natural persons, foundations, churches and religious associations) as well as dwellings realized for sale or rent was made on the basis of the way of construction financing or dwellings designing.

5. Information regarding **housing cooperative construction** concerns dwellings completed by all types of cooperatives, including single-family cooperative construction.

Infrastruktura komunalna Municipal infrastructure

TABL. 1 (112). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	13951,7	15872,2	16033,9	16230,7	Water supply
miasta	2153,5	2304,4	2327,9	2352,9	urban areas
wieś	11798,2*	13567,8	13706,0	13877,8	rural areas
Kanalizacyjna ^a	4794,6	6922,3	7040,6	7177,2	Sewage ^a
miasta	2085,1	2279,6	2299,8	2347,6	urban areas
wieś	2709,5	4642,7	4740,8	4829,6	rural areas
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych					Connections leading to residential buildings
Wodociągowe	156906	174776	180702	174874	Water supply system
miasta	60148	62865	66810	62185	urban areas
wieś	96758	111911	113892	112689	rural areas
Kanalizacyjne	74883	99338	108784	104062	Sewage system
miasta	46447	51928	59687	54888	urban areas
wieś	28436	47410	49097	49174	rural areas
Zdroje uliczne	210	155	153	134	Street outlets
miasta	30	46	46	36	urban areas
wieś	180	109	107	98	rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	44,8	45,4	45,1	44,5	Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	29,6	27,7	27,5	27,1	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	34,2	32,5	32,4	32,0	per capita in m ³
Wieś w hm ³	15,3	17,7	17,6	17,4	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	47,1	44,8	46,7	48,1	Wastewater discharged by sewerage system (during the year) in hm³
w tym oczyszczane	47,1	44,8	46,7	48,1	of which treated

a Łącznie z kolektorami. * Dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.

a Including collectors. * Data revised in relation to the data already published.

TABL. 2 (113). **ODBIORCY ORAZ ŻUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Odbiorcy w tys.	487,6	484,5	488,8	499,4	Consumers in thous.
miasta	310,1	312,3	314,6	319,9	urban areas
wieś.....	177,6	172,2	174,2	179,5	rural areas
Żużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	1050,2	942,5	1008,0	995,7	In GWh
miasta	594,2	510,5	543,2	531,4	urban areas
wieś.....	456,0	432,0	464,8	464,3	rural areas
W kWh					In kWh
miasta: na 1 mieszkańca	686,3	598,2	639,7	627,3	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1916,2	1634,7	1727,0	1661,3	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	2568,0	2508,2	2667,7	2586,9	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.

Source: data of the Ministry of the Economy.

TABL. 3 (114). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ŻUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 XII

GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS
SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km..	2609,8	3004,5	3138,9	3189,9	Distribution and transmission net-
miasta	1359,0	1561,0	1602,3	1633,7	work in km
wieś.....	1250,8	1443,5	1536,6	1556,2	urban areas
w tym przesyłowa	805,8	856,0	908,6	908,9	of which transmission
miasta	24,2	27,4	30,1	30,1	urban areas
wieś.....	781,6	828,7	878,5	878,8	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków					Connections leading to residential
mieszkalnych i niemieskalnych	41146	48398	49208	50845	and non-residential buildings in pcs
miasta	36277	42046	42484	43641	urban areas
wieś.....	4869	6352	6724	7204	rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	171,9	195,6	196,5	196,7	Consumers of gas from gas supply
miasta	166,4	186,9	187,4	187,4	system ^a in thous.
wieś.....	5,5	8,7	9,0	9,3	urban areas
Żużycie gazu z sieci^b (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply
w GWh	92,0 ^c	930,4	1026,4	1017,2	system ^b (during the year) in GWh
miasta	85,9 ^{bc}	838,5	924,2	915,5	urban areas
wieś.....	6,1 ^{bc}	91,8	102,2	101,7	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh.....	63,2^d	645,1	713,9	709,0	Per capita in kWh
miasta	99,2 ^d	982,6	1088,3	1080,7	urban areas
wieś.....	10,4 ^d	156,0	173,7	173,1	rural areas

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b W jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami. c W hm³, d W m³. * Dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.

a Including consumers using collective gas-meter. b Consumption of gas in natural units on the basis of which settlements with clients occur. c In hm³. d In m³. * Data revised in relation to the data already published.

TABL. 4 (115). OGRZEWNICTWO

Stan w dniu 31 XII
HOUSE-HEATING
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km.....	900,9	977,9	950,9	1019,7	936,2	83,5	Heating network in km of which transmission
w tym przesyłowa	568,8	585,4	580,5	613,4	553,0	60,4	
Kotłownie	712	1073	1085	1107	804	303	Boiler rooms
Sprzedaż energii ciepłej (w ciągu roku) w TJ	7381,0	6404,8	7114,3	7366,8	7095,6	271,2	Sale of heating energy (dur- ing the year) in TJ
Kubatura budynków ogrze- wanych centralnie w dam ³	59686	72482	88908	79929	72759	7170	Cubature of buildings with central heating in dam ³ of which residential build- ings
w tym budynków mieszkal- nych	39195	39181	40067	41991	41270	721	

TABL. 5 (116). LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ludność w tys. – korzystająca ^a z:					Population in thous. – using ^a :
wodociągu	1292,4	1363,8	1361,9	1359,2	water supply system
miasta	843,1	841,5	839,3	837,2	urban areas
wieś.....	449,3	522,3	522,7	521,5	rural areas
kanalizacji	956,5	1066,1	1067,7	1063,7	sewage system
miasta	800,1	813,6	812,0	808,7	urban areas
wieś.....	156,4	252,4	255,7	255,0	rural areas
gazu	632,6	615,3	612,2	609,7	gas supply system
miasta	612,6	586,9	583,1	579,8	urban areas
wieś.....	20,0	28,3	29,1	30,0	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b ko- rzystająca ^a z:					Population in % of total population ^b using ^a :
wodociągu	88,9	94,7	94,8	98,4	water supply system
miasta	97,5	99,0	99,0	98,9	urban areas
wieś.....	76,3	88,6	88,8	88,8	rural areas
kanalizacji	65,8	74,0	74,3	74,2	sewage system
miasta	92,5	95,7	95,8	95,5	urban areas
wieś.....	26,5	42,8	43,5	43,4	rural areas
gazu	43,5	42,7	42,6	42,5	gas supply system
miasta	70,8	69,0	68,8	68,5	urban areas
wieś.....	3,4	4,8	4,9	5,1	rural areas

a Dane szacunkowe; w przypadku wodociągu i kanalizacji dane od 2014 r. podano według zmienionej metody. b Na podstawie bilansów.

a Estimated data; in case of water supply and sewage systems data since 2014 are given according to changed method. b Based on balances.

TABL. 6 (117). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from house- holds	
Odpady komunalne zebrane ^b w tys. t.....	328,2	390,1	434,4	423,7	327,3	Municipal waste collected ^b in thous. t
zmieszane	306,8	335,7	361,1	347,6	260,4	mixed
miasta	240,5	245,3	259,8	245,2	176,5	urban areas
wieś.....	66,3	90,4	101,2	102,3	83,8	rural areas
zebrane selektywnie.....	21,4	54,4	73,4	76,2	66,9	separately collected
w tym:						of which:
papier i tektura.....	5,7	6,8	7,9	8,1	6,5	paper and cardboard
szkło.....	6,4	11,0	11,5	11,1	10,1	glass
tworzywa sztuczne	4,7	9,8	10,9	11,6	10,5	plastic
metale	0,9	0,2	0,2	0,2	0,2	metals
wielkogabarytowe	1,5	5,0	7,6	11,5	11,1	largesize
biodegradowalne	1,0	17,4	20,9	18,5	16,7	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 174. b Dane szacunkowe.

a See general notes, item 7 on page 174. b Estimated data.

TABL. 7 (118). **NIECZYSTOŚCI CIEKLE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	977,9	717,7	783,0	845,0	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	209,2	119,1	116,9	114,0	urban areas
wieś.....	768,7	598,6	666,1	731,0	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	656,7	521,6	572,7	651,3	of which from households
miasta	130,2	77,8	77,4	75,3	urban areas
wieś.....	526,5	443,8	495,3	576,0	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	52,3	48,5	49,5	49,5	Septic tanks in thous. (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	2,1	5,3	5,9	6,8	Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 XII)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 174. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

a See general notes, item 8 on page 174. b Sewage stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (119). SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba.....	30	12	10	10	1	9	number
powierzchnia w ha.....	127,9	60,8	61,0	63,5	3,6	59,9	area in ha
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha							Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha
czynnych.....	-	-	2,9	-	-	-	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamknięte).....	-	-	0,7	-	-	-	exploitation completed

TABL. 9 (120). TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLWEJ
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2016		2017		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
O G Ó Ł E M w ha.....	2485,9	1966,9	1705,1	1462,1	1900,9	1601,5	1903,2	1603,7	T O T A L in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,1	2,3	0,1	2,4	0,1	2,7	0,1	2,7	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	17,1	22,7	11,8	17,2	13,2	18,9	13,3	18,9	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni miejskiej ogólnodostępnej:									Generally accessible urban area green belts:
parki spacerowo-wypoczynkowe	454,1	372,0	453,6	371,5	453,6	371,5	453,6	371,5	strolling-recreational parks
zieleńce.....	375,5	314,5	386,1	301,8	387,0	301,7	389,2	303,9	lawns
Tereny zieleni osiedlowej.....	1656,3	1280,4	865,4	788,8	1060,4	928,3	1060,4	928,3	Estate green belts

a, b W przypadku miast obliczono w % powierzchni miast. b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas, calculated in % urban areas space. b – per capita in urban areas.

Mieszkania

Dwellings

TABL. 10 (121). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**
DWELLING STOCKS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	483,2	505,2	509,6	514,2	332,1	182,1	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	1818,8	1909,2	1926,1	1943,4	1196,7	746,7	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	32322,5	34437,3	34828,0	35237,9	20351,7	14886,2	Useful floor area of dwell- ings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu .	3,76	3,78	3,78	3,78	3,60	4,10	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania.....	66,9	68,2	68,3	68,5	61,3	81,7	per dwelling
na 1 osobę.....	22,2	23,9	24,2	24,6	24,0	25,3	per person
liczba osób ^b na:							number of persons ^b :
1 mieszkanie.....	3,01	2,85	2,82	2,79	2,55	3,23	per dwelling
1 izbę.....	0,80	0,75	0,75	0,74	0,71	0,79	per room

a Na podstawie bilansów. b Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 22.

a Based on balances. b See general notes, item 13 on page 22.

TABL. 11 (122). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**

Stan w dniu 31 XII

DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with					
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply sys- tem	centralne ogrzewanie central heat- ing	
O G Ó Ł E M.....						
TOTAL						
	2010	96,9	94,1	91,4	47,7	82,0
	2015	97,0	94,4	91,8	46,7	82,9
	2016	97,1	94,5	91,9	46,5	83,1
	2017	97,1	94,5	92,0	46,5	83,3
Miasta	2010	99,8	99,0	97,1	71,7	89,7
Urban areas	2015	99,8	99,1	97,2	69,7	90,3
	2016	99,9	99,1	97,2	69,4	90,5
	2017	99,9	99,1	97,3	69,2	90,6
Wieś.....	2010	91,4	85,1	81,0	3,4	67,8
Rural areas	2015	91,9	85,9	81,9	4,6	69,4
	2016	92,0	86,1	82,2	4,7	69,7
	2017	92,1	86,2	82,3	5,0	70,0

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Based on balances of dwelling stocks.

TABL. 12 (123). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2017 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					
		gminnych gminas	spółdziel- czych cooperatives	wspólnot mieszka- niowych housing commu- nity	prywat- nych private	towa- rzystw budowni- ctwa społecz- nego public building society	innych others
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł							
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH							
IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM.....a	196310	72321	44362	44303	18458	2784	14082
TOTAL.....b	36262,9	14563,7	7610,0	8028,3	2853,8	788,0	2419,1
.....c	184,7	201,4	171,5	181,2	154,6	283,0	171,8
Miasta.....a	152416	61205	37917	35734	8334	2784	6442
Urban areas.....b	29003,6	12750,8	6301,2	6425,7	1497,2	788,0	1240,6
.....c	190,3	208,3	166,2	179,8	179,7	283,0	192,6
Wieś.....a	43894	11116	6445	8569	10124	-	7640
Rural areas.....b	7259,4	1813,0	1308,8	1602,5	1356,6	-	1178,4
.....c	165,4	163,1	203,1	187,0	134,0	-	154,2
W % OGÓŁEM							
IN % OF TOTAL							
OGÓŁEM.....a	100,0	36,8	22,6	22,6	9,4	1,4	7,2
TOTAL.....b	100,0	40,2	21,0	22,1	7,9	2,2	6,7
.....c	100,0	40,2	24,9	23,4	5,5	1,8	4,2
Miasta.....a	100,0	40,2	24,9	23,4	5,5	1,8	4,2
Urban areas.....b	100,0	44,0	21,7	22,2	5,2	2,7	4,3
.....c	100,0	25,3	14,7	19,5	23,1	-	17,4
Wieś.....a	100,0	25,0	18,0	22,1	18,7	-	16,2
Rural areas.....b	100,0	25,0	18,0	22,1	18,7	-	16,2

TABL. 13 (124). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds in gminas stock of grounds for dwelling construction			
	ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
		spółdziel- cze co- operatives	osób fizycz- nych of natural persons	razem total	w tym uz- brojone of which de- veloped	razem total	w tym uzbro- jone of which de- veloped
w ha in ha							
OGÓŁEM.....2010	56,8	-	39,1	548,5	86,9	1542,6	350,6
TOTAL.....2015	46,2	-	35,4	419,8	115,5	1167,1	403,6
.....2016	44,0	-	37,1	422,0	123,7	1171,2	405,8
.....2017	46,1	-	34,4	397,4	128,6	1158,0	400,1
Miasta.....2010	28,5	-	19,2	510,7	74,6	866,3	145,9
Urban areas.....2015	24,8	-	15,9	384,7	103,1	559,0	164,5
.....2016	24,5	-	17,8	384,9	111,1	570,9	165,3
.....2017	25,8	-	16,4	357,8	113,5	561,0	168,1
Wieś.....2010	28,1	-	19,6	37,8	12,3	676,3	204,7
Rural areas.....2015	21,4	-	19,5	35,1	12,4	608,1	239,1
.....2016	19,5	-	19,3	37,1	12,6	600,3	240,5
.....2017	20,3	-	18,0	39,6	15,1	597,0	232,0

TABL. 14 (125). **MIESZKANIA KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ogółem	4040	4300	3975	4651	Total
Indywidualne.....	2623	2289	2313	2620	Private
Na sprzedaż lub wynajem	1276	1966	1453	1881	For sale or rent
Spółdzielcze	76	-	65	-	Cooperatives
Komunalne (gminne).....	16	42	78	69	Municipal (gminas)
Zakładowe	20	3	25	5	Company
Spoleczne czynszowe	29	-	41	76	Public building society

TABL. 15 (126). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania	4757	4310	4571	4783	Dwellings
miasta	3009	2420	2663	2952	urban areas
wieś.....	1748	1890	1908	1831	rural areas
Indywidualne	2527	2286	2399	2190	Private
miasta	983	713	980	823	urban areas
wieś.....	1544	1573	1419	1367	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wy- najem.....	1801	1790	2005	2397	For sale or rent
Spółdzielcze	158	156	31	76	Co-operative
Komunalne (gminne).....	155	9	47	94	Municipal (gmina)
Zakładowe	92	69	41	26	Company
Spoleczne czynszowe	24	-	48	-	Public building society
Mieszkania na 1000 zawartych mażeństw	568	624	683	700	Dwellings per 1000 marriages con- tracted
miasta	609	606	699	746	Urban areas
wieś.....	510	650	662	636	Rural areas
Izby	19617	17771	17880	18019	Rooms
miasta	10360	8083	8894	9420	urban areas
wieś.....	9257	9688	8986	8599	rural areas
Indywidualne	13204	12028	11690	10677	Private
miasta	4488	3253	4039	3389	urban areas
wieś.....	8716	8775	7651	7288	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wy- najem.....	5193	5017	5726	6860	For sale or rent
Spółdzielcze	473	435	66	204	Co-operative
Komunalne (gminne).....	332	11	94	181	Municipal (gmina)
Zakładowe	347	280	156	97	Company
Spoleczne czynszowe	68	-	148	-	Public building society

TABL. 15 (126). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
 DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	457426	413443	414028	425891	Usable floor space of dwellings in m²
miasta	225966	176009	193008	208874	urban areas
wieś	231460	237434	221020	217017	rural areas
Indywidualne	335365	303067	297170	277618	Private
miasta	112938	82057	101617	87032	urban areas
wieś	222427	221010	195553	190586	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	101007	97608	107990	139858	For sale or rent
Spółdzielcze	8595	7463	1550	3439	Co-operative
Komunalne (gminne)	5367	236	1905	3249	Municipal (gmina)
Zakładowe	6023	5069	2709	1727	Company
Społeczne czynszowe	1069	-	2704	-	Public building society
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	96,2	95,9	90,6	89,0	Average usable floor space per dwelling in m²
miasta	75,1	72,7	72,5	70,8	urban areas
wieś	132,4	125,6	115,8	118,5	rural areas
Indywidualne	132,7	132,6	123,9	126,8	Private
miasta	114,9	115,1	103,7	105,7	urban areas
wieś	144,1	140,5	137,8	139,4	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	56,1	54,5	53,9	58,3	For sale or rent
Spółdzielcze	54,4	47,8	50,0	45,3	Co-operative
Komunalne (gminne)	34,6	26,2	40,5	34,6	Municipal (gmina)
Zakładowe	65,5	73,5	66,1	66,4	Company
Społeczne czynszowe	44,5	-	56,3	-	Public building society

TABL. 16 (127). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
 DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

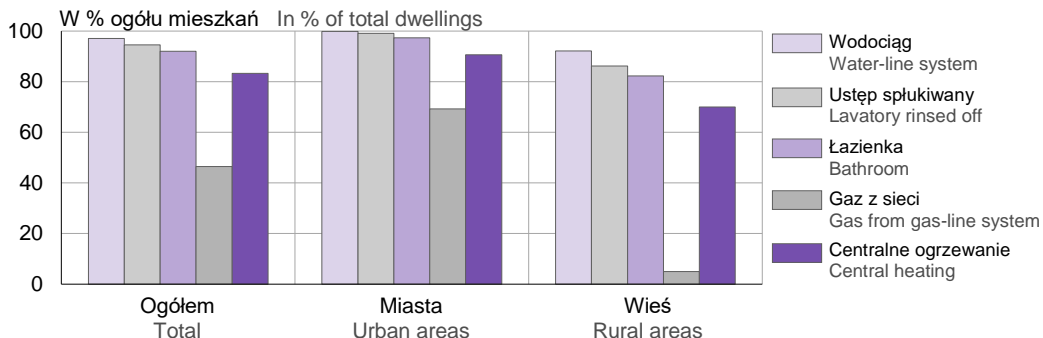
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings				W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings					
			razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms			
				1	2	3	4 i wię- cej and more		1	2	3	4 i wię- cej and more
OGÓŁEM..	2010	4757	2527	0,6	6,5	10,7	82,3	2230	5,0	30,2	42,5	22,3
TOTAL	2015	4310	2286	0,6	5,6	9,5	84,4	2024	3,3	36,0	43,6	17,1
	2016	4571	2399	0,7	10,0	13,7	75,6	2172	2,5	35,8	43,9	17,8
	2017	4783	2190	1,1	8,8	13,2	76,9	2593	2,3	35,7	42,4	19,6
Miasta	2010	3009	983	0,8	15,6	20,7	63,0	2026	4,2	31,1	41,3	23,5
Urban areas	2015	2420	713	1,7	13,9	22,4	62,0	1707	3,5	36,2	42,9	17,4
	2016	2663	980	1,3	19,0	25,9	53,8	1683	3,0	32,9	45,3	18,8
	2017	2952	823	2,4	21,3	23,1	53,2	2129	1,8	36,7	41,3	20,2
Wieś.....	2010	1748	1544	0,4	0,8	4,3	94,6	204	13,2	21,6	54,4	10,8
Rural areas	2015	1890	1573	0,1	1,8	3,6	94,5	317	2,2	34,7	47,3	15,8
	2016	1908	1419	0,3	3,8	5,3	90,6	489	0,8	45,8	39,1	14,3
	2017	1831	1367	0,3	1,3	7,2	91,2	464	4,7	31,0	47,6	16,6

MIESZKANIA^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

DWELLINGS^a FITTED WITH INSTALLATIONS IN 2017

As of 31 XII

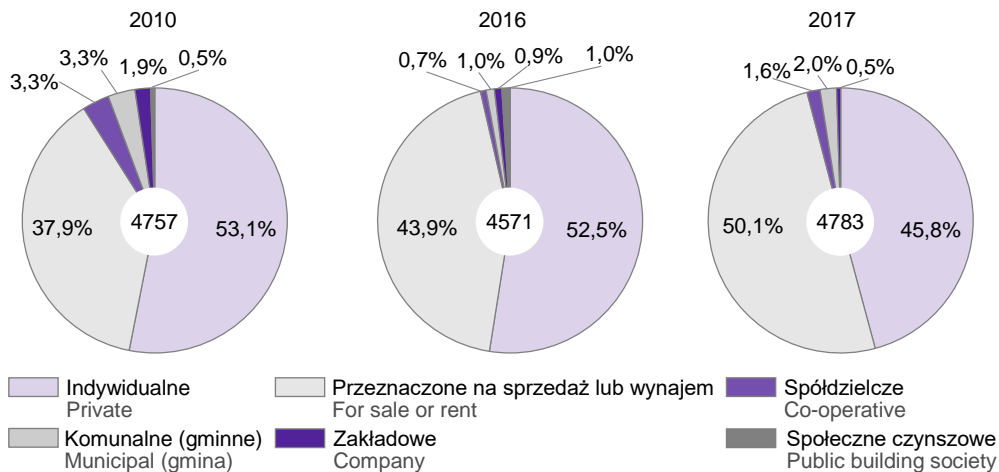

a Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

a Based on balance of dwelling stocks.

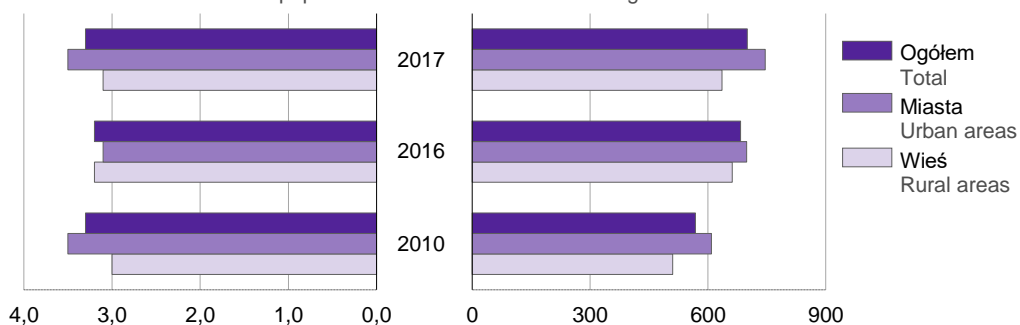
MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

DWELLINGS COMPLETED

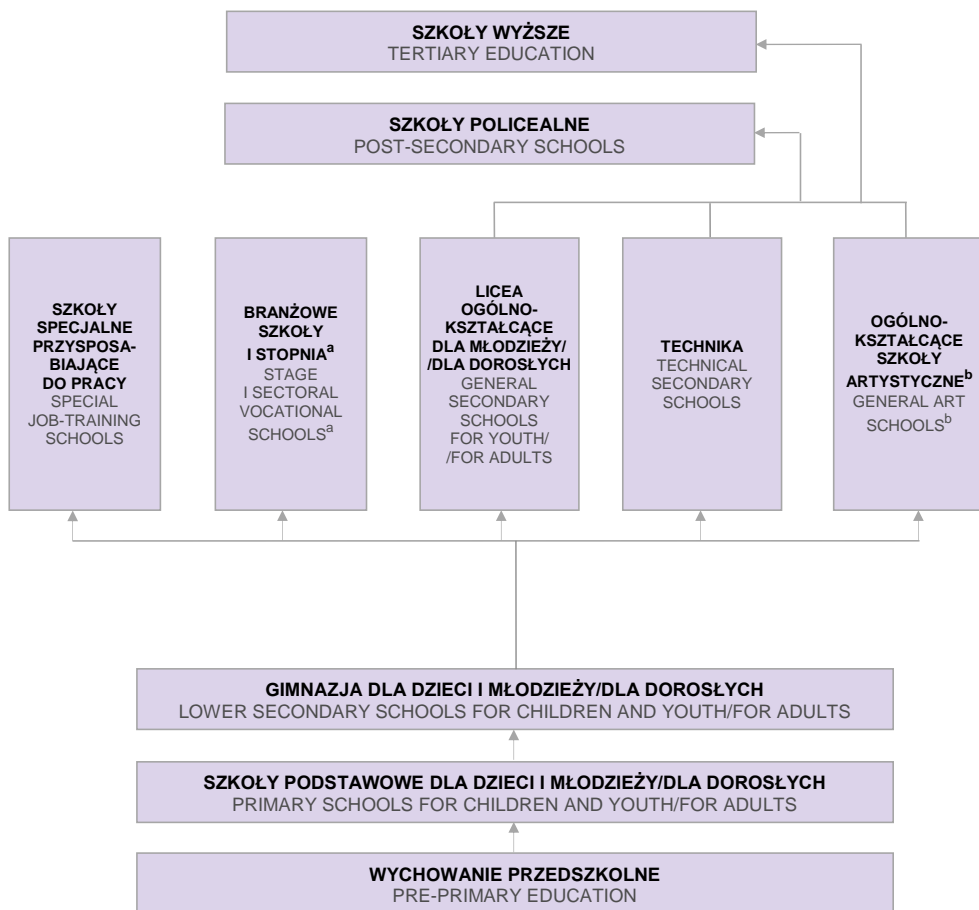

Na 1000 ludności Per 1000 population

Na 1000 zawartych małżeństw Per 1000 marriages contracted

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2017/2018
EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2017/2018 SCHOOL YEAR

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.
a Including basic vocational schools sections. b Leading to professional certification.

DZIAŁ X EDUKACJA I WYCHOWANIE

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2183, z późniejszymi zmianami).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2017/18:

1) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową),

2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji,

3) rozpoczął się nabór do klasy pierwszej szkół branżowych I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych (istniejących do roku szkolnego 2016/17). W szkołach branżowych I stopnia w roku szkolnym 2017/18 pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne
- 3) szkoły policealne;
- 4) szkoły wyższe (łącznie ze szkołami resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji);
- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, po-

CHAPTER X EDUCATION

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14 XII 2016 (uniform text Journal of Laws 2017 item 59), the Education System Law of 7 IX 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law of 27 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2183, with later amendments).

The reform of the education system began on 1 IX 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2017/18 school year:

1) the first year of pupils following the seventh grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of the 2016/17 school year graduates (transition from the 6- to 8-year primary school),

2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,

3) stage I sectoral vocational schools transformed from basic vocational schools (operating until the 2016/17 school year), began recruitment to grade 1. The remaining students enrolled in basic vocational school sections pursued their education in stage I sectoral vocational schools in the 2017/18 school year.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools,
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions (including academies of the Ministry of National Defence and the Ministry of the Interior and Administration);
- 5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration

wiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

4. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. **Placówki wychowania przedszkolnego**, tj. przedszkola (łącznie ze specjalnymi), oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne; od roku szkolnego 2004/05 dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem lat szkolnych 2011/12–2015/16, w których dotyczyło to dzieci 5 letnich.

6. **Szkoły dla dzieci i młodzieży** (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) **gimnazja** (bez szkół specjalnych);
- 3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
- 4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
- 5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie **technika**;
- 7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2013/14 – 3-letnie licea profilowane,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
 - 2004/05–2013/14 – 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

7. **Szkoły policealne** – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

units and local government units (gminy, powiaty i województwo), as well as by other legal and natural persons.

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. **Pre-primary education establishments**, i.e. nursery schools (including special nursery schools), pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; since the 2004/05 school year 6-year old children have been covered by compulsory 1 year introductory pre-primary education in pre-primary education establishments, with the exception of the 2011/12–2015/16 school years when it concerned children aged 5.

6. **Schools for children and youth** (including special schools) comprise:

- 1) **primary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) **lower secondary schools** (excluding special schools);
- 3) 3-year **special job-training schools**;
- 4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools**);
- 5) 3-year **general secondary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year **technical secondary schools**;
- 7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2013/14 – 3-year specialised secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools,
 - 2004/05–2013/14 – 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie) – od roku szkolnego 2005/06;
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

8. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano się tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują szkół wyższych resortu obrony narodowej.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi.

9. Szkoły dla dorosłych – kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03–2013/14 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły dla dorosłych oraz 4-letnie technika dla dorosłych,
 - 2004/05–2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2004/05–2014/15 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
 - 2002/03–2012/13 – 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
 - 2002/03–2016/17 – 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych.

10. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełno-sprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami leczenia uzdrowiskowego).

7. Post-secondary schools – educating in day, evening, weekend and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year) – since the 2005/06 school year;
- 3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the title of Bachelor.

8. Tertiary education (university level) includes full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:

- 1) until 2015/16 academic year included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates received the title of Bachelor;
- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 4) until the 2012/13 academic year do not include academies of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates is given according to the seats of higher education institutions including branch sections, organizational units in another location as well as teaching centres in another location.

9. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) schools operating in the school years:
 - 2002/03–2013/14 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 4-year technical secondary schools for adults,
 - 2004/05–2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2004/05–2014/15 – 3-year supplementary technical schools for adults based on the curriculum of basic vocational school,
 - 2002/03–2012/13 – 3-year specialised secondary schools for adults,
 - 2002/03–2016/17 – 3-year general secondary schools for adults.

10. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

11. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

13. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

14. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

15. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

16. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

17. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłączenie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

18. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

11. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 and years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

12. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

13. Youth social therapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

15. The aim of **extracurricular education** is offering young people favourable conditions to develop interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

16. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

17. Data regarding **teachers**, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement obligatory teaching programmes, i.e. excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

18. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.

18. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award

19. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

20. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z danego roku akademickiego; dane o studiach podyplomowych i doktoranckich oraz o nauczycielach akademickich według stanu w dniu 31 XII.

21. Współczynnik skolaryzacji:

1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania;

2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

22. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

23. Dane (poza szkołami wyższymi i dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

20. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education as well as boarding schools and dormitories are provided as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) tertiary education – are presented as of 30 XI; students are shown as many times as many courses they take; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; graduates are shown as of a given academic year; data regarding non-degree post-graduate programmes as well as academic teachers as of 31 XII.

21. Net enrolment rate:

1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education;

2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this level of education.

22. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

23. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (128). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	548	536	530	561	primary
gimnazja	282	292	293	89	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	22	25	25	27	special job-training
branżowe szkoły I stopnia ^a	79	73	74	71	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące	86	93	93	92	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	5	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	18	x	x	x	specialised secondary
technika	100	77	77	79	technical secondary
technika uzupełniająca	3	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^b	3	3	3	3	general art ^b
policealne	115	78	85	75	post-secondary
wyższe (uczelnie macierzyste).....	9 ^c	7	7	7	tertiary (parent schools)
dla dorosłych	163	92	91	89	for adults
podstawowe.....	x	x	x	7	primary
gimnazja	13	16	14	9	lower secondary
zasadnicze zawodowe	5	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	56	76	77	73	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	60	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	3	x	x	x	specialised secondary
technika	2	x	x	x	technical secondary
technika uzupełniająca	24	x	x	x	supplementary technical secondary
NAUCZYCIELE TEACHERS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^d	6828	7107	6852	8130	primary ^d
gimnazja ^d	4287	3822	3750	2550	lower secondary ^d
zasadnicze zawodowe ^{de}	717	703	723	x	basic vocational ^{de}
branżowe szkoły I stopnia ^f	x	x	x	696 ^e	sectoral VET schools I stage ^f
licea ogólnokształcące ^{dg}	1824	1471	1407	1390	general secondary ^{dg}
licea profilowane ^d	106	x	x	x	specialised secondary ^d
technika ^{dgh}	1893	1707	1655	1653	technical secondary ^{dgh}
policealne.....	329	258	257	263	post-secondary
wyższe ⁱ (łącznie z filiami i wydziałami zamiejscowymi)	2670 ^c	2443	2410	2309	tertiary ⁱ (including branches and faculties)

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe, ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym: 2010/11 – 20, 2015/16 – 21, 2016/17 – 22, 2017/18 – 22. c Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji. de Łącznie ze szkołami: d – dla dorosłych, e – specjalnymi przysposabiającymi do pracy. f Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. g Łącznie ze szkołami uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14) i technikami. h Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. i Nauczyciele akademicy pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification; there were also art schools providing only art education, in the school year: 2010/11 – 20, 2015/16 – 20, 2016/17 – 22, 2017/18 – 22. c Excluding Academies of the Ministry of Interior. de Including: d – schools for adults, e – special job-training schools. f Including basic vocational school sections. g Including supplementary respectively: general secondary schools (until the 2013/14 school year) and technical secondary schools. h Including general art schools leading to professional certification. i Full-time and part-time employed academic teachers converted into full-time equivalent units.

TABL. 1 (128). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)

EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^a	22003	14429	11345	12931	Pre-primary education ^a
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	87302	93910	86097	98341	primary
gimnazja	51379	41965	41087	26995	lower secondary
specjalne ponadgimnazjalne przy- sposabiające do pracy.....	419	449	492	499	special upper secondary job-training
zasadnicze zawodowe	9959	8146	7642	x	basic vocational
branżowe szkoły I stopnia ^b	x	x	x	7292	stage I sectoral vocational ^b
licea ogólnokształcące	23034	18014	17320	16701	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące....	186	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane.....	1133	x	x	x	specialized secondary
technika	22198	19209	18712	18528	technical
technika uzupełniająca	84	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^c	369	327	338	338	general art ^c
policealne	11900	8632	8459	8245	post-secondary
wyższe (z filiami i wydziałami zamiej- scowymi).....	49982 ^d	32920	30292	29005	tertiary (including branches and fac- ulties)

a Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 31(158) na str. 224. b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 1195, 2015/16 – 1448, 2016/17 – 1446, 2017/18 – 2145. d Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments also described in table 31(158) on page 224. b Including basic vocational school sections. c Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 1195, 2015/16 – 1448, 2016/17 – 1446, 2017/18 – 2145. d Excluding Academies of the Ministry of Interior.

TABL. 1 (128). EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)

EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI (dok.) PUPILS AND STUDENTS (cont.)					
Szkoły (dok.)					Schools (cont.)
dla dorosłych	13526	7962	7126	6470	for adults
podstawowe	x	x	x	101	primary
gimnazja	1173	998	734	544	lower secondary
zasadnicze zawodowe	276	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	5870	6964	6392	5825	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	4684	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	81	x	x	x	specialised secondary
technika	113	x	x	x	technical
technika uzupełniająca	1329	x	x	x	supplementary technical secondary
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	14974	13263	x	.	primary
gimnazja	16522	13490	12913	.	lower secondary
specjalne ponadgimnazjalne przygotowujące do pracy	68	112	102	.	upper secondary (post-primary)
zasadnicze zawodowe	3218	2443	2095	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	7433	5878	5589	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	48	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	439	x	x	x	specialised secondary
technika	5063	4387	4281	.	technical
technika uzupełniająca	25	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	52	62	55	.	general art ^a
policealne	3588	2561	2288	.	post-secondary
wyższe (z filiami i wydziałami zamiejscowymi)	14551 ^b	9185	9575	.	tertiary (including branches and faculties)
dla dorosłych	3538	2062	2079	.	for adults
podstawowe	x	x	x	.	primary
gimnazja	227	321	313	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	85	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	1375	1741	1766	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	1536	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	27	x	x	x	specialised secondary
technika	18	x	x	x	technical
technika uzupełniająca	270	x	x	x	supplementary technical secondary

a Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 115, 2015/16 – 217, 2016/17 – 327. b Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 115, 2015/16 – 217, 2016/17 – 327. b Excluding academies of the Ministry of Interior.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	szkoły schools			
Szkoły podstawowe	548	536	530	561
Primary schools				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	2	2	2	3
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	509	456	448	470
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	23	49	50	53
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	2	2	2	3
Religious organizations				
Pozostałe	12	27	28	32
Others				
Gimnazja	282	292	293	89
Lower secondary schools				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	-
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	253	254	254	71
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	19	27	25	14
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	2	2	4	1
Religious organizations				
Pozostałe	7	8	9	3
Others				
Branżowe szkoły I stopnia^{ab}	101	98	99	98
Stage I sectoral vocational schools^{ab}				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	2	2	2	3
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	97	88	89	85
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	1	6	6	7
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	-	-	-	1
Religious organizations				
Pozostałe	1	2	2	2
Others				
Licea ogólnokształcące	91^c	93	93	92
General secondary schools				
Jednostki samorządu terytorialnego	79	74	72	68
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	7	10	9	11
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	1	1	3	3
Religious organizations				
Pozostałe	4	8	9	10
Others				

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. bc Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. bc Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	szkoły (dok.) schools (cont.)			
Technika^a	124^b	80	80	82
Technical secondary schools^a				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	4	4	4
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	116	72	72	72
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	2	2	2	4
Associations and other social organizations				
Pozostałe	1	2	2	2
Others				
Szkoły policealne	115	78	85	75
Post-secondary schools				
Jednostki samorządu terytorialnego	29	20	21	19
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	20	17	18	17
Associations and other social organizations				
Pozostałe	66	41	46	39
Others				
Szkoły wyższe (uczelnie macierzyste)	9^c	7	7	7
Tertiary education^c (parent academies)				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	2	3	3	3
Central (government) administration entities				
Pozostałe	7	4	4	4
Others				
Szkoły dla dorosłych	163	92	91	82
Schools for adults				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	4	2	1	1
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	67	34	34	28
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	22	20	20	19
Associations and other social organizations				
Pozostałe	70	36	36	34
Others				

ab Łącznie ze szkołami: a – ogólnokształcącymi artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe, b – technikami uzupełniającymi i liceami profilowanymi. c Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

ab Including: a – general art schools leading to professional certification, b – supplementary technical secondary schools and specialized secondary schools. c Excluding higher schools of the Ministry of Interior.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	uczniowie i studenci pupils and students			
Szkoły podstawowe	87302	93910	86097	98341
Primary schools				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	304	323	290	291
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	85442	89916	81974	93131
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	976	2410	2414	2955
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	149	162	172	290
Religious organizations				
Pozostałe	431	1099	1247	1674
Others				
Gimnazja	51379	41965	41087	26995
Lower secondary schools				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	19	10	4	4
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	48434	39001	38003	24893
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	2425	2526	2453	1689
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	149	122	235	140
Religious organizations				
Pozostałe	352	306	392	269
Others				
Branżowe szkoły I stopnia^{ab}	10378	8595	8134	7791
Stage I sectoral vocational schools^{ab}				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	194	160	157	177
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	10120	8227	7729	7360
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	24	171	211	207
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	x	x	x	12
Religious organizations				
Pozostałe	40	37	37	35
Others				
Licea ogólnokształcące	23220^c	18014	17320	16701
General secondary schools				
Jednostki samorządu terytorialnego	22519	16526	15627	14765
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	446	1072	1073	1210
Associations and other social organizations				
Organizacje wyznaniowe.....	10	50	138	143
Religious organizations				
Pozostałe	245	366	482	583
Others				

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. bc Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. bc Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools..

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	uczniowie i studenci (dok.) pupils and students (cont.)			
Technika^a.....	23784^b	19536	19050	18866
Technical secondary schools^a				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	823	707	711	684
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	22726	18580	18054	17825
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	196	161	174	227
Associations and other social organizations				
Pozostałe	39	88	111	130
Others				
Szkoły policealne	11900	8632	8459	8245
Post-secondary schools				
Jednostki samorządu terytorialnego	3005	2095	2047	1589
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	1491	1251	1326	1153
Associations and other social organizations				
Pozostałe	7404	5286	5086	5503
Others				
Szkoły wyższe (łącznie z filiami i wydziałami zamiejscowymi)	47267^c	32920	30292	29005
Tertiary education^c (including branches and faculties)				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	34714	27984	25626	24262
Central (government) administration entities				
Pozostałe	12553	4936	4666	4743
Others				
Szkoły dla dorosłych	13526	7962	7126	6369
Schools for adults				
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	254	93	52	26
Central (government) administration entities				
Jednostki samorządu terytorialnego	5530	2787	2460	1840
Local self-government entities				
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	1137	1472	1430	1426
Associations and other social organizations				
Pozostałe	6605	3610	3184	3077
Others				

ab łącznie ze szkołami: a – ogólnokształcącymi artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe, b – technikami uzupełniającymi i liceami profilowanymi. c Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

ab Including: a – general art schools leading to professional certification, b – supplementary technical secondary schools and specialized secondary schools. c Excluding higher schools of the Ministry of Interior.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17
	absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe	14974	13263	x
Primary schools			
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	46	43	x
Central (government) administration entities			
Jednostki samorządu terytorialnego	14700	12721	x
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	272	334	x
Associations and other social organizations			
Organizacje wyznaniowe.....	28	26	x
Religious organizations			
Pozostałe	56	139	x
Others			
Gimnazja	16522	13490	12913
Lower secondary schools			
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	18	8	4
Central (government) administration entities			
Jednostki samorządu terytorialnego	15536	12489	12106
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	839	786	581
Associations and other social organizations			
Organizacje wyznaniowe.....	45	105	89
Religious organizations			
Pozostałe	84	102	102
Others			
Zasadnicze szkoły zawodowe^a	3286	2555	2197
Basic vocational schools^a			
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	57	54	42
Central (government) administration entities			
Jednostki samorządu terytorialnego	3207	2463	2107
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	-	33	39
Associations and other social organizations			
Organizacje wyznaniowe.....	-	-	-
Religious organizations			
Pozostałe	22	5	9
Others			
Licea ogólnokształcące	7481^b	5878	5889
General secondary schools			
Jednostki samorządu terytorialnego	7254	5401	5131
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	139	281	283
Associations and other social organizations			
Organizacje wyznaniowe.....	-	52	39
Religious organizations			
Pozostałe	88	144	136
Others			

ab Łącznie ze szkołami: a – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

ab Including: a – special upper secondary job-training schools, b – supplementary general secondary schools.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17
	absolwenci (dok.) graduates (cont.)		
Technika^a	5579^b	4449	4336
Technical secondary schools^a			
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	176	136	133
Central (government) administration entities			
Jednostki samorządu terytorialnego	5363	4266	4154
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	34	31	28
Associations and other social organizations			
Pozostałe	6	16	21
Others			
Szkoły policealne	3588	2561	2288
Post-secondary schools			
Jednostki samorządu terytorialnego	1177	710	771
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	580	679	516
Associations and other social organizations			
Pozostałe	1831	1172	1001
Others			
Szkoły wyższe (z filiami i wydziałami zamiejscowymi)	13652^c	9185	9575
Tertiary education^c(including branches and faculties)			
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	8961	7671	7952
Central (government) administration entities			
Pozostałe	4691	1514	1623
Others			
Szkoły dla dorosłych	3538	2062	1766
Schools for adults			
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	81	19	17
Central (government) administration entities			
Jednostki samorządu terytorialnego	1231	679	483
Local self-government entities			
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	332	424	362
Associations and other social organizations			
Pozostałe	1894	940	904
Others			

ab Łącznie ze szkołami: a – ogólnokształcącymi artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe, b – technikami uzupełniającymi i liceami profilowanymi. c Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

ab Including: a – general art schools leading to professional certification, b – supplementary technical secondary schools and specialized secondary schools. c Excluding higher schools of the Ministry of Interior.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABL. 3 (130). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–13 ^a lat	93,6	90,1	89,6	90,4
14–15 ^b	94,4	91,4	90,9	90,4
16–18	92,5	90,0	89,5	88,8
19–21 lat	27,7	25,5	25,2	24,3

a W roku szkolnych 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat, a w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat.
b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years – age.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (131). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLLMENT RATE

WYSZCZEGÓL- NIENIE	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			SPECIFICATION
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
		w % in %						

BRUTTO GROSS

Szkoły:								Schools:
podstawowe ^a	7–12	97,1	97,7	96,4	88,1	88,0	88,2	Primary ^a
gimnazja	13–15	100,4	102,9	97,9	97,5	99,5	95,5	lower secondary
zasadnicze za- wodowe ^b	16–18	17,9	24,1	11,4	18,1	23,3	12,84	basic vocational ^b
licea ogóln- kształcące ^c	16–18	58,8	48,8	69,2	52,6	44,0	61,7	general second- ary ^c
technika ^d	16–18	40,5	44,9	35,9	41,1	44,6	37,5	technical second- ary ^d
policealne	19–21	18,1	11,2	25,5	16,0	8,6	23,5	post-secondary

NETTO NET

Wychowanie przedszkolne ^e ...	6	83,4	84,9	81,9	93,1	93,1	93,0	Pre-primary educa- tion ^e
Szkoły:								Schools:
podstawowe	7–12	93,5	93,6	93,5	86,9	86,4	87,5	primary
gimnazja	13–15	90,9	89,7	92,1	88,3	87,4	89,2	lower secondary
zasadnicze za- wodowe ^b	16–18	14,8	19,5	10,0	14,2	18,1	10,1	basic vocational ^b
licea ogóln- kształcące ^c	16–18	41,8	31,1	53,0	38,6	29,0	48,7	general second- ary ^c
technika ^d	16–18	28,0	30,6	25,4	38,6	29,0	48,7	technical second- ary ^d
policealne	19–21	6,7	4,2	9,3	5,6	2,8	8,5	post-secondary

a W roku szkolnym 2015/16 dotyczy dzieci w wieku 6–12 lat. b–d Łącznie ze szkołami: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), d – technikami uzupełniającymi i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, za wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2015/16 school year concerns children aged 6–12. b–d Including: b – special job-training schools, c – supplementary general secondary schools and specialized secondary schools (in the 2010/11 school year), d – supplementary technical secondary schools and general art schools leading to professional certification. e Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (131). WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI (dok.)

ENROLLMENT RATE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Grupy wieku Age groups	2016/17			2017/18			SPECIFICATION
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
		w %			in %			
BRUTTO GROSS								
Szkoły:								Schools:
podstawowe ^a	7–13	93,0	93,1	92,9	91,2	92,1	90,4	primary ^a
gimnazja ^b	14–15	97,5	98,3	96,7	98,0	98,1	98,0	lower secondary ^b
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	16–18	17,8	22,9	12,4	17,4	22,4	12,1	stage I sectoral vocational ^{cd}
licea ogólnokształcące	16–18	51,8	43,5	60,5	50,3	41,4	59,5	general
technika ^e	16–18	41,6	45,8	37,3	42,1	46,5	37,5	technical secondary ^e
policealne	19–21	16,3	8,5	24,4	16,6	9,1	24,4	post-secondary
NETTO NET								
Wychowanie przedszkolne ^f	6	73,3	77,3	69,1	85,8	87,4	84,1	Pre-primary education ^f
Szkoły:								Schools:
podstawowe ^a	7–13	88,3	88,6	88,0	88,9	89,3	88,5	primary ^a
gimnazja ^b	14–15	87,8	86,9	88,7	84,7	82,8	86,8	lower secondary ^b
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	16–18	14,2	18,0	10,2	13,8	17,6	9,7	stage I sectoral vocational ^{cd}
licea ogólnokształcące	16–18	38,4	29,3	48,0	37,9	28,5	47,6	general and specialized
technika ^e	16–18	30,5	33,6	27,3	31,3	34,6	27,9	technical secondary ^e
policealne	19–21	5,6	2,8	8,4	5,1	2,3	8,0	post-secondary

ab W roku szkolnym 2016/17: a – grupa wieku 7–12 lat; b – grupa wieku 13–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. de Łącznie z ze szkołami: d – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych; e – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. f Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

ab In the 2016/17 school year: a – age group 7–12; b – age group 13–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. de Including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections; e – general art schools leading to professional certification. f Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5(132) i 6(133)

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5(132) and 6(133)

In distribution by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (132). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH
PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND
YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

L A T A Y E A R S J Ę Z Y K I O B C E F O R E I G N L A N - G U A G E S	Ogół- tem w tys. Total in thous.	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools									
		podstawowych primary			gimna- zjach lower secondary	branżo- wych I stopnia ^{ab} stage I sec- toral voca- tional ^{ab}	liceach ogól- no- kształ- cą- cych ^c general sec- ondary ^c	liceach profi- lowa- nych specialised secondary	techni- kach ^d tech- nical secondary ^d	po- liceal- nych ^e post- secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION											
Angielski	2010/11	172,8	89,3	87,8	43,9	87,8	42,2	96,7	90,8	96,3	5,7
English	2015/16	172,1	94,2	94,5	93,8	97,0	68,5	98,8	x	98,1	48,5
	2016/17	163,2	94,6	94,9	94,1	97,0	69,0	99,3	x	98,3	60,3
	2017/18	160,3	94,6	95,0	93,8	97,1	72,7	99,4	x	98,7	57,3
Francuski	2010/11	2,4	0,1	0,2	-	0,6	-	6,5	0,7	1,8	-
French	2015/16	2,1	0,1	0,1	-	1,2	-	7,0	x	1,8	-
	2016/17	2,3	0,1	0,2	-	1,4	-	7,4	x	1,9	-
	2017/18	2,0	0,2	0,3	-	1,4	-	6,4	x	1,8	-
Niemiecki	2010/11	74,8	9,6	8,4	11,4	57,4	34,1	63,8	56,9	79,4	-
German	2015/16	63,7	5,6	5,0	6,6	72,5	26,1	58,0	x	79,1	5,4
	2016/17	62,5	4,6	4,4	5,0	74,6	24,7	61,4	x	80,0	2,8
	2017/18	59,9	13,6	13,1	14,6	73,5	20,5	57,9	x	81,8	2,1
Rosyjski	2010/11	11,0	0,6	0,2	1,1	6,6	12,0	12,8	27,7	11,7	-
Russian	2015/16	8,6	0,1	-	0,3	8,7	5,3	14,0	x	9,5	-
	2016/17	8,9	0,3	0,3	0,4	8,5	5,0	14,2	x	12,0	-
	2017/18	8,1	1,2	0,8	1,9	7,8	4,8	14,6	x	11,0	-
Hiszpański ..	2010/11	0,3	-	-	-	-	-	1,3	-	-	-
Spanish	2015/16	0,9	0,0	0,1	-	0,4	-	3,5	x	0,1	-
	2016/17	1,8	0,1	0,1	-	1,8	-	5,4	x	0,1	-
	2017/18	2,0	0,4	0,5	0,2	1,9	-	6,4	x	0,3	-
Włoski	2010/11	0,8	-	-	-	0,3	-	2,9	-	-	-
Italian	2015/16	1,0	-	-	-	0,6	-	3,9	x	0,1	-
	2016/17	0,9	-	-	-	0,6	0,1	3,9	x	0,1	-
	2017/18	0,6	-	-	-	0,5	-	2,5	x	0,4	-
Inne	2010/11	0,5	-	-	-	0,3	-	1,8	-	-	-
Others	2015/16	0,2	0,0	0,0	-	0,0	-	1,1	x	-	-
	2016/17	0,3	0,0	0,0	-	0,2	-	0,7	x	-	9,3
	2017/18	0,2	-	-	-	-	0,5	0,6	x	-	-

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b-d Łącznie z: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b-d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 5 (132). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)
 PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS (cont.)

L A T A Y E A R S J Ę Z Y K I O B C E F O R E I G N L A N - G U A G E S	Ogółem w tys. Total in thous.	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools							liceach ogól- no- kształ- cą- cych ^c general second- ary ^c	liceach profi- lowa- nych spe- cialized second- ary	techni- kach ^d tech- nical second- ary ^d	po- liceal- nych ^e post- second- ary ^e		
		podstawowych primary			gimna- zjach lower second- ary	branżo- wych I stopnia ^{ab} stage I sectoral voca- tional ^{ab}	liceach ogól- no- kształ- cą- cych ^c general second- ary ^c	liceach profi- lowa- nych spe- cialized second- ary					techni- kach ^d tech- nical second- ary ^d	po- liceal- nych ^e post- second- ary ^e
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas										
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f														
Angielski	2010/11	5,0	2,1	1,1	3,7	4,9	-	0,4	3,8	0,8	24,3			
English	2015/16	0,9	0,3	-	0,7	1,1	-	0,2	x	0,5	7,2			
	2016/17	0,9	0,4	0,3	0,6	1,1	-	0,1	x	-	7,2			
	2017/18	0,7	0,4	0,2	0,9	0,9	0,0	0,2	x	0,2	1,3			
Francuski	2010/11	0,6	0,1	0,1	-	0,7	-	0,5	-	0,3	-			
French	2015/16	0,3	0,0	0,0	-	0,5	-	0,6	x	-	-			
	2016/17	0,2	-	-	-	0,2	-	0,6	x	-	-			
	2017/18	0,3	-	-	-	0,2	-	1,4	x	-	-			
Niemiecki	2010/11	11,2	3,8	3,9	3,7	13,2	-	2,2	7,0	2,3	0,5			
German	2015/16	8,2	2,8	2,1	4,1	9,0	-	6,5	x	2,8	-			
	2016/17	6,3	3,4	2,4	5,3	6,6	-	2,5	x	0,8	2,7			
	2017/18	6,4	3,4	2,4	5,3	6,6	0,1	3,4	x	0,6	1,4			
Inne	2010/11	3,9	1,6	0,9	2,6	1,8	-	5,3	7,3	1,2	-			
Others	2015/16	2,5	0,6	0,2	1,3	2,4	-	3,6	x	1,4	-			
	2016/17	1,7	0,7	0,4	1,1	1,6	-	2,8	x	-	-			
	2017/18	1,9	0,7	0,4	1,1	1,6	-	4,8	x	0,5	-			

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b-d Łącznie z: b – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b-d Including: b – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of a headperson.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (133). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
 STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LAN- GUAGES	Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of all school at students						
		podsta- wowych primary	gimna- zjach lower se- condary	branžo- wych I stopnia ^b stage I sectoral voca- tional ^b	liceach ogólno- kształca- jących ^c general seconda- ry ^c	liceach profilowa- nych specia- lised se- condary	techni- kach ^d technical second- ary ^d	policeal- nych post- second- ary
Angielski 2010/11	15,0	x	79,0	96,0	77,6	100,0	53,9	44,5
English 2015/16	10,3	x	83,3	-	90,4	x	-	40,2
2016/17	9,9	x	84,2	x	88,7	x	x	49,2
2017/18	9,8	44,6	54,4	x	89,3	x	x	50,5
Francuski 2010/11	0,0	x	-	-	0,4	-	-	-
French 2015/16	-	x	-	-	-	x	-	-
2016/17	-	x	-	x	-	x	x	-
2017/18	-	-	-	x	-	x	x	-
Niemiecki 2010/11	2,1	x	9,1	-	10,3	-	43,2	2,7
German 2015/16	0,8	x	8,8	-	4,5	x	-	5,3
2016/17	0,6	x	10,1	x	5,4	x	x	1,9
2017/18	0,4	14,9	-	x	4,1	x	x	1,9
Rosyjski 2010/11	1,7	x	11,8	-	12,8	-	4,6	1,8
Russian 2015/16	0,6	x	7,8	-	6,9	x	-	5,3
2016/17	0,4	x	5,6	x	4,3	x	x	0,7
2017/18	0,3	8,9	-	x	4,7	x	x	0,6
Inne..... 2010/11	0,0	x	-	-	0,0	-	-	-
Others 2015/16	-	x	-	-	-	x	-	-
2016/17	-	x	-	x	-	x	x	-
2017/18	-	-	-	x	-	x	x	-

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. cd Łącznie ze szkołami: c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2014/15).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. cd Including: c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2014/15 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (134). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION FOR PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe. w tym specjalne ...	2935 1185	3346 1237	3566 1232	4414 1517	614 214	668 227	x x	Primary schools of which special
Gimnazja w tym specjalne ...	2449 1323	2276 1051	2317 959	1642 704	785 406	814 351	715 330	Lower secondary schools of which special
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	419	449	492	499	68	112	102	Special job-training schools
Branżowe I stopnia ^b w tym specjalne ..	782 651	816 562	832 561	745 496	228 189	159 ^c 131	209 ^c 157	Stage I sectoral vo- cational schools ^b of which special
Licea ogólnokształ- cące ^d	175	185	179	190	50	65	66	General secondary schools ^d
w tym specjalne ..	26	12	6	10	-	6	6	of which special
Licea profilowane ... w tym specjalne ..	27 22	x x	x x	x x	6 5	x x	x x	Specialised second- ary schools of which special
Technika ^e	103	142	170	199	31	24 ^c	15 ^c	Technical second- ary schools ^e
w tym specjalne ..	30	14	6	6	13	8	-	of which special
Szkoły policealne..... w tym specjalne ...	7 7	- -	13 12	14 12	8 8	- -	- -	Post-secondary schools of which special

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 189. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, kwalifikacje w zawodzie lub egzamin dyplomowy. de łącznie z: d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), e – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 10 on page 189. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c In mainstream schools data concern graduates with a medical certificate on a need for special education, who passed exam certifying professional qualification, qualification to perform a job or graduation exam. de Including: d – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), e – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) as well as general art schools leading to professional certification.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (135). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**

SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES					
Ośrodki	23	23	23	23	Centres
Miejsca	1803	1616	1587	1462	Places
Wychowankowie	1286	957	893	891	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabo widzący	1	1	-	-	blind and sight impaired
niysłyszący i słabo słyszący	125	77	72	89	deaf and hearing impaired
przewlekłe chorzy	-	-	-	-	chronically ill
z niepełnosprawnością ruchową ^a	-	1	1	2	with impaired motor skills ^a
niepełnosprawni intelektualnie ^b	1015	738	678	651	with intellectual disability ^b

a Od 2013 r. dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową i afazją. b Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Since 2013 concerns motor-skill impaired residents and residents with aphasia. b Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (135). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE (dok.)**

SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES,
YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	2	2	2	2	Centres
Miejsca	192	192	192	192	Places
Wychowankowie.....	192	168	150	122	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES					
Ośrodki	-	1	2	2	Centres
Miejsca	-	24	96	109	Places
Wychowankowie.....	-	16	87	104	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION-EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	9	9	9	9	Centres
Miejsca	492	537	554	558	Places
Wychowankowie.....	421	392	384	361	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim ^a	132	115	114	116	with a profound intellectual disability ^a
z zaburzeniami sprzężonymi.....	289	277	270	245	associated with defects

a Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education

TABL. 9 (136). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Pla- cówki Institu- tions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a								
		ogółem total	in- forma- tycznych informa- tatical	tech- nicz- nych techni- cal	przed- miotow- ych ^b sub- jects ^b	arty- stycz- nych arts	sporto- wych sports	tury- styczno- krajow- znaw- czych tourism	innych others	
OGÓŁEM	2010	19	34041	201	132	491	12185	15928	2821	2283
TOTAL	2015	31	34050	126	465	565	11445	16236	1618	3595
	2016	26	28287	105	479	551	11916	10728	1737	2771
	2017	28	28852	305	416	556	8127	13741	1720	3987
Pałace młodzieży		1	5730	79	360	428	1875	1248	1638	102
Youth centres										
Młodzieżowe domy kultury..		5	11663	147	56	128	5935	3445	42	1910
Youth community centres										
Międzyszkolne ośrodki sportowe		7	7989	-	-	-	-	7989	-	-
Inter-school sports centres										
Inne placówki ^c		15	3470	79	-	-	317	1059	40	1975
Other institutions ^c										

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X roku poprzedzającego rok badany do 30 IX roku badanego.
b Do 2007 r. nazywane naukowymi. c Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities from 1 X of the year preceding the surveyed year to 30 IX of the surveyed year. b Until 2007, called scientific. c Specialised institutions and non-public facilities.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (137). **INTERNATY I BURSYP SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2010/11	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
	placówki establishments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total				na 100 miejsc per 100 beds	
O G Ó Ł E M.....	45	4868	3672	3853	3861	3822	78,5	T O T A L
Internaty.....	33	2992	2801	2034	2140	2089	69,8	Boarding schools
szkoly podstawowe i gimnazja	2	98	80	31	28	27	27,6	primary and lower secondary
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	30	2834	2108	1413	1577	2043	72,1	stage I sectoral vocational schools ^a and technical secondary schools ^b
licea ogólnokształcące.....	7	638	566 ^c	590	535	474	74,3	general secondary specialised secondary
licea profilowane..	-	-	47	-	-	-	x	secondary
Bursy.....	12	1876	871	1819	1721	1733	92,4	Dormitories

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. bc Łącznie z: b – szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi, policealnymi oraz kolejami pracowników służb społecznych, c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. bc Including: b – general art schools, post-secondary schools and colleges of social work, c – supplementary general secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (138). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy.....	19	14	14	14	Dormitories
Miejsca.....	4799	3852	3750	3515	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci.....	4218	3173	3215	3002	students
w % ogółu studentów.....	8,4	9,6	10,6	10,3	in % of total students
doktoranci.....	7	11	11	16	doctoral studies
w % ogółu doktorantów.....	1,7	1,7	1,7	2,8	in % of total
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki.....	2	3	3	3	Canteens
Miejsca.....	1164	1164	1164	1164	Places

a Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Excluding higher school of the Ministry of Interior.

TABL. 12 (139). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

SZKOŁY	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18			SCHOOLS	
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which recipients of			otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarship recipients in % of total stu- dents of a given group of schools
					socjalne social grant	rektora dla naj- lepszyc stu- dentów scholar- ship for outstand- ing stu- dents awarded by the rectors		
O G Ó Ł E M.....	15514	8824	7782	7193	4405	1566	25,6	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	10423	6904	6079	5744	3749	1076	28,5	Universities
Wyższe szkoły ekonomiczne	1626	395	337	278	115	91	20,4	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ...	1122	233	215	200	101	60	21,7	Higher schools of pedagogy

a Od roku akademickiego 2010/11 bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów stypendiów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Since the 2010/11 academic year excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b In distribution by type of scholarships, one person may be indicated more than once.

TABL. 13 (140). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/2011			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	513	139	374	499	153	346	493	153	340	521	178	343
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	2	2	-	5	5	-	4	4	-	4	4	-
sport and athletic branch												
filialne	12	-	12	19	-	19	17	-	17	18	-	18
branch												
artystyczne ^a	2	2	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-
art ^a												
Oddziały	4661	2333	2328	4944	2669	2275	4704	2527	2177	5488	2973	2515
Sections												
Uczniowie	86117	53164	32953	92673	59702	32971	84865	54959	29906	96824	63361	33463
Pupils												
w tym kobiety	41796	25903	15893	45325	29194	16131	41361	26786	14575	46889	30720	16169
of which females												
w tym I klasa	14004	8705	5299	20122	13368	6754	7276	4161	3115	12159	8238	3921
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	142	142	-	1193	1193	-	1019	1019	-	964	964	-
sport and athletic branch												
filialne	277	-	277	735	-	735	643	-	643	610	-	610
branch												
artystyczne ^a	304	304	-	323	323	-	290	290	-	289	289	-
art ^a												
Absolwenci	14743	9189	5554	13036	8244	4792	x	x	x	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	7183	4454	2729	6510	4108	2402	x	x	x	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	18	18	-	186	186	-	x	x	x	.	.	.
sport and athletic branch												
filialne	62	-	62	81	-	81	x	x	x	.	.	.
branch												
artystyczne ^a	46	46	-	43	43	-	x	x	x	.	.	.
arts ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	168	382	88	186	390	95	172	359	88	186	356	98
school												
1 oddział	18	23	14	19	22	14	18	22	14	18	21	13
section												

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABLE 14 (141). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/2011			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	248	122	126	256	128	128	257	129	128	77	45	32
Lower secondary												
w tym szkoły:												
of which schools:												
sportowe i mistrzostwa												
sportowego	2	2	-	4	4	-	5	5	-	-	-	-
sport and athletic												
z oddziałami przysposo-												
biającymi do pracy ^a	3	3	-	5	5	-	4	4	-	1	-	1
with job-training sections ^a												
Oddziały	2166	1402	764	1847	1207	640	1967	1330	637	1200	784	416
Sections												
Uczniowie	50056	34374	15682	40914	28500	12414	41087	29149	11938	26291	18512	7779
Pupils												
w tym kobiety	24382	16816	7566	19732	13783	5949	19772	14055	5717	12870	9096	3774
of which females												
w tym I klasa	16748	11384	5364	13951	9696	4255	13770	9844	3926	x	x	x
of which grade 1												
w tym szkoły:												
of which schools:												
sportowe i mistrzostwa												
sportowego	518	518	-	842	842	-	1486	1486	-	-	-	-
sport and athletic												
z oddziałami przysposo-												
biającymi do pracy ^a	808	808	-	485	485	-	362	362	-	26	-	26
with job-training sections ^a												
Absolwenci	16116	11086	5030	13490	9380	4110	12583	8767	3816	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	8091	5583	2508	6662	4618	2044	6127	4310	1817	.	.	.
of which females												
w tym szkoły:												
of which schools:												
sportowe i mistrzostwa												
sportowego	169	169	-	497	497	-	-	-	-	.	.	.
sport and athletic												
z oddziałami przysposo-												
biającymi do pracy ^a	318	318	-	149	149	-	-	-	15	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na:												
Number of pupils per:												
1 szkołę	202	282	160	223	97	100	160	226	93	341	411	243
school												
1 oddział	23	25	22	24	19	20	21	22	19	22	24	19
section												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (142). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	60	54	55	54	Schools
Oddziały	366	330	306	298	Sections
Uczniowie	9308	7584	7081	6796	Students
w tym kobiety	2800	2515	2368	1758	of which females
w tym I klasa	3926	2785	2649	2417	of which 1st grade
Absolwenci	3029	2312	1938	.	Graduates
w tym kobiety	1033	788	627	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (143). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**

STUDENTS AND GRADUATES OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH
(excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2016/17	2017/18	2016/17 ^c	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students		absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	7081	6796	1029	T O T A L
Artystyczne	43	54	-	Arts
Biznesu i administracji	1022	956	228	Business and administration
Inżynieryjno-techniczne	2667	2549	312	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	1129	1095	166	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	586	550	84	Architecture and building
Rolnicza	36	34	7	Agriculture
Rybacka	1	1	-	Fishing
Usług dla ludności	1597	1557	232	Personal services

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (144). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	89	91	92	90	Schools
Oddziały	860	698	682	658	Sections
Uczniowie	23194	17990	17314	16691	Students
w tym kobiety	14279	11031	10595	10245	of which females
w tym I klasa	7842	5988	5676	5436	of which grade 1
Absolwenci	7481	5872	5583	.	Graduates
w tym kobiety	4594	3655	3444	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

Tabl. 18 (145). **TECHNIKA DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	118	76	76	78	Schools
Oddziały	982	815	790	778	Sections
Uczniowie	23363	19195	18706	18522	Students
w tym kobiety	10441	8408	8086	7933	of which females
w tym klasa I	6511	5252	5195	5323	of which grade 1
Absolwenci	5509	4379	1281	.	Graduates
w tym kobiety	2557	2030	1896	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi i liceami profilowanymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools and specialised secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

Tabl. 19 (146). **UCZNIOWIE I ABSLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2016/17	2017/18	2016/17 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students		absolwenci graduates	
OGÓŁEM	18706	18522	2679	TOTAL
Artystyczna	-	28	-	Arts
Spoleczna	1745	1707	309	Social and behavioural science
Biznesu i administracji	2379	2441	311	Business and administration
Nauk o środowisku	-	-	-	Environment
Technologii teleinformatycznych	3155	3305	392	Information and communication technologies
Inżynieryjno-techniczna.....	3945	3855	457	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	145	220	2	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	1336	1287	142	Architecture and construction
Rolnicza	514	481	60	Agriculture
Leśna	315	337	39	Forestry
Weterynaryjna	69	81	-	Veterinary
Usług dla ludności	4753	4336	947	Personal services
Usług transportowych	350	444	20	Transport services

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the ministry of National Education.

TABL. 20 (147). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**

LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH LEVEL ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	22	23	24	24	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów ar- tystycznych	20	21	22	22	of which educating only in art subjects
Uczniowie	1499	1771	1736	2434	Students
w tym kobiety	986	1203	1168	1642	of which females
Absolwenci	161	260	352	.	Graduates
w tym kobiety	101	175	257	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	9	6	6	6	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów ar- tystycznych	6	3	3	3	of which educating only in art subjects
Uczniowie	592	560	578	617	Students
w tym kobiety	420	409	433	459	of which females
Absolwenci	74	62	80	.	Graduates
w tym kobiety	57	46	61	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (148). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**

POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	114	78	83	73	Schools
Oddziały	479	456	421	399	Sections
Uczniowie	11893	8632	8447	8233	Students
w tym kobiety	8125	6269	6214	5932	of which females
Absolwenci	3580	2561	2288	.	Graduates
w tym kobiety	2703	1963	1777	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (149). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)
BY FIELDS OF EDUCATION

GRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2016/17	2017/18	2016/17 ^b	FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students		absol- wenci graduates	
O G Ó Ł E M	8447	8233	1401	T O T A L
Pedagogiczna	-	-	-	Education
Artystyczne	375	443	44	Arts
Społeczne	140	159	20	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i Informatyki	10	23	-	Journalism and information
Biznesu i administracji	1906	1840	267	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	395	434	47	Information and communication technologies
Inżynierijno-techniczne	-	-	-	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa	-	-	-	Architecture and building
Weterynaryjne	158	179	33	Veterinary
Medyczne	1848	1833	530	Health
Opieki społecznej	331	166	80	Welfare
Usługi dla ludności	1348	1436	222	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	1050	983	87	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	294	259	29	Security services
Usług transportowych	172	87	42	Transport services
Pozostałe podgrupy	420	391	-	Other narrow fields

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (150). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademiccy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION
OGÓŁEM 2010/11 ^c	9	2670	49982	14551	TOTAL
2015/16	7	2443	32920	9185	
2016/17	7	2410	30292	9575	
2017/18	7	2309	29005	.	
Uniwersytety	1	1835	20126	6483	Universities
Wyższe szkoły ekono- miczne	2	56	1586	616	Higher schools of econo- mics
Wyższe szkoły pedago- giczne	1	52	920	363	Higher schools of peda- gogy
Pozostałe szkoły wyższe....	3	366	6373	2113	Other higher education in- stitutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 190. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2016/17. c Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 190. b According to type of school – from 2016/17 academic year. c Excluding higher schools of the Ministry of Interior.

TABL. 24 (151). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time pro- grammes		niestacjonarnych part-time pro- grammes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM 2010/11 ^a	49982	30225	26200	15610	23782	14615	TOTAL
2015/16	32920	18525	23107	13432	9813	5093	
2016/17	30292	16952	21575	12555	8717	4397	
2017/18	29005	16308	20602	12028	8403	4280	
Uniwersytety	20126	11565	16711	9859	3415	1706	Universities
Wyższe szkoły ekono- miczne	1586	924	-	-	1586	924	Higher schools of econo- mics
Wyższe szkoły pedago- giczne	920	604	113	68	807	536	Higher schools of peda- gogy
Pozostałe szkoły wyższe....	6373	3215	3778	2101	2595	1114	Other higher educa- tion institutions

a Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Excluding higher schools of the Ministry of Interior.

TABL. 25 (152). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time pro- grammes		niestacjonarnych part-time pro- grammes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM.... 2010/11 ^a	14551	10071	6852	4603	7699	5468	TOTAL
2015/16	9185	5804	6094	3960	3091	1844	
2016/17	9575	5718	6429	3942	3146	1776	
Uniwersytety	6483	4033	5191	3266	1292	767	Universities
Wyższe szkoły ekono- miczne	616	360	-	-	616	360	Higher schools of eco- nomics
Wyższe szkoły pedago- giczne	363	237	37	21	326	216	Higher schools of pe- dagogy
Pozostałe szkoły wyższe....	2113	1088	1201	655	912	433	Other higher educa- tion institutions

a Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Excluding higher schools of the Ministry of Interior.

TABL. 26 (153). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W SZKOLACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ogółem total				
OGÓŁEM.....	2670	2443	2410	2309	TOTAL
Profesorowie	698	637	629	599	Professors
w tym z tytułem nauko- wym profesora	132	274	261	246	of which with aca- demic title of profes- sor
Docenci.....	3	12	-	-	Associate professors (docents)
w tym ze stopniem nau- kowym doktora habi- litolowanego	-	-	-	-	of which with degree of habilitated doctor ^c
Adiunkci	1237	1007	1003	946	Assistant professors
w tym ze stopniem nau- kowym doktora habi- litolowanego	46	111	136	163	of which with degree of habilitated doctor ^c
Asystenci	291	322	330	335	Assistant lecturers
Pozostali	441	465	448	429	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 190. b Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 190. b Excluding academies of the Ministry of Interior. c The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 26 (153). **NAUCZYCIELE AKADEMICY^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH (dok.)**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	w tym kobiety of which females				
OGÓŁEM	1160	1073	1066	1031	TOTAL
Profesorowie	159	167	171	164	Professors
w tym z tytułem naukowym ^c	39	58	55	52	of which with academic title of professor
Docenci.....	-	2	-	-	Associate professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.....	-	-	-	-	of which with degree of habilitated doctor ^c
Adiunkci	608	534	522	498	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego.....	23	51	59	75	of which with degree of habilitated doctor ^c
Asystenci	156	169	181	175	Assistant lecturers
Pozostali	237	202	192	194	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 190. b Bez szkół wyższych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 190. b Excluding academies of the Ministry of Interior. c The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 27 (154). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM					TOTAL
2010/11	163	62	19	11	
2015/16	222	107	41	15	
2016/17	338	171	44	14	
2017/18	364	178	.	.	
studia: stacjonarne	351	167	41	11	full-time programmes
niestacjonarne	13	11	3	3	part-time programmes
Uniwersytety.....	341	162	43	13	Universities
Wyższe szkoły ekonomiczne	3	3	-	-	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ...	7	4	-	-	Higher schools of pedagogy
Pozostałe szkoły wyższe.....	13	9	1	1	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według form studiów i typów szkół – z roku akademickiego 2016/17.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b According to mode of study and type of school – from the 2016/17 academic year.

TABL. 28 (155). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/ 11	2015/ 16	2016/ 17	2017/ 18	2010/ 11	2015/ 16	2016/ 17	2010/ 11	2015/ 16	2016/ 17	2017/ 18	SPECIFICATION
	słuchacze studiów podyplomowych ^a students of postgraduate studies ^a				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			uczestnicy studiów doktorskich doctoral students				
O G Ó Ł E M...	5534	3081	3115	2622	3723	2366	2469	430	645	653	579	TOTAL
w tym kobiety.....	4021	2197	2273	1843	2615	1635	1729	284	419	418	284	of which females
Uniwersytety ...	3617	1216	1139	1224	2162	954	981	410	615	619	552	Universities
Wyższe szkoły ekonomiczne.	428	383	392	399	275	302	382	-	-	-	-	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne.	604	269	225	133	498	263	205	-	-	-	-	Higher schools of pedagogy
Pozostałe szkoły wyższe.	885	1213	1359	866	788	847	901	-	-	-	-	Other higher education institutions
Instytuty naukowe PAN	-	-	-	-	-	-	-	20	30	34	27	Scientific institutes of the Polish Academy of Sciences

a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 XII.

TABLE 29 (156). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2017/18**
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR

PODGRUPA KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Sluchacze Students	Wydane świadectwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELD OF EDUCATION ^a
OGÓŁEM	2622	2469	TOTAL
Pedagogiczna	989	987	Education
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z edukacją	22	45	Inter-disciplinary programmes or qualifications related to education
Artystyczna	1	16	Arts
Humanistyczna	48	-	Humane
Językowa	-	11	Languages
Spoleczna	78	86	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	49	25	Journalism and information
Nauk społecznych, dziennikarstwa i informacji gdzie indziej nie sklasyfikowanych	-	-	Social sciences, journalism and information
Biznesu i administracji	599	588	Business and administration
Prawna	67	58	Law
Fizyczna	38	16	Physical sciences
Technologii teleinformacyjnych	11	15	Information and Communication Technologies (ICTs)
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technologie informacyjno-komunikacyjne	36	20	Inter-disciplinary programmes or qualifications involving Information and Communication Technologies
Inżynierijno-techniczna	17	23	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	42	35	Manufacturing and processing
Techniki, przemysłu i budownictwa gdzie indziej nie sklasyfikowanych	-	9	Engineering, manufacturing and construction not elsewhere classified
Rolnicza	155	138	Agriculture
Rybackta	19	18	Fisheries
Rolnictwa, leśnictwa, rybactwa i weterynarii gdzie indziej niesklasyfikowanych	-	14	Agriculture, forestry, fisheries and veterinary not elsewhere classified
Medyczna	70	58	Health
Opieki społecznej	47	13	Welfare
Usług dla ludności	-	-	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	146	94	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	188	200	Security services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b Z poprzedniego roku akademickiego.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b From the previous academic year.

TABL. 30 (157). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoly Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
			ogółem total	w tym ko- biety of which females	ogółem total	w tym ko- biety of which females
Podstawowe 2017/18	7	6	101	23	-	-
Primary schools						
Gimnazja 2010/11	13	47	1173	319	227	61
Lower secondary schools						
2015/16	16	53	998	279	321	104
2016/17	14	43	734	214	313	104
2017/18	9	32	544	163	.	.
Zasadnicze szkoły zawodowe 2010/11	5	16	276	91	85	32
Basic vocational schools						
Licea ogólnokształcące ^a 2010/11	116	355	10554	5092	2911	1554
General secondary schools ^a						
2015/16	76	268	6964	3214	1741	880
2016/17	77	262	6392	2956	1766	906
2017/18	73	232	5825	2776	.	.
Licea profilowane 2010/11	3	6	81	33	27	16
Specialised secondary schools						
Technika ^b 2010/11	26	74	1442	475	288	94
Technical secondary schools ^b						

ab Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2014/15).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

ab Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b – supplementary technical secondary schools (until the 2014/15 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 31 (158). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE^a**
PRE-PRIMARY EDUCATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Placówki	692	765	776	789	Establishments
miasta	293	350	370	381	urban areas
wieś	399	415	406	408	rural areas
Przedszkola	262	349	364	377	Nursery schools
w tym specjalne	4	14	15	17	of which special
miasta	195	261	272	283	urban areas
wieś	67	88	92	94	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	395	356	349	349	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	11	13	11	12	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	24	47	52	51	Pre primary points
Miejsca					Places
Przedszkola	27043	32735	35743	38368	Nursery schools
w tym specjalne	104	347	389	437	of which special
miasta	23124	27629	30126	32334	urban areas
wieś	3919	5106	5617	6034	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	236	229	192	218	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	572	995	1163	1156	Pre primary points
Dzieci	36849	37870	42924	45582	Children
miasta	26747	27215	30972	32633	urban areas
wieś	10102	10655	11952	12949	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	11834	2731	11345	12931	of which aged: 6 years
5 lat	10169	14429	12454	12318	aged 5 years
Przedszkola	26784	28374	32614	34670	Nursery schools
w tym specjalne	103	261	295	332	of which special
miasta	23057	24302	27705	29291	urban areas
wieś	3727	4072	4909	5379	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	6215	1412	7069	8524	of which aged: 6 years
5 lat	7219	9223	9389	9310	aged 5 years
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	9379	8613	9276	9806	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat	5619	1310	4240	4362	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkolnego	178	163	168	191	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	508	720	866	915	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat	594	589	714	776	3–6
3–5	520	748	707	746	3–5
6 lat	834	162	733	892	6
5 lat	698	931	826	817	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children attending nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat	430	438	541	589	3–6
3–5 lat	428	571	571	597	3–5
6 lat	438	84	457	588	6
1 przedszkole	102	81	90	92	nursery school
100 miejsc	99	87	91	90	100 places

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w kraju.

3. Ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz.U. 2016 poz. 1638), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarek lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami).

4. Dane o **pracownikach medycznych** dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. Information concerning incidences of infectious diseases includes all cases registered in the country.

3. The Law on Health Care Activities, dated 15 IV 2011 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1638), replacing the Law on Care Health Facilities specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, palliative care wards, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry and sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws).

4. Data regarding **medical personnel** concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local self-government administration and National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people

w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Dane o osobach **posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego** podaje się na podstawie centralnych rejestrów osób posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego prowadzonych przez naczelne rady samorządów zawodowych: lekarzy i lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych oraz farmaceutów.

5. Dane o łóżkach w placówkach **stacjonarnej opieki zdrowotnej** dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o szpitalach obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

Od 2014 r. dane dotyczące stacjonarnej opieki zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

Dane o łóżkach na oddziałach:

- wewnętrznych obejmują łóżka na oddziałach kardiologicznych;
- chirurgicznych obejmują chirurgię ogólną, dziecięcą, szczękową, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, kardiochirurgię, a także urologię;
- zakaźnych obejmują łóżka na oddziałach obserwacyjno-zakaźnych;
- psychiatrycznych – łóżka na oddziałach leczenia uzależnień;
- gruźlicy i chorób płuc – łóżka na oddziałach pulmonologicznych.

6. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

7. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

Dane o **szpitalach psychiatrycznych** nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

9. Dane dotyczące **ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej** obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratow-

regardless of their working hours are counted once.

Data about **persons entitled to practise medical profession** are quoted on the basis of central registries of persons entitled to practice medical profession conducted by supreme councils of the following professional self-governments: doctors and dentists, nurses and midwives and pharmacists.

5. Data regarding **beds in in-patient health care units** concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data on hospitals comprise health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

Since 2014 data concerning in-patient health care do not include day-care.

Data regarding **beds in general hospitals** do not include day-time places in hospital wards and until 2007 – places (beds and incubators) for newborns.

Data regarding beds in:

- internal wards are given together with beds in cardiology wards;
- surgical wards are given together with general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillofacial, cardiosurgery and urology;
- infectious disease wards are given together with beds in communicable disease wards;
- psychiatric wards are given together with beds in addiction recovery wards;
- tubercular wards are given together with beds in pulmonology wards.

6. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services in scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medicinal products and medical devices.

7. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

Data regarding **psychiatric hospitals** do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

9. Data concerning **emergency medical services and first-aid** includes units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

10. Generally available pharmacies do not included pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

nictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

10. Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

11. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podano zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” (X Rewizja), obowiązującą od 1997 r.

12. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1217) opieka może być organizowana w formie żłobka oraz od 2011 r. – klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

13. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1832) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

14. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 697).

15. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+” prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 195).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

16. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej,** w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny,

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

11. Data concerning **incidence of infectious diseases** is given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems" obligatory since 1 I 1997 (ICD-10 Revision).

12. According to the law on childcare for children younger than 3 years, dated 4 II 2011 (uniform text Journal of Laws 2015 item 1217) care can be organized in the form of nurseries, as well as since 2011 – children's clubs, provided by day career and nanny.

13. Large Family Card basis on the law dated 5 XII 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2017 item 1832). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

14. Data concerning **family support** and **foster care** are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9 VI 2011 (uniform text Journal of Laws 2017 item 697).

15. Data on benefits and supplements under "Family 500+" programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11 II 2016 (Journal of Law item 195).

Benefit is financed from the state budget.

16. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **care centre,** including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests,
- 2) **specialist centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy,
- 3) **street work** – carries out motivating and sociotherapeutic activities,
- 4) **in a combination of the forms.**

17. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to

w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,

- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych,
- 4) **w połączonych formach.**

17. Rodzina piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodziny zastępcze:**
 - a) spokrewnione,
 - b) niezawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),
 - c) zawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa); w tym:
 - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1390),
 - zawodowe specjalistyczne – umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 382, z późniejszymi zmianami), małoletnie matki z dziećmi,
- 2) **rodzinne domy dziecka** – w tym samym czasie, może w nich przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).

18. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
 - a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
 - b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie

live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

1) **foster families:**

- a) related,
- b) non-professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings)
- c) professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings) including:
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2015, item 1390),
 - professional specialized – shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2014 item 382, with later amendments), underage mothers with children,
- 2) **foster homes** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

18. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

- 1) **care and education centre**, shall be exercised in the form of:
 - a) **an intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
 - b) **a family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant,
 - c) **a socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
 - d) **a specialist therapy** (since 2012) – provides care for a child with individual needs,

i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,

- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
 - d) **specjalistyczno-terapeutycznego** (od 2012 r.) – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka, zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne,
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** (od 2012 r.) – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci,
 - 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcijnego** (od 2012 r.) – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

19. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne. Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 930.).

in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children,

- 2) **regional care and therapy centre** (since 2012) – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time,
- 3) **pre-adoptive intervention centre** (since 2012) – a centre where children shall be placed up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

19. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions for which the founding bodies are: local self-government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons. Types of social welfare homes and facilities are presented in accordance with the Act on Social Assistance of 12 III 2004 (uniform text Journal of Laws 2016 item 930).

20. Data on social welfare benefits are presented according to the Act on Social Assistance of 12 III 2004.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfill a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs.

The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

20. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu.

Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, kłęski żywiołowej lub ekologicznej.

TABL. 1 (159). PRACOWNICY MEDYCZNI^a

Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Lekarze	3092	3017	Doctors
w tym kobiety	1561	1567	of which women
Lekarze dentyści	504	529	Dentists
w tym kobiety	384	400	of which women
Farmaceuci	773	765	Pharmacists
w tym kobiety	629	612	of which women
Pielęgniarki	6960	6746 ^b	Nurses
Położne	778	706 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci i rehabilitanci	789	760 ^d	Physiotherapists and rehabilitants

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 224; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. b-d W tym magistrzy: b – pielęgniarstwa – 883, c – położnictwa – 50, d – fizjoterapii i rehabilitacji – 615.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a See general notes, item 4 on page 224; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state of local self-government administration and National Health Fund. b-d Of which masters: b – of nursing – 883, c – of midwifery – 50, d – of physiotherapy and rehabilitation – 615.

Source: data of the Ministry of Health, the Ministry of Interior and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (160). LEKARZE SPECJALIŚCI^{ab}

Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^{ab}
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE OGÓŁEM	2245	2173	TOTAL
w tym specjaliści w zakresie:			of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	141	136	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^c	375	351	Surgery ^c
Chorób płuc ^d	46	45	Respiratory diseases ^d
Chorób wewnętrznych	234	235	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	46	42	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^d	92	87	Cardiology ^d
Medycyny rodzinnej	289	267	General practitioners
Neurologii ^{de}	88	92	Neurology ^{de}
Okulistyki	65	64	Ophthalmology
Onkologii ^f	26	31	Oncology ^f
Otolaryngologii ^{dg}	54	55	Otolaryngology ^{dg}
Pediatrici	136	122	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	152	145	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^d	74	70	Psychiatry ^d
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^h	67	69	Radiology and diagnostic imaging ^h
LEKARZE SPECJALIŚCI (w % ogółu lekarzy)	72,6	72,0	SPECIALISTS (in % of total doctors)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 224 oraz notka a do tabl. 1 na str. 230. b Ze specjalizacją II stopnia i z tytułem specjalisty. c Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. d Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. e-h Także: e – neuropatologii, f – patologii onkologicznej, onkologii i hematologii, g – otorynolaryngologii, h – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 4 on page 224 and footnote a to the table 1 on page 230. b With grade II specialisation or with title of specialist. c General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. d Including children's specialists. e-h Also: e – neuropathology, f – oncological pathology, children's oncology and haematology, g – otorynolaryngology, h – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and pediatric radiology.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior.

TABL. 2 (160). LEKARZE SPECJALIŚCI^{ab} (dok.)

Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^{ab} (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE DENTYŚCI OGÓLEM	114	117	DENTISTS OF TOTAL
w tym lekarze dentyści ze specjalizacją:			of which dentists with specialization:
Chirurgii stomatologicznej	14	12	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	18	17	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	24	22	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	7	9	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	26	24	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	7	9	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	18	24	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ (w % ogółu lekarzy dentyistów)	22,6	22,1	DENTAL SPECIALISTS (in % of total dentists)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 224 oraz notka a do tabl. 1 na str. 230. b Ze specjalizacją II stopnia i z tytułem specjalisty.
Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

a See general notes, item 4 on page 224 and footnote a to the table 1 on page 230. b With grade II specialisation or with title of specialist.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior.

TABL. 3 (161). AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a

OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	870	869	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta	705	702	urban areas
wieś	165	167	rural areas
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII) ...	336	314	Medical practices ^b (as of 31 XII)
miasta	288	268	urban areas
wieś	48	46	rural areas
Porady udzielone ^c w tys.	11032,9	10879,1	Consultations provided ^c in thous.
miasta	9678,3	9521,8	urban areas
wieś	1354,6	1357,3	rural areas
lekarskie	9899,3	9788,2	medical
w tym specjalistyczne	3576,5	4598,8	of which specialized
stomatologiczne	1133,5	1041,0	dental

a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 224. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami.
c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

Ź r ó d ł o: Dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 1 on page 224. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or without patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds).

S o u r c e: Data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior and Central Statistical Office.

TABL. 4 (162). STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII FACILITIES – as of 31 XII			
Szpital ogólny ^b	45	44	General hospitals ^b
Szpital psychiatryczny	3	3	Psychiatric hospital
Ośrodek leczenia odwykowego	1	2	Detoxification centres
Ośrodek rehabilitacyjny dla narkomanów ..	2	2	Addiction recovery centres
Regionalne ośrodki psychiatrii sądowej ...	-	-	Regional centres of forensic psychiatry
Zakład opiekuńczo-leczniczy ^c	10	11	Chronic medical care homes ^c
Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy ^c	5	5	Nursing homes ^c
Hospicja	3	3	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	3	3	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:			Health resort treatment:
sanatoria	1	1	sanatoria
szpitale	1	1	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES – as of 31 XII			
Szpital ogólny ^d	6757	6709	General hospitals ^d
Szpital psychiatryczny	711	711	Psychiatric hospital
Ośrodek leczenia odwykowego	30	42	Detoxification centres
Ośrodek rehabilitacyjny dla narkomanów ..	73	73	Addiction recovery centres
Regionalne ośrodki psychiatrii sądowej ...	-	-	Regional centres of forensic psychiatry
Zakład opiekuńczo-leczniczy ^c	344	347	Chronic medical care homes ^c
Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy ^c	236	235	Nursing homes ^c
Hospicja	64	57	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	34	36	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe:			Health resort treatment:
sanatoria	395	395	sanatoria
szpitale	85	85	hospitals
LECZENI IN-PATIENTS			
Szpital ogólny ^e	298009	294263	General hospitals ^e
Szpital psychiatryczny	7597	8079	Psychiatric hospital
Ośrodek leczenia odwykowego	291	364	Detoxification centres
Ośrodek rehabilitacyjny dla narkomanów ..	167	190	Addiction recovery centres
Regionalne ośrodki psychiatrii sądowej ...	-	-	Regional centres of forensic psychiatry
Zakład opiekuńczo-leczniczy ^c	1079	1073	Chronic medical care homes ^c
Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy ^c	561	557	Nursing homes ^c
Hospicja	787	746	Hospice
Oddziały opieki paliatywnej	591	499	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze:			Health resort treatment patients:
w sanatoriach	5384	5905	in sanatoria
w szpitalach	1195	1039	in hospitals

a Patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 224. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 224. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych.

Źródło: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 1 on page 224. b See general notes, item 3 on page 224. c Including psychiatric types facilities. d Including beds and incubator for newborns. e Excluding inter-ward patient transfer.

S o u r c e: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (163). SZPITALA OGÓLNE^a
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	45	44	Hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	6757	6709	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	47,0	46,8	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:			of which in specified wards:
chorób wewnętrznych	1348	1253	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	201	201	of which cardiological ^b
chirurgicznych	1403	1398	surgical
pediatrycznych	483	545	paediatric
ginekologiczno-polożniczych	773	758	gynaecological-obstetric
onkologicznych	274	270	oncological
intensywnej terapii	117	114	intensive therapy
zakaźnych	102	104	communicable
gruźlicy i chorób płuc	221	221	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	51	51	dermatological
neurologicznych	317	312	neurological
psychiatrycznych	189	189	psychiatric
Leczeni w tys.	458,6	310,7	In-patients in thous.
w tym na oddziałach:			of which in specified wards:
chorób wewnętrznych	62,7	57,8	internal diseases
w tym kardiologicznych ^b	13,5	13,8	of which cardiological ^b
chirurgicznych	75,7	75,6	surgical
pediatrycznych	20,9	22,8	paediatric
ginekologiczno-polożniczych	45,0	45,8	gynaecological-obstetric
onkologicznych	17,4	16,7	oncological
intensywnej terapii	2,5	2,6	intensive therapy
zakaźnych	5,0	4,8	communicable
gruźlicy i chorób płuc	8,8	9,2	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	2,2	1,9	dermatological
neurologicznych	12,3	12,1	neurological
psychiatrycznych	2,0	2,1	psychiatric
Wypisani w tys.	288,3	284,6	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	6,5	6,5	Deaths in thous.
Leczeni na: 10 tys. ludności	2226,8	2165,3	In-patients per: 10 thous. population
1 łóżko ^c	47,4	46,3	bed ^c
Przeciętny pobyt chorego w dniach	4,8	5,0	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	229	234	Average bed use in days

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 224 oraz ust. 5 na str. 225. ^b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. ^c Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Źródło: od 2004 r. dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

^a See general notes, item 1 on page 224 and item 5 on page 225. ^b Including intensive cardiological care wards. ^c Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of Interior.

TABL. 6 (164). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**

Stan w dniu 31 XII

EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	71	79	77	77	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	45	50	50	52	basic
specjalistyczne	26	29	27	25	specialized
Szpitalne oddziały ratunkowe	9	11	11	11	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	10	12	13	12	Admission rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	1	1	1	1	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	108,0	132,1	131,5	127,6	in thousands
na 1000 ludności	74,3	91,6	91,5	88,9	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	110,7	132,7	132,4	127,9	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	10,0	8,2	7,9	7,4	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	39,2	52,4	55,2	52,8	aged 65 and more
na 1000 ludności	76,1	92,0	92,1	89,1	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 225. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 9 on page 225. b Organizational cells of hospitals applied to co-operate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (165). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**

Stan w dniu 31 XII

GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Apteki	366	411	428	439	Pharmacies
w tym prywatne	361	408	425	437	of which private
w tym na wsi	36	39	39	41	of which in rural areas
Punkty apteczne	46	45	44	42	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	46	45	44	42	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3529	3157	3043	2981	pharmacy and pharmaceutical outlet
1 aptekę	3972	3503	3356	3266	pharmacy
w tym na wsi	16364	15110	15088	14330	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	579	670	690	687	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 226.

a See general notes, item 10 on page 226.

TABL. 8 (166). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII) ..	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)..	8	7	7	7	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	21,1	25,7	21,9	20,7	Blood donors in thous.
w tym honorowi.....	21,1	25,7	21,9	20,7	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.	39,6	44,3	43,9	42,2	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	45,4	50,1	47,6	45,9	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thous.

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom. d Pobrane osocze w jednostkach świeżo mrożonego osocza (FFP).

Źródło: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units. d Plasma taken in units of freshly frozen plasma (FFP).

Source: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (167). ZACHOROWANIA NA NIKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	260	132	152	132	17,9	9,2	10,6	9,2	Tuberculosis
Tężec	1	-	-	-	0,1	x	x	x	Tetanus
Krztusiec	4	45	116	44	0,3	3,1	8,1	3,1	Whooping cough
Odra	-	-	-	-	x	x	x	x	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	3	-	-	42	0,2	x	x	2,9	type A
typ B	11	136	140	109	0,8	9,4	9,7	7,6	type B
typ C	39	174	159	149	2,7	12,1	11,1	10,4	type C
Różyczka	149	70	31	7	10,2	4,9	2,2	0,5	Rubella
AIDS ^a	8	9	7	9	0,6	0,6	0,5	0,6	AIDS ^a
Salmonellozy	537	353	280	346	36,9	24,5	19,5	24,1	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	1	1	-	-	0,1	0,1	x	x	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	8	14	103	52	0,6	1,0	7,2	3,6	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	1763	1449	1215	1450	531,3	534,3	457,5	525,0	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (płonica)	521	491	429	398	35,8	34,0	29,8	27,7	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	33	37	34	24	2,3	2,6	2,4	1,7	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	65	53	66	53	4,5	3,7	4,6	3,7	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu	85	27	48	52	5,8	1,9	3,3	3,6	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	101	49	51	48	6,9	3,4	3,5	3,3	Mumps
Włośnica	12	-	-	-	0,8	x	x	x	Trichinellosis
Grypa ^c	14408	46487	77627	84646	990,8	3223,2	5399,2	5899,6	Influenza ^c
Choroby weneryczne	15	46	77	69	1,0	3,2	5,4	4,8	Veneral diseases
Szczepieni przeciw wściekliznie	571	514	531	587	39,3	35,6	36,9	40,9	Rabies vaccinations

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2. c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2. c Including influenza-like.

Source: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (168). **ŻŁOBKI^a I KLUBY DZIECIĘCE**

Stan w dniu 31 XII
 NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Żłobki	7	48	57	61	Nurseries
w tym publiczne	7	18	23	24	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach ...	11	1	2	2	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	9	13	13	Children's clubs
w tym publiczne	x	-	-	-	of which public
Miejsca:	551	1808	2214	2365	Places
w żłobkach	551	1645	1940	2085	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	163	222	213	n children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku)	2688	3080	3592	Children staying (during the year)
w żłobkach	2493	2778	3195	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	195	247	330	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecię- cych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	20	83	98	98	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klu- bach dziecięcych:					Children staying in nurseries and chil- dren's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	19	42	53	57	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	112	92	96	98	per 100 places

a Miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a Places and children – including nursery wards.

TABL. 11 (169). **WSPIERANIE RODZINY**

FAMILY SUPPORT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze:			Child-raising benefit:
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzy- mujących świadczenie	99310	98405	average monthly number of families re- ceiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	154806	153393	average monthly number of children to which families receive benefits
Dodatek wychowawczy:			Child-rising supplement:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek	2485	2411	average monthly number of children to which foster families and foster homes receive benefits
wyплаты świadczenia w tys. zł	11009,1	14439,0	benefit payments in thous. zł
Dodatek do zryczałtowanej kwoty:			Lump sum supplement:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek	43	35	average monthly number of children to which family care and education centres receive benefits
wyплаты świadczenia w tys. zł	185,3	213,0	benefit payments in thous. zł
Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny	12424	14486	Family Large Family Card holder

TABL. 12 (170). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**

Stan w dniu 31 XII
DAY-SUPPORT CENTRES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie w tys. residents in thous.				
O G O Ł E M	36	78	89	92	1,3	1,7	1,9	2,1	TOTAL
Opiekuńcze.....	32	47	54	56	1,0	0,9	1,1	1,1	General care
Specjalistyczne.....	4	18	20	20	0,2	0,5	0,5	0,5	Specialized
Praca podwórkowa.....	-	2	2	2	-	0,1	0,1	0,1	Street work
W połączonych formach.....	-	11	13	14	-	0,3	0,3	0,4	In a combination of the forms

TABL. 13 (171). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA**

Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	2021	1887	1877	1879	Foster families
Spokrewnione	1695	1214	1208	1171	Related
dzieci ^b	2241	1573	1559	1498	children ^b
Niezawodowe	213	543	539	553	Non-professional
dzieci ^b	344	770	764	779	children ^b
Zawodowe ^c	113	130	130	130	Professional ^c
dzieci ^b	435	437	438	408	children ^b
Rodzinne domy dziecka	26	28	25	Foster homes
dzieci ^d	167	182	164	children ^d

a Niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b Do 2011 r. – w wieku do 18 lat, od 2012 r. – w wieku do 25 lat. c Do 2011 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b Until 2011 up to the age of 18, since 2012 up to the age of 25. c Until 2011 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 14 (172). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**

INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII								
Placówki opiekuńczo- -wychowawcze	37	63	63	62	1029	1026	948	937 ^b	57	89	128	69	Care and education centres centres intervention family socialization specialist therapy combining tasks of the centres ^c Regional care and therapy centres Pre-adoptive intervention centres
interwencyjne.....	-	2	2	2	-	25	17	22	-	2	-	-	
rodzinne	11	10	10	9	71	60	55	46	1	-	1	2	
socjalizacyjne	12	47	47	48	390	864	807	822	14	70	116	61	
specjalistyczno-terapeutyczne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
łączące zadania placówek ^c	14	4	4	3	568	77	69	47	42	17	11	6	
Regionalne placówki opiekuńczo- -terapeutyczne.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 18 na str. 227. b W tym 19 wychowanków w wieku 0–3 lata i 40 w wieku 4–6 lat oraz 28 sierot i 97 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 18 on page 227. b Of which 19 residents at age 0–3 and 40 at age 4–6, 28 orphans and 97 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres.

TABL. 15 (173). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**

Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii).....	63	78	84	86	Homes and facilities (excluding sub-branches)
Miejsca ^b :					Places ^b :
ogółem	4443	4990	5242	5316	total
na 10 tys. ludności.....	30,6	34,7	36,5	37,1	per 10 thous. population
Mieszkańcy ^b :					Residents ^b :
ogółem	4416	4698	4983	5076	total
w tym kobiety	1790	2074	2248	2272	of which women
w tym do 18 lat	147	167	139	124	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku	1040	1387	1603	1678	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności.....	30,4	32,6	34,7	35,4	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	553	329	327	435	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 16 (174). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**

Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	63	78	84	86	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
osoby w podeszłym wieku	17	26	30	29	aged persons
przewlekłe somatycznie chorzy	11	15	15	17	chronically ill with somatic disorders
dorośli niepełnosprawni intelektualnie...	9	9	9	9	mentally retarded
dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	4	5	5	6	children and young mentally retarded
przewlekłe psychicznie chorzy	8	10	12	12	chronically mentally ill
niepełnosprawni fizycznie	1	2	3	5	physically handicapped
matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	3	4	4	4	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomni	11	11	11	12	homeless
inne osoby	2	3	3	3	other persons
Mieszkańcy w domach i zakładach dla^c	4416	4698	4983	5076	Residents in homes and facilities for^c
osób w podeszłym wieku	848	823	980	1020	aged persons
przewlekłe somatycznie chorych	731	919	943	999	chronically ill with somatic disorders
dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	758	755	752	752	mentally retarded
dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	280	299	301	299	children and young mentally retarded
przewlekłe psychicznie chorych	988	1129	1237	1262	chronically mentally ill
niepełnosprawnych fizycznie	85	100	110	102	physically handicapped
matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	58	60	58	62	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomnych	658	578	567	552	homeless
innych osób	10	35	35	28	other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 17 (175). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION
OGÓŁEM 2010	176371	224138,6	TOTAL
2015	156362	233802,5	
2016	140244	232596,9	
2017	125898	219945,7	
Pomoc pieniężna	80582	158017,4	Monetary assistance
w tym:			of which benefits:
Zasilek stały	12496	61721,9	Permanent
Zasilek okresowy	28688	60545,1	Temporary
Zasilek celowy	39192	34930,1	Appropriated and in kind
Pomoc niepieniężna	45316	61928,3	Non-monetary assistance
w tym:			of which:
Schronienie.....	1174	3533,7	Shelter
Posilek	37166	21289,0	Meals
Ubranie	770	129,7	Clothing
Usługi opiekuńcze	5442	27649,0	Care services

a Patrz uwagi ogólne, ust. 20 na str. 229. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
a See general notes, item 20 on page 229. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

DZIAŁ XII KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

Uwagi ogólne

Kultura

1. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

2. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

3. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych**, obejmującą dramatyczne i lalkowe przedstawienia teatralne,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów (przedstawienia baletowe i musicalowe podano łącznie z operetkowymi),
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**.

4. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się: **minipleksy** – posiadające od 3 do 7 sal i **multipleksy** – posiadające 8 sal i więcej.

5. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

CHAPTER XII CULTURE. TOURISM. SPORT

General notes

Culture

1. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) is a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

2. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

3. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic theatres**, including dramatic and puppet theatrical performances,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances (ballet and musical performances are presented together with operettas),
- the concert activity of **philharmonic orchestras, orchestras and choirs**.

4. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital). Among fixed cinemas one can distinguish **miniplexes** – equipped with 3 to 7 screens and **multiplexes** – equipped with 8 screens and more.

5. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions, which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in vehicles.

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. Termin turystyka – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróży, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwatery agroturystycznych).

Do obiektów hotelowych zaliczamy hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (np. zajazdy, gościńce).

Pozostałe obiekty obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pokoje gościnne, kwatery agroturystyczne i pozostałe niesklasyfikowane (np. domy studenckie, internaty, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp.).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

Tourism

1. Tourism, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 including rooms for rent and agrotourism lodgings).

Hotels and similar facilities covers hotels, motels, boarding houses and other hotel facilities (e.g. road houses, inns).

Other facilities covers: excursion hostels, shelters, youth hostels, school youth hostels, holiday centres, holiday youth centres, training-recreational centres, creative arts centres, complexes of tourist cottages, camping sites, tent camp sites, hostels, health establishments, rooms for rent, agrotourism lodgings and other non-classified (e.g. student dormitories, boarding schools and recreational centres, etc.).

3. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists**.

4. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

5. Foreign tourists using tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

Sport

1. Począwszy od 2002 r. informacje o uczniowskich klubach sportowych UKS i wyznaniowych klubach sportowych oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przepracowanego co dwa lata.

2. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

3. W liczbie ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych w klubach sportowych (tabl. 17(192)) osoba uprawiająca bądź prowadząca zajęcia w kilku rodzajach sportu jest wykazywana jednokrotnie. Natomiast w kategorii ćwiczących w wybranych organizacjach kultury fizycznej (tabl. 18(193)) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia kilka rodzajów sportu.

Sport

1. Since 2002 information regarding student sports clubs UKS and religious sports clubs as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

2. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled "Start", the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of "Rural Sports Clubs") and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled "Start" – rehabilitation activity for persons with disabilities.

3. In the numbers of persons practicing sports, coaches and sports instructors in sports club (table 17(192)) a person practising or conducting trainings in several kinds of sports is listed once. However, in the category of persons practising sports in physical education organisations (table 18(193)) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced.

Kultura
 Culture

 TABL. 1 (176). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
 BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Grand total	Wydawnictwa naukowe Scientific publications	Podręczniki dla szkół wyższych University textbooks	Wydawnictwa zawodowe Professional publications	Podręczniki szkolne School textbooks	Wydawnictwa popularne Popular science	Literatura piękna Belles-lettres		SPECIFICATION	
							razem total	w tym dla dzieci i młodzieży of which for children and youth		
Tytuły	2010	342	178	33	10	1	62	56	2	Titles
	2015	386	214	20	6	-	90	43	13	
	2016	383	217	8	9	1	92	50	6	
	2017	425	226	8	14	1	112	47	17	

a Według miejsca wydania.

Źródło: Biblioteka Narodowa.

a According to published place.

Source: National Library.

 TABL. 2 (177). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
 NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Grand total	Ukazujące się Published as specified										SPECIFICATION
		w tygodniu weekly		w miesiącu monthly		1 raz once				nieregularnie irregularly		
		6-2 razy times	1 raz once	3-2 razy times	1 raz once	na 2 miesiące bi-monthly	w kwartale quarterly	w półroczu half-yearly	w roku yearly			
Tytuły	2010	149	2	11	3	35	12	37	7	28	14	Titles
	2015	153	3	13	7	27	8	37	8	25	25	
	2016	158	3	22	7	26	10	37	6	20	27	
	2017	170	3	20	8	29	10	37	4	25	34	

a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Zakładu Statystyki Wydawnictw Biblioteki Narodowej.

a According to published place.

Source: data of the Department of Publication Statistics of the National Library.

TABL. 3 (178). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	316	304	300	301	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	228	214	211	212	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	124	128	118	119	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi	95	.	.	.	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	5094,5	4427,2	4304,3	4220,6	Collection (as of 31 XII) in thous. vol.
w tym na wsi	2056,7	1745,9	1675,0	1647,5	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	229,1	207,4	205,4	201,4	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi	54,1	49,8	48,7	47,7	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} w tysiącach wol.	4222,0	4094,8	4075,9	3829,6	Loans ^{ab} in thousand vol.
w tym na wsi	1245,1	1055,9	1054,8	965,3	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	18,4	19,7	19,8	19,0	per borrower in vol.
w tym na wsi	23,0	21,2	21,6	20,2	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; od 2015 r. przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points; since 2015 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (179). **MUZEA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	27	33	33	31	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	143,8	181,2	183,6	180,4	Museum exhibits ^a in thous.
Wystawy czasowe	148	135	154	141	Temporary exhibitions
własne ^b	81	76	81	90	own ^b
obce ^c	67	59	73	51	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	540,5	700,9	725,1	669,2	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym dzieci i młodzież szkolna ^d	131,9	125,2	141,9	101,7	of which primary and secondary school ^d

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31 XII. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (180). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Instytucje (stan w dniu 31 XII)	2	3	4	7	Institutions (as of 31 XII)
Ogród zoologiczny	-	-	-	-	Zoological Garden
Ogród botaniczny ^a	-	1	1	1	Botanical Garden ^a
Rezerwaty	-	-	-	-	Reserves
Inne	2	2	3	6	Others
Zwiedzający w tys.	8,8	107,4	120,6	131,5	Visitors in thous.
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach	3,0	50,0	41,4	47,8	of which primary and secondary schools students visiting in groups
Ogród zoologiczny	-	-	-	-	Zoological Garden
Ogród botaniczny ^a	-	10,1	9,3	9,3	Botanical Garden ^a
Rezerwaty	-	-	-	-	Reserves
Inne	8,8	97,3	111,4	122,2	Others

a Łącznie z oddziałem.

a Including branch.

TABL. 6 (181). GALERIE SZTUKI
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	13	8	8	7	7	-	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy ^a	116	101	92	78	78	-	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	5	7	2	7	7	-	of which foreign
Ekspozycje ^a	117	107	97	85	85	-	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	218,4	156,5	150,0	141,0	141,0	-	Visitors in thous.

a W kraju.

a In Poland.

TABL. 7 (182). TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seating in fixed halls ^a	Przedstawienia i koncerty ^b Performances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze w tys. ^b Audience in thous. ^b	SPECIFICATION	
Teatry i instytucje muzyczne	2010	5	1828	2182	293,5	Theatres and music institutions
	2015	5	1906	1960	283,8	
	2016	5	1906	1960	309,7	
	2017	5	1908	2027	352,1	
Teatry.....		3	1403	960	149,1	Theatres
dramatyczne		2	1253	627	113,9	dramatic
lalkowe.....		1	150	333	35,3	puppet
Filharmonie.....		1	505	1016	179,4	Philharmonic halls
Orkiestry symfoniczne i kameralne		1	-	51	23,6	Symphonic and chamber orchestras
Przedsiębiorstwa estradowe	2010	1	x	30	5,0	Entertainment enterprises
	2015	-	x	-	-	
	2016	-	x	-	-	
	2017	-	x	-	-	

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31 XII. b Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events.

TABL. 8 (183). **CENTRA KULTURY^a, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**

Stan w dniu 31 XII

CULTURAL CENTRES^a AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural ar- eas	
Institucje	146	148	160	163	58	105	Institutions
centra kultury	x	23	23	26	17	9	centres of culture
domy kultury	34	21	22	20	15	5	cultural establishments
ośrodki kultury	69	62	62	61	23	38	cultural centres
kluby	5	2	2	2	2	-	clubs
świetlice	38	40	51	54	1	53	community centres
Pracownie specjalistyczne	268	393	428	434	221	213	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku)	10931	7302	7591	8330	5243	3087	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	1414,9	1591,0	1563,5	1643,5	1234,5	409,0	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku)	282	290	196	234	162	72	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku) ...	3710	4283	2378	2991	1767	1224	Course graduates (during the year)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b ...	1184	3381	1512	1682	1078	604	of which primary and second- ary school students ^b
Grupy (zespoły) artystyczne	882	845	796	767	468	299	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespółów) arty- stycznych	9584	14847	11342	10553	6698	3855	Members of artistic groups (en- sembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b ...	5472	8108	7680	7304	4626	2678	of which primary and second- ary school students ^b
Koła (kluby/sekcje)	449	881	860	940	556	384	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji)	9537	20457	20274	22509	16762	5747	Members of groups (clubs/sec- tions)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b ...	3493	11374	10440	12257	8864	3393	of which primary and second- ary school students ^b

a W 2010 roku ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b Do 2013 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat.

a In 2010 presented among cultural establishments or cultural centres. b Until 2013 children and youth below the age of 15.

TABL. 9 (184). **KINA STAŁE**

FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	21	18 ^a	19 ^b	20 ^c	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	20	18	17	18	of which in urban areas
w tym multiplexy	1	2	2	2	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII) ...	34	40	42	46	Screens (as of 31 XII)
w tym miasta	33	39	40	44	of which in urban areas
w tym multiplexy	8	17	17	17	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII) ...	7258	7262	7429	8019	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	7115	7119	7139	7731	of which in urban areas
w tym multiplexy	1904	3172	3172	3172	of which multiplexes
Seanse	34669	45772	54752	61844	Screenings
w tym miasta	34648	45770	54404	61766	of which in urban areas
w tym multiplexy	16673	28612	31795	31118	of which multiplexes
na 1 kino	1651	2543	2882	3092	per cinema
Widzowie	938625	1092432	1337281	1632309	Audience
w tym miasta	937136	1092320	1327673	1327673	of which in urban areas
w tym multiplexy	563226	672352	779667	782687	of which multiplexes
na 1 kino	44696	60691	70383	128296	per cinema
na 1 seans	27	24	24	29	per screening

a-c W tym: a – 1 minipleks, b – 2 minipleksy, c – 3 minipleksy.

a-c Of which: a – 1 miniplex, b – 2 miniplexes, c – 3 miniplexes.

TABL. 10 (185) **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**

Stan w dniu 31 XII
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓLEM	188593	172408	153619	150555	TOTAL
Na 1000 ludności.....	132	120	107	105	Per 1000 population

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (186). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**

Stan w dniu 31 XII
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tysiącach in thousands				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	256,1	256,0	255,6	252,6	176	178	178	176	Radio subscribers urban areas rural areas
miasta	177,3	177,8	177,4	175,7	205	209	209	208	
wieś.....	78,9	78,2	78,3	76,9	134	133	133	131	
Abonenci telewizyjni.....	249,1	247,2	246,7	243,6	171	172	172	170	Television subscribers urban areas rural areas
miasta	171,7	170,6	170,0	168,3	199	201	201	199	
wieś.....	77,3	76,9	76,6	75,3	131	130	130	128	

Źródło: dane Centralnego Zarządu Poczty Polskiej.

Source: data of the Polish Post Headquarters.

Turystyka Tourism

TABL. 12 (187). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**

TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	387^b	492	512	499	Facilities (as of 31 VII)
tym całoroczne	234	279	293	289	of which open all year
Obiekty hotelowe	168	189	202	205	Hotels and similar facilities
hotele	95	105	113	113	hotels
motele	4	3	3	3	motels
pensjonaty	26	27	26	27	boarding houses
inne obiekty hotelowe	43	54	60	62	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	219 ^o	303	310	294	Other facilities
domy wycieczkowe	2	1	1	2	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	4	1	2	2	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	17	20	20	18	school youth hostels
kempingi	13	14	13	19	camping sites
pola biwakowe	20	16	19	21	tent camp sites
ośrodki wczasowe	55	36	41	38	holiday centres
ośrodki kolonijne	7	7	6	6	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	26	16	19	18	training-recreational centres
domy pracy twórczej	1	1	1	1	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ...	31	35	38	36	complexes of tourist cottages
ośrodki do wypoczynku sobotnio- -niedzielnego i świątecznego ...	-	-	-	-	weekend and holiday accommo- dation establishments
hostele	1	2	2	1	hostels
zakłady uzdrowiskowe	2	1	1	1	health establishments
pokoje gościnne	41	38	42	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	88	88	74	agrotourism lodgings
inne obiekty	40	24	21	15	other facilities

TABLE 12 (187). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (cd.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	37722^b	40022	41092	40805	Number of beds (as of 31 VII)
w tym całoroczne.....	19213	22542	24311	23116	of which open all year
Obiekty hotelowe	13072	16097	16961	17570	Hotels and similar facilities
hotele	10068	12547	13174	13310	hotels
motele	91	49	50	48	motels
pensjonaty	767	912	907	1047	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	2146	2589	2830	3165	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	24650 ^p	23925	24131	23235	Other facilities
domy wycieczkowe.....	94	24	24	93	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	311	25	103	95	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	1199	1717	1828	1813	school youth hostels
kempingi	1330	1538	1521	1944	camping sites
pola biwakowe	1495	1241	1425	1880	tent camp sites
ośrodki wczasowe	6714	4067	4491	3967	holiday centres
ośrodki kolonijne.....	725	954	686	696	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	3617	2836	3070	2692	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	124	129	131	131	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	1768	3583	3432	3138	complexes of tourist cottages ^c
ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego.....	-	-	-	-	weekend and holiday accommodation establishments
hostele	31	81	81	50	hostels
zakłady uzdrowiskowe.....	395	395	394	471	health establishments
pokoje gościnne	709	666	728	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	1351	1366	1202	agrotourism lodgings
inne obiekty	6847	5275	4913	4335	other facilities
Korzystający z noclegów	898771^b	1135040	1280564	1262624	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	144700	157602	160199	167641	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	641165	889721	1012183	1008140	Hotels and similar facilities
hotele	558015	777227	896913	887279	hotels
motele	3853	2138	3381	2295	motels
pensjonaty	17095	23345	25544	28602	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	62202	87011	86345	89964	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	257606 ^p	245319	268381	254484	Other facilities
w tym:					of which:
schroniska młodzieżowe	1621	49	#	6440	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	17078	27385	25725	21261	school youth hostels
kempingi	13445	11358	13848	15531	camping sites
pola biwakowe	7588	7332	9304	10291	tent camp sites
ośrodki wczasowe	76571	34452	35655	34126	holiday centres
ośrodki kolonijne.....	3922	4639	3848	3486	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	51608	51014	58011	51486	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	17864	33519	40978	40164	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	7717	11240	10101	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	11588	12514	10750	agrotourism lodgings
inne obiekty	51452	38073	34040	27825	other facilities

TABL. 12 (187). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
COLLECTIVE TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Udzielone noclegi	2407502^b	2831860	2831860	3131890	Nights spent (overnight stay)
w tym turystom zagranicznym	361077	380250	380250	400048	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	1273703	1794094	1794094	2075246	Hotels and similar facilities
hotele	1089446	1529777	1529777	1767152	hotels
motele	5296	2664	2664	3301	motels
pensjonaty	41038	65885	65885	72651	boarding houses
inne obiekty hotelowe	137923	195768	195768	232142	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	1133799 ^b	1037766	1037766	1056644	Other facilities
w tym:					of which:
schroniska młodzieżowe	6161	243	243	10737	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	45365	78611	78611	65525	school youth hostels
kempingi	35936	34765	34765	37691	camping sites
pola biwakowe	22495	22339	22339	33371	tent camp sites
ośrodki wczasowe	401182	146188	146188	156208	holiday centres
ośrodki kolonijne	37054	34885	34885	30304	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	202927	192551	192551	206764	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	65911	135871	135871	139435	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	23325	23325	33146	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	37183	37183	36903	agrotourism lodgings
inne obiekty	190497	181350	181350	168413	other facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (188). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	144700^b	157602	160199	167641	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	128719	141440	144367	150195	Hotels and similar facilities
hotele	119377	130745	132860	138175	hotels
motele	72	2	-	-	motels
pensjonaty	3743	3174	3166	3985	boarding houses
inne obiekty hotelowe	5527	7519	8341	8035	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	15981 ^b	16162	15832	17446	Other facilities
w tym:					of which:
schroniska młodzieżowe	1	-	#	662	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	1149	1529	1772	1099	school youth hostels
kempingi	3557	3591	3005	5225	camping sites
pola biwakowe	620	1806	1735	1851	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1796	828	689	1044	holiday centres
ośrodki kolonijne	920	584	388	247	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	1044	1260	1334	1276	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c ..	603	1869	2635	2439	complexes of tourist cottages ^c

TABL. 13 (188). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI (dok.)**
 FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	SPECIFICATION
pokoje gościnne	768	1277	885	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	933	1170	955	agrotourism lodgings
inne obiekty	5783	2851	1629	1471	other facilities
Udzielone noclegi	361077^b	380250	401127	400048	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	309237	319520	342587	340107	Hotels and similar facilities
hotele	277789	288850	297140	301283	hotels
motele	326	3	-	-	motels
pensjonaty	14791	13399	10361	16596	boarding houses
inne obiekty hotelowe	16331	17268	35086	22228	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	51840 ^b	60730	58540	59941	Other facilities
w tym:					of which:
schroniska młodzieżowe	1	-	#	1305	youth hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	4986	4989	6271	6009	school youth hostels
kempingi	5996	6124	5652	9845	camping sites
pola biwakowe	1088	4995	5241	5133	tent camp sites
ośrodki wczasowe	8397	3214	2140	5359	holiday centres
ośrodki kolonijne	4997	3696	3956	3470	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo- -wypoczynkowe	4793	10415	8919	8325	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c	1833	9863	10776	7839	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	2716	3374	2276	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	3571	4547	4603	agrotourism lodgings
inne obiekty	18298	10844	7350	5297	other facilities

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (189). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
 OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe	27,8	32,6	35,3	34,0	32,3	37,3	39,9	38,5	Hotels and similar facilities
hotele	30,4	34,6	38,0	36,7	34,7	39,2	42,3	41,0	hotels
motele	16,6	21,0	22,3	18,8	18,2	24,4	26,3	21,3	motels
pensjonaty	17,1	24,6	22,5	23,4	20,2	27,1	25,0	26,4	boarding houses
inne obiekty hotelowe	18,9	24,3	25,0	24,5	23,10	29,3	29,8	27,6	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	28,8	26,9	27,1	26,1	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 242.

a See general notes, item 4 on page 242.

TABL. 15 (190). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**

Stan w dniu 31 VII

CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

As of 31 VII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restauracje Restaurants	Bary i kawiarnie Bars and coffee houses	Stołówki Canteens	Punkty gastronomiczne Food stands	SPECIFICATION
OGÓŁEM 2010	143	164	100	54	TOTAL
2015	166	150	82	42	
2016	184	158	88	27	
2017	188	139	96	57	
Obiekty hotelowe	163	101	30	36	Hotels and similar facilities
hotele	118	74	12	21	hotels
motele	1	-	1	1	motels
pensjonaty	12	10	7	1	boarding houses
inne obiekty hotelowe	32	17	10	13	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	25	38	66	21	Other facilities
domy wycieczkowe	-	-	1	-	excursion hostels
szkolne schroniska młodzieżowe	-	-	8	-	school youth hostels
kempingi	-	2	1	1	camping sites
pola biwakowe	-	1	-	1	tent camp sites
ośrodki wczasowe	6	11	16	5	holiday centres
ośrodki kolonijne	-	-	4	-	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	9	8	9	6	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych	6	11	8	4	complexes of tourist cottages
hostele	-	-	-	-	hostels
pokoje gościnne/kwatery agroturystyczne	1	1	10	2	rooms for rent/ agrotourism lodgings

TABL. 16 (191). HOTELE WEDŁUG KATEGORII
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories					w trakcie kate- goryzacji in the process of the categori- sation	
		*****	****	***	**	*		
OGÓŁEM^a	2010	95	1	7	40	32	5	10
TOTAL^a	2015	105	4	19	43	30	2	7
	2016	113	4	20	53	28	1	7
	2017	113	4	22	53	27	1	6
Pokoje ^a	2010	4963	86	1146	2071	1199	73	388
Rooms ^a	2015	6068	469	2209	2140	1000	34	216
	2016	6387	471	2304	2496	899	15	202
	2017	6414	367	2422	2454	888	15	268
Miejsca noclegowe ^a	2010	10068	250	2394	4054	2393	177	800
Bed places ^a	2015	12547	1152	4572	4301	1994	84	444
	2016	13174	1152	4717	5080	1790	45	390
	2017	13310	804	5101	5001	1762	45	597
Korzystający z noclegów w tys.	2010	558015	14942	188842	190162	123240	4686	36143
Tourists accommodated in thous.	2015	777227	67957	341771	237460	108095	21944	
	2016	896913	80191	371116	289709	129127	26770	
	2017	887279	61174	380210	298874	123676	23345	
w tym turyści zagraniczni	2010	119377	359	34545	53008	22806	93	8566
of which foreign tourists	2015	130745	1868	60408	48886	14199	5384	
	2016	132860	3084	54178	55309	16546	3743	
	2017	138175	2921	62647	54255	15760	2592	
Stopień wykorzystania w %:								
Occupancy rate in %:								
miejsc noclegowych	2010	30,4	36,7	46,0	25,9	25,3	9,9	20,5
bed places	2015	34,6	35,2	43,4	29,6	26,7	#	26,0
	2016	38,0	41,5	47,2	31,5	32,0	#	33,1
	2017	36,7	45,1	44,0	31,5	32,2	#	22,6
pokoje	2010	34,7	48,6	45,9	32,0	29,2	14,2	28,5
rooms	2015	39,2	44,2	45,6	35,9	31,5	#	29,2
	2016	42,3	48,4	49,6	37,5	35,8	#	36,5
	2017	41,0	47,8	47,9	36,9	35,9	#	27,7

a Stan w dniu 31 VII.

a As of 31 VII.

Sport

Sport

TABL. 17 (192). ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE

Stan w dniu 31 XII

PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2016	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ^a PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS ^a				
Jednostki organizacyjne	707	468	397	Organizational entities
Członkowie	15463	12004	18757	Members
Ćwiczący ^b	15552	12366	10618	Persons practising sports ^b
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS				
Jednostki organizacyjne	545	538	544	Organizational entities
Członkowie	34771	33443	33823	Members
Ćwiczący	33682	33007	34979	Persons practising sports
mężczyźni	24519	24298	26101	males
kobiety	9163	8709	8878	females
w wieku do 18 lat	25599	24480	24836	Aged up to 18
Sekcje sportowe	1130	994	959	Sports sections
Trenerzy	471	541	883	Coaches
Instruktorzy sportowi	951	954	802	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe ...	459	312	286	Other persons conducting sports activities

a Patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 243. b Dane szacunkowe.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a See general notes, item 1 on page 243. b Estimated data.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 18 (193). WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2016

As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports in- structors	FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	junio- rzy i junio- rki juniors			
Badminton	7	104	34	70	1	5	Badminton
Boks	5	101	20	54	4	5	Boxing
Brydż sportowy	5	90	23	5	1	2	Bridge
Gimnastyka	1	61	61	56	7	2	Gymnastics
Hokej na lodzie	5	113	16	75	1	9	Ice hockey
Jeździectwo ^b	22	257	185	94	8	43	Equestrian sport ^b
Judo	12	836	210	652	15	16	Judo
Kajakarstwo klasyczne	9	235	93	115	4	10	Classic canoeing
Karate ^b	13	932	320	736	9	22	Karate ^b

TABL. 18 (193). WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2016 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2016 (cont.)

AS OF 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTÓW ^b	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruk- torzy sportowi Sports in- structors	FIELDS AND KINDS OF SPORTS ^b
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	junio- rzy i junior- ki juniors			
Kolarstwo szosowe.....	7	99	30	58	3	3	Road cycling
Kolarstwo torowe.....	2	70	12	30	1	3	Track cycling
Koszykówka.....	47	1613	790	1505	42	38	Basketball
Lekkoatletyka.....	51	1491	734	1269	41	34	Athletics
Łyżwiarstwo szybkie ^b	4	75	37	54	3	2	Speed skating ^b
Pięciobój nowoczesny.....	2	45	25	45	4	2	Modern pentathlon
Piłka nożna.....	255	14880	1020	11533	457	140	Football
Piłka ręczna.....	33	1012	468	858	35	22	Handball
Piłka siatkowa.....	119	3398	1817	2963	74	101	Volleyball
Pływanie.....	23	1682	817	1414	17	30	Swimming
Podnoszenie ciężarów.....	8	123	10	88	6	6	Weight lifting
Sport motorowy ^b	8	102	7	22	3	-	Motorsport ^b
Sport lotniczy ^b	6	173	11	14	-	11	Air sport ^b
Strzelectwo sportowe ^b	28	3566	235	100	25	129	Sport shooting ^b
Szachy.....	21	476	109	350	8	21	Chess
Szermierka.....	3	52	23	52	2	4	Fencing
Taekwon-do ITF.....	4	181	72	159	1	7	Taekwon-do ITF
Tenis.....	8	315	118	172	4	11	Tennis
Tenis stołowy.....	55	937	333	711	25	36	Table tennis
Wioślarstwo.....	3	140	59	112	1	6	Rowing
Zapasy w stylu klasycznym.....	7	185	28	179	5	10	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym.....	6	154	42	137	2	9	Free style wrestling
Żeglarstwo ^b	25	604	236	452	27	22	Sailing ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust 1 na str. 243. b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

a See general notes, item 1 on page 243. b A sports field (consists of number of related kinds of sports).

DZIAŁ XIII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się, zgodnie z metodyką stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

CHAPTER XIII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (including industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes and services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical classification of economic activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26 X 2012 statistics on Research and Development at regional level for 2017 have been compiled on the basis of local

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 X 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym za 2017 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

1. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

- 1) podmioty wyspecjalizowane badawczo, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednio wsparcie; są to:
 - a) **instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 572, z późn. zm.);
 - b) **instytuty badawcze** działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 736);
 - c) **szkoły wyższe**;
 - d) **pozostałe**, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”.
- 2) podmioty gospodarcze, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą prace badawczo-rozwojowe.

2. Do **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

- 1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych**:
 - a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynierskich i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,
 - b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe,
- 2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** – pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;
- 3) w kategorii **pozostały personel** – pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczych i rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

units data. As in previous years, data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

1. Information regarding **research and development** covers:

- 1) dedicated research entities, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:
 - a) **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, functioning on the basis of the Polish Academy of Sciences Act of 30 IV 2010 (consolidated text, Journal of Laws of 2016, item 572, as amended);
 - b) **research institutes** functioning on the basis Research Institutes Act of 30 IV 2010 (consolidated text, Journal of Laws of 2018, item 736);
 - c) **higher education institutions**;
 - d) **other**, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 ‘Scientific research and development’ or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 ‘Scientific research and development’.
- 2) economic entities which apart from their main activity conduct research and development.

2. **Persons employed** (up to 2015 employees) in R&D include:

- 1) **researchers (RSE)**:
 - a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research units and students of doctoral studies conducting R&D,
 - b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D,
- 2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **persons employed** (up to 2015 employees) cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two units, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (tables 1 and 4).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually employed in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Data on **persons employed – internal personnel** (in persons and full-time equivalents) since 2016 covered persons employed in a given unit under employment contracts and civil law contracts. Data up to 2015 presented in:

- 1) persons covered only employees under employment contracts,
- 2) full-time equivalents covered employees under employment contracts and civil law contracts as well as persons not employed in a unit performing R&D on the basis of civil law contracts.

3. Dane o **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych), dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podawane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1 i 4).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby faktycznie pracujących w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** (w osobach i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy) od 2016 r. obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy. Dane do 2015 r. prezentowane:

- 1) w osobach obejmowały wyłącznie zatrudnionych w ramach etatowego czasu pracy,
- 2) w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Od 2016 r. osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. **Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.**

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydatkujące środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty

Since 2016 persons not employed in a given unit but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) were included in **external personnel**.

4. Expenditures on research and development include **intramural expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. **Since 2016 they included, i.a. expenditures on intangible assets and software which up to 2015 were included in current expenditures.**

5. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as performance sectors covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and financing sectors which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** – entities of government and local self-government institutions sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions;
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding public higher education institutions;
- 3) **higher education sector** – national higher education institutions and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies;
- 4) **private non-profit sector** – entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding ecclesiastical academies;
- 5) **abroad** – only distinguished among financing sectors and covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

6. Six main fields of science were listed in the **chapter** tables according to Fields of Science and Technology Classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural sciences, social sciences as well as humanities.

gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych;

- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych;
- 5) **zagranica** – wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działu wyodrębniono sześć **podstawowych** dziedzin nauk zgodnie z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. **Działalność innowacyjna** obejmuje całość działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i komercyjnych, które rzeczywiście prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji. Niektóre z tych działań same z siebie mają charakter innowacyjny, natomiast inne nie są nowością, lecz są konieczne do wdrażania innowacji. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

8. **Nakłady na działalność innowacyjną w zakresie innowacji produktowych i procesowych** obejmują nakłady na: prace badawcze i rozwojowe (B+R) wykonane przez własne zaplecze badawcze przedsiębiorstw, jak również nabyte od innych jednostek, zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), zakup oprogramowania, nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych (maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia, środki transportu, budynki, budowle oraz grunty), szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe nakłady poniesione na wprowadzenie innowacji produktowych i procesowych.

9. **Innowacja produktowa** to wprowadzenie na rynek wyrobu lub usługi, które są nowe lub istotnie

7. **Innovation activities** are all scientific, technological, organisational, financial and commercial steps which actually, or are intended to, lead to the implementation of innovations. Some innovation activities are themselves innovative, others are not novel activities but are necessary for the implementation of innovations. Innovation activities also include R&D that is not directly related to the development of a specific innovation.

8. **Expenditures on product and process innovations** include expenditures on R&D (intramural and extramural), acquisition of knowledge from external sources (patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of software, capital expenditures on fixed assets required for introduction of product and process innovations (machinery, technical equipment, tools, transport equipment, buildings constructions and land), personnel training connected with innovation activity, marketing connected with new or significantly improved products and other preparation for the implementation of product and process innovations.

9. **A product innovation** is the market introduction of a good or service that is new or significantly improved with respect to its characteristics or intended uses. This includes significant improvements in technical specifications, components and materials, incorporated software, user friendliness or other functional characteristics.

10. **A process innovation** is the implementation of new or significantly improved production or delivery methods and supporting methods in range of goods and services.

ulepszone w zakresie swoich cech lub zastosowań. Zalicza się tu znaczące udoskonalenia pod względem specyfikacji technicznych, komponentów i materiałów, wbudowanego oprogramowania, łatwości obsługi lub innych cech funkcjonalnych.

10. Innowacja procesowa to wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, dystrybucji i wspierania działalności w zakresie wyrobów i usług.

Społeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o przedsiębiorstwach dotyczą podmiotów gospodarczych w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do wybranych sekcji: Przetwórstwo przemysłowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja, Budownictwo, Handel; naprawa pojazdów samochodowych, Transport i gospodarka magazynowa, Zakwaterowanie i gastronomia, Informacja i komunikacja, Obsługa rynku nieruchomości, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), Administrowanie i działalność wspierająca, Pozostała działalność usługowa – naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego.

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. Pojęcie **handel elektroniczny** (e-handel) odnosi się do sprzedaży i zakupów produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów dokonywanych poprzez sieci komputerowe za pomocą metod zaprojektowanych specjalnie do otrzymywania lub składania zamówień. Podczas, gdy zamówienia powinny być dokonywane za pośrednictwem ww. metod, płatności i dostawy nie muszą być przeprowadzane on-line. Transakcje e-handlu wykluczają zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail) lub faksem.

Information society

1. The information presented has been compiled on the basis of the generalized results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonized methodology.

2. Data on enterprises concern economic entities employing more than 9 persons and included in the selected sections according to the NACE Rev.2: manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply, sewerage and waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities); administrative and support service activities; other service activities (repair of computers and communication equipment).

3. Public authorities refer to both public services and administration activities, e.g. tax, customs, business registration, social security, public health, environment of commune administrations. Public authorities can be at local, regional or national level.

4. An e-Commerce transaction is the sale or purchase of goods or services conducted over computer networks by methods specifically designed for the purpose of receiving or placing of orders. The goods or services are ordered by those methods, but the payment and the ultimate delivery of the goods or services do not have to be conducted online. E-Commerce transactions exclude orders made by manually typed e-mail messages.

TABL. 1 (194). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**

ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	34	87	98	132	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	13	16	17	39	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	#	#	#	1	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	#	#	#	2	research institutes
szkoły wyższe	6	5	5	26	higher education institutions
pozostałe	4	8	10	10	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	-	-	-	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	14	52	55	60	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	13	50	51	56	of which manufacturing
Budownictwo	-	-	#	2	Construction
Usługi^a	20	35	41	70	Services^a

B. PRACUJĄCY^bINTERNAL PERSONNEL^b

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION	
	ogółem total			pracownicy naukowo-badawczy researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff	pozostały personel other supporting staff		
	w EPC			in FTE				
O G Ó Ł E M	1389,4	1764,3	1665,2	1757,4	1471,8	182,5	103,1	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	1308,2	1284,1	1279,4	1270,7	1132,2	#	#	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk ..	#	#	#	#	#	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	#	#	#	#	#	#	#	research institutes
szkoły wyższe	#	1019,5	1031,1	1014,0	973,5	#	#	higher education institutions
pozostałe	13,5	21,8	42,4	26,3	19,7	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	-	-	-	-	-	-	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	44,6	361,6	#	#	#	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	37,6	356,6	252,1	295,0	185,9	71,2	37,9	of which manufacturing
Budownictwo	-	-	#	#	#	#	#	Construction
Usługi^a	1344,8	1402,7	1409,4	1446,6	1272,7	109,7	64,2	Services^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U). b W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni.

a Concern other sections of activity (G-U). b In 2010 and 2015 – paid employees.

TABL. 2 (195). PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W 2017 R.

Stan w dniu 31 XII

INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL IN 2017

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem Education				
		wyższym higher				pozo- stałym others
		z ty- tułem nauko- wym profe- sora with ti- tle of pro- fessor	ze stopniem naukowym with scientific degree of	doktora habilito- wanego habili- tated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)	
OGÓŁEM TOTAL	3142	245	496	1079	934	388
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo..... of which R&D dedicated entities	2209	236	488	1051	394	40
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	#	#	#	#	#	#
instytuty badawcze research institutes	#	#	#	#	#	#
szkoły wyższe higher education institutions	1892	213	460	964	#	#
pozostałe others	42	#	-	#	26	#
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	-	-	-	-	-	-
Przemysł Industry	#	2	2	12	#	#
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	605	2	2	#	#	297
Budownictwo Construction	#	-	-	-	#	#
Usługi^c Services ^c	2509	243	494	1067	619	86

a W latach 2010 i 2015 – zatrudnieni. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a In 2010 and 2015 – paid employees. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Concern other sections of activity (G-U).

TABLE 3 (196). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT (CURRENT PRICES)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	ogółem grand total				nakłady expenditures			
					bieżące current		inwestycyjne capital expenditures	
	razem total		w tym osobowe of which labour costs		razem total		w tym maszyny, urządzenia techniczne ^b of which machinery, technical equipment ^b	
w mln zł				in mln zł				
OGÓŁEM	173,8	154,3	165,4	264,7	195,0	107,0	69,7	59,8
TOTAL								
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo of which R&D dedicated entities	149,6	124,4	102,0	145,9	138,4	78,2	7,6	7,4
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	#	#	#	#	#	#	#	#
scientific institutes of the Polish Academy of Sciences								
instytuty badawcze	#	#	#	#	#	#	#	#
research institutes								
szkoły wyższe	#	79,3	58,1	100,3	95,2	58,4	5,1	5,1
higher education institutions								
pozostałe	0,2	2,1	3,1	2,5	2,0	1,5	0,4	0,3
others								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	-	-	-	-	-	-	-
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł	3,8	22,3	43,3	67,5	36,1	20,0	31,4	23,7
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe	3,4	22,0	43,1	65,4	35,6	19,6	29,8	23,7
of which manufacturing								
Budownictwo	-	-	#	#	#	#	#	#
Construction								
Usługi^c	170,0	132,0	#	#	#	#	#	#
Services ^c								

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy „maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi” oraz „środków transportu”. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concerns "machinery, technical equipment and tools" as well as "transport equipment". c Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 4 (197). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY FIELD OF R&D

DZIEDZINY B+R FIELDS OF R&D	2010	2015	2016	2017
	ogółem w mln zł total in mln zł			
OGÓŁEM TOTAL	173,8	154,3	165,4	264,7
Nauki przyrodnicze Natural sciences	25,7	23,3	16,0	26,5
Nauki inżynieryjne i techniczne Engineering and technology	11,7	27,2	57,0	108,8
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu Medical and health sciences	18,4	18,9	#	17,0
Nauki rolnicze i weterynaryjne Agricultural and veterinary sciences	97,2	74,1	61,3	81,9
Nauki społeczne Social sciences	17,8	8,0	9,0	20,1
Nauki humanistyczne i sztuki Humanities and the arts	2,8	2,7	#	10,5

a Wewnętrzne, w cenach bieżących, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, in current prices, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (198). **NAKLADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
 CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY INSTITUTIONAL SECTOR
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM sektor	173,8	154,3	165,4	264,7	TOTAL sector
Rządowy	136,4	81,1	94,8	92,6	Government
Przedsiębiorstw	19,4	27,9	59,5	152,4	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	14,1	12,3	5,6	11,4	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych ..	0,1	0,3	#	0,3	Private non-profit
Zagranica	3,8	32,7	#	8,0	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (199). NAKŁADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące) W 2017 R.CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF ACTIVITY (current prices) IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwo- jowe Exper- imental devel- opment	SPECIFICATION
		podsta- wowe basic	stoso- wane applied		
		w mln zł	in mln zł		
O G Ó Ł E M	195,0	105,2	38,0	51,8	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	138,4	100,4	23,6	14,4	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akade- mii Nauk	#	#	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	#	#	#	#	research institutes
szkoły wyższe	95,2	70,8	12,2	12,2	higher education institutions
pozostałe	2,0	#	0,2	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	-	-	-	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	#	#	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	35,6	3,8	9,8	22,0	of which manufacturing
Budownictwo	#	#	#	#	Construction
Usługi^b	157,9	101,1	28,1	28,7	Services^b

a Wewnętrzne; bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a Internal; excluding depreciation of fixed assets. b Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 7 (200). STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ

Stan w dniu 31 XII

DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % in %				
	O G Ó Ł E M	73,4	95,0	91,9	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	75,3	99,7	98,4	91,1	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akade- mii Nauk	#	#	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	#	#	#	#	research institutes
szkoły wyższe	#	100,0	100,0	89,6	higher education institutions
pozostałe	#	#	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	-	-	-	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	#	22,7	34,7	28,9	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	#	22,7	34,9	28,9	of which manufacturing
Budownictwo	-	-	#	#	Construction
Usługi^a	73,7	98,7	96,7	88,4	Services^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a Concern other sections of activity (G-U).

TABL. 8 (201). UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSLE^a W 2017 R.

SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem total	z tego produkty nowe lub istotnie ulepszone of which new or significantly improved product		w tym eksport ogółem of which export total
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
OGÓŁEM..... TOTAL	4,2	1,7	2,5	1,9
sektor publiczny..... public sector	0,0	0,0	x	x
sektor prywatny..... private sector	4,4	1,8	2,6	1,9
W tym przetwórstwo przemysłowe..... Of which manufacturing	4,3	1,7	2,6	2,0
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	0,7	0,0	0,7	0,1
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	1,0	0,2	0,8	0,5
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	19,1	12,5	6,6	11,1
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	x	x	x	x
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c	6,4	1,5	4,9	5,1
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers ^Δ	0,6	x	0,6	0,1
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	10,4	4,9	5,6	3,7

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017.

^a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices, apply to products introduced into the market during 2015–2017.

TABL. 9 (202). PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017
 INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2015–2017 Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2015–2017			
	ogółem total	nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved products		nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
OGÓŁEM..... TOTAL	32,8	23,1	11,6	27,7
sektor publiczny..... public sector	26,5	2,9	2,9	23,5
sektor prywatny..... private sector	33,6	25,4	12,5	28,1
W tym przetwórstwo przemysłowe..... Of which manufacturing	34,6	26,5	13,1	28,6
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	23,7	21,1	2,6	13,2
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	55,2	34,5	10,3	51,7
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	47,1	35,3	11,8	41,2
Produkcja metali..... Manufacture of basic metals	x	x	x	x
Produkcja wyrobów z metali ^A Manufacture of metal products ^A	33,3	21,2	12,1	24,2
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	81,8	72,7	45,5	72,7
Produkcja maszyn i urządzeń ^A Manufacture of machinery and equipment n.e.c. ^A	38,1	33,3	23,8	33,3
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers ^A	33,3	33,3	x	33,3
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	38,5	28,8	17,3	30,8

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (203). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures						
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na zakup on the acquisition		oprogramowania of the software	inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c capital on the acquisition of machinery and technical equipment, tools and transport equipment ^c	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on staff training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products
			wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw) of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights)					
w tys. zł in thous. zł								
O G Ó Ł E M 2010	257893	7060	.	3208	160798	227	1441	
T O T A L 2015	219842	5768	11	3368	155020	11339	1753	
2016	#	36381	356	2890	124227	234	480	
2017	251552	60219	814	3168	167645	250	1572	
w tym: of which:								
Przetwórstwo przemysłowe..	248385	60219	814	#	166330	#	1572	
Manufakturing								
w tym: of which:								
Produkcja artykułów spożywczych.....	15417	711	#	79	13965	#	#	
Manufacture of food products								
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	#	#	-	-	#	-	-	
Manufacture of paper and paper products								
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	52426	1080	#	#	49847	-	#	
Manufacture of rubber and plastic products								
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	20124	#	#	-	#	-	#	
Manufacture of other non-metallic mineral products								
Produkcja wyrobów z metali ^a .	26050	#	-	265	13775	-	#	
Manufacture of metal products ^a								
Produkcja urządzeń elektrycznych.....	38040	12198	-	339	#	81	#	
Manufacture of electrical equipment								
Produkcja maszyn i urządzeń ^a	13744	10443	-	#	-	-	-	
Manufacture of machinery and equipment n.e.c. ^a								

TABL. 10 (203). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące) (dok.)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a (current prices) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures						
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na zakup on the acquisition		oprogramowania of the software	inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transport ^c capital on the acquisition of machinery and technical equipment, tools and transport equipment ^c	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on staff training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products
			wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw) of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights)					
w tys. zł in thous. zł								
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufakturing (cont.)								
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego..... Manufacture of other transport equipment	#	#	-	#	#	#	-	
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	40109	4422	#	834	32577	#	#	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^a..... Electricity, gas, steam and air conditioning supply^a	#	-	-	-	#	-	-	
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^a..... Water supply; sewerage, waste management and remediation activities^a	#	-	-	#	#	#	-	

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Dane łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (204). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ^a W PRZEMYSŁE WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z tego źródła Of which funds			
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re- payable)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b
w tys. zł in thous. zł					
O G O Ł E M 2010	257893	191800	4976	59907	1210
T O T A L 2015	219842	114253	38897	53088	13604
2016	388096	124881	137595	76992	#
2017	251552	148683	24509	58123	10588
w tym: of which:					
Przetwórstwo przemysłowe..	248385	#	#	58123	10588
Manufakturung					
w tym: of which:					
Produkcja artykułów spożywczych.....	15417	2155	-	#	#
Manufacture of food products					
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	#	2655	#	#	-
Manufacture of paper and paper products					
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	52426	35378	#	#	#
Manufacture of rubber and plastic products					
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	20124	9061	#	#	-
Manufacture of other non-metallic mineral products					
Produkcja wyrobów z metali ^a .	26050	19416	#	#	#
Manufacture of metal products ^a					
Produkcja urządzeń elektrycznych.....	38040	20181	#	4131	#
Manufacture of electrical equipment					
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	#	#	-	#	#
Manufacture of other transport equipment					
Produkcja mebli	40109	23661	#	#	-
Manufacture of furniture					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^a	#	#	-	-	-
Electricity, gas, steam and air conditioning supply ^a					
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^a.....	#	1986	#	-	-
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities ^a					

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b The others consist budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (205). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	60	108	97	79	patent applications
udzielone patenty	18	31	54	41	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	25	59	60	14	utility model application
udzielone prawa ochronne	5	21	26	37	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Spółeczeństwo informacyjne Information society

TABL. 13 (206). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE
INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**

Stan w styczniu

ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery^b	96,2	92,1	93,8	95,8	Computers^b
Dostęp do Internetu	94,0	89,8	92,5	94,6	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	60,2	89,5	92,5	94,6	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szeroko- pasmowe	14,8	55,6	54,9	67,9	utility model application
Własna strona internetowa	52,8	59,1	62,7	61,8	Own Website

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); w latach 2015–2017 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. c Od 2010 r. obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); in 2015–2017 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. c Since year 2010 includes mobile connection via 3g technology.

TABL. 14 (207). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z admini- stracją publiczną	87,9	91,8	94,6	92,3	Enterprises using the Internet in their contacts with public ad- ministration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci kompute- rowe	6,0	12,0	7,1	11,7	Enterprises which received or- ders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące za- kupów przez sieci kompute- rowe	14,2	34,5	31,1	32,4	Enterprises which sent orders via computer networks

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concerns enterprises with more than 9 persons employed.

DZIAŁ XIV CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług.

Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenia na życie) poszczególnych grup gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych.

Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowanej na potrzeby zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych (COICOP).

2. Źródłem informacji o **cenach detalicznych** prezentowanych towarów i usług były notowania cen prowadzone przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen. Ceny towarów i usług notowane były w 2017 r. raz w miesiącu, z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone były dwa razy w miesiącu.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem rocznych cen ziemniaków, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych targowiskach. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and.

The consumer price indices have been calculated applying the weights system based on the structure of expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) of particular groups of households on purchasing consumer goods and services from the year preceding the surveyed year, derived from the household budget survey.

The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose adapted to the needs of the Harmonized Indices of Consumer Prices (COICOP).

2. The source of information on **retail prices** of presented goods and services were quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions. Prices of goods and services were collected in 2017 once a month, with the exception of fruit and vegetables, for which the quotations were conducted two times a month.

Annual prices have been computed as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of potatoes, which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers. Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces. Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (208). WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH
PRICES INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
OGÓLEM	103,1	99,2	99,5	101,6	TOTAL
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe.....	103,2	98,6	101,0	104,2	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe ...	105,2	100,8	101,2	100,5	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	95,6	93,8	95,1	93,4	Clothing and footwear
Mieszkanie.....	104,1	101,0	99,7	101,4	Housing
Zdrowie	102,8	101,8	99,3	100,2	Health
Transport	107,0	91,5	95,8	102,1	Transport
Rekreacja i kultura.....	101,7	100,9	98,5	101,2	Recreation and culture
Edukacja.....	103,4	101,1	100,7	102,4	Education

TABL. 2 (209). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ryż – za 1 kg.....	4,14	4,35	4,34	4,16	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg.....	1,74	1,94	1,96	2,08	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	3,50	3,93	4,07	4,28	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg.....	2,06	2,23	2,32	2,44	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg.....	20,28	26,63	28,53	30,08	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg.....	13,96	13,82	14,29	.	Pork meat, bone-in (centre loin) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg.....	6,27	6,99	6,71	6,86	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg..	20,92	24,27	24,21	26,27	Pork ham, boiled – per kg
Kielbasa wędzona – za 1 kg	14,62	16,51	17,62	19,03	Smoked sausage – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg..	16,82	23,82	25,81	25,96	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	12,65	13,75	14,04	13,52	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg..	8,69	11,43	12,30	12,69	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5%, sterylizowane – za 1 l.....	2,54	2,96	2,85	2,85	Cows' milk, fat content 3–3,5%, sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg....	11,13	12,62	12,62	13,13	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	16,84	19,33	18,75	21,78	Ripening cheese – per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% – za 200 g ^a	1,73	1,59	1,61	1,76	Sour cream, fat content 18% – per 200 g ^a
Jaja kurze świeże – za 1 szt	0,47	0,53	0,52	0,58	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	3,99	4,18	4,16	5,95	Fresh butter, fat content about 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l.....	5,52	5,92	5,80	6,08	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg.....	5,64	5,48	5,69	6,02	Oranges – per kg
Jabłka ^b – za 1 kg	2,40	2,58	2,45	2,89	Apples ^b – per kg
Buraki ^b – za 1 kg	1,69	1,82	1,85	1,85	Beetroots ^b – per kg
Marchew ^b – za 1 kg	1,92	2,47	2,23	1,91	Carrots ^b – per kg
Ziemniaki ^p – za 1 kg	1,36	1,31	1,44	1,35	Potatoes ^b – per kg

TABL. 2 (209). CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Cukier biały kryształ – za 1 kg.....	2,60	2,27	2,99	3,01	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g.	5,95	6,60	6,69	6,95	Natural coffee ground – per 250 g
Herbata czarna liściasta – za 100 g.	2,89	3,50	3,55	3,87	Black Tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l.....	20,67	24,78 ^c	24,53 ^c	24,71 ^c	Vodka pure 40% – per 0,5 l:
Papierosy – za 20 szt.	9,26	12,89	13,43	13,73	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl.....	481,99	669,86 ^c	652,27 ^c	638,63 ^c	Men's suit, fabric of wool – per set
Półbuty męskie skórzane, na pode- szwie nieskórzanej – za 1 parę....	161,01	186,06	189,83	194,54	Men's low leather shoes with non- leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na pode- szwie nieskórzanej – za 1 parę....	145,46	184,32	183,71	185,44	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	30,98	39,68	41,13	44,04	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodo- ciągowej – za 1 m ³	2,57	3,13	3,20	3,25	Cold water by municipal water- -system – per 1 m ³
Energia elektryczna dla gospodar- stw domowych (taryfa cało- dobowa) ^d – za 1 kWh.....	0,59	0,69	0,68	0,69	Electricity for households (all-day tariff) ^d – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domo- wych – za 1 kWh ^{de}	2,46	0,24	0,22	0,21	Natural net-gas, high-methanated for households – per kWh ^{de}
Węgiel kamienny – za 1 t	686,22	766,59	738,25	765,03	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	16,88	19,04	19,35	19,78	Hot water – per 1 m ³
Centralne ogrzewanie lokali miesz- kalnych – za 1 m ² p. u.	3,10	3,26	3,47	3,37	Heating of dwellings – per m ² of us- able floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domo- wego, poj. ok. 340 l ^f	1260,92	1117,27	1083,66	1697,87	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^f
Pralka automatyczna typu domo- wego, na 5–7 kg suchej bielizny ^g	1096,28	1238,48	1223,92	1281,08	Automatic washing machine, dry- -linen capacity not exceeding 5–7 kg ^g
Odkurzacz typu domowego.....	317,05	311,12	319,35	339,53	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	182,82	205,49	209,30	215,28	Iron with duschsystem
Proszek do prania – za 300 g ^h	4,52	5,56 ⁱ	5,50	5,79	Washing powder – per 300 g ^h
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l.....	4,61	4,66	4,42	4,65	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd jednora- zowy autobusem miejskim	2,09	2,53	2,46	2,40	Regular ticket for travelling by intra- -urban bus
Przejazd taksówka osobową, taryfa dzienna – za 5 km	12,42	13,73	14,19	15,04	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	15,00	15,73	16,67	16,82	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów dam- skich	67,98	74,75	75,50	79,38	Women's cold wave
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg.....	36,10	43,90	40,50	39,30	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Badanie kliniczne krowy	31,08	37,35	39,32	42,24	Cow's clinical examination

a, e, h W 2010 r.: a – za 200 ml, e – za 1 m³, h – za 400 g. b Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku. c Z uwagi na zmiany reprezentanta objętego badaniem cen dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. d Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. f W 2010 – pojemność ok. 300 l. g W 2010 r. – za 5 kg suchej bielizny. i W 2015 r. za 280 g.

a, e, h In 2010: a – per 200 ml, e – per 1 m³, h – per 400 g. b Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year. c Due to the changes of representative item covered by the price survey data not fully comparable to those published in the previous Yearbook. d Including standing and variable charges. f In 2010 – capacity about 300 l. g In 2010 – dry-lined capacity not exceeding 5 kg. i In 2010 per 280 g.

TABLE 3 (210). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy.....	61,17	68,31	63,21	67,39	wheat
zyta	44,03	50,88	50,53	55,65	rye
jęczmienia.....	50,81	60,56	56,14	65,20	barley
owsa i mieszanek zbożowych	36,70	45,50	51,08	51,34	oats and cereal mixed
pszenżyta	46,99	54,80	55,75	57,67	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	63,90	66,03	71,24	80,61	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych)	56,26	65,24	63,41	62,37	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt.....	11,38	11,44	11,67	10,95	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepak przemysłowy – za 1 dt.....	129,00	149,28	162,53	155,30	Industrial rape and turnip rape – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt.....	566,73	777,9	855,80	753,14	Raw tobacco – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,27	6,03	5,73	6,18	cattle (excluding calves)
cielęta	8,49	8,69	8,90	9,43	calves
trzoda chlewna	4,01	4,31	4,79	5,13	pigs
Mleko krowie – za 1 l.....	1,10	1,15	1,14	1,45	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt.	0,10	0,17	0,12	0,15	Consumer hen eggs – per piece

TABLE 4 (211). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ziarno zbóż – za 1 dt					Cereal grain – per dt
pszenicy.....	61,18	85,83	85,63	83,53	wheat
zyta	42,63	70,56	64,44	.	rye
jęczmienia.....	50,00	79,01	77,98	77,55	barley
owsa	43,96	62,17	70,47	69,25	oats
pszenżyta	49,77	75,87	72,22	73,65	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt.....	107,40	99,39	109,06	98,09	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					Livestock – per head:
krowa dojna	2963,33	.	.	.	dairy cow
jałówka 1-rocza.....	one-year heifer
prosię na chów	158,04	151,26	158,54	163,33	piglet
koń roboczy	farm horse
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
trzoda chlewna	3,81	5,32	4,48	.	pigs
Jaja kurze – za 1 szt.	0,48	0,67	0,66	0,70	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. Gospodarstwo rolne to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniela) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An agricultural holding is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

An agricultural activity includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1551, z późniejszymi zmianami) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasiańskich i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Dane dotyczące drzew i krzewów owocowych do 2014 r. uwzględniały ich uprawę poza sadami. W 2015 r. dane o powierzchni uprawy drzew i krzewów owocowych dotyczyły wyłącznie sadów, ale dane o zbiorach z tego okresu obejmowały produkcję owoców zarówno w sadach, jak i poza sadami. Od 2016 r. dane dotyczące powierzchni i zbiorów owoców z drzew i krzewów odnoszą się jedynie do ich upraw w sadach.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek dla poziomu województwa są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (**sady**), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaspatrienie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywności rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych)

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law of 5 II 2015 on payments under direct support schemes (uniform text Journal of Laws 2015 item 1551, with later amendments) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries have included also organic plantations.

Data on fruit trees and bushes up to 2014 included their cultivation out of plantations. In 2015 area of fruit trees and bushes concerned only orchards, but data on fruit production concerned the production from orchards, as well as outside plantations. Since 2016 data on area and fruit production from fruit trees and bushes have related to orchards only.

Since 2014 data on area of vegetables, fruit from fruit trees and bushes and strawberries for the voidship level, have been estimated according to field location only.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (**orchards**), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e. raw (not processed) products of plant origin (production for a given year);
- 2) **animal output**, i.e. production of animals for slaughter, raw (not processed) products of an-

produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

6. Dane o produkcji, płonach i skupie zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób i inne) oraz pastewne (peluszką, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i od 2003 r. len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych.

Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne na zielonkę, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami na zielonkę, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa i inne) oraz kukurydzę na zielonkę.

7. Dane o produkcji żywca rzeźnego obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), ubój przemysłowy oraz ubój z przeznaczeniem na sprzedaż i samozaopatrzenie.

imal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centers and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

The average national current prices for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

6. Data regarding the production, yields and procurement of cereals, pulses and oilseeds plants as well as concern cereals grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise stated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field bean and others e.g. pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oil-bearing crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and since 2003 oily flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants.

Feed plants include: pulses for green forage, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses for green forage, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip and others) and maize for green forage.

7. Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), livestock slaughter in slaughterhouses and slaughter intended for sales and own consumption.

8. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

9. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

10. **Gospodarstwo ekologiczne** – gospodarstwo stosujące ekologiczne metody produkcji rolnej, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie przedstawiania na ekologiczne metody produkcji rolnej (pod kontrolą jednostki certyfikującej).

11. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

12. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

13. Dane za 2010 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników, zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego. Powszechny Spis Rolny przeprowadzony został we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 VI.

14. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – **prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.**

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w wieczyste przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (do 31 VIII 2017 r. – Agencja Nieruchomości Rolnych),
 - b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu),
 - c) innych jednostek publicznych;
- 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcji rolnej,
 - d) innych osób prawnych.

8. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

9. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

10. **Organic farm** uses organic methods of agricultural production which has a certificate granted to it by a certification body or which is under conversion to organic methods of agricultural production (under control of a certification body).

11. **Farming years** cover to the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 VII 2016 to 30 VI 2017).

12. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area and livestock as of June, unless otherwise indicated.

13. Data for 2010 in terms of land use, sown area, livestock, tractors, consumption of mineral or chemical and lime fertilizers were compiled on the basis of the results of the Agricultural Census. The Agricultural Census was conducted in September 2010 – as of 30 VI.

14. **Data** – unless otherwise stated – **are presented by the official residence of the land user.**

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the National Support Centre for Agriculture (until 31 VIII 2017 – the Agricultural Property Agency),
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status since 1999),
 - c) other public units;
- 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) agricultural production cooperatives,
 - d) other legal persons.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidziane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidziane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszłorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębniami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione naturalnie lub sztucznie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszłorębne użytkowane rębniami złożonymi, które wymagają przedniego odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębniami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu uszanowanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years as well as crops and greenwoods in the age category I (1–20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age category II (21–40 years) with planting of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity, being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed naturally or artificially, as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

4. Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące morskie wody wewnętrzne, powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1034) – do powierzchni lądowej zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

5. Dane o pozyskaniu drewna według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (the forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

4. Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area and land connected with silviculture to the total area of the voivodship without lands under waters (internal marine waters, surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29 March 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

5. Data on removals in the rows according to wood assortments were compiled on the basis of the quality-size classification defined by Polish Norms.

Rolnictwo
Agriculture

TABL. 1 (212). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	43,8	.	43,2	.	Agricultural holdings ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne....	43,5	.	42,9	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1001,0	994,6	1023,0	943,2	Agricultural land area (as of June) ^b in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne....	862,0	871,7	927,7	837,1	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zbóż podstawowych	58,7	51,8	51,8	54,2	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	59,1	51,7	51,4	54,5	of which private farms
ziemniaków	1,8	1,5	1,4	1,3	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	2,0	1,7	1,3	1,3	of which private farms
roślin przemysłowych	12,7	13,1	10,1	12,5	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	10,9	11,9	8,4	10,9	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	41,7	41,1	38,0	40,3	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	41,6	38,7	37,1	38,4	of which private farms
ziemniaków	238	192	260	247	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	237	190	257	246	of which private farms
rzepaku i rzepiku	20,9	25,6	23,1	28,2	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	20,2	22,5	23,1	27,0	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bc} na 100 ha użytków rolnych.....	46,5	44,8	42,7	48,8	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bc} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne....	50,4	47,8	44,2	51,5	of which private farms

TABL. 1 (212). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a (dok.)**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	47,7	44,7	43,6	44,0	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ...	47,8	44,7	43,6	44,1	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	10,4	9,3	8,9	9,1	Share of sows in pig stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ...	9,6	7,9	7,7	7,7	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^d na 1 ha użytków rolnych w kg	263,5	304,0	305,7	362,6	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^d per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	921	965	994	1140	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	1024	1049	1043	1226	of which private farms
na 1 krowę	4549	5013	5444	5388	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4552	5009	5435	5392	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	5,0	.	9,0	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne ...	5,7	.	9,0	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{be} na 1 ha użytków rolnych w kg	109,1	97,9	104,8	116,5	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{be} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	98,4	91,0	99,7	112,2	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 276. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Patrz uwagi do tabl. 11 na str. 292. d Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. e Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17.

a See general notes, item 3 on page 276. b In 2010 data of the Agricultural Census. c See notes to the table 11 on page 292. d Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. e Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17 farming years.

TABL. 2 (213). POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW

Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym	SPECIFICATION	
		Total	gospodarstwa indywidualne		
		w ha	in ha		
OGÓŁEM	2010 ^a	1001009	862049	TOTAL	
	2015	994569	871735		
	2016	1023006	927662		
	2017	943184	837149		
W dobrej kulturze rolnej		920446	830703	In good agricultural condition	
Pod zasiewami		581579	512401	Sown area	
Grunty ugorowane		7498	5964	Fallow land	
Uprawy trwałe		6194	5936	Permanent crops	
Ogrody przydomowe		706	702	Kitchen gardens	
Łąki trwałe ^b		236282	224719	Permanent meadows ^b	
Pastwiska trwałe ^b		88187	80981	Permanent pastures ^b	
Pozostałe		22738	6445	Others	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Od 2016 r. łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.

a Data of the Agricultural Census. b Since 2016 including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABL. 3 (214). GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a

Stan w czerwcu
FARMS BY AREA GROUPS^a
As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa rolne Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	w tys. in thous.	o powierzchni użytków rolnych – w % with agricultural land area of – in %								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricul- tural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		
OGÓŁEM TOTAL											
2010	65,2	31,8	8,5	12,5	11,7	10,5	6,9	13,2	4,8	18,74	16,20
2013	41,7	1,2	11,2	16,3	17,7	14,8	9,9	20,4	8,5	27,33	24,47
2016	43,2	2,0	8,9	18,8	17,3	13,6	9,7	20,7	9,0	26,19	23,70
w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS											
2010	64,9	32,0	8,5	12,5	11,8	10,5	6,9	13,2	4,5	14,95	13,45
2013	41,5	1,2	11,3	16,4	17,8	14,9	9,9	20,5	8,1	23,25	21,24
2016	42,9	2,0	8,9	18,9	17,4	13,6	9,7	20,7	8,7	23,70	21,64

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 276; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 3 on page 276; in 2010 data of the Agricultural Census.

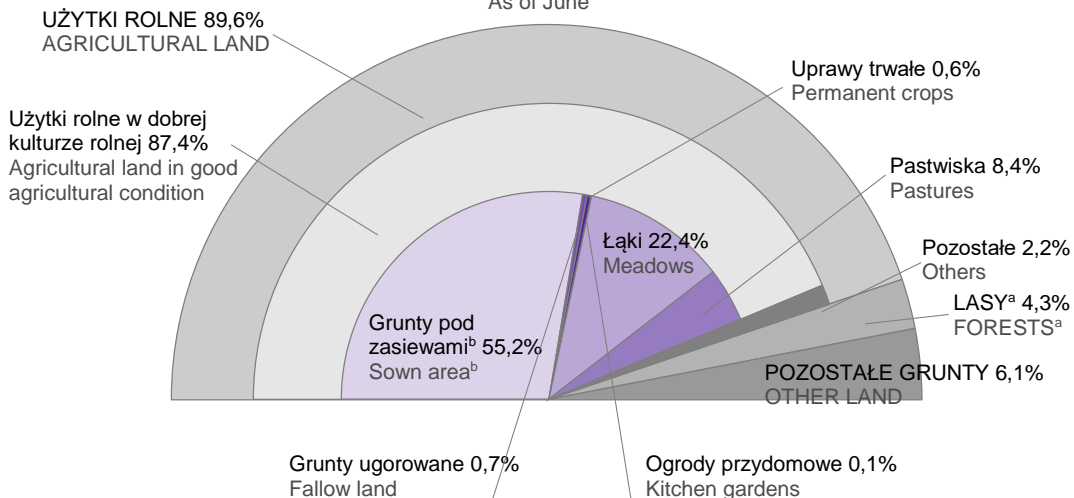
N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

UŻYTKOWANIE GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH W 2017 R.

Stan w czerwcu

LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2017

As of June

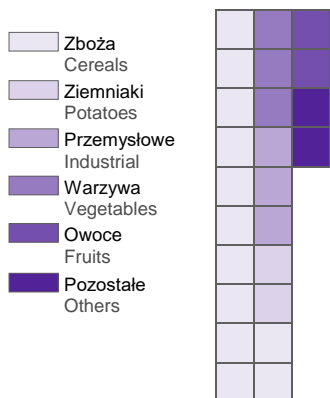
a Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną. b Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone).

a Including land connected with silviculture. b Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers).

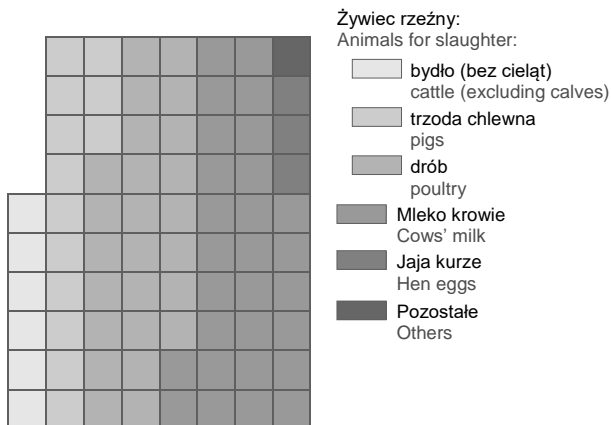
STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ W 2016 R. (stałe ceny 2015 r.)

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT IN 2016 (constant prices 2015)

PRODUKCJA ROŚLINNA – 24%
CROP OUTPUT

PRODUKCJA ZWIERZĘCA – 76%
ANIMAL OUTPUT

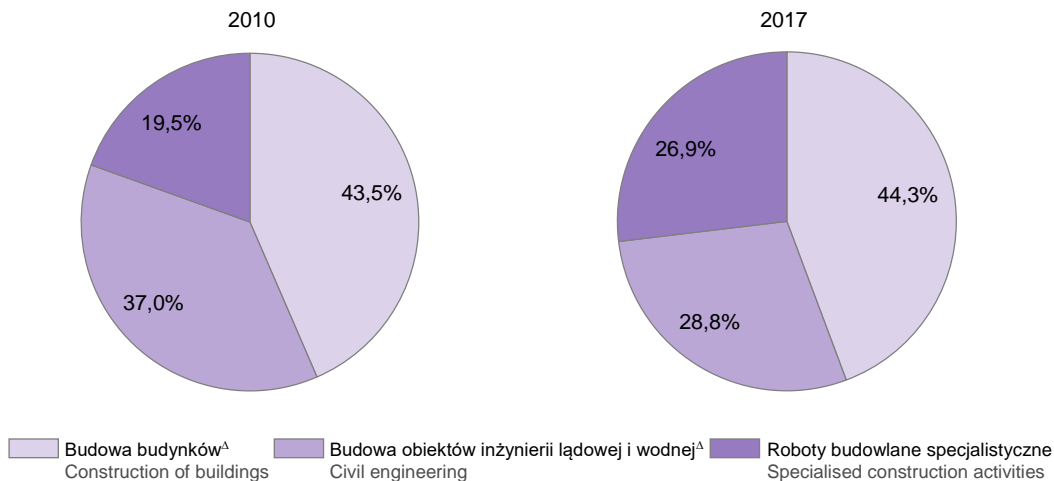

a Cielęta, owce, konie, kozy i króliki.

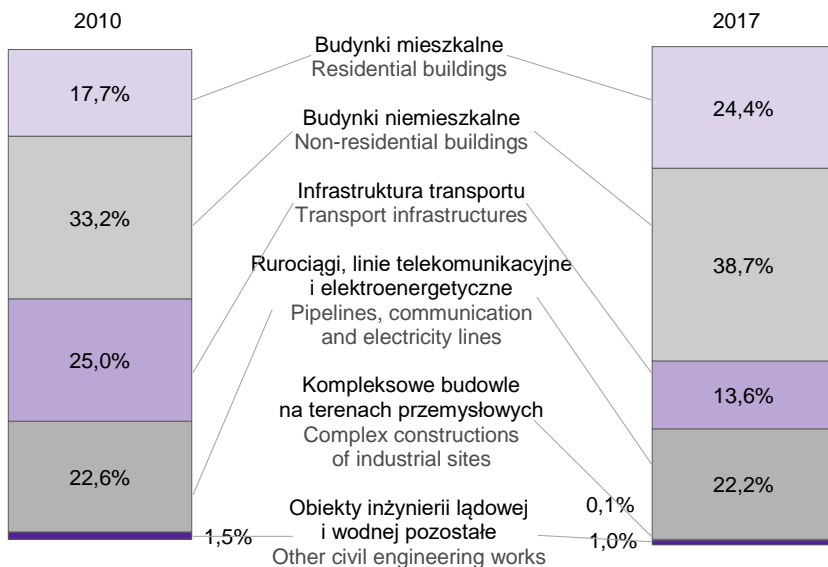
a Calves, sheep, horses, goats and rabbits.

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WEDŁUG DZIAŁÓW BY DIVISIONS

**WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH
 BY TYPE OF CONSTRUCTION**

^a Wykonanej przez przedsiębiorstwa mająca siedzibę zarządu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, siłami własnymi bez podwykonawców.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the warmińsko-mazurskie voivodship without subcontractors participation.

TABL. 4 (215). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100				previous year = 100				
Produkcja globalna.....	107,0	108,5	98,9	105,0	108,6	108,1	99,0	106,0	Gross output
roślinna	107,4	105,1	92,3	102,8	109,1	102,9	90,5	109,2	crop
zwierzęca.....	106,7	111,1	103,3	106,5	108,3	111,7	104,0	104,2	animal
Produkcja końcowa	104,5	109,5	99,4	103,9	106,1	109,0	99,7	104,9	Final output
roślinna	97,4	105,9	88,9	97,1	97,8	101,7	85,9	106,8	crop
zwierzęca.....	107,0	111,2	103,7	106,7	108,7	111,9	104,4	104,3	animal
Produkcja towarowa	105,4	106,6	101,3	101,9	107,8	106,1	104,4	100,0	Market output
roślinna	93,9	100,4	87,7	95,2	96,2	95,3	94,4	94,7	crop
zwierzęca.....	109,4	109,3	106,5	104,2	111,2	110,2	107,4	101,6	animal

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11, pkt. 1) na str. 22.

a See general notes, item 11, point 1) on page 22.

TABL. 5 (216). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
OGÓŁEM.....	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	39,0	41,5	37,3	38,6	Crop output
Zboża	16,5	18,9	16,7	16,9	Cereals
w tym zboża podstawowe	14,0	16,4	15,1	14,7	of which basic cereals
w tym: pszenica	7,8	9,5	9,2	8,2	of which: wheat
żyto	1,1	0,9	0,8	0,9	rye
jęczmień.....	1,8	1,5	1,2	1,7	barley
Ziemniaki	2,3	1,7	1,9	2,2	Potatoes
Przemysłowe	4,2	6,3	5,0	4,2	Industrial
w tym buraki cukrowe.....	0,5	0,4	0,3	0,4	of which sugar beets
Warzywa.....	1,9	2,5	2,4	2,4	Vegetables
Owoce	1,1	1,3	1,3	1,8	Fruit
Siano łąkowe	4,2	3,5	2,8	2,9	Meadow hay
Pozostałe.....	8,9	7,3	7,1	8,2	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11, pkt. 1) na str. 22.

a See general notes, item 11, point 1) on page 22.

TABLE 5 (216). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent				
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca	61,0	58,5	62,7	61,4	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	33,6	30,5	33,9	33,3	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	3,1	3,6	5,1	4,7	cattle (excluding calves)
cielęta	0,4	0,2	0,1	0,1	calves
trzoda chlewna	12,1	10,0	10,6	9,6	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	17,9	16,6	18,0	18,8	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	0,7	-0,2	-0,9	0,5	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	22,3	23,6	24,8	22,9	Cows' milk
Jaja kurze	1,5	2,1	2,4	2,2	Hen eggs
Obornik	1,7	1,5	1,3	1,2	Manure
Pozostałe	1,2	1,1	1,2	1,2	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G O Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna	23,1	29,0	23,9	24,2	Crop output
Zboża	12,1	16,5	12,1	12,6	Cereals
w tym zboża podstawowe	11,6	14,3	11,4	11,6	of which basic cereals
w tym: pszenica	8,2	9,9	7,6	8,2	of which: wheat
żyto	1,0	1,2	0,8	0,9	rye
jęczmień	0,7	0,9	0,8	0,9	barley
Ziemniaki	1,3	1,2	1,4	1,9	Potatoes
Przemysłowe	5,1	5,4	4,5	2,7	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,6	0,5	0,4	0,5	of which sugar beets
Warzywa	1,9	2,8	2,5	2,6	Vegetables
Owoce	1,1	1,4	1,4	2,0	Fruit
Pozostałe	1,6	1,7	2,0	2,5	Others
Produkcja zwierzęca	76,9	71,0	76,1	75,8	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	45,3	39,6	42,8	43,9	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt)	4,2	4,5	6,1	5,9	cattle (excluding calves)
cielęta	0,4	0,2	0,2	0,1	calves
trzoda chlewna	16,2	13,1	13,5	12,8	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	24,3	21,6	22,9	25,0	poultry
Mleko krowie	28,8	28,1	29,4	28,1	Cows' milk
Jaja kurze	1,5	2,2	2,5	2,5	Hen eggs
Pozostałe	1,6	1,2	1,4	1,4	Others

^b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

^b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (217). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**

Stan w czerwcu
SOWN AREA^a
As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	
w ha in ha						
OGÓŁEM.....	592127	608740	668771	581579	512401	TOTAL
Zboża.....	429017	369639	407872	368877	330771	Cereals
zboża podstawowe.....	347394	315055	345625	314996	279246	basic cereals
pszenica.....	143663	150888	157726	143231	118844	wheat
żyto.....	39578	27031	34190	35376	33156	rye
jęczmień.....	44732	32131	48897	42912	39946	barley
owies.....	29916	19010	24716	22194	20521	oats
pszenżyto.....	89504	85995	80096	71283	66779	triticale
mieszanki zbożowe.....	64285	37150	42285	39497	39361	cereal mixed
gryka, proso i pozostałe zbożowe.....	8369	5011	8915	4625	4507	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno.....	8969	12422	11047	9759	7657	maize for grain
Strączkowe.....	13282	31288	32672	27934	24210	Pulses
konsumpcyjne.....	2764	5418	9846	6580	6115	edible
pastewne ^b	10518	25870	22826	21354	18095	feed ^b
Ziemniaki.....	10435	9355	8321	7305	6739	Potatoes
Przemysłowe.....	75106	80005	61556	72570	55875	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe.....	3379	2060	2775	3101	3008	sugar beets
oleiste.....	70431	77735	58772	69248	52646	oilseeds
w tym rzepak i rzepik....	68972	75786	55843	67751	51617	of which rape and turnip rape
Pastewne.....	55457	102816	111363	92235	83760	Feed
w tym:						of which:
okopowe.....	449	383	85	93	92	root plants
kukurydza na pasze.....	20330	31306	37371	31318	27585	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^c	8830	15637	46987	12658	11046	Other crops ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a In 2010 data of the Agricultural Census. b Including cereal and pulse mixed for grain. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (218). ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPLÓDÓW
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPLÓDY	2011–2015 ^a	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem grand total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	
ZBIORY w t PRODUCTION in t						
Zboża.....	1540091,7	1461328,3	1521120,7	1455050,9	1243321,1	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe...	1296676,6	1293838,8	1312251,1	1268800,9	1073119,9	basic cereals
pszenica.....	668987,8	741110,7	664059,6	666273,4	519932,4	wheat
żyto	104600,5	79201,9	95269,1	115160,7	106099,2	rye
jęczmień.....	125603,1	100919,5	161270,8	135587,7	123758,7	barley
owies.....	69007,6	52241,0	75430,4	67391,1	62178,6	oats
pszenżyto	328477,6	320365,7	316221,2	284388,0	261151,0	triticale
mieszanki zbożowe ..	170082,8	103754,8	129533,7	122956,2	122552,3	cereal mixed
Ziemniaki	201603,3	179719,1	216599,0	180764,5	165779,4	Potatoes
Buraki cukrowe	154637,2	117007,5	166157,5	174746,0	169091,1	Sugar beets
Rzepak i rzepik	184819,2	194054,8	128987,0	191029,3	139171,8	Rape and turnip rape
Siano łąkowe ^b	1104361,4	1144831,3	1168447,3	1309864,2	1285594,4	Meadow hay ^b
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Zboża.....	38,9	39,5	37,3	39,4	37,6	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe...	39,8	41,1	38,0	40,3	38,4	basic cereals
pszenica.....	45,7	49,1	42,1	46,5	43,7	wheat
żyto	30,3	29,3	27,9	32,6	32,0	rye
jęczmień.....	33,6	31,4	33,0	31,6	31,0	barley
owies.....	30,4	27,5	30,5	30,4	30,3	oats
pszenżyto	38,8	37,3	39,5	39,9	39,1	triticale
mieszanki zbożowe ..	32,1	27,9	30,6	31,1	31,1	cereal mixed
Ziemniaki	212	192	260	247	246	Potatoes
Buraki cukrowe	551	568	599	563	562	Sugar beets
Rzepak i rzepik	26,3	25,6	23,1	28,2	27,0	Rape and turnip rape
Siano łąkowe ^b	54,9	48,2	54,8	55,4	57,2	Meadow hay ^b

a Przeciętne roczne. b Od 2016 r. łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.

a Annual averages. b Since 2016 including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABLE 8 (219). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
 AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2015	2016	2017		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu
 AREA in ha – as of June

OGÓŁEM.....	3052	3265	2715	2540	TOTAL
Kapusta	409	341	366	365	Cabbages
Kalafior.....	127	150	146	146	Cauliflowers
Cebula	40	42	36	36	Onions
Marchew jadalna	483	594	571	485	Carrots
Buraki ćwikłowe	52	51	45	43	Beetroots
Ogórki	118	116	95	94	Cucumbers
Pomidory	19	47	47	47	Tomatoes
Pozostałe ^b	1805	1924	1408	1324	Others ^b

ZBIORY w t
 PRODUCTION in t

OGÓŁEM.....	53273,5	68914,6	58671,4	56924,9	TOTAL
Kapusta	16413,2	18364,3	19646,2	19596,2	Cabbages
Kalafior.....	1805,8	2575,9	2490,3	2490,3	Cauliflowers
Cebula	670,0	668,0	597,8	597,8	Onions
Marchew jadalna	16800,2	27683,0	21004,3	19740,7	Carrots
Buraki ćwikłowe	1520,7	1516,2	1182,8	1161,8	Beetroots
Ogórki	1626,5	1842,4	1548,1	1543,7	Cucumbers
Pomidory	241,9	514,3	516,7	516,7	Tomatoes
Pozostałe ^b	14195,2	15750,6	11685,2	11277,7	Others ^b

PLONY z 1 ha w dt
 YIELDS per 1 ha in dt

Kapusta	401	539	536	537	Cabbages
Kalafior.....	142	172	170	170	Cauliflowers
Cebula	169	160	165	165	Onions
Marchew jadalna	348	466	368	407	Carrots
Buraki ćwikłowe	294	296	265	270	Beetroots
Ogórki	138	159	164	164	Cucumbers
Pomidory	130	110	110	110	Tomatoes
Pozostałe ^b	79	82	83	85	Others ^b

^a Łącznie z ogrodami przydomowymi; od 2014 r. według położenia gruntów. ^b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar i inne.

^a Including kitchen gardens; since 2014 by field location. ^b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb and others.

TABL. 9 (220). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH^a**
AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu
 AREA in ha – as of June

OGÓŁEM.....	4346	3475	3096	2884	TOTAL
Jabłonie	2823	2170	2005	1811	Apples
Grusze	190	142	122	120	Pears
Śliwy	346	298	266	256	Plums
Wiśnie	552	474	394	389	Cherries
Czereśnie	395	352	276	276	Sweet cherries
Pozostałe ^b	41	39	33	32	Others ^b

ZBIORY^c w t
 PRODUCTION^c in t

OGÓŁEM.....	18026,0	14821,7	11962,4	11440,9	TOTAL
Jabłka	13855,8	11254,7	9690,4	9190,5	Apples
Gruszki	975,1	808,0	542,3	523,9	Pears
Śliwki.....	963,0	793,9	526,3	523,3	Plums
Wiśnie	1731,0	1505,5	904,1	903,9	Cherries
Czereśnie	454,7	440,8	286,5	286,5	Sweet cherries
Pozostałe ^b	46,4	18,8	12,8	12,8	Others ^b

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4, na str. 276–277. b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4, on pages 276–277. b Peaches, apricots, walnuts. c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABLE 10 (221). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
AREA AND PRODUCTION OF BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

O W O C E	2015	2016	2017		F R U I T
			ogółem total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu
 AREA in ha – as of June

OGÓŁEM.....	4773	4337	4013	3975	TOTAL
Truskawki ^b	2656	2341	2097	2097	Strawberries ^b
Maliny ^c	616	545	483	475	Raspberries ^c
Porzeczki.....	873	813	766	760	Currants
Agrest.....	84	90	73	73	Gooseberries
Pozostałe ^d	544	548	594	570	Others ^d

ZBIORY^e w t
 PRODUCTION^e in t

OGÓŁEM.....	15598,7	13795,9	11316,4	11297,1	TOTAL
Truskawki ^b	10801,8	9401,0	7984,2	7984,2	Strawberries ^b
Maliny ^c	1204,8	1107,3	833,5	828,7	Raspberries ^c
Porzeczki.....	2224,6	2001,0	1481,5	1479,8	Currants
Agrest.....	282,2	199,7	157,8	157,8	Gooseberries
Pozostałe ^d	1085,3	1086,9	859,4	846,6	Others ^d

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4, na str. 276–277. ^b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. ^c Łącznie z jeżyną bezkolcową. ^d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. ^e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

^a See general notes, item 4, on pages 276–277. ^b Including wild strawberries; including kitchen gardens. ^c Including thornless blackberry. ^d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. ^e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (222). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a**

Stan w czerwcu
CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				

W SZTUKACH
IN HEADS

Bydło.....	434968	440444	442507	464734	412043	419976	421847	442953	Cattle
w tym krowy	207556	197020	193076	204429	197081	187884	184027	195135	of which cows
Trzoda chlewna	670057	525395	454517	487994	595556	450572	392231	418324	Pigs
w tym lochy	69770	48926	40289	44173	57005	35449	30310	32017	of which sows
Owce.....	10752	10129	9165	13387	9397	9272	8723	12880	Sheep
w tym maciorki	6725	6092	4988	8903	5951	5611	4754	8632	of which ewes
Konie ^b	15883	.	13758	.	14741	.	13208	.	Horses ^b
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	465226	445492 ^c	436674	459815 ^d	434461	417084 ^c	410218	431349 ^d	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt.
PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads

Bydło.....	43,5	44,3	43,3	49,3	47,8	48,2	45,5	52,9	Cattle
w tym krowy	20,7	19,8	18,9	21,7	22,9	21,6	19,8	23,3	of which cows
Trzoda chlewna	66,9	52,8	44,4	51,7	69,1	51,7	42,3	50,0	Pigs
w tym lochy	7,0	4,9	3,9	4,7	6,6	4,1	3,3	3,8	of which sows
Owce.....	1,1	1,0	0,9	1,4	1,1	1,1	0,9	1,5	Sheep
w tym maciorki	0,7	0,6	0,5	0,9	0,7	0,6	0,5	1,0	of which ewes
Konie ^b	1,6	x	1,3	x	1,7	x	1,4	x	Horses ^b
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	46,5	44,8 ^c	42,7	48,8 ^d	50,4	47,8 ^c	44,2	51,5 ^d	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

a Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. c Do obliczeń przyjęto stan koni z 2013 r. d Do obliczeń przyjęto stan koni z 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a See general notes, item 3 on page 276; in 2010 data of the Agricultural Census. b Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. c For the calculation we use the horse stocks of 2013. d For the calculation we use the horse stocks of 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (223). **DRÓB^a**

Stan w końcu roku
POULTRY^a
End of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	3370,1	3740,7	3785,9	4583,8	4106,5	Hens in thous. heads
w tym nioski	830,1	1255,7	955,0	963,8	963,1	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	104,9	108,6	69,2	153,1	153,1	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt.	3154,9	3311,7	2960,4	3590,2	2734,4	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt.	47,1	41,0	33,9	51,2	51,1	Ducks ^b in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	336,7	376,1	370,1	486,0	490,5	Hens per 100 ha of agricul- tural land ^c in heads
w tym nioski	82,9	126,3	93,4	102,2	115,0	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. b Łącznie z drobiem pozostałym. c Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276.
a In 2010 and 2015 more than 2 weeks old. b Including other poultry. c See general notes, item 3 on page 276.

TABL. 13 (224). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**

PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK
IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	48,5	89,7	74,3	58,8	53,8	Cattle (excluding calves)
Cielęta	24,1	7,8	6,1	2,3	2,0	Calves
Trzoda chlewna	943,9	786,7	780,1	812,8	725,1	Pigs
Owce	4,6	4,2	5,6	4,8	4,7	Sheep
Konie	0,7	0,3	0,2	0,3	0,3	Horses

W TYSIĄCACH TON WAGI ŻYWEJ
IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	29,3	46,2	41,6	37,4	34,9	Cattle (excluding calves)
Cielęta	1,7	0,8	0,5	0,3	0,2	Calves
Trzoda chlewna	113,3	118,8	119,7	130,8	120,6	Pigs
Owce	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Sheep
Konie	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	Horses
Drób	205,2	237,6	254,6	285,2	242,0	Poultry
Kozy i króliki	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (225). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
 PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami).....	263,8	302,3	312,8	342,0	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	249,9	285,9	296,0	324,0	meat and fats
wołowe.....	15,4	23,7	21,3	19,2	beef
cielęce.....	1,0	0,5	0,3	0,2	veal
wieprzowe.....	88,4	92,6	93,4	102,1	pork
baranie.....	0,1	0,1	0,1	0,1	mutton
końskie.....	0,2	0,1	0,1	0,1	horseflesh
drobiowe	143,7	166,3	178,2	199,6	poultry
kozie i królicze ^b	1,3	2,6	2,7	2,7	goat and rabbit ^b
podroby.....	13,9	16,4	16,8	18,0	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in kg					
O G Ó Ł E M.....	263,5	304,0	305,7	362,6	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game. c See general notes, item 3 on page 276.

TABL. 15 (226). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
 PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	922,3	959,6	1016,5	1075,2	1026,7	in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	92,1	96,5	99,4	114,0	122,6	per 100 ha of agricultural land ^a in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l.....	4549	5013	5444	5388	5392	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	157,2	269,0	240,7	215,1	215,0	Eggs production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.	199	223	232	221	221	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276.

a See general notes, item 3 on page 276.

TABL. 16 (227). **CIĄGNIKI ROLNICZE**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL TRACTORS
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodar- stwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach	2010 ^a	50543	49088	In units
	2013	52373	51287	
	2016	55002	53735	
Powierzchnia użytków rolnych ^b na 1 ciągnik w ha	2010 ^a	19,8	17,6	Agricultural land area ^b per tractor in ha
	2013	19,5	17,2	
	2016	18,6	17,3	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a Data of the Agricultural Census. b See general notes, item 3 on page 276.

N o t e. Since 2010 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (228). **ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU
 NA CZYSTY SKŁADNIK**
 CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE
 INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10 ^a	2014/15	2015/16	2016/17		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	

W TONACH
IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	109257	97346	107257	109883	93933	Mineral or chemical ferti- lizers ^b
azotowe	67532	61174	67046	69738	59600	nitrogenous
fosforowe	20622	14521	15603	15585	13265	phosphatic
potasowe	21103	21651	24608	24560	21068	potassic
Nawozy wapniowe ^c	42042	29201	46547	46114	36181	Lime fertilizers ^c

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH^d w kg
PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND^d in kg

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	109,1	97,9	104,8	116,5	112,2	Mineral or chemical ferti- lizers ^b
azotowe	67,5	61,5	65,5	73,9	71,2	nitrogenous
fosforowe	20,6	14,6	15,3	16,5	15,8	phosphatic
potasowe	21,1	21,8	24,1	26,0	25,2	potassic
Nawozy wapniowe ^c	42,0	29,4	45,5	48,9	43,2	Lime fertilizers ^c

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym. d Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276.

a Data of the Agricultural Census 2010. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime. d See general notes, item 3 on page 276.

TABL. 18 (229). WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
O G Ó Ł E M	2834877,2	3839751,4	3646230,8	4298913,2	3691763,9	T O T A L
Produkty roślinne.....	684942,4	787344,2	640263,7	768920,1	501586,6	Crop products
w tym:						of which:
Zboża.....	434256,1	446697,3	421144,5	460504,7	274548,4	Cereals
w tym zboża podsta- wowe.....	416464,0	418429,9	390217,3	436733,5	260545,4	of which basic cereals
pszenica.....	314584,0	303750,2	296961,4	338300,0	206891,4	wheat
żyto.....	37168,3	24723,0	22894,7	30657,6	17296,4	rye
jęczmień.....	15929,8	22365,2	19994,6	28479,7	10536,0	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	3512,7	3270,8	6447,5	4190,8	3936,9	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	45269,2	64320,7	43919,1	35105,4	21884,6	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe.....	432655,8	440966,0	417455,4	455038,7	270208,1	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe.....	414863,6	412698,6	386539,2	431317,7	256255,3	of which basic cereals
pszenica.....	313627,7	300799,2	294504,0	334856,9	204247,1	wheat
żyto.....	37160,2	24541,6	22706,2	30636,9	17275,8	rye
jęczmień.....	15702,8	21679,8	19712,2	28012,8	10069,1	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	3397,6	3041,4	6235,5	3916,9	3675,9	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	44975,2	62636,7	43381,2	33894,1	20987,4	triticale
Strączkowe konsumpcyj- ne ^b	4,4	-	-	85,9	66,8	Edible pulses ^b
Ziemniaki.....	5850,7	9571,1	11845,4	12836,3	3291,3	Potatoes
Buraki cukrowe.....	18398,8	14750,3	19247,1	18550,7	18015,4	Sugar beets
Rzepak i rzepik.....	165673,3	195591,0	88860,6	128329,0	98508,1	Rape and turnip rape
Warzywa.....	19788,4	33382,3	40164,3	54655,3	26398,1	Vegetables
Owoce.....	19519,8	37178,6	15833,4	19861,5	19239,3	Fruit
Produkty zwierzęce	2149934,8	3052407,2	3005967,1	3529993,1	3190177,3	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	1324989,0	2026779,5	1969467,3	2188508,1	1915577,5	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt).....	105116,6	248604,3	199320,4	167609,1	154811,1	cattle (excluding calves)
cielęta.....	4678,7	6301,1	4459,0	1809,6	700,2	calves
trzoda chlewna.....	387772,9	512602,0	565545,7	675429,5	621559,2	pigs
owce.....	473,9	766,2	908,9	706,0	688,5	sheep
konie.....	1243,1	850,3	836,4	974,5	974,5	horses
drob.....	825703,8	1257655,6	1198397,0	1341979,4	1136843,9	poultry
Mleko krowie.....	778686,3	976591,1	994033,9	1303797,6	1237016,3	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne	889,3	480,6	391,4	118,9	113,6	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in zł						
O G Ó Ł E M	2832	3861	3564	4558	4410	T O T A L
Produkty: roślinne.....	684	792	626	815	599	Products: crop
zwierzęce.....	2148	3069	2938	3743	3811	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 276.
a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c In live weight. d See general notes, item 3 on page 276.

TABLE 19 (230). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t.....	764471	700095	693825	707003	430298	Cereals in t
w tym zboża podstawowe.....	734930	652667	641079	668407	407339	of which basic cereals
pszenica.....	513719	443528	469072	500940	312703	wheat
żyto.....	84415	48565	45263	55102	31947	rye
jęczmień.....	31210	36715	35519	43652	16458	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	9475	7025	12551	8053	7553	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	96111	116834	78674	60660	38678	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe.....	762571	692790	688718	699864	424495	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe.....	733030	645362	635973	661300	401568	of which basic cereals
pszenica.....	512756	440347	465901	496878	309550	wheat
żyto.....	84399	48231	44939	55057	31902	rye
jęczmień.....	30904	35796	35110	42965	15771	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	9257	6684	12208	7629	7150	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	95714	114304	77815	58771	37195	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t.....	4	-	-	109	82	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t.....	9156	14496	16627	15924	5438	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t.....	161716	128965	164923	169468	163813	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t.....	128425	131023	54674	82576	63532	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t.....	38254	38604	50938	55650	45756	Vegetables in t
Owoce w t.....	9800	20878	8663	6340	5797	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t.....	315293	397518	406685	442864	387498	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt).....	24592	41262	34800	27130	25101	cattle (excluding calves)
cielęta.....	551	725	501	192	78	calves
trzoda chlewna.....	96677	118967	118099	131540	121075	pigs
owce.....	78	98	121	100	98	sheep
konie.....	199	105	98	108	108	horses
drób.....	193196	236361	253066	283794	241038	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t...	224053	280021	287504	315501	276247	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l.....	705595	849560	868837	898838	852174	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	9179	2836	3322	805	791	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej ciepłej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABLE 20 (231). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

L A T A Y E A R S	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekolo- gicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekolo- gicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010.....	989	34130	1290	41112
2015.....	3477	92949	564	19819
2016.....	3235	85732	907	22935
2017.....	2870	80817	875	26250

Ź r ó d ł o: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

S o u r c e: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABLE 21 (232). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**

Stan w dniu 10 III

MAJOR GAME SPECIES^a

As of 10 III

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010	2015	2016	2017	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	1520	4285	4958	5390	Moose
Daniele	1322	1707	1634	1658	Fallow deer
Mufłony	30	60	60	40	Mouflons
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	15,7	27,2	25,8	25,9	Deer
Sarny	59,7	68,8	69,2	71,5	Roe deer
Dziki	24,7	27,1	24,1	18,5	Wild boars
Lisy	15,6	17,2	16,0	16,0	Foxes
Zająca	28,2	44,0	45,0	48,4	Hares
Bażanty.....	3,7	3,9	3,3	3,5	Pheasants
Kuropatwy.....	9,8	11,3	9,9	10,4	Partridges

^a Dane szacunkowe; do 2011 r. nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Agencji Nieruchomości Rolnych, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Estimated data; until 2011 excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Agricultural Property Agency, the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABLE 22 (233). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
	w sztukach in heads				
Łosie	-	-	-	-	Moose
Jelenie	4014	8310	8668	8591	Deer
Daniele	287	469	523	506	Fallow deer
Sarny	13354	16095	16764	17006	Roe deer
Dziki	22669	34285	33559	30615	Wild boars
Lisy	10085	10653	10379	10229	Foxes
Zająca	172	81	109	26	Hares
Bażanty	198	450	642	286	Pheasants
Kuropatwy	10	-	-	-	Partridges

^a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. ^b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Agencji Nieruchomości Rolnych (do roku łowieckiego 2011/12), Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. ^b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Agricultural Property Agency (until the hunting year 2011/12), the Directorate Generale of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABLE 23 (234). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 III
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10 III

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	114	116	116	117	number ^a
członkowie ^b	3382	7358	7497	7600	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	332	334	334	334	number
powierzchnia w tys. ha	2058,5	2075,7	2068,5	2075,1	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych..	595,8	601,9	602,8	602,2	of which on forest land

^a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. ^b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.

Źródło: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Data grouped according to the seat of hunting club. ^b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

Source: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (235). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**

Stan w dniu 31 XII

FOREST LAND

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	761394	773692	777189	780010	T O T A L in ha
Lasy	740765	753301	756920	759758	Forests
Publiczne	691339	694071	695721	697427	Public
zalesione.....	679322	676905	676147	676310	wooded
niezalesione.....	12016	17167	19574	21117	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa	687902	690416	692080	693795	owned by the State Treasury
zalesione.....	676058	673400	672643	672817	wooded
niezalesione.....	11844	17016	19437	20978	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych.....	680758	684857	686586	688366	managed by the State Forests
zalesione.....	668929	667860	667168	667406	wooded
niezalesione.....	11829	16997	19419	20959	non-wooded
własność gmin ^a	3437	3407	3387	3388	gmina ^a owned
zalesione.....	3265	3257	3250	3249	wooded
niezalesione.....	172	151	137	139	non-wooded
Prywatne.....	49426	59230	61200	62331	Private
zalesione.....	49042	58384	60234	61386	wooded
niezalesione.....	384	846	965	945	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	20629	20390	20268	20252	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	30,6	31,2	31,3	31,4	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA w %	33,4	33,9	34,1	34,2	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP in %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It is also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25, 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju za okres 2013–2017 przeprowadzonej przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25, 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country in 2013–2017 conducted by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (236). **POWIERZCHNIA LASÓW**

FOREST AREAS

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW

BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odno- wienia ^a i o bu- dowie prze- ręb- owej in re- newal class ^a with a trough- fell con- struc- tion
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyż- sze and hi- gher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM..... TOTAL	756921	94,6	14,7	15,0	23,7	17,3	12,0	10,7	1,2	
w tym of which										
w zarządzie Lasów Pań- stwowych..... managed by the State Forests	686585	95,0	14,3	14,7	23,4	17,4	12,6	11,3	1,3	
las prywatne..... private forests	61200	90,3	20,5	17,8	29,7	13,4	5,5	3,3	-	

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 25 (236). **POWIERZCHNIA LASÓW (dok.)**

FOREST AREAS (cont.)

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which man- aged by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w ha in ha	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM.....	756921	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	460548	60,8	62,5	46,7	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	362699	47,9	48,8	41,2	pine
świerk.....	90313	11,9	12,7	4,5	spruce
jodła	-	-	-	-	fir
Drzewa liściaste.....	296373	39,2	37,5	53,3	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk.....	27736	3,7	3,9	1,5	beech
dąb.....	68659	9,1	9,3	7,5	oak
grab.....	12157	1,6	1,5	1,6	hornbeam
brzoza	94351	12,5	11,7	20,1	birch
olcha	69257	9,1	8,5	13,6	alder
osika	7531	1,0	0,7	3,5	aspen

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABLE 26 (237). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
 GROWING STOCK OF STANDING WOOD
 A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
 BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thous. m ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area									
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odnowienia ^e i o budowie przerebowej in renewal class ^c with a through-fell construction	przestoje ^b hold-over trees ^b
			w klasie wieku in age group								
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)			
OGÓŁEM..... TOTAL	213117,2	99,6	1,1	9,4	26,5	23,6	17,7	19,4	1,2	0,7	
w tym of which w zarządzie Lasów Państwowych..... managed by the State Forests	195562,6	99,6	1,0	9,2	25,7	23,3	18,4	20,0	1,3	0,7	
las prywatne..... private forests	14150,2	99,7	3,8	13,2	40,8	22,1	9,0	9,7	-	1,1	

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
 BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which			SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	las prywatne private forests		
	w tys. m ³ in thous m ³	w odsetkach in percent				
OGÓŁEM.....	213117,2	100,0	100,0	100,0	TOTAL	
Drzewa iglaste.....	146156,1	68,6	70,5	47,7	Coniferous trees	
w tym:					of which:	
sosna.....	120046,4	56,3	57,5	45,4	pine	
świerk.....	24054,0	11,3	12,0	2,0	spruce	
jodła.....	-	-	-	-	fir	
Drzewa liściaste.....	66961,1	31,4	29,5	52,3	Broadleaved trees	
w tym:					of which:	
buk.....	9089,4	4,3	4,6	1,0	beech	
dąb.....	11774,9	5,5	5,5	6,4	oak	
grab.....	3389,8	1,6	1,6	1,6	hornbeam	
brzoza.....	19954,7	9,4	8,6	17,6	birch	
olcha.....	16607,4	7,8	7,1	13,9	alder	
osika.....	1996,9	0,9	0,6	4,5	aspens	

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (238). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION	
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests			
					razem total	w tym wła- sność Skarbu Pań- stwa of which owned by the State Treas- ury		lasy prywat- ne ^a private forests ^a
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII)	195	134	128	129	129	129	.	Production area of forest nurseries (as of 31 XII)
Odnowienia i zalesienia	4375	5072	5759	4858	4702	4696	156	Renewals and afforestations
odnowienia	3239	4780	5539	4689	4623	4617	66	renewals
sztuczne.....	3089	3888	4405	4005	3974	3972	31	artificial
zrębów ^b	3030	3851	4357	3938	3916	3914	21	felling sites ^b
halizn i płazowin	59	36	48	68	58	58	10	blanks and irregularly stocked open stands
naturalne.....	150	892	1133	684	649	645	35	natural
zalesienia ^c	1136	292	220	169	80	80	89	afforestations ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	413	323	348	366	325	322	41	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	25169	30640	29592	29785	28532	28463	1253	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	18009	21703	20837	21250	20017	19988	1233	crops ^f
młodników.....	6811	8655	8580	8321	8321	8321	.	greenwoods
wprowadzanie podszytów ^g	219	278	169	154	154	154	.	introduction of undergrowth ^g
Melioracje	3749	6187	5447	5674	5674	5674	.	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f Od 2016 r. w lasach prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stałe znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f Since 2016 in private forests including greenwoods tending. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (239). **POZYSKANIE DREWNA^a**
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam³.	3437,0	3857,3	3834,1	3863,3	3837,2	3833,2	26,1	T O T A L in dam³
Grubizna	3308,7	3719,9	3710,1	3759,4	3733,4	3729,4	26,1	Timber
Grubizna iglasta	2285,3	2642,0	2625,2	2716,5	2700,4	2697,8	16,1	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe.....	1053,4	1331,2	1318,7	1339,7	1331,4	1329,8	8,2	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego.....	1120,7	1161,0	1163,2	1237,8	1233,1	1232,5	4,7	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	1023,4	1077,8	1084,9	1042,9	1032,9	1031,6	9,9	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe.....	387,1	377,5	369,5	356,1	352,5	351,8	3,5	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego.....	503,3	524,4	543,9	527,7	524,9	524,7	2,8	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiarowe^b	128,4	137,4	124,0	103,8	103,8	103,8	-	Slash^b
Do przerobu przemysłowego.....	9,9	2,5	2,6	1,3	1,3	1,3	-	Slash for industrial uses
Opałowe	118,5	135,0	121,4	102,5	102,5	102,5	-	Slash for fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	446,7	493,8	490,2	494,8	535,3	537,5	41,8	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.

U w a g a. Dla prezentowanych lat nie pozyskano karpiny.

a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

N o t e. For presented years the stump wood wasn't gained.

TABL. 29 (240). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIENÍ**
TREES AND SHRUBS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywat- nych of which on private land	
Sadzenie w szt.: drzew.....	39660	45309	31314	37855	9844	Plantings in units of: trees
krzewów.....	40256	19261	39984	112249	2918	bushes
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	56118	64096	86510	51817	29183	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	7362	13464	26309	7895	4403	coniferous
w tym drewno wielkowymia- rowe ogólnego przeznaczenia	3563	7368	14413	3334	2422	of which large-size general purpose wood
grubizna liściasta	48756	50632	60201	43922	24780	non-coniferous
w tym drewno wielkowymia- rowe ogólnego przeznaczenia	15178	15052	18410	11841	8673	of which large-size general purpose wood

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (241). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Požary	144	337	114	89	Number of fires
w tym: podpalenia.....	65	121	50	21	of which: arsons
nieostrożność doro- słych	33	95	44	37	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	403,85	410,77	38,84	96,42	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia.....	66,99	47,19	15,13	2,36	of which: arsons
nieostrożność doro- słych	9,54	327,12	18,18	88,89	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha .	2,80	1,22	0,34	1,08	Average forest areas burned by fire in ha

a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Źródło: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej i Instytutu Badawczego Leśnictwa.

a Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.

Source: data of the Main Office of the State Fire Service and the Forest Research Institute.

DZIAŁ XVI PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 3 uwzględniono jednostki i zakłady budżetowe oraz gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych (zaliczonych do wyżej wymienionych sekcji). Dane o produkcji wyrobów obejmują również działalność podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, a zaliczanych do innych sekcji niż: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 7 na str. 21.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług (PKWiU 2008).

W niektórych przypadkach wprowadzono tzw. „pozycje niezgodne” z grupowaniami PKWiU, które stanowią:

- sumę niektórych pozycji PKWiU lub ich części,
- pozycje zbiorczą utworzoną w oparciu o inne niż występujące w PKWiU, kryteria.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

CHAPTER XVI INDUSTRY AND CONSTRUCTION

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with Polish Classification of Activities – PKD 2007 in the sections: „Mining and quarrying”, „Manufacturing”, „Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and „Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

In table 3 were included budgetary entities and establishments and auxiliary units of budgetary entities (included in the above mentioned sections). Data regarding the production of products also include the activity of entities producing industrial products and included in sections other than „Mining and quarrying”, „Manufacturing”, „Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and „Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

2. Data were compiled using **the enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 7 on page 21.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Services (PKWiU 2008).

In some cases the so-called inconsistent with PKWiU codes items were introduced. They comprise however:

- the sum of some PKWiU positions or the sum of their parts,
- collective item based on other criteria than the ones which are in PKWiU.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 10 na str. 22.

Jako **cenę stałą** w 2017 r. przyjęto ceny stałe 2015 (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane dotyczące **zatrudnienia w przemyśle** obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

- 1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;
- 2) agentów;
- 3) osób wykonujących pracę nakładczą.

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych wynagrodzeń wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”.

2. Dane według grup PKD opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 7 na str. 21.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obej-

- 2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
- 3) lump sum agent fees in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent fees in the case of concluding an agency agreement.
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 10 on page 22.

As constant prices in 2017 constant prices 2015 were adopted (average current prices 2015).

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data concerning **employment in industry** include employees hired on the basis of employment contracts.

Employed in industry do not include:

- 1) apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;
- 2) agents;
- 3) persons engaged in outwork.

Data concerning average paid employment and average wages and salaries are given after converting of part-time paid employees on full-time paid employees.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with Polish Classification of Activities – PKD 2007, in the section „Construction”.

2. Data according to PKD 2007 groups were compiled using **the enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 7 on page 21.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and

muje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceńowym przez podmioty budowlane na rzecz obcych zleceńodawców.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Dane o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków – budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków – budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

a restoration – conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system for outside clients.

4. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Construction Objects (PKOB).

5. Data on **buildings completed** (by all investors) concern:

- within the scope of the number of buildings
 - newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings
 - newly built and expanded buildings (the expanded part only).

6. Data regarding **average employment and average monthly wages and salaries** concern hired employees, i.e., persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion or selection) and includes full-time and part-time paid employees, within the country, calculated as full-time employment.

Przemysł Industry

TABL. 1 (242). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
O G O Ł E M TOTAL	20798,6	27312,0	29475,6	31904,6	100,0	107,0
sektor publiczny..... public sector	1024,1	970,8	1037,7	1034,4	3,2	x
sektor prywatny..... private sector	19774,5	26341,2	28437,9	30870,3	96,8	x
Górnictwo i wydobywanie Mining and quarrying	166,3	206,7	181,4	190,5	0,6	104,0
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	19643,2	25845,9	27924,8	30320,5	95,0	107,3
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	7891,8	9582,9	10507,0	11737,2	36,8	109,0
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	#	#	#	33,4	0,1	154,7
Produkcja wyrobów tekstylnych..... Manufacture of textiles	87,7	177,3	211,4	188,2	0,6	91,2
Produkcja odzieży..... Manufacture of wearing apparel	137,9	194,0	188,9	200,4	0,6	107,9
Produkcja skór i wyrobów skórzanych..... Manufacture of leather and related products	31,9	22,1	28,2	25,1	0,1	87,6
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	1076,0	1621,1	1751,1	1903,1	6,0	106,8
Produkcja papieru i wyrobów z papieru..... Manufacture of paper and paper products	230,5	405,0	441,0	340,0	1,1	77,7
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników in- formacji..... Printing and reproduction of recorded media	268,1	258,0	328,1	418,3	1,3	132,3
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	#	#	#	5470,5	17,1	105,1
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	731,4	991,4	999,2	1056,9	3,3	104,7
Produkcja metali..... Manufacture of basic metals	59,9	105,5	99,2	55,6	0,2	54,9
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	1317,0	1803,6	1885,2	2141,8	6,7	108,9
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicz- nych i optycznych..... Manufacture of computer, electronic and optical products	13,6	30,3	28,5	42,7	0,1	152,1
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	339,6	503,0	531,5	561,9	1,8	106,2

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (242). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (ceny bieżące) (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (current prices) (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł in mln zł			w odset- kach in percent	2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)	
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja maszyn i urządzeń ^A Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	653,3	845,5	855,3	919,2	2,9	107,0
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	99,4	215,7	241,7	199,2	0,6	82,9
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego..... Manufacture of other transport equipment	234,5	511,5	558,1	645,0	2,0	117,8
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	2262,7	3172,7	3557,5	3783,6	11,9	107,9
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^A.. Electricity, gas, steam and air conditioning sup- ply	430,6	451,8	510,4	500,6	1,6	99,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^A Electricity, gas, steam and air conditioning supply	430,6	451,8	510,4	500,6	1,6	99,2
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^A..... Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	558,5	807,6	859,0	893,0	2,8	103,1
w tym: of which:						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody..... Water collection, treatment and supply	131,7	140,7	228,5	243,2	0,8	105,2
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	219,8	392,0	421,4	441,2	1,4	103,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH
W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
**SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES
IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
O G Ó Ł E M.....	20798,6	27312,0	29475,6	31904,6	T O T A L
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej.....	3138,6	3293,1	3361,2	3764,1	49 persons and less
50–249.....	5808,9	7416,6	7735,2	7932,1	50–249
250–499.....	2423,9	3549,8	3877,7	4027,5	250–499
500–999.....	2112,2	3117,7	3479,1	3610,6	500–999
1000 osób i więcej.....	7315,0	9934,8	11022,4	12570,4	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (244). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
 PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2016	2017		PRODUCTS
				ogółem total	udział w pro- dukcji krajowej w % share in domestic produc- tion in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej trzody chlewnej w tys. t	73,3	93,5	101,0	107,2	8,1	Slaughter products ^b included in slaughter capacity pigs in thous. t
Mięso drobiowe w tys. t	140,5	189,5	261,6	208,7	9,2	Poultry meat in thous. t
Wędliny ^c w tys. t	28,1	89,5	97,6	104,5	12,4	Cured meat products ^c in thous. t
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	875,6	210,0	388,8	401,1	1,2	Processed liquid milk ^d in thous hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania ^e w tys. t	4,7	2,1	2,8	2,4	1,1	Butter and dairy spreads in thous. t
Sery, twarogi w tys. t	23,4	33,3	32,9	33,6	3,8	Cheese and curds in thous. t
Bielizna pościelowa w tys. szt	316	377	355	446	1,6	Bed linen in thous. units
Garnitury i komplety męskie lub chłopięce, inne niż z dzianin w tys. szt	59	74	84	84	5,6	Men's or boys' suits and ensembles, not knitted or crocheted in thous. units
Żakiety damskie lub dziewczęce w tys. szt	140	62	59	42	3,7	Women's or girls' jackets in thous. units
Sukienki spódnice i spódnico-spodnie damskie lub dziewczęce w tys. szt	193	141	91	72	1,7	Women's or girls' dresses, skirts, and culottes in thous. units
Tarcica iglasta w dam ³	196,1	277,0	227,2	200,7	4,5	Coniferous sawnwood in dam ³
Tarcica liściasta w dam ³	29,4	25,0	32,6	31,7	5,5	Leafy sawnwood in dam ³
Okna i drzwi, ościeżnice i progi drewniane w tys. m ²	2106,6	1964,0	2043,4	2105,8	10,7	Windows and doors, casings and wooden thresholds in thous. m ²

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. e Otrzymywane z mleka.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing.

TABL. 4 (245). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSLE^a
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
O G O Ł E M.....	79173	80151	83810	85705
T O T A L				
sektor publiczny.....	8045	5708	5702	5753
public sector				
sektor prywatny.....	71128	74443	78108	79952
private sector				
Górnictwo i wydobywanie.....	410	523	473	476
Mining and quarrying				
Przetwórstwo przemysłowe.....	72065	72885	76275	77874
Manufacturing				
w tym:				
of which:				
Produkcja artykułów spożywczych.....	18783	17433	18158	17977
Manufacture of food products				
Produkcja napojów.....	#	#	#	66
Manufacture of beverages				
Produkcja wyrobów tekstylnych.....	750	1135	1430	1291
Manufacture of textiles				
Produkcja odzieży.....	3543	2613	1978	1896
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja skór i wyrobów skórzanych.....	558	319	359	323
Manufacture of leather and related products				
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^A	7529	6955	7256	7624
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^A				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	1109	1284	1304	1231
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	756	650	825	830
Printing and reproduction of recorded media				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	#	#	#	8891
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	3358	3378	3378	3522
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali.....	369	516	521	338
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^A	5678	6379	6749	7035
Manufacture of metal products ^A				
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych.....	118	150	153	155
Manufacture of computer, electronic and optical products				
Produkcja urządzeń elektrycznych.....	1275	1686	1754	1961
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^A	2868	2462	2573	2555
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A	1129	1052	1246	1218
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	951	1800	1896	2000
Manufacture of other transport equipment				
Produkcja mebli.....	14163	15098	16137	16924
Manufacture of furniture				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^A.....	2074	1762	1824	1785
Electricity, gas, steam and air conditioning supply				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^A	2074	1762	1824	1785
Electricity, gas, steam and air conditioning supply				
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^A..	4624	4982	5238	5570
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
w tym:				
of which:				
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody.....	1428	1255	1708	1759
Water collection, treatment and supply				
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A	1575	2004	2213	2483
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (246). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a
 AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w zł in zł			
O G Ó Ł E M.....	2644,30	3289,74	3476,23	3691,88
TOTAL				
sektor publiczny.....	2969,66	3890,54	4078,74	4227,01
public sector				
sektor prywatny.....	2607,50	3243,67	3432,25	3653,37
private sector				
Górnictwo i wydobywanie.....	3707,38	3169,47	2772,23	2889,27
Mining and quarrying				
Przetwórstwo przemysłowe.....	2586,08	3243,73	3442,32	3667,13
Manufacturing				
w tym:				
of which:				
Produkcja artykułów spożywczych.....	2449,92	3059,30	3365,28	3720,66
Manufacture of food products				
Produkcja napojów.....	#	#	#	4860,61
Manufacture of beverages				
Produkcja wyrobów tekstylnych.....	1958,26	2284,99	2357,19	2654,96
Manufacture of textiles				
Produkcja odzieży.....	1598,72	2062,29	2188,51	2450,08
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja skór i wyrobów skórzanych.....	1739,29	1935,89	2167,71	2354,10
Manufacture of leather and related products				
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^A	2094,78	2731,42	2874,22	3067,85
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^A				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	2448,62	2984,56	3259,21	3050,09
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	2734,27	3299,15	3387,03	3443,40
Printing and reproduction of recorded media				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	#	#	#	4544,20
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....	2796,90	3481,56	3578,51	3693,06
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali.....	2761,34	3160,03	3383,33	3484,69
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^A	2910,00	3506,06	3584,55	3682,14
Manufacture of metal products ^A				
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych.....	2372,10	4191,17	4598,42	4949,46
Manufacture of computer, electronic and optical products				
Produkcja urządzeń elektrycznych.....	2944,84	3343,05	3711,23	3906,98
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^A	3273,83	4298,41	4519,70	4951,86
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A	2075,83	2981,42	3004,13	3198,06
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego.....	3248,87	4026,10	4278,95	4547,87
Manufacture of other transport equipment				
Produkcja mebli.....	2338,54	2946,72	3169,19	3377,07
Manufacture of furniture				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^A.....	3734,21	4372,86	4532,87	4744,11
Electricity, gas, steam and air conditioning supply				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^A	3734,21	4372,86	4532,87	4744,11
Electricity, gas, steam and air conditioning supply				
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^A..	2968,55	3591,79	3665,63	3769,17
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
w tym:				
of which:				
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody.....	3157,82	3665,58	4079,07	4197,69
Water collection, treatment and supply				
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A	2516,06	3034,09	3128,12	3185,66
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez wynagrodzeń zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding wages and salaries of persons employed abroad.

Budownictwo Construction

TABLE 6 (247). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	3909,7	4246,0	3839,3	3899,7	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób.....	2098,4	2175,4	1697,7	1965,3	50,4	Entities employing more than 9 persons
budowa budynków ^A	912,3	876,9	781,2	870,1	22,3	construction of buildings
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A ...	776,4	763,2	518,7	565,5	14,5	civil engineering works
roboty budowlane specjalistyczne.....	409,7	535,3	397,8	529,7	13,6	specialised construction activities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa [warmińsko-mazurskiego], siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the [Warmińsko-mazurskie] voivodship without subcontractors participation.

TABLE 7 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION	
		Works with an investment character	Works with a renovation (restoration) character		
w mln zł in mln zł					
O G Ó Ł E M	2010	2098,4	1393,0	705,4	TOTAL
	2015	2175,4	1139,1	1036,4	
	2016	1697,7	1206,6	491,1	
	2017	1965,3	1435,1	530,2	
Budynki	1238,6	962,7	275,9	Buildings	
Budynki mieszkalne.....	478,9	384,4	94,5	Residential buildings	
budynki mieszkalne jednorodzinne ...	60,9	44,4	16,5	one-dwelling buildings	
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe.....	375,6	305,3	70,3	two- and more dwelling buildings	
budynki zbiorowego zamieszkania....	42,4	34,7	7,8	residences for communities	

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa [warmińsko-mazurskiego], siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the [Warmińsko-mazurskie] voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyj- nym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne.....	759,7	578,3	181,4	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania tu- rystycznego.....	16,0	11,5	4,5	hotels and similar buildings
budynki biurowe.....	37,9	23,7	14,2	office buildings
budynki handlowo-usługowe.....	147,7	133,1	14,6	wholesale and retail trade build- ings
budynki transportu i łączności.....	10,8	2,2	8,6	traffic and communication build- ings
budynki przemysłowe i magazynowe	335,4	243,3	92,1	industrial buildings and ware- houses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej.....	79,2	59,5	19,6	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne.....	132,7	104,9	27,8	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej..	726,8	472,4	254,4	Civil engineering works
Infrastruktura transportu.....	268,2	192,7	75,4	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe.....	248,8	#	#	highways, streets and roads
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne.....	436,6	263,6	173,0	Pipelines, communication and elec- tricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe.....	251,1	91,1	160,0	long-distance pipelines, communi- cation and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie ka- blowe rozdzielcze.....	185,5	172,5	13,0	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych.....	2,9	#	#	Complex constructions on industrial sites
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej po- zostałe.....	19,1	#	#	Other civil engineering works

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa [warmińsko-mazurskiego], siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the [Warmińsko-mazurskie] voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (249). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a**
BUILDINGS COMPLETED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Budynki^b	3113	3164	2870	2854	Buildings^b
w tym budynki mieszkalne jednomieszkaniowe oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	2037	1985	1850	1819	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
miasta	924	817	781	787	urban areas
wieś	2189	2347	2089	2067	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2866	2859	2587	2586	Of which private buildings ^d
miasta	762	621	610	627	urban areas
wieś	2104	2238	1977	1959	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednomieszkaniowe oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1980	1905	1752	1713	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	627	749	653	672	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	229	317	277	309	of which farm buildings
Kubatura^e w dam³	4127,6	6427,3	5197,7	5114,0	Cubic volume^e in dam³
w tym budynki mieszkalne jednomieszkaniowe oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1921,9	1954,0	1951,0	1982,3	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
miasta	1957,5	3578,1	2561,0	2050,7	urban areas
wieś	2170,1	2849,1	2636,7	3063,3	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	2497,0	3045,7	3001,3	2983,4	Of which private buildings ^d
miasta	727,3	816,7	813,6	792,1	urban areas
wieś	1769,7	2228,9	2187,8	2191,2	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednomieszkaniowe oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^c	1425,6	1411,3	1385,7	1265,6	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential buildings ^c
niemieszkalne	977,8	1540,7	1547,1	1636,6	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	479,4	751,9	898,2	911,5	of which farm buildings

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 309. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 309. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (250). BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
		BUDYNKI ^b BUILDINGS ^b			
Budynki mieszkalne	2298	2191	2032	2020	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednomieszkańciowe oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkańciowe ^c	2037	1985	1850	1819	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling build- ings ^c
w tym jednomieszkańciowe	1948	1898	1715	1694	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	1	4	-	-	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	815	973	838	834	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	21	51	77	31	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	23	41	22	8	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	140	131	92	91	Wholesale and retail trade build- ings
Budynki łączności, dworców i terminali	1	3	-	2	Communication buildings, sta- tions, terminals and associated buildings
Budynki garaży	185	222	179	190	Garage buildings
Budynki przemysłowe	42	68	43	34	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	96	76	98	89	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	14	22	8	10	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	8	3	4	7	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	6	1	6	3	Hospital or institutional care build- ings
Budynki kultury fizycznej	26	16	6	2	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	241	319	280	320	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	4	8	3	1	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 309. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 309. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (250). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
 BUILDINGS COMPLETED BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	KUBATURA ^d w dam ³ CUBIC VOLUME ^a in dam ³				
Budynki mieszkalne	2023,2	2053,1	2020,3	2063,4	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednomieszkańciowe oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkańciowe ^b	1921,9	1917,8	1951,0	1982,3	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling build- ings ^b
w tym jednomieszkańciowe	1322,2	1315,1	1207,0	1149,5	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	11,7	17,3	0,8	7,7	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	2104,4	4374,2	3177,4	3050,6	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	82,8	100,6	80,0	49,1	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	74,5	485,9	63,0	57,6	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	356,9	789,8	323,1	261,2	Wholesale and retail trade build- ings
Budynki łączności, dworców i terminali	9,5	76,7	-	3,7	Communication buildings, sta- tions, terminals and associated buildings
Budynki garaży	45,4	62,1	63,1	43,6	Garage buildings
Budynki przemysłowe	323,1	1011,2	942,8	846,4	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	345,7	803,3	559,4	642,3	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	58,8	19,1	26,4	7,6	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	52,4	32,7	59,9	56,5	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	22,3	9,9	23,2	10,9	Hospital or institutional care build- ings
Budynki kultury fizycznej	160,9	203,8	64,8	4,6	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	561,4	753,4	924,9	1048,2	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	8,5	21,1	19,6	1,4	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 309. b Nowo wybudowane. c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a See general notes, item 5 on page 309. b Newly built. c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (251). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	14786	10291	10380	10489	Average paid employment
Sektor publiczny	163	68	87	87	Public sector
Sektor prywatny	14623	10222	10293	10403	Private sector
Budowa budynków ^A	6673	4567	4621	4644	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	4261	2672	2705	2722	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	3852	3052	3054	3123	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł ...	2564,98	3055,22	3099,72	3310,20	Average monthly gross wages and salaries in zł
Sektor publiczny	2581,34	3123,65	3154,12	3505,46	Public sector
Sektor prywatny	2564,80	3055,07	3099,26	3308,25	Private sector
Budowa budynków ^A	2258,26	2566,60	2638,73	2899,67	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	3369,51	4412,90	4381,40	4505,26	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	2206,37	2597,75	2662,01	2879,07	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i ciężarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

3. Dane o pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych według stanu w dniu 31 XII prezentowane są do 2001 r. według ewidencji prowadzonej przez wojewodów, w latach 2002–2008

CHAPTER XVII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 XII was established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and wide gauge railway lines (data concerning the length of these lines is given in terms of standard gauge lines) operating on that day. **The railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with other such cities.

Gmina roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Municipal roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-municipal roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Data on road vehicles and tractors registered as of 31 XII have been presented until 2001 according to the register maintained by voivodes, while between 2002 and 2008 – by starosts, presidents of cities and mayors, since 2009 – according

– przez starostów, prezydentów miast i burmistrzów, od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej obecnie przez Ministerstwo Cyfryzacji. Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych, a do 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwolenie czasowe wydawane w końcu danego roku.

4. Informacje o komunikacji miejskiej naziemnej dotyczą **komunikacji autobusowej, tramwajowej i trolejbusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących, (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

5. Dane o wypadkach drogowych obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Telekomunikacja

1. Informacje o łączności w ujęciu rzeczowym dotyczą – w zakresie usług telekomunikacyjnych – operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej, tj. sieci służącej do świadczenia usług telekomunikacyjnych (z wyłączeniem sieci wewnętrznej – sieci eksploatowanej przez podmioty wyłącznie na własne potrzeby lub założonej w budynkach niemieszkalnych usytuowanych na terenie jednej nieruchomości gruntowej).

2. Telefoniczne łącza główne obejmują standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej) oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci dla transmisji głosu, obrazu, faksów, danych.

to central vehicle register maintained currently by the Ministry of Digital Affairs. Data do not include vehicles being devoid of car registration, and up to 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

4. Information regarding urban ground transport concerns bus, tram and trolley bus communication and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles marked with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley bus lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

5. Data regarding road traffic accidents cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A road traffic accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telecommunications

1. Information regarding communications, in tangible terms, concerns – in the scope of telecommunication services – operators of the public telecommunication network i.e., the network used for rendering telecommunications services (excluding internal networks – networks used by entities exclusively for their own needs or installed in non-residential buildings located on a single piece of real estate).

2. Telephone main line includes standard main line (fixed line telephone subscribers) and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e., a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport

Transport

TABL. 1 (252). LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a

Stan w dniu 31 XII

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w km		in km		
O G Ó Ł E M^b	1215	1138	1081	1084	T O T A L^b
Normalnotorowe	1215	1138	1081	1084	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	492	497	505	505	of which electrified
Jednotorowe	914	837	780	783	single track
dwu- i więcej torowe	301	301	301	301	double and more tracks
Na 100 km² powierzchni ogólnej	5,0	4,7	4,5	4,5	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej. b Nie wystąpiły linie kolejowe szerokotorowe.

a Data concern PKP network and other entities managing railway network. b Broad gauge lines have not existed.

TABL. 2 (253). DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI

Stan w dniu 31 XII

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o nawierzchni ulepszonej of which im- proved	
				w km in km		
O G Ó Ł E M	12644	13340	13389	13623	12552	T O T A L
miejskie.....	1763	1950	1912	1928	1880	urban
zamiejskie.....	10881	11391	11477	11695	10672	out-of-town
Krajowe.....	1327	1327	1328	1328	1328	National
miejskie.....	184	176	177	169	169	urban
zamiejskie.....	1143	1151	1151	1159	1159	out-of-town
Wojewódzkie	1912	1942	1915	1919	1916	Voivodship
miejskie.....	194	205	201	198	198	urban
zamiejskie.....	1718	1737	1714	1721	1719	out-of-town
Powiatowe	6980	6935	6886	6933	6526	Powiat
miejskie.....	561	535	518	491	479	urban
zamiejskie.....	6419	6399	6368	6442	6047	out-of-town
Gminne	2425	3136	3260	3443	2182	Gmina
miejskie.....	824	1034	1016	1070	1035	urban
zamiejskie.....	1601	2103	2244	2373	1747	out-of-town

Ź r ó d ł o: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

S o u r c e: data of the General Directorate of National Road and Motorways.

TABL. 3 (254). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**

Stan w dniu 31 XII
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M^b	782601	924691	962574	993782	T O T A L^b
w tym:					of which:
Samochody osobowe	578306	695656	726527	751527	Passenger cars
Autobusy	3526	4134	4166	4302	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^c	94175	105326	108076	110627	Lorries and road tractors ^c
Ciągniki balastowe i rolnicze	57718	62244	63438	64294	Balast and agricultural tractors
Motocykle	44140	51721	54462	56864	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne, ust 3 na str. 321. b Bez trolejbusów. c Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

a See general notes, item 3 on page 321. b Excluding trolleybuses. c Including vans.

TABL. 4 (255). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**

Stan w dniu 31 XII
REGULAR BUS COMMUNICATION LINES^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	881	749	782	624	National: number
długość w km....	56059	42064	43182	31815	length in km
dalekobieżne: liczba	61	44	47	27	long distance: number
długość w km....	19098	12564	13000	7822	length in km
regionalne: liczba	272	180	148	120	regional: number
długość w km....	19031	12870	11395	9002	length in km
podmiejskie: liczba	542	493	555	428	suburban: number
długość w km....	17903	16317	18474	14689	length in km
miejskie: liczba	6	32	32	49	urban: number
długość w km....	27	313	313	302	length in km
Międzynarodowe: liczba	9	10	5	5	International: number
długość w km....	13355	13590	7650	7650	length in km

a Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzące regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport enterprises.

TABLE 5 (256). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National communication
Przewozy ładunków w tys. t	1082,7	2831,9	2769,3	2331,2	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km.....	261,0	168,4	160,8	216,5	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób...	18691,5	14222,6	13343,1	10490,5	Transport of passengers ^b in thous
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km.....	43,5	33,1	34,7	32,0	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International communication
Przewozy ładunków w tys. t	340,5	1770,0	1364,5	1337,7	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km.....	1060,6	1255,7	781,7	756,5	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób...	43,7	29,7	27,4	23,0	Transport of passengers ^b in thous
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km.....	1282,0	1377,6	1369,6	1503,9	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej.

a Data concerns enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABLE 6 (257). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**

Stan w dniu 31 XII

URBAN TRANSPORT^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km.....	1470	1244	1198	1218	Transport network – lines in km
autobusowe	1428	1183	1137	1159	bus
tramwajowe	42	61	61	59	tram
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach	313	304	290	297	buses: in units
liczba miejsc w tys.	31,1	29,8	28,3	29,4	number of seats in thous.
tramwaje: w sztukach	40	41	44	45	trams: in units
liczba miejsc w tys.	5,5	5,7	6,2	7,5	number of seats in thous.
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln:					Transport of passengers ^b (during the year) in mln:
komunikacja naziemna.....	73,6	53,8	63,3	66,3	ground transport

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (258). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	1725	1535	1627	1455	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	22,0	16,6	16,9	14,6	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	2506	2009	2183	1852	Road traffic casualties
Śmiertelne	168	140	158	118	Fatalities
na 100 tys. ludności	11,6	9,7	11,0	8,2	per 100 thous. population
Ranni	2338	1869	2025	1734	Injured
na 100 tys. ludności	160,8	129,8	140,8	120,9	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 XII; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 8 (259). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	1535	1627	1455	Accidents
Z winy kierujących pojazdami	1259	1331	1220	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	482	506	432	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	258	237	214	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	73	77	75	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszo-ego	144	152	163	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	89	80	92	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	92	95	86	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	63	60	55	of which carelessly entering to the roadway
Pozostałe ^b	184	201	149	Others ^b
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	1259	1331	1220	Vehicles of drivers being accident culprits
Samochody osobowe	996	997	941	Passenger cars
Motocykle	36	53	39	Motorcycles
Rowery	82	85	52	Bicycles
Motorowery	37	43	33	Mopeds
Samochody ciężarowe	64	104	107	Lorries
Inne pojazdy ^c	44	49	59	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	139	215*	166	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	118	145	134	Drivers
samochodami osobowymi	92	100	77	of passenger cars
motocyklami	4	4	7	of motorcycles
rowerami	12	14	8	of bicycles
motorowery	9	19	14	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	-	7	3	of lorries
innymi pojazdami	1	1	3	of other vehicles
Pieszych	21	26	22	Pedestrians

a Zarejestrowanych przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi. * Dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons. c Including unidentified vehicles. * Data revised in relation to the data already published.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja

Telecommunications

TABL. 9 (260). **ABONENCI TELEFONICZNI I APARATY TELEFONICZNE^a**

Stan w dniu 31 XII

TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	249,8	141,8	131,5	98,2	Fixed main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	175,2	98,0	90,4	61,9	of which private subscribers ^b
miasta	201,8	113,4	103,8	75,0	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b	136,4	74,0	64,0	43,4	of which private subscribers ^b
wieś	47,9	28,4	27,6	23,2	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	38,7	24,1	26,4	18,5	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	216,4	123,1	114,2	83,5	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	171,4	95,9	87,8	61,5	urban areas
wieś	45,0	27,2	26,4	22,0	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samoinkasujące	1620	279	147	45	Public pay telephones
miasta	1014	169	86	37	urban areas
wieś	606	110	61	8	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

a Data concern operators of public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings.

DZIAŁ XVIII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których podstawowym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:
 - punktach sprzedaży detalicznej,
 - hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;
- 2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędów, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów-rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej w zakresie sprzedaży towarów konsumpcyjnych prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP); patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 9, pkt 2) na str. 22.

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny dla rolnictwa, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy mineralne lub chemiczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

CHAPTER XVIII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter, unless otherwise noted, concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the basic activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE rev. 2 in the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data concerning **retail sales** include:

- 1) sales of consumer and non-consumer goods in:
 - retail sales outlets,
 - wholesalers as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual need of the purchaser;
- 2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods both for the general public as well as for collective consumers, i.e., government offices, institutions, nurseries, nurseries schools etc. are included in the value of retail sales. Not included, however, are marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer-producers, sales at automobile markets).

Data concerning retail sales within the scope of consumer goods sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP); see general notes to the Yearbook, item 9, point 2) on page 22.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods was made on the following basis; non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. In particular, goods designated for agricultural production (e.g., machinery for agriculture, seeds, animal feeds, crop protection chemicals, mineral or chemical fertilizers), building materials, etc., were included in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages as well as non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Data regarding the **wholesale sale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale sales

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do pozostałych sklepów zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Podziału sklepów według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji sklepu.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. **Magazyny handlowe** (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznac-

also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, bypassing the warehouses which realize the delivery.

5. The division of **stores by organizational forms** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores with multiple departments, selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales floor area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales floor from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hipermarkets are stores with a sales floor above 2500 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Grocery stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption, with a sales floor from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales floor up to 119 m².

The division of shops by voivodships was made on the basis of the actual location of a shop.

6. Shops include public pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Portable retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. **Trade warehouses** (wholesale and retail distribution) are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering the amount and the changes in stocks.

9. Data regarding trade and catering activity are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons, data are generalized on the basis of the result of a sample survey conducted on a 5% sample of these entities.

Information regarding shops and petrol stations are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons the data have been

czona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej opracowano na podstawie danych ze sprawozdawczości. Dane dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 5% próbie tych jednostek.

Informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób dane uogólniane są w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 5% próbie tych jednostek.

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

generalized on the basis of the results of sample survey conducted on a 5% sample of these entities.

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (261). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**

RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	11566,6	15158,4	13772,0	14211,5	T O T A L in mln zł
w tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					of which in enterprises ^a :
w milionach złotych	2290,3	2791,1	2320,5	2363,0	in milion zlotys
w %	19,8	18,4	16,8	16,6	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł.....	7954	10510	9578	9905	PER CAPITA in zł

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (262). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G O Ł E M	5464,1	6738,5	6406,0	6772,0	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G O Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Towary konsumpcyjne.....	63,2	78,2	81,3	84,2	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe ..	19,7	23,2	22,7	20,5	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe.....	4,3	4,5	4,6	4,5	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe.....	39,2	50,5	54,0	59,2	non-foodstuffs
Towary niekonsumpcyjne.....	36,8	21,8	18,7	15,8	Non-consumer goods

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern trade enterprises (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (263). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**WHOLESALE SALES IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G O Ł E M	5538,1	7172,4	8167,9	9233,3	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G O Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe.....	13,7	10,3	9,2	8,9	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	6,6	1,0	1,2	1,0	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	79,7	88,7	89,6	90,1	Non-foodstuffs goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (264). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^{ab}**
Stan w dniu 31 XII
SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^{ab}
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sklepy	12814	12502	12598	12336	T O T A L
Domy towarowe	1	1	1	1	Department stores
Domy handlowe	15	18	15	17	Trade stores
Supermarkety	196	283	282	286	Supermarkets
Hipermarkety	18	16	16	16	Hipermarkets
Sklepy powszechne	295	243	235	246	General shops
Sklepy wyspecjalizowane	1038	1360	1423	1520	Specialized shops
Inne sklepy ^c	11251	10581	10626	10250	Other shops ^c
Stacje paliw	322	310	285	277	Petrol stations

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 330. b Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. c Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a See general notes, item 9 on page 330. b According to location of shop/petrol station. c Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (265). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	444	492	504	443	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	162	216	208	174	of which restaurants
Przychody z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	274419	413742	451860	445944	Revenues from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
z produkcji gastronomicznej	217842	315825	355603	353851	from catering production
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	35415	69417	61685	55835	from the sale of alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (266). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**

Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2012	2015	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses:
liczba.....	637	516	516	number
powierzchnia składowa w tys. m ² ...	338,6	940,4	353,3	storage space in thous. m ²
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses:
liczba.....	39	74	79	number
powierzchnia składowa w tys. m ² ...	11,2	63,0	55,9	storage space in thous. m ²
Place składowe:				Storage sites:
liczba.....	89	117	100	number
powierzchnia składowa w tys. m ² ...	169,2	257,2	307,9	storage space in thous. m ²
Silosy i zbiorniki:				Siloes and reservoirs:
liczba.....	8	116	248	number
pojemność w dam ³	6,9	117,7	633,0	capacity in dam ³

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

U w a g a. Od 2006 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 person.

N o t e. Since 2006 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (267). **TARGOWISKA**

Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba.....	79	83	83	83	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej.....	74	80	80	80	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia targowisk w tys. m ² ..	432,5	398,4	398,3	396,9	area of marketplaces in thous. m ²
w tym sprzedażowa.....	255,6	218,6	218,3	218,3	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej.....	2846	2822	2780	2699	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie.....	2343	2281	2232	2126	of which at marketplaces opened daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku).....	56	62	64	62	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł.....	6858,5	3996,6	3833,1	3342,0	Annual receipts from marketplace fees in thous. zł

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

DZIAŁ XIX FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1047, z późniejszymi zmianami).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty opisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

CHAPTER XIX FINANCES OF ENTERPRISES

General notes

1. The financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1047, with later amendments).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in the agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net revenues from sale of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages);
- 3) other operating revenues, i.e. revenues not directly connected with the basic activity of the entity, to which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Koszty uzyskania przychodów z całości kształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością jednostki), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, stratę ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

Od 2016 r. wszelkie skutki zdarzeń, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik finansowy na działalności gospodarczej, do 2015 r. był korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e. the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by charge in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the basic activity of the entity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written-off liabilities related to bankruptcy, composition or restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investments, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices, taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. The gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczonej, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

9. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

10. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.

11. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

12. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały

8. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and personal income tax as well as other payments resulting from separate regulations. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e. the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e. a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accounting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

9. The net financial result (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

10. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate:**
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of:**
 - **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
 - **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities excluding special funds,
 - **third degree** as the relation of current assets (stocks, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities excluding special funds.

11. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

12. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result

(fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

13. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

14. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock). Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in co-operatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

13. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans and are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is no longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

14. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (268). PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
Przychody z całokształtu działalności	37599,8	47606,9	49617,0	52463,7	Revenues from total activity
sektor publiczny	1628,9	1709,6	1863,2	1798,9	public sector
sektor prywatny	35970,9	45897,4	47753,8	50664,8	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	25238,4	32509,6	33842,0	35600,1	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	11383,6	13867,2	14690,1	15717,0	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe	320,8	373,5	269,5	368,8	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	35905,9	45670,8	47484,9	50096,1	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	1582,5	1703,9	1853,4	1830,9	public sector
sektor prywatny	34323,5	43966,9	45631,5	48265,1	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	25346,0	32309,4	33707,1	35619,1	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	9695,7	12007,2	12599,7	13514,8	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	493,3	837,9	698,3	487,1	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	1693,9	1936,2	.	.	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	46,4	5,7	.	.	Public sector
Sektor prywatny	1647,4	1930,5	.	.	Private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych	2,3	-1,2	.	.	Result on extraordinary events
sektor publiczny	0,1	0,1	.	.	public sector
sektor prywatny	2,2	-1,3	.	.	private sector
Zyski nadzwyczajne	8,6	10,5	.	.	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne	6,4	11,7	.	.	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto	1696,1	1935,0	2132,1	2367,6	Gross financial result
sektor publiczny	46,5	5,8	9,8	-32,0	public sector
sektor prywatny	1649,6	1929,2	2122,4	2399,6	private sector
Zysk brutto	1969,8	2171,9	2399,4	2636,5	Gross profit
Strata brutto	273,7	236,9	267,3	268,9	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	239,9^a	249,3	283,9	321,9	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny	15,3 ^a	8,0	9,6	7,6	public sector
sektor prywatny	224,6 ^a	241,3	274,3	314,3	private sector
W tym podatek dochodowy	239,9	249,3	283,9	321,9	Of which income tax
Wynik finansowy netto	1456,3	1685,7	1848,2	2045,8	Net financial result
sektor publiczny	31,3	-2,2	0,1	-39,6	public sector
sektor prywatny	1425,0	1687,9	1848,1	2085,4	private sector
Zysk netto	1723,8	1918,6	2115,4	2310,4	Net profit
Strata netto	267,6	232,9	267,2	264,6	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 2 (269). PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całości kształtu działalności	Koszty uzyskania przychodów z całości kształtu działalności	Wynik finansowy brutto	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	Wynik finansowy netto
		Revenues from total activity	Costs of obtaining revenues from total activity	Gross financial result	Obligatory encumbrances on gross financial result	Net financial result
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2010	37599,8	35905,9	1696,1	239,9 ^a	1456,3
TOTAL	2015	47606,9	45670,8	1935,0	249,3	1685,7
	2016	49617,0	47484,9	2132,1	283,9	1848,2
	2017	52463,7	50096,1	2367,6	321,9	2045,8
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		733,3	669,6	63,7	2,6	61,1
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		34124,2	32426,2	1697,9	238,1	1459,8
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		32442,7	30799,1	1643,7	225,5	1418,2
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a		936,4	900,0	36,4	8,2	28,2
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		2216,8	2047,2	169,5	24,1	145,4
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a		11389,7	11006,4	383,3	38,5	344,8
Trade; repair of motor vehicles ^a						
Transport i gospodarka magazynowa.....		1162,2	1167,8	-5,6	4,4	-10,0
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		267,8	256,4	11,4	2,1	9,2
Accommodation and catering ^a						
Informacja i komunikacja.....		161,4	169,8	-8,4	1,2	-9,5
Information and communication						
Obsługa rynku nieruchomości ^a		635,9	611,1	24,8	4,7	20,2
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		189,0	192,1	-3,1	0,8	-3,9
Professional, scientific and technical activities						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		414,7	427,0	-12,3	-2,6	-9,7
Human health and social work activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 3 (270). PRZEDSIĘBIORSTWA WEDŁUG UZYSKANYCH WYNIKÓW FINANSOWYCH
ENTERPRISES BY OBTAINED FINANCIAL RESULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba przed- siębiorstw Number of enterprises	Z wynikiem finansowym brutto With gross financial result		Z wynikiem finansowym netto With net financial result		
		dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) lub zerowym (0) negative (loss) or zero (0)	dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) lub zerowym (0) negative (loss) or zero (0)	
		w % ogółu przedsiębiorstw		in % of total of enterprises		
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	1596	80,8	19,2	80,6	19,4
	2015	1544	83,7	16,3	83,3	16,7
	2016	1483	82,7	17,3	82,2	17,8
	2017	1400	83,7	16,3	83,5	16,5
sektor publiczny..... public sector		143	69,9	30,1	69,2	30,8
sektor prywatny..... private sector		1257	85,3	14,7	85,1	14,9
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		69	73,9	26,1	73,9	26,1
Przemysł..... Industry		553	82,3	17,7	81,9	18,1
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		424	84,4	15,6	84,2	15,8
dostawa wody; gospodarowanie ście- kami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste man- agement and remediation activities		93	72,0	28,0	71,0	29,0
Budownictwo..... Construction		140	91,4	8,6	91,4	8,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		358	89,7	10,3	89,4	10,6
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		57	80,7	19,3	80,7	19,3
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		32	68,8	31,3	68,8	31,3
Informacja i komunikacja..... Information and communication		15	60,0	40,0	60,0	40,0
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		59	93,2	6,8	93,2	6,8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		24	70,8	29,2	70,8	29,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		33	63,6	36,4	63,6	36,4

TABL. 4 (271). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
		w % in %					
OGÓŁEM..... TOTAL	2010	95,5	4,5	3,9	25,8	106,0	162,9
	2015	95,9	4,1	3,5	31,0	107,4	171,0
	2016	95,7	4,3	3,7	29,7	102,1	167,4
	2017	95,5	4,5	3,9	28,5	100,0	164,7
sektor publiczny..... public sector		101,8	-1,8	-2,2	99,4	161,1	197,7
sektor prywatny..... private sector		95,3	4,7	4,1	26,0	97,8	163,5
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		91,3	8,7	8,3	140,6	195,3	323,8
Przemysł..... Industry		95,0	5,0	4,3	21,5	99,4	154,7
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		94,9	5,1	4,4	19,1	97,5	154,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities		96,1	3,9	3,0	87,1	150,6	162,7
Budownictwo..... Construction		92,4	7,6	6,6	39,6	96,4	214,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		96,6	3,4	3,0	14,8	75,5	162,2
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		100,5	-0,5	-0,9	42,4	126,1	143,3
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		95,8	4,2	3,4	42,1	67,8	76,3
Informacja i komunikacja..... Information and communication		105,2	-5,2	-5,9	40,9	115,0	146,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		96,1	3,9	3,2	179,5	214,6	259,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		101,7	-1,7	-2,1	103,9	169,0	271,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		103,0	-3,0	-2,3	32,7	80,9	90,4

TABL. 6 (273). KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 XII

SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year	
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM.....	2010	13514,2	8079,8	3649,6	-845,2	1457,7
TOTAL	2015	17298,4	8814,6	5565,2	-529,7	1672,4
	2016	18720,0	9045,0	6387,9	-515,1	1834,7
	2017	19687,8	9016,7	7025,0	-467,3	2016,2
sektor publiczny..... public sector		2877,9	2042,5	681,7	-96,7	-39,6
sektor prywatny..... private sector		16809,9	6974,2	6343,3	-370,6	2055,8
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		887,0	342,6	421,7	-132,6	49,2
Przemysł..... Industry		12697,2	5809,1	4497,6	-207,2	1442,1
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		9936,0	4076,8	3735,7	-198,3	1400,5
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities		1361,0	1017,4	249,8	-1,0	28,2
Budownictwo..... Construction		972,0	214,5	347,9	5,5	145,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		2106,7	664,3	908,3	73,3	345,0
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		485,9	366,0	145,5	-67,0	-10,1
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		212,8	124,6	39,3	-51,9	9,2
Informacja i komunikacja..... Information and communication		44,5	11,1	42,4	-5,9	-9,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		1578,6	1175,3	370,8	-0,4	20,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		101,7	46,0	42,8	0,4	-4,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		176,3	99,8	126,1	-40,1	-9,7

TABL. 7 (274). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓLEK^a**

Stan w dniu 31 XII

SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate				
		Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób prawnych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of domestic natural per- sons	osób zagra- nicznych of foreign persons	
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM.....	2010	5158,8	102,3	178,0	1169,3	1340,1
TOTAL	2015	6329,9	59,5	206,9	1082,0	1354,7
	2016	6633,1	61,4	425,8	1117,5	1346,2
	2017	6673,7	45,6	472,1	1068,4	1363,2
sektor publiczny..... public sector		2013,9	34,0	472,1	0,2	-
sektor prywatny..... private sector		4659,8	11,6	-	1068,2	1363,2
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		338,3	15,8	3,4	110,8	60,9
Przemysł..... Industry		5096,4	1,7	414,4	575,3	1248,6
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing		3415,9	-	5,0	558,3	1237,7
dostawa wody; gospodarowanie ście- kami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste man- agement and remediation activities		1014,8	1,1	8,4	11,5	0,5
Budownictwo..... Construction		81,9	-	-	59,2	-
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		395,0	-	-	225,4	19,3
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		323,2	8,6	-	43,5	19,5
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		115,0	15,7	-	30,5	0,1
Informacja i komunikacja..... Information and communication		11,1	0,7	-	2,7	7,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		85,9	3,0	51,3	0,7	-
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities		17,3	-	-	3,0	4,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities		56,0	-	-	5,2	0,7

^a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

^a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (275). ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW

Stan w dniu 31 XII

LIABILITIES OF ENTERPRISES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kre- dyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deli- veries and services	
		w mln zł		in mln zł			
OGÓŁEM.....	2010	13299,7	5121,8	2169,5	8177,9	2024,2	4406,5
TOTAL	2015	14254,4	5065,6	2795,9	9188,8	2489,0	4554,4
	2016	14329,9	4816,3	3083,5	9513,6	2631,8	4772,4
	2017	15133,5	4579,1	3354,5	10554,3	2747,2	5330,6
sektor publiczny.....		878,6	436,1	313,7	442,5	73,4	132,4
public sector							
sektor prywatny.....		14254,9	4143,1	3040,8	10111,9	2673,8	5198,3
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		437,2	259,7	230,7	177,5	73,4	68,5
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		9676,1	2815,6	2125,2	6860,5	1911,2	3604,4
Industry							
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe.....		8947,2	2451,3	1816,5	6495,9	1830,8	3474,0
manufacturing							
dostawa wody; gospodarowanie ście- kami i odpadami; rekultywacja ^Δ		432,5	248,1	214,3	184,4	62,4	55,2
water supply; sewerage, waste man- agement and remediation activities							
Budownictwo.....		858,2	167,4	153,5	690,7	60,1	281,5
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		2324,0	407,4	318,1	1916,6	545,3	1071,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa.....		271,0	93,6	44,8	177,4	63,8	68,6
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		303,9	234,1	193,8	69,8	28,5	21,1
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja.....		50,2	7,9	5,8	42,3	12,1	18,7
Information and communication							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		454,3	182,7	157,7	271,6	12,2	100,2
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		56,5	8,9	6,9	47,7	8,7	12,4
Professional, scientific and technical activities							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		219,2	141,7	52,4	77,5	14,1	41,5
Human health and social work activities							

DZIAŁ XX FINANSE PUBLICZNE

Uwagi ogólne

1. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem.

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów, województwa).

3. Podstawę prawną dla lat 2000–2009 stanowi ustawa o finansach publicznych z dnia 30 VI 2005 r. (Dz. U. 2005 Nr 249, poz. 2104, z późniejszymi zmianami), a od 1 I 2010 r. z dnia 27 VIII 2009 r. (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2077). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego podstawę prawną stanowi również:

- ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1875),
- ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1868),
- ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 2096),
- ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1453),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 I 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 1015, z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 1053, z późniejszymi zmianami).

4. Dochody i wydatki budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego, w terminach i na zasadach określonych w ustawach o samorządzie terytorialnym.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane

CHAPTER XX PUBLIC FINANCE

General notes

1. Public finances include the processes connected with accumulation and allocation of public funds.

2. The presented data include information concerning the budgets of local government units (i.e., of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship).

3. The legal basis for years 2000–2009 is provided by the Law on Public Finances of 30 VI 2005 (Journal of Laws 2005 No. 249, item 2104 with later amendments) and since 1 I 2010 of 27 VIII 2009 (consolidated text, Journal of Laws 2017 item 2077). In case of the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by:

- the Law of 8 III 1990 on Gmina Local Government (uniform text Journal of Laws 2017 item 1875),
- the Law of 5 VI 1998 on Powiat Local Government (uniform text Journal of Laws 2017 item 1868),
- the Law of 5 VI 1998 on Voivodship Local Government (uniform text Journal of Laws 2017 item 2096),
- the Law of 13 XI 2003 on Incomes of Local Government Units (uniform text Journal of Laws 2017 item 1453),
- the Minister of Finances Regulation of 16 I 2014 on Budgetary Reporting (uniform text Journal of Laws 2016 item 1015, with later amendments),
- the Minister of Finances Regulation of 2 III 2010 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenue and Expenditure, and Funds from Foreign Resources (uniform text Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments).

4. Revenue and expenditure of budgets of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are passed by the appropriate councils for a period of one calendar year, within periods and on the basis of principles defined in the Law on Local Government.

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables concerning revenue and expenditure of gminas, data for cities with powiat status include revenue of gminas as well as powiats

są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej.

5. Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową, opłata eksploatacyjna, opłata targowa,
 - c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - d) środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł;
- 2) dotacje:
 - a) celowe z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200 620 oraz od 2015 r. – 205 i 625),
 - c) otrzymane z funduszy celowych,
 - d) pozostałe dotacje;
- 3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

6. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:
 – wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
 – wydatki na zakup materiałów i usług,
 – dotacje m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
 – wydatki na obsługę długu.

7. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdawczości budżetowej Ministerstwa Finansów.

and expenditure of both gmina and powiat are given jointly.

5. Budget revenue of local government units comprise:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, including the tax on real estate, the agricultural tax, forest tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty, royalties for mineral exploration and marketplace stall trading fee,
 - c) revenue from property, e.g. revenue from renting and leasing,
 - d) funds for additional financing of own tasks from other sources;
- 2) grants:
 - a) targeted grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, task realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) provided under programmes financed from European funds and other not reimbursable foreign funds and payments from the European funds budget (paragraphs 200, 620 and since 2015 – 205 and 625),
 - c) received from the state owned appropriated funds,
 - d) other grants;
- 3) general subvention from the state budget, consisting of the following parts: equalization, educational, compensatory, balancing and regional.

6. Expenditure of local government units budgets are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditure, such as:

- expenditure on wages and salaries (including derivatives),
- expenditure on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organisational and legal units operating within local government units budgets,
- expenditure on debt servicing,

7. Information concerning budgets of local government units is compiled on the basis of the Ministry of Finance budgetary reporting.

TABL. 1 (276). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
		w tys. zł		in thous. zł		
OGÓŁEM	2010	6211860,8	3329021,9	1152954,9	1209501,1	520383,0
TOTAL	2015	7873875,8	3933836,3	1751862,1	1262265,8	925911,6
	2016	7990769,0	4601524,7	1634762,0	1241294,5	513187,7
	2017	8533328,3	4983182,5	1736836,2	1302212,8	511096,8
Dochody własne		3254029,0	1881519,2	866673,6	376894,7	128941,4
Own revenue						
w tym: of which:						
Udziały w podatku dochodowym		1359902,5	669666,1	394688,8	179891,1	115656,5
Share in income tax						
od osób prawnych		117081,7	20666,8	16412,7	4323,8	75678,3
corporate income tax						
od osób fizycznych		1242820,8	648999,3	378276,1	175567,2	39978,2
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		683621,6	523896,0	159725,6	x	x
Tax on real estate						
Podatek rolny.....		106784,0	106469,1	314,9	x	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		28071,3	19958,4	8112,9	x	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		72468,5	41435,1	31033,4	x	x
Tax on civil law transactions						
Oplata skarbowa		14578,5	7361,1	7217,4	x	x
Stamp duty						
Dochody z majątku		214971,3	139894,2	64223,0	10029,3	824,7
Revenue from property						
w tym dochody z wynajmu i dzierżawy oraz in- nych umów o podobnym charakterze		74466,3	56191,3	10890,2	6815,9	568,9
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character						
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł		48177,9	43578,1	929,7	3668,6	1,6
Funds for additional financing of own tasks from other sources						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (276). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł		in thous. zł		
Dotacje ogółem..... Total grants	2848133,1	1846596,3	485731,3	301410,7	214394,8
Dotacje celowe..... Targeted grants	2474888,6	1743594,7	346791,7	265741,9	118760,2
z budżetu państwa..... from the state budget	2364355,3	1705021,7	340854,9	218673,4	99805,3
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej..... for government administration tasks	1964766,4	1448693,0	289999,1	150937,2	75137,2
własne..... for own tasks	396868,2	255023,9	50639,5	66556,7	24648,2
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej..... realized on the basis of agreements with government administration bodies	2720,7	1304,8	216,3	1179,5	20,0
na zadania realizowane na podstawie porozu- mień między jednostkami samorządu terytorialnego..... for tasks realized on the basis of agreements between local government units	44320,6	21234,9	2678,2	13715,5	6692,1
otrzymane z państwowych funduszy celowych... received from state appropriated funds	20785,5	7058,2	3008,7	3330,5	7388,1
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofi- nansowanie własnych zadań..... for financial assistance between local govern- ment units for additional financing of own tasks	45427,2	10279,9	250,0	30022,5	4874,7
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b Grants from paragraphs 200 and 620 ^b	64783,8	25945,4	463,4	16590,1	21784,8
Dotacje z paragrafów 205 i 625 ^b Grants from paragraphs 205 and 625 ^b	308460,7	77056,1	138476,2	19078,6	73849,7
Subwencja ogólna z budżetu państwa..... General subvention from the state budget	2431166,2	1255067,0	384431,2	623907,4	167760,7
W tym część oświatowa..... Of which educational part	1648514,1	847640,5	364400,6	416450,2	20022,9

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

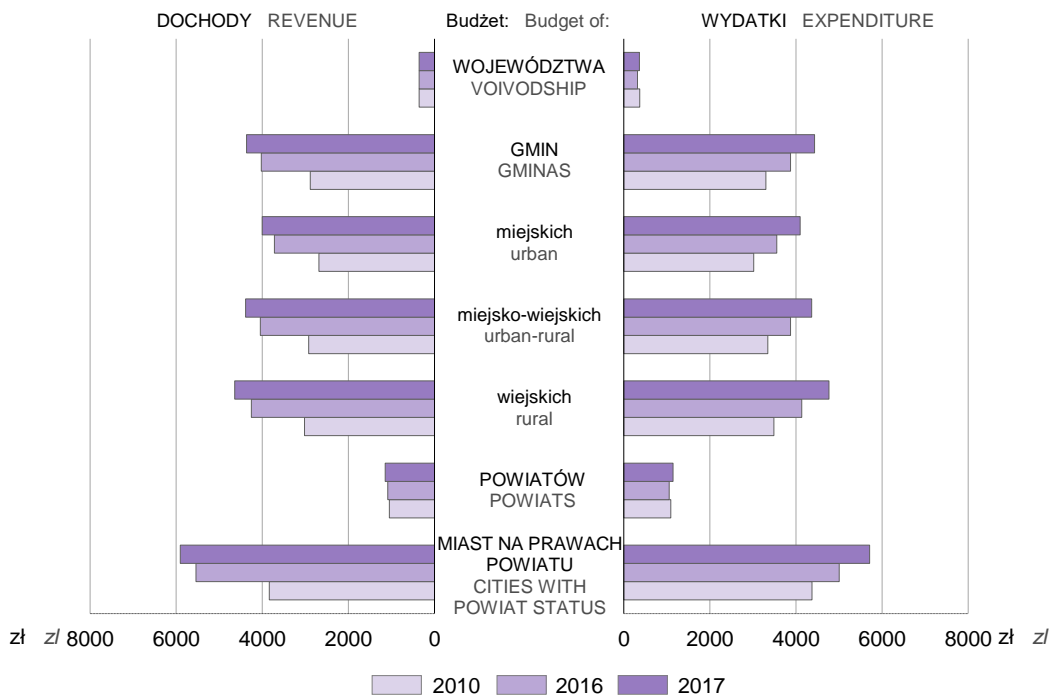
TABL. 2 (277). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł		in thous. zł		
OGÓŁEM.....	8533328,3	4983182,5	1736836,2	1302212,8	511096,8
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	117281,5	80272,0	71,6	271,2	36666,7
Agriculture and hunting					
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	9805,6	9805,6	-	-	-
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	439540,1	114314,7	159974,0	79462,6	85788,8
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	256417,4	161689,0	81365,5	12766,6	596,3
Dwelling economy					
Działalność usługowa	34961,2	11335,6	4056,0	19115,0	454,6
Service activity					
Administracja publiczna.....	40412,3	21996,3	7101,0	7641,5	3673,4
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	107532,4	11545,4	27416,9	68565,7	4,4
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowo- ści prawnej oraz wydatki związane z ich poborem Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal per- sonality and expenses associated with their in- take	2401756,9	1448013,3	625303,0	211852,5	116588,1
Różne rozliczenia	2565490,0	1279829,0	403439,7	626562,0	256659,4
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	190233,4	115977,9	40635,7	33042,1	577,7
Education					
Ochrona zdrowia	52604,2	1091,9	8610,0	41839,7	1062,7
Health care					
Pomoc społeczna	391591,7	210598,1	59670,8	121279,8	43,0
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej .	34740,3	7682,3	4567,5	19614,8	2875,8
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	39946,6	22228,8	7148,6	10569,0	0,1
Educational care					
Rodzina	1596430,2	1325162,2	231388,7	36857,6	3021,7
Family					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	182338,1	121610,5	55650,2	4065,4	1012,1
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	15448,6	13398,2	1186,2	130,5	733,8
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	37852,6	22432,8	14952,4	463,5	3,9
Physical education					

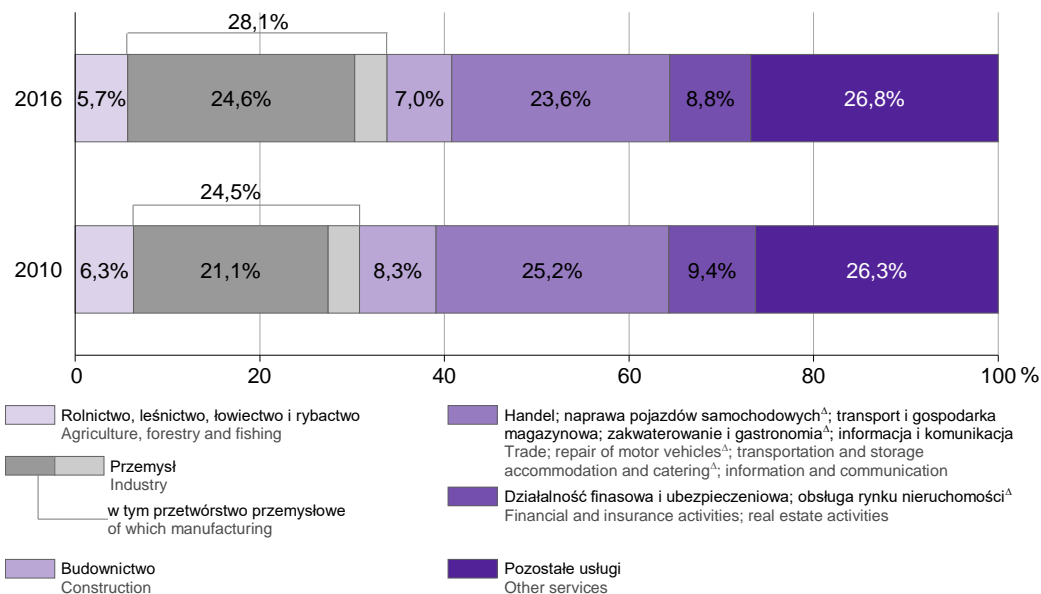
a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS PER CAPITA

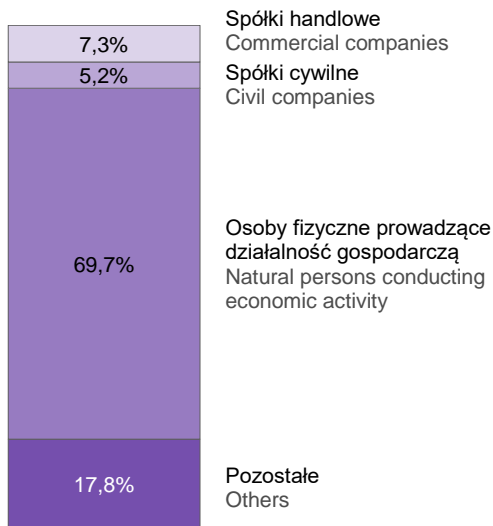

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące) STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

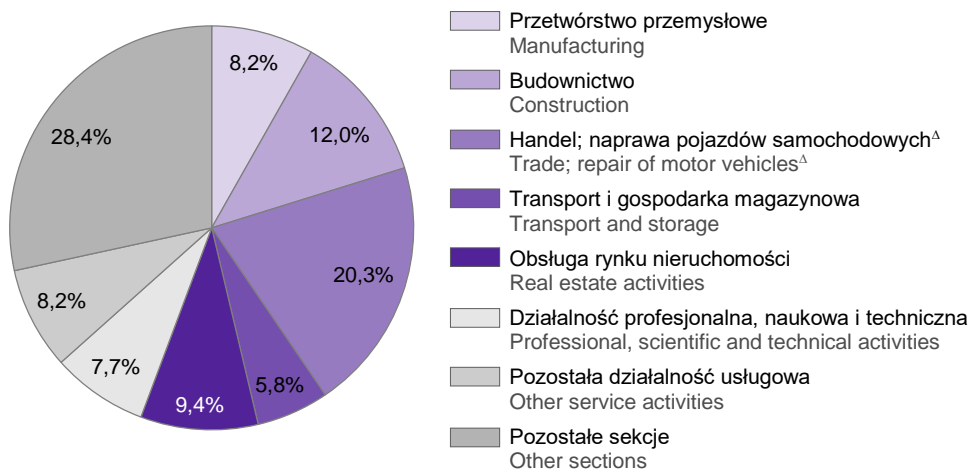

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2017 R.
STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2017

WEDŁUG FORM PRAWNYCH
BY LEGAL STATUS

WEDŁUG SEKCJI PKD
BY PKD SECTIONS

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 3 (278). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiaty	Voivodship
		w tys. zł		in thous. zł		
OGÓŁEM.....	2010	6923222,1	3808388,9	1314791,7	1258629,4	541412,2
TOTAL	2015	7899211,1	3821969,2	1895676,2	1232553,8	949011,8
	2016	7574362,4	4430731,4	1476911,2	1206091,5	460628,3
	2017	8559721,5	5054865,0	1679068,4	1304005,0	521783,1
Wydatki bieżące.....		7345574,3	4359699,0	1462560,4	1113289,5	410025,4
Current expenditure						
w tym:						
of which:						
Dotacje		723152,1	282118,6	197490,7	84144,9	159397,9
Grants						
w tym dla samorządowych zakładów budżetowych.....		21151,2	12463,7	7230,6	1456,8	-
of which government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		1905991,5	1562465,1	275945,3	65681,9	1899,1
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		4634906,0	2474324,2	963598,2	954130,1	242853,5
Current expenditure of budgetary units						
w tym:						
of which:						
wynagrodzenia		2450329,9	1266701,4	490574,4	585849,1	107205,0
wages and salaries						
w tym osobowe		2223428,7	1151592,4	446896,1	526306,4	98633,9
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		436038,9	233743,0	85782,4	97392,5	19121,0
derivatives from wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług		1384283,6	776721,9	327332,0	199367,7	80862,0
purchase of materials and services						
Wydatki na obsługę długu		68135,4	34705,5	19013,6	8984,5	5431,8
Expenditures on debt servicing						
w tym wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń		2810,9	192,0	2618,9	-	-
of which payments related to guarantees and endorsements						
Wydatki majątkowe		1214147,2	695166,0	216508,0	190715,5	111757,7
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		1144149,6	677893,2	194089,6	188707,5	83459,4
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (279). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł		in thous. zł		
OGÓŁEM..... TOTAL	8559721,5	5054865,0	1679068,4	1304005,0	521783,1
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo Agriculture and hunting	177325,3	125503,7	77,1	208,9	51535,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę Electricity, gas and water supply	19054,3	19054,3	-	-	-
Transport i łączność Transport and communication	1168857,1	407724,3	288966,6	216015,1	256151,2
Gospodarka mieszkaniowa Dwelling economy	130514,4	115983,1	9040,7	3994,1	1496,4
Działalność usługowa Service activity	48284,2	21732,4	7048,2	16373,1	3130,5
Administracja publiczna Public administration	714489,4	415793,9	92921,3	122294,3	83479,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa Public safety and fire care	159817,0	51646,9	35530,4	70266,5	2373,2
Obsługa długu publicznego Public debt servicing	66810,9	33381,3	19013,2	8984,5	5431,8
Różne rozliczenia Miscellaneous settlements	14142,7	7708,3	6432,5	2,0	-
Oświata i wychowanie Education	2361437,0	1397556,4	538457,1	397134,8	28288,7
Ochrona zdrowia Health care	99824,0	25264,4	18375,0	48894,4	7290,2
Pomoc społeczna Social assistance	679722,0	412872,2	128189,2	137427,3	1233,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej . Other tasks in sphere of social policy	96959,4	12263,7	10681,9	56973,2	17040,7
Edukacyjna opieka wychowawcza Educational care	236482,6	59286,8	64091,3	110198,4	2906,1
Rodzina Family	1714746,0	1348315,1	265205,8	98207,0	3018,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska Municipal economy and environmental protection	422713,0	310074,1	107589,9	3705,8	1343,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego Culture and national heritage	240510,2	161222,4	30433,4	2766,6	46087,9
Kultura fizyczna Physical education	172858,2	117916,7	51027,5	857,7	3056,2

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (280). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat sta- tus	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
		w tys. zł		in thous. zł		
Przychody	2016	156846,0	68829,5	82618,1	5398,3	-
Revenue	2017	150735,0	63707,9	81340,3	5686,7	-
w tym: of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług		71875,6	39828,6	29757,3	2289,8	-
Revenue from sale of products, asset components and services						
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b		23295,7	12462,2	8193,4	2640,1	-
Grants from local government units budgets ^b						
Koszty	2016	155977,1	68226,2	82373,8	5377,2	-
Costs	2017	151998,9	65356,3	81007,5	5635,0	-
w tym: of which:						
Materiały i usługi		75842,6	26566,9	47744,0	1531,8	-
Materials and services						
Podatek dochodowy od osób prawnych		428,0	372,5	35,6	19,9	-
Corporate income tax						
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samo- rządu terytorialnego		153,5	147,3	6,2	-	-
Surplus payments to local government units budg- ets						

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje szczegółowe, udoskonalenia gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zaszczepienia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji (uwzględnione wyłącznie w danych wyrażonych w cenach bieżących), z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np. budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

Od 2005 r. nakłady inwestycyjne na drogi publiczne, ulice i place zalicza się do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and other equipment),
- transport equipment,
- others, i.e., irrigation and drainage, improvements to land, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization (included exclusively in data expressed at current prices), except for interests not included in outlays on fixed assets by units that apply International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g. residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

Since 2005 investment outlays on public roads, streets and squares are included in the section „Transportation and storage”.

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa nieukończonego w końcu i na początku danego roku.

4. Podziału nakładów inwestycyjnych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z poboczeniami i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkowania wieczystego gruntu, uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 395).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction, was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e. do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

4. The division of investment outlays by voivodships was made on the basis of the actual location of the investment.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognised, since 1 I 1991, as fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual usufruct of land regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with Accounting Act dated 29 IX 1994 (uniform text Journal of Laws 2018 item 395).

2. The gross value of fixed assets is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** as of 31 XII is understood, :
– within the scope of fixed assets designated for exploitation:

- przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
- po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

3. Dane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. Od 2010 r. wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”, dane za lata poprzednie podano w warunkach porównywalnych z danymi za 2010 r.

6. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,

- before 1 I 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
- after 1 I 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices,
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005 – also revaluation according to fair value.

3. Data by sections of the NACE Rev. 2 were compiled using the **enterprise method**, i.e., all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g. in an enterprise classified in the section „Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section „Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture, which were classified in the section „Real estate activities”.

4. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organizational entities without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons was compiled on the basis of statistical reports,
- of legal persons and organizational entities without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures, was estimated.

5. Since 2010 the value of public roads, streets and squares was included in the section „Transportation and storage”, data for previous years are given in conditions comparable with data for 2010.

6. The value of fixed assets according to groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises; since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,

- c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

7. Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 w układzie województw dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

- e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

7. The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections by voivodships was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (281). NAKŁADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G O Ł E M.....	6548,3	8057,1	7104,5	7281,1
T O T A L				
sektor publiczny.....	3587,7	4154,8	3441,3	3071,8
public sector				
sektor prywatny.....	2960,6	3902,3	3663,3	4209,3
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	248,3	414,6	416,7	472,0
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł.....	1636,3	2729,4	2137,7	2575,8
Industry				
w tym:				
of which:				
przetwórstwo przemysłowe.....	855,9	1660,3	1567,2	2115,5
manufacturing				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	515,3	396,7	133,7	170,7
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo.....	156,1	91,7	78,6	82,9
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	402,9	391,8	341,5	311,4
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa ^b	1803,7	2120,0	2525,8	2271,9
Transportation and storage ^b				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	243,5	98,3	56,2	47,8
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja.....	42,0	72,7	79,4	58,9
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	35,2	30,2	24,2	26,8
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	791,3	788,2	662,4	629,3
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	63,5	77,2	82,4	58,8
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	23,9	111,9	88,5	162,2
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	305,7	450,8	136,8	164,9
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja.....	259,1	138,2	118,5	115,5
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	148,7	150,7	175,7	158,3
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	368,4	369,8	163,9	128,2
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa.....	19,7	21,7	16,3	16,2
Other service activities				

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (282). **NAKLĄDY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM..... TOTAL	2356,9	3997,4	2980,0	3463,4
sektor publiczny..... public sector	793,8	1482,4	677,6	574,0
sektor prywatny..... private sector	1563,2	2514,9	2302,5	2889,5
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	64,9	118,1	102,0	109,5
Przemysł..... Industry	1284,9	2561,6	2040,6	2450,7
w tym: of which:				
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	814,8	1623,3	1530,4	2077,5
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	215,9	281,1	82,7	107,7
Budownictwo..... Construction	111,8	54,7	35,4	49,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych... Trade; repair of motor vehicles ^Δ	315,4	317,0	277,3	239,7
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	170,9	538,5	153,9	177,8
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	43,5	73,8	27,9	35,7
Informacja i komunikacja..... Information and communication	20,1	53,5	74,3	50,3
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	67,2	39,0	37,7	40,5
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	46,4	30,0	34,7	24,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	97,5	77,4	86,0	102,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABL. 3 (283). NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment	
		w mln zł	in mln zł		
OGÓŁEM.....	2010	1898,9	895,4	828,8	164,9
TOTAL	2015	2553,5	945,3	1348,5	251,8
	2016	2087,7	756,0	1082,7	236,0
	2017	2118,5	681,3	1086,3	335,2
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	107,9	60,8	32,5	12,5	
Przemysł..... Industry	1399,9	434,3	884,1	69,6	
w tym: of which:					
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	1200,6	335,1	803,4	57,3	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	106,3	54,6	34,5	10,1	
Budownictwo..... Construction	48,9	17,7	21,3	9,8	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	173,8	74,0	40,9	58,2	
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	73,8	19,3	15,1	39,2	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	26,1	18,3	4,8	2,6	
Informacja i komunikacja..... Information and communication	3,2	0,6	2,2	0,4	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	21,0	17,6	2,8	0,6	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna . Professional, scientific and technical activities	24,8	0,7	19,3	4,5	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	78,1	18,6	54,7	4,8	

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons, according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (284). WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 XII

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M.....	73617,5	102145,2	107524,3	113992,4
T O T A L				
sektor publiczny.....	31142,9	47113,9	49182,0	53226,8
public sector				
sektor prywatny.....	42474,6	55031,3	58342,3	60765,6
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	7527,0	8916,5	9256,1	9329,6
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł.....	19548,1	27011,8	28370,3	30483,4
Industry				
w tym:				
of which:				
przetwórstwo przemysłowe.....	13098,5	16799,2	18150,5	19151,5
manufacturing				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	3380,2	5589,8	5681,3	5845,9
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo.....	1059,9	1309,3	1337,2	1329,5
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ...	3159,9	4065,9	4178,3	4159,5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa ^b	15039,7	23458,8	25471,0	27976,7
Transportation and storage ^b				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1065,3	1670,5	1620,0	1642,0
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja.....	1470,9	1729,8	2067,4	2107,4
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	422,4	505,4	520,2	555,7
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	14846,1	18500,8	19124,1	19804,4
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	487,7	797,2	832,5	853,5
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	258,4	623,7	692,6	840,9
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	2823,2	4708,5	4781,6	5369,9
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja.....	2703,2	3871,7	3949,7	4031,6
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	1852,2	2822,1	2949,7	3004,2
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	1180,2	1890,9	2106,1	2224,6
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa.....	173,4	262,5	267,4	279,6
Other service activities				

^a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.
^b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

^a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.
^b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (285). WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (bieżące ceny ewidencyjne)

Stan w dniu 31 XII

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM..... TOTAL	29605,6	38776,7	40485,8	42202,8
sektor publiczny..... public sector	7316,7	10570,5	10393,4	11211,2
sektor prywatny..... private sector	22288,8	28206,2	30092,3	30991,6
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	1797,6	2174,5	2232,8	1980,4
Przemysł..... Industry	17124,6	23353,5	24645,8	26695,3
w tym: of which:				
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	12558,8	16106,2	17405,2	18393,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	1670,9	2941,1	3036,3	3177,6
Budownictwo..... Construction	739,6	747,2	717,1	664,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ... Trade; repair of motor vehicles ^Δ	2056,2	2557,7	2600,5	2503,8
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	547,8	998,9	1028,4	1077,9
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	714,7	1132,1	1034,9	1008,5
Informacja i komunikacja..... Information and communication	1368,8	1521,5	1850,9	1879,1
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2715,6	2592,3	2549,5	2465,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	199,8	301,1	319,7	314,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	1187,9	1919,6	1939,6	1919,9

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXII RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)” wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 V 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 VI 2013 r., z późniejszymi zmianami).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi

CHAPTER XXII REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 V 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 VI 2013, with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

4. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. Gross output includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. Intermediate consumption includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting ser-

bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozytaryjnym Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płatconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płatone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

9. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych według województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego sektora instytucjonalnego są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) i prowadzące księgi rachunkowe,

vices, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. Gross primary income in the households sector is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

9. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Grouping regional accounts data by voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria of classifying a given unit of the national economy into specific institutional sectors are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services) and keeping accounting books,

- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz ubezpieczeniami,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora,
- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł,
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi prostytucji).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług prostytucji przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2014–2015 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna). Zmiany dotyczyły przeklasyfikowania kolejnych jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

14. Szczegółowy opis zmian wprowadzonych do rachunków narodowych znajduje się w notatce informacyjnej GUS „Informacja Głównego Urzędu

- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation, auxiliary financial activity as well as in insurance activity,
- 3) general government sector which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector,
- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources,
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. The estimation of the hidden economy and illegal activities is included in the regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing prostitution services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting prostitution, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

13. Data from the regional accounts for the years 2014–2015 were changed in relation to those previously published as a consequence of revision in the annual national accounts, made due to the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification). The changes concerned reclassification of further public entities into the general government sector.

14. Detailed description of the changes, introduced in the national accounts, can be found in the CSO news release: „Revised estimate of gross domestic product for the year 2017” of 3 X 2018, available at website

Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2017 rok” z dnia 3 X 2018 r., dostępnej na stronie <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html>.

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

<http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revision-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2017,7,4.html>.

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication “Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

TABLE 1 (286). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2010	2015	2016
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM..... TOTAL	39547	47853	49625	x	x	x
W tym wartość dodana brutto.... Of which gross value added	34793	42454	43832	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych. non-financial corporations	14291	18329	18861	41,1	43,2	43,0
instytucji rządowych i samorządowych..... general government	6909	8147	8350	19,9	19,2	19,1
gospodarstw domowych..... households	12371	14667	15057	35,6	34,5	34,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	2193	2274	2500	6,3	5,4	5,7
Przemysł..... Industry	8520	11613	12304	24,5	27,4	28,1
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	7335	10115	10781	21,1	23,8	24,6
Budownictwo Construction	2904	3232	3074	8,3	7,6	7,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^a ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^a ; transportation and storage; accommodation and catering ^a ; information and communication	8764	10294	10336	25,2	24,2	23,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^a Financial and insurance activities; real estate activities	3257	3522	3851	9,4	8,3	8,8
Pozostałe usługi Other services	9154	11519	11766	26,3	27,1	26,8
NA 1 MIESZKAŃCA^a..... PER CAPITA^a	27197	33180	34514	x	x	x

a W złotych.

a In zlotys.

TABL. 2 (287). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW**
(ceny bieżące)
 BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
Produkcja globalna.....	77408	95001	98486	Gross output
Zużycie pośrednie	42616	52547	54654	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	34793	42454	43832	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	14990	17963	18957	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	20113	24957	25689	Gross operating surplus

TABL. 3 (288). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	29303	34508	36509	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	20152	23927	25392	per capita in zł
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	29820	33974	36418	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	20507	23557	25329	per capita in zł

DZIAŁ XXIII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

1. Prezentowane dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

2. Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 997) z późniejszymi zmianami oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 XI 2015 r. (Dz. U. poz. 2009) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

3. Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników oraz – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXIII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

1. Presented data concern **entities of the national economy** entered in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE 2007 sections according to the predominant kind of activity.

2. The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29 VI 1995 (uniform text Journal of Laws 2018 item 997), with later amendments and the provisions of the decree of the Council of Ministers of 30 XI 2015 (Journal of Laws item 2009) on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

3. The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABL. 1 (289). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a REGISTERED IN THE REGON REGISTER

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	119028	123876^b	124287^b	125377^b	T O T A L
sektor publiczny.....	5514	5440	5480	5094	public sector
sektor prywatny	113514	117942	118222	119926	private sector
z liczby ogółem:					of total number:
Przedsiębiorstwa państwowe	4	3	3	3	State owned enterprises
Spółki	12632	14724	15439	15809	Companies
w tym:					of which:
handlowe	6043	8133	8821	9215	commercial
cywilne	6532	6533	6558	6531	civil
Spółdzielnie	695	745	746	741	Co-operatives
Fundacje.....	263	505	589	638	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	4072	4954	5081	5232	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.....	87743	87422	86748	87381	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership.

TABL. 2 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI PKD**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a REGISTERED IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND PKD SECTIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity		
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which						spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives
				spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie co-operatives			
				razem total	w tym of which	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation					
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury								
OGÓŁEM..... 2010	119028	31285	4	6043	18	945	6532	695	87743		
TOTAL 2015	123876	36454	3	8133	10	1044	6533	745	87422		
2016	124287	37539	3	8821	10*	1100	6558	746	86748		
2017	125377	37996	3	9215	9	1104	6531	741	87381		
w tym: of which:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	4344	1031	1	551	1	84	156	102	3313		
Agriculture, forestry and fishing											
Przemysł.....	11184	3042	1	2050	2	293	884	73	8142		
Industry											
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	10290	2552	1	1654	1	273	820	68	7738		
of which manufacturing											
Budownictwo.....	15057	1536	1	923	-	92	529	75	13521		
Construction											
Handel, naprawa pojazdów samochodowych ^A	25459	5086	-	2281	-	317	2667	126	20373		
Trade; repair of motor vehicles ^A											
Transport i gospodarka magazynowa.....	7255	646	-	331	3	43	282	8	6609		
Transportation and storage											
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	3688	827	-	357	1	71	408	13	2861		
Accommodation and catering ^A											
Informacja i komunikacja.....	2315	503	-	376	1	24	122	4	1812		
Information and communication											

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. * Dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. * Data revised in relation to the data already published.

TABL. 2 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGION WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI PKD (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a REGISTERED IN THE REGION REGISTER BY LEGAL FORMS AND PKD SECTIONS (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	przed- siębior- stwa pańs- twowe state owned enter- prises	w tym of which					
				spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie co-ope- ratives		
				razem total	w tym of which				jedno- osobo- we Skarbu Państwa sole- -share- holder compa- nies of the State Treasury
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3389	369	-	181	-	8	86	24	3020
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^A	11757	10641	-	406	-	41	143	244	1116
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9632	1330	-	738	1	53	530	11	8302
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^A	3442	563	-	354	-	51	181	16	2879
Administrative and support service activities									
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne	1096	1095	-	1	-	-	1	-	1
Public administration and defence; compulsory so- cial security									
Edukacja	4705	2564	-	127	-	7	73	6	2141
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8954	956	-	340	-	6	229	19	7998
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekre- acją	2594	1616	-	108	-	8	101	15	978
Arts, entertainment and re- creation									
Pozostała działalność usłu- gowa	10304	5989	-	78	-	6	139	4	4315
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 3 (291) **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI PKD**
 Stan w dniu 31 XII
 COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND PKD SECTIONS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe ^a Partnerships ^a			
		razem total	akcyjne joint stock	z ogra- niczoną odpo- wiedzial- nością with limi- ted liabi- lity	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited partner- ships	koman- dytowe limited partner- ships	
OGÓŁEM	2010	6043	5085	134	4951	958	854	65
TOTAL	2015	8133	6829	149	6680	1304	961	180
	2016	8821	7467	153	7314	1354	965	227
	2017	9215	7824	150	7674	1391	956	278
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	551	511	5	506	40	28	11	
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł.....	2050	1815	50	1765	235	166	64	
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	1654	1443	46	1397	211	152	54	
Budownictwo	923	811	18	793	112	77	33	
Construction								
Handel, naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ	2281	1805	20	1785	476	398	71	
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa....	331	281	4	277	50	31	16	
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	357	326	4	322	31	21	10	
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja.....	376	362	6	356	14	9	5	
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	181	155	9	146	26	19	4	
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	406	349	4	345	57	40	14	
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	738	663	10	653	75	38	22	
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ	354	327	4	323	27	15	8	
Administrative and support service ac- tivities								
Edukacja.....	127	115	1	114	12	8	4	
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ...	340	120	4	116	220	95	11	
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, roz- rywką i rekreacją.....	108	96	7	89	12	8	4	
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa	78	74	4	70	4	3	1	
Other service activities								

a W województwie warmińsko-mazurskim wśród spółek osobowych zarejestrowanych było 127 spółek partnerskich i 30 spółek komandytowo-akcyjnych.

a There were only 127 professional partnerships and 30 limited joint-stock partnership registered in the whole Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

TABL. 4 (292) **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym of which						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
			Spółki Companies							
			razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		Spółdzielnie co-operatives
				handlowe companies		of which				
				razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability				
OGÓŁEM	2010	13660	603	373	5	327	230	9	12190	
TOTAL	2015	10622	759	601	4	523	157	7	9205	
	2016	10380	911	736	3	662	173	8	8899	
	2017	10791	779	645	3	564	131	18	9446	
w tym: of which:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		173	22	19	-	17	1	1	150	
Agriculture, forestry and fishing										
Przemysł		967	125	112	-	101	13	2	838	
Industry										
w tym przetwórstwo przemysłowe		921	99	86	-	75	13	2	820	
of which manufacturing										
Budownictwo		2385	81	66	-	57	14	1	2302	
Construction										
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a		1800	149	115	-	99	34	2	1649	
Trade; repair of motor vehicles ^a										
Transport i gospodarka magazynowa		719	38	31	-	24	7	-	681	
Transportation and storage										
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		485	49	36	1	28	13	3	433	
Accommodation and catering ^a										
Informacja i komunikacja		330	46	41	-	39	5	1	283	
Information and communication										
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		294	22	19	-	17	3	-	272	
Financial and insurance activities										
Obsługa rynku nieruchomości ^a		302	40	29	-	25	11	-	117	
Real estate activities										
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		904	84	77	1	73	7	-	819	
Professional, scientific and technical activities										
Administrowanie i działalność wspierająca ^a		441	43	39	-	38	4	2	395	
Administrative and support service activities										
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		1	-	-	-	-	-	-	-	
Public administration and defence; compulsory social security										
Edukacja		393	22	19	-	14	3	2	277	
Education										
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		549	28	23	-	16	5	2	516	
Human health and social work activities										
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		199	14	8	1	7	6	2	145	
Arts, entertainment and recreation										
Pozostała działalność usługowa		672	10	5	-	4	5	-	568	
Other service activities										

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (293) **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG
WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		W tym of which							Osoby fi- zyczne prowa- dzące działal- ność go- spodar- czą Natural persons conduct- ing eco- nomic activity
		Spółki Companies					Spół- dzielnie Co- opera- tives		
		w tym of which			cywil- ne civil law part- ner- ships				
		handlowe companies		z ogra- niczo- ną odpo- wie- dzialno- ścią with lim- ited liabi- lity					
		ra- zem total	w tym of which						
Ogół- tem Grand total	ra- zem total	ak- cyj- ne joint stock							
OGÓŁEM	2010	9414	264	81	6	41	182	9	9023
TOTAL	2015	9832	255	95	3	53	160	5	9193
	2016	9769	232	89	-	50	143	6	9335
	2017	9566	432	282	5	217	150	22	8653
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		204	25	21	1	16	4	5	174
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł		873	87	68	2	57	19	1	783
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe		820	77	58	2	48	19	1	741
of which manufacturing									
Budownictwo		1777	40	28	-	25	12	4	1733
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a		2361	118	81	1	59	37	4	2239
Trade; repair of motor vehicles ^a									
Transport i gospodarka magazynowa		638	14	10	-	9	4	-	624
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		442	25	8	-	6	17	1	416
Accommodation and catering ^a									
Informacja i komunikacja		179	14	10	1	7	4	1	164
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		371	16	9	-	3	7	1	353
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^a		128	13	8	-	5	5	2	109
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		653	32	13	-	10	19	-	612
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^a ...		384	16	9	-	8	7	2	364
Administrative and support service activities									
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...		4	-	-	-	-	-	-	-
Public administration and defence; compul- sory social security									
Edukacja		570	8	5	-	5	3	-	214
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		343	12	7	-	3	5	1	327
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją		152	4	1	-	1	3	-	126
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa		479	7	3	-	3	4	-	411
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

